अथ श्रीपाद्मेमहापुराणे तृतीयं स्वर्गखराडं प्रारभ्यते

ॐनमोविघ्नहर्त्रे ॐनमःश्रीमते

प्रथमोऽध्यायः

नमामिगोविन्दपदारविंदंसदेंदिरावंदितमुत्तमाढ्यम्
जगज्जनानांहृदिसंनिविष्टंमहाजनैकायनमुत्तमोत्तमम् १
एकदामुनयःसर्वेज्वलज्ज्वलनसन्निभाः
हिमवद्वासिनःसर्वेमुनयोवेदपारगाः २
त्रिकालज्ञामहात्मानोनानापुरायसमाश्रयाः
महेंद्राद्रिरतायेचयेचविंध्यनिवासिनः ३
येऽबुदाररायनिरताः पुष्कराररायवासिनः
श्रीशैलनिरतायेचकुरुक्षेत्रनिवासिनः ४
धर्म्माररायरतायेचदंडकाररायवासिनः
जंबूमार्गरतायेचयेचसत्यनिवासिनः ५
एतेचान्येचबहवःसशिष्यामुनयोऽमलाः
नैमिषंसमुपायाताःशौनकंद्रष्टुमुत्सुकाः ६
तंपूजयित्वाविधिवत्तेनतेचसुपूजिताः
आसनेषुविचित्रेषुबृस्यादिषुयथाक्रमम् ७
शौनकेनप्रदत्तेषुआसीनास्तेतपोधनाः
कृष्णाश्रिताःकथाःपुरायाःपरस्परमथाब्रुवन् ८
कथांतेषुततस्तेषांमुनीनांभावितात्मनाम्
आजगाममहातेजाःसूतस्तत्रमहाद्युतिः ९
व्यासशिष्यःपुराणज्ञोरोमहर्षणसंज्ञकः
तान्प्रणम्ययथान्यायंसतैश्चैवाभिपूजितः १०
उपविष्टंयथायोग्यंशौनकाद्यामहर्षयः
व्यासशिष्यंसुखासीनंसूतंवैरोमहर्षणम् ११
तंपप्रच्छुर्महाभागाःशौनकाद्यास्तपोधनाः
ऋषयऊचुः-
पौराणिकमहाबुद्धेरोमहर्षणसुव्रत १२

त्वत्तःश्रुतामहापुरायाःपुरापौराणिकीःकथाः
सांप्रतंचप्रवृत्ताःस्मकथायांसद्धणाहरेः १३
सवैपुंसांपरोधर्मोयतोभक्तिरधोद्धजे
पुनःपुराणमाचद्धवहरिवार्तासमन्वितम् १४
हरेरन्याकथासूतश्मशानसदृशीस्मृता
हरिस्तीर्थस्वरूपेणस्वयंतिष्ठतितच्छ्रुतम् १५
तीर्थानांपुरायदातृणांनामानिकिलकीर्तय
कुतएतत्समुत्पन्नंकेनवापरिपाल्यते १६
कस्मिन्विलयमभ्येतिजगदेतच्चराचरम्
द्धेत्राणिकानिपुरायानिकेचपूज्याःशिलोच्चयाः १७
नद्यश्चकाःपराःपुरायानृणांपापहराःशुभाः
एतत्सर्वंमहाभागकथयस्वयथाक्रमम् १८
सूतउवाच-
साधुसाधुमहाभागाःसाधुपृष्टंतपोधनाः
तंप्रणम्यप्रवद्धयामिपुराणंपद्मसंज्ञकम् १९
पाराशर्यंपरमपुरुषंविश्ववेद्यैकयोनिंविद्याधारंविपुलमतिदंवेदवेदांतवेद्यम्
शश्वच्छांतंस्वमतिविषयंशुद्धतेजोविशालं
वेदव्यासंविततयशसंसर्वदाहंनमामि २०
नमोभगवतेतस्मैव्यासायामिततेजसे
यस्यप्रसादाद्वद्धयामिनारायणकथामिमाम् २१
प्रवद्धयामिमहापुरायंपुराणंपद्मसंज्ञितम्
सहस्त्रंपंचपंचाशत्षड्भिःखंडैःसमन्वितम् २२
तत्रादावादिखंडंस्याद्भूमिखंडंततःपरम्
ब्रह्मखंडंचतत्पश्चात्ततःपातालखंडकम् २३
क्रियाखंडंततःख्यातमुत्तरंखंडमंतिमम्
एतदेवमहापद्ममद्भुतंयन्मयंजगत् २४
तद्वृत्तांताश्रयंतस्मात्पाद्ममित्युच्यतेबुधैः
एतत्पुराणममलंविष्णुमाहात्म्यमुत्तमम् २५
देवदेवोहरिर्यद्वैब्रह्मणेप्रोक्तवान्पुरा
ब्रह्मातन्नारदायाहनारदोऽस्मद्गुरोःपुरः २६

व्यासः सर्वपुराणानिसेतिहासानिसंहिताः
अध्यापयामासमुहुर्मामतिप्रियमात्मनः २७
तत्तेऽहसंप्रवक्ष्यामिपुराणमतिदुर्लभम्
यच्छ्रुत्वाब्रह्महत्यादिपापेभ्योमुच्यतेनरः २८
सर्वतीर्थाभिषेकंचलभतेशृणुतेहियः
श्रद्धयापरयाभक्त्याश्रुतमात्रेणमुक्तिदः २९
अश्रद्धयापिशृणुतेलभतेपुण्यसंचयम्
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनपद्मंश्रोत्रातिथीकुरु ३०
तत्रादिखंडंवक्ष्यामिपुण्यंपापविनाशनम्
शृण्वंतुमुनयः सर्वेसशिष्यास्त्वत्रयेस्थिताः ३१
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रथमोऽध्यायः १

द्वितीयोऽध्यायः

सूतउवाच-
आदिसर्गमहंतावत्कथयामिद्विजोत्तमाः
ज्ञायतेयेनभगवान्परमात्मासनातनः १
सृष्टेषुप्रलयादूर्ध्वंनासीत्किंचिद्द्विजोत्तमाः
ब्रह्मसंज्ञमभूदेकंज्योतिर्वैसर्वकारकम् २
नित्यंनिरंजनंशांतंनिर्मलंनित्यनिर्मलम्
आनंदसागरंस्वच्छंयत्कांक्षंतिमुमुक्षवः ३
सर्वज्ञंज्ञानरूपत्वादनंतमजमव्ययम्
अविनाशिसदास्वच्छमच्युतंव्यापकंमहत् ४
सर्गकालेतुसंप्राप्तेज्ञात्वातंज्ञानरूपकम्
आत्मलीनंविकारंचतत्स्रष्टुमुपचक्रमे ५
तस्मात्प्रधानमुद्भूतंततश्चापिमहानभूत्
सात्विकोराजसश्चैवतामसश्चत्रिधामहान् ६
प्रधानेनावृतोह्येवत्वचाबीजमिवावृतम्
वैकारिकस्तैजसश्चभूतादिश्चैवतामसः ७
त्रिविधोयमहंकारोमहत्तत्वादजायत
यथाप्रधानेनमहान्महतासतथावृतः ८

भूतादिस्तुविकुर्वाणःशब्दतन्मात्रकंततः
ससर्जशब्दतन्मात्रादाकाशंशब्दलक्षणम् ९
शब्दमात्रंतथाकाशंभूतादिःसममावृणोत्
शब्दमात्रंतथाकाशंस्पर्शमात्रंससर्जह १०
बलवानभवद्वायुस्तस्यस्पर्शोगुणोमतः
आकाशंशब्दमात्रंतुस्पर्शमात्रंसमावृणोत् ११
ततोवायुविकुर्वाणोरूपमात्रंससर्जह
ज्योतिरुत्पद्यतेवायोस्तद्रूपगुणमुच्यते १२
स्पर्शमात्रस्तुवैवायूरूपमात्रंसमावृणोत्
ज्योतिश्चापिविकुर्वाणंरसमात्रंससर्जह १३
संभवंतिततोंभांसिरसमात्राणितानितु
रसमात्राणिचांभांसिरूपमात्रंसमावृणोत् १४
विकुर्वाणानिचांभांसिगंधमात्रंससर्जिरे
तस्माज्जातामहीचेयंसर्वभूतगुणाधिका १५
ससंघातोयतस्तस्मात्तस्यगंधोगुणोमतः
तस्मिंस्तस्मिंस्तुतन्मात्रात्तेनतन्मात्रतास्मृता १६
तन्मात्राण्यविशेषाणिविशेषाःक्रमशोपराः
भूततन्मात्रसर्गोयमहंकारात्तुतामसात् १७
कीर्तितस्तुसमासेनमुनिवर्यास्तपोधनाः
तैजसानींद्रियाण्याहुर्देवावैकारिकादश १८
एकादशंमनश्चात्रकीर्तितंतत्त्वचिंतकैः
ज्ञानेंद्रियाणिपंचात्रपंचकर्मेंद्रियाणिच १९
तानिवक्ष्यामितेषांचकर्माणिकुलपावनाः
श्रवणंत्वक्चक्षुर्जिह्वानासिकाचैवपंचमी २०
शब्दादिज्ञानसिद्ध्यर्थंबुद्धियुक्तानिपंचवै
पायूपस्थंहस्तपादौकीर्तितावाक्चपंचमी २१
विसर्गानंदनादानगत्युक्तिकर्मतत्स्मृतम्
आकाशवायुतेजांसिसलिलंपृथिवीतथा २२
शब्दादिभिर्गुणैर्विप्राःसंयुक्ताउत्तरोत्तरैः
नानावीर्याःपृथग्भूतास्ततस्तेसंहतिंविना २३

नाशक्नुवन्प्रजाःस्त्रष्टुमसमागत्यकृत्स्नशः
समेत्यान्योन्यसंयोगंपरस्परमथाश्रयात् २४
एकसंघास्सलद्दयाश्चसंप्राप्यैक्यमशेषतः
पुरुषाधिष्ठितत्वाच्चप्रधानानुग्रहेणच २५
महदादयोविशेषांताश्रंडमुत्पादयंतिते
तत्क्रमेणविवृद्धंतुजलबुद्बुदवत्सदा २६
भूतेभ्योंडंमहाप्राज्ञावृद्धंतदुदकेशयम्
प्राकृतंब्रह्मरूपस्यविष्णोःस्थानमनुत्तमम् २७
तत्राव्यक्तस्वरूपोसौविष्णुर्विश्वेश्वरःप्रभुः
ब्रह्मरूपंसमास्थायस्वयमेवव्यवस्थितः २८
स्वेदजांडमभूत्तस्यजरायुश्चमहीधराः
गर्भोदकंसमुद्राश्चतस्याभून्महदात्मनः २९
साद्रिद्वीपसमुद्राश्चसज्योतिर्लोकसंग्रहः
तस्मिन्नंडेभवत्सर्वंसदेवासुरमानुषम् ३०
अनादिनिधनस्यैवविष्णोर्नाभेःसमुत्थितम्
यत्पद्मंतद्धैममंडमभूच्छ्रीकेशवेच्छया ३१
रजोगुणधरोदेवःस्वयमेवहरिपरः
ब्रह्मरूपंसमास्थायजगत्स्त्रुष्टुंप्रवर्तते ३२
सृष्टंचपात्यनुयुगंयावत्कल्पविकल्पना
नारसिंहादिरूपेणरुद्ररुपेणसंहरेत् ३३
सब्रह्मरूपंविसृजन्महात्माजगत्समस्तंपरिपातुमिच्छन्
रामादिरूपंसतुगृह्ययातिबभूवरुद्रोजगदेतदत्तुम् ३४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेद्वितीयोऽध्यायः २

तृतीयोऽध्यायः

ऋषयऊचुः-
नदीनांपर्वतानंचनामधेयानिसर्वशः
तथाजनपदानांचयेचान्येभूमिमाश्रिताः १
प्रमाणंचप्रमाणज्ञपृथिव्याःकिलसर्वतः
निखिलेनसमाचद्दवकाननानिचसत्तम २

सूतउवाच–
पंचेमानिमहाप्राज्ञमहाभूतानिसंग्रहात्
जगतीस्थानिसर्वाणिसमान्याहुर्मनीषिणः ३
भूमिरापस्तथावायुरग्निराकाशमेवच
गुणोत्तराणिसर्वाणितेषांभूमिःप्रधानतः ४
शब्दस्पर्शश्चरूपंचरसोगंधश्चपंचमः
भूमेरेतेगुणाःप्रोक्ताऋषिभिस्तत्त्ववेदिभिः ५
चत्वारोप्सुगुणाविप्रागंधस्तत्रनविद्यते
शब्दःस्पर्शश्चरूपंचतेजसोथगुणास्त्रयः ६
शब्दःस्पर्शश्चवायोस्तुआकाशेशब्दएवच
एतेपंचगुणाविप्रामहाभूतेषुपंचसु ७
वर्ततेसर्वलोकेषुयेषुभूताःप्रतिष्ठिताः
अन्योन्यंनातिवर्ततेसाम्यंभवतिवैतदा ८
यदातुविषमीभावमाविशंतिपरस्परम्
तदादेहैर्देहवंतोव्यतिरोहंतिनान्यथा ९
आनुपूर्व्याविनश्यंतिजायंतेचानुपूर्वशः
सर्वाण्यपरिमेयाणितदेषांरूपमैश्वरम् १०
यत्रयत्रहिदृश्यंतेधावंतिपांचभौतिकाः
तेषांमनुष्यास्तर्केणप्रमाणानिप्रचक्षते ११
अचिंत्याःखलुयेभावास्तान्नतर्केणसाधयेत्
सुदर्शनंप्रवक्ष्यामिद्वीपंतुमुनिपुंगवाः १२
परिमंडलोमहाभागाद्वीपोऽसौचक्रसंस्थितः
नदीजलपरिच्छिन्नःपर्वतैश्चाब्धिसन्निभैः १३
पुरैश्चविविधाकारैरम्यैर्जनपदैस्तथा
वृक्षैःपुष्पफलोपेतैःसंपन्नोधनधान्यवान् १४
लवणेनसमुद्रेणसमंतात्परिवारितः
यथाहिपुरुषःपश्येदादर्शेमुखमात्मनः १५
एवंसुदर्शनोद्वीपोदृश्यतेचक्रमंडलः
द्विरंशेपिप्पलस्तस्यद्विरंशेचशशोमहान् १६
सर्वौषधिंसमादायसर्वतःपरिवारितः

ग्रापस्ततोन्याविज्ञेयाःशेषःसंक्षेपउच्यते १७
ऋषयऊचुः-
उक्तोयस्यचसंक्षेपोबुद्धिमन्विधिवत्त्वया
तत्त्वज्ञश्चासिसर्वस्यविस्तरंसूतनोवद १८
यावान्भूम्यवकाशोयंदृश्यतेशशलक्षणे
तस्यप्रमाणंप्रब्रूहिततोवक्ष्यसिपिप्पलम् १९
एवंतैःकिलपृष्टःससूतोवाक्यमथाब्रवीत्
सूतउवाच-
प्रागायतामहाप्राज्ञाःषडेतेरत्नपर्वताः २०
ग्रवगाढाह्युभयतःसमुद्रौपूर्वपश्चिमौ
हिमवान्हिमकूटश्चनिषधश्चनगोत्तमः २१
नीलश्चवैडूर्यमयःश्वेतश्चशशिसन्निभः
सर्वधातुपिनद्धश्चशृंगवान्नामपर्वतः २२
एतेवैपर्वताविप्राःसिद्धचारणसेविताः
तेषामंतरविष्कुंभौयोजनानिसहस्रशः २३
तत्रपुण्याजनपदास्तानिवर्षाणिसत्तमाः
वसंतितेषांसत्त्वानिनानाजातीनिसर्वशः २४
इदंतुभारतंवर्षंततोहैमवतंपरम्
हेमकूटात्परंचैवहरिवर्षंप्रचक्षते २५
दक्षिणेनतुनीलस्यनिषधस्योत्तरेणच
प्रागायतोमहाभागामाल्यवान्नामपर्वतः २६
ततःपरंमाल्यवतःपर्वतोगंधमादनः
परिमंडलस्तयोर्मध्येमेरुःकनकपर्वतः २७
ग्रादित्यतरुणाभासोविधूमइवपावकः
योजनानांसहस्राणिचतुरशीतिरुच्छ्रितः २८
ग्रधस्ताच्चतुरशीतिर्योजनानांद्विजोत्तमाः
ऊर्ध्वमधश्चतिर्यक्चलोकानावृत्यतिष्ठति २९
तस्यपार्श्वेष्वमीद्वीपाश्चत्वारःसंस्थिताद्विजाः
भद्राश्वःकेतुमालश्चजंबूद्वीपश्चसत्तमाः ३०
उत्तराश्चैवकुरुवःकृतपुण्यप्रतिश्रयाः

विहंगसुमुखोयस्तुसुपार्श्वस्यात्मजःकिल ३१
सवैविचिंतयामाससौवर्णान्प्रेक्ष्यवायसान्
मेरुरुत्तममध्यानामधमानांचपक्षिणाम् ३२
अविशेषकरोयस्मात्तस्मादेनंत्यजाम्यहम्
तमादित्योनुपर्येतिसततंज्योतिषांवरः ३३
चंद्रमाश्चसनक्षत्रोवायुश्चैवप्रदक्षिणः
सपर्वतोमहाप्राज्ञादिव्यपुष्पसमन्वितः ३४
भवनैरावृतैःसर्वैःजांबूनदमयैःशुभैः
तत्रदेवगणाविप्रागंधर्वासुरराक्षसाः ३५
अप्सरोगणसंयुक्ताःशैलेक्रीडंतिसर्वदा
तत्रब्रह्माचरुद्रश्चशक्रश्चापिसुरेश्वरः ३६
समेत्यविविधैर्यज्ञैर्यजंतेऽनेकदक्षिणैः
तुंबुरुर्नारदश्चैवविश्वावसुर्हाहाहूहूः ३७
अभिगम्यामरश्रेष्ठंस्तुवंतिविविधैःस्तवैः
सप्तर्षयोमहात्मानःकश्यपश्चप्रजापतिः ३८
तत्रगच्छंतिभद्रंवःसदापर्वणिपर्वणि
तस्यैवमूर्द्धन्युशनाकाव्योदैत्यैर्महीयते ३९
तस्यहैमानिरत्नानितस्यैतेरत्नपर्वताः
तस्मात्कुबेरोभगवांश्चतुर्थंभागमश्नुते ४०
ततःकलांशंवित्तस्यमनुष्येभ्यःप्रयच्छति
पर्वतस्यांतरेदिव्यंसर्वर्तुकुसुमैश्चितम् ४१
कर्णिकारवनंरम्यंशिलाजालसमुच्छ्रितम्
तत्रसाक्षात्पशुपतिर्दिव्यभूतैःसमावृतः ४२
उमासहायोभगवान्रमतेभूतभावनः
कर्णिकारमयींमालांबिभ्रदापादलंबिनीम् ४३
त्रिभिर्नेत्रैःकृतोद्द्योतस्त्रिभिःसूर्यैरिवोदितैः
तमुग्रतपसःसिद्धाःसुव्रताःसत्यवादिनः ४४
पश्यंतिनहिदुर्वृत्तैःशक्योद्रष्टुंमहेश्वरः
तस्यशैलस्यशिखरात्क्षीरधाराद्विजोत्तमाः ४५
विश्वरूपात्परमिताभीममनिर्घातनिस्वना

पुरायापुरायतमैर्जुष्टागंगाभागीरथीशुभा ४६
प्लवंतीचप्रवेगेनह्रदेचंद्रमसःशुभे
तयाह्युत्पादितःपुरायःसह्रदःसागरोपमः ४७
तांधारयामासतदादुर्द्धरांपर्वतैरपि
शतंवर्षसहस्राणिशिरसैवपिनाकधृक् ४८
मेरोस्तुपश्चिमेपार्श्वेकेतुमालोद्विजोत्तमाः
जंबूखंडेतुतत्रैवमहाजनपदोद्विजाः ४९
आयुर्दशसहस्राणिवर्षाणांतत्रसत्तमाः
सुवर्णवर्णाश्चनरास्त्रियश्चाप्सरसांसमाः ५०
अनामयावीतशोकानित्यंमुदितमानसाः
जायंतेमानवास्तत्रनिस्तप्तकनकप्रभाः ५१
गंधमादनशृंगेषुकुबेरःसहराक्षसैः
संवृतोप्सरसांसंघैर्मोदतेगुह्यकाधिपः ५२
गंधमादनपार्श्वेतुपरेविगतपातकाः
एकादशसहस्राणिवर्षाणांपरमायुषः ५३
तत्रकृष्णानराविप्रास्तेजोयुक्तामहाबलाः
स्त्रियश्चोत्पलपत्राभाःसर्वाःसुप्रियदर्शनाः ५४
नीलोत्पलधरंश्वेतंश्वेताद्धैररायकंवरम्
वर्षमैरावतंविप्रानानाजनपदावृतम् ५५
धनुखंडेःमहाभागाद्वेवर्षेदक्षराेत्तरे
इलावृत्तंमध्यगंतुपंचवर्षाणिचैवहि ५६
उत्तरोत्तरमेतेभ्योवर्षमुद्रिच्यतेगुणैः
आयुःप्रमाणमारोग्यंधर्मतःकामतोऽथतः ५७
समन्वितानिभूतानितेषुसर्वेषुसत्तमाः
एवमेषामहाभागाःपर्वतैःपृथिवीचिता ५८
हेमकूटस्तुसुमहान्कैलासोनामपर्वतः
तत्रवैश्रवणोदेवोगुह्यकैःसहमोदते ५९
अस्त्युत्तरेणकैलासंमैनाकंपर्वतंप्रति
हिररायशृंगःसुमहान्दिव्योमणिमयोगिरिः ६०
तस्यपार्श्वेमहद्दिव्यंशुभ्रंकांचनवालुकम्

रम्यंविष्णुसरोनामयत्रराजाभगीरथः ६१
दृष्ट्वाभागीरथींगंगामुवासबहुलाःसमाः
यूपामणिमयास्तत्रचैत्राश्चापिहिरण्मयाः ६२
तत्रेष्ट्वातुगतःसिद्धिंसहस्राक्षोमहायशाः
स्रष्टाभूतिपतिर्यत्रसर्वलोकैःसनातनः ६३
उपास्यतेतिग्मतेजायत्रभूतःसमंततः
नरनारायणौब्रह्मामनुःस्थाणुश्चपंचमः ६४
तत्रदिव्यात्रिपथगाप्रथमंतुप्रतिष्ठिता
ब्रह्मलोकादपाक्रांतासप्तधाप्रतिपद्यते ६५
वटोदकासानलिनीपार्वतीचसरस्वती
जंबूनदीचसीताचगंगासिंधुश्चसप्तमी ६६
अचिंत्यादिव्यसंज्ञासाप्रभावैश्चसमन्विता
उपास्यतेयत्रसत्रंसहस्रयुगपर्यये ६७
दृश्यादृश्याचभवतितत्रतत्रसरस्वती
एतादिव्याःसप्तगंगास्त्रिषुलोकेषुविश्रुताः ६८
रक्षांसिवैहिमवतीहेमकूटेचगुह्यकाः
सर्पानागाश्चनिषधेगोकर्णंचतपोवनम् ६९
देवासुराणांसर्वेषांश्वेतःपर्वतमुच्यते
गंधर्वानिषधेनित्यंनीलेब्रह्मर्षयस्तथा ७०
शृंगवांस्तुमहाभागादेवानांप्रतिसंचरः
इत्येतानिमहाभागाःसप्तवर्षाणिभागशः ७१
भूतान्युपनिविष्टानिगतिमंतिध्रुवाणिच
तेषांमृद्धिर्बहुविधादृश्यतेदेवमानुषा ७२
अशक्यंपरिसंख्यातुंश्रद्धेयातुविभूषिता
यांतुपृच्छथमांविप्रादिव्यमेनांशशाकृतिम् ७३
पार्श्वेशशस्यद्वेवर्षेउक्तेयेदक्षिणोत्तरे
कर्णेतुनागद्वीपश्चकाश्यपद्वीपएवच ७४
कर्णद्वीपशिलोविप्राःश्रीमान्मलयपर्वतः
एतद्द्वितीयंद्वीपस्यदृश्यतेशशिसंस्थितम् ७५
इतिश्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेतृतीयोऽध्यायः ३

चतुर्थोऽध्यायः

ऋषयऊचुः–
मेरोरथोत्तरंपश्चात्पूर्वमाचद्दवसूततः
निखिलेनमहाबुद्धमाल्यवंतंचपर्वतम् १
सूतउवाच–
दद्दिरोनतुनीलस्यमेरोःपार्श्वेतथोत्तरे
उत्तराःकुरवोविप्राःपुरायाःसिद्धनिषेविताः २
तत्रवृद्दामधुफलानित्यपुष्पफलोपगाः
पुष्पाणिचसुगंधीनिरसवंतिफलानिच ३
सर्वकामफलास्तत्रकेचिद्वृत्याद्विजोत्तमाः
अपरेद्दीरिणोनामवृद्दास्तत्रद्विजोत्तमाः ४
प्रद्दरंतिसदाद्दीरंतत्रसर्वेऽमृतोपमम्
वस्त्राणिचप्रसूयंतेफलेष्वाभरणानिच ५
सर्वामणिमयीभूमिःसूद्दमकांचनवालुका
सर्वर्तुसुखसंस्पर्शानिष्फलाश्चतपोधनाः ६
देवलोकच्युताःसर्वेजायंतेतत्रमानवाः
शुक्लाभिजनसंपन्नाःसर्वसुप्रियदर्शनाः ७
मिथुनानिचजायंतेस्त्रियश्चाप्सरसोपमाः
तेषांतेद्दीरिणांद्दीरंपिबंत्यमृतसंनिभम् ८
मिथुनंजायतेकालेसमंताच्चप्रवर्द्धते
तुल्यरूपगुणोपेतंसमवेशंतथैवच ९
एकमेवानुरूपंचचक्रवाकसमंद्विजाः
निरामयाश्चतेलोकानित्यंमुदितमानसाः १०
दशवर्षसहस्राणिदशवर्षशतानिच
जीवंतितेमहाभागानचान्योन्यंजहत्युत ११
भारुडानामशकुनास्तीद्दणतुंडामहाबलाः
तान्निर्हरंतीहमृतान्दरीषुप्रद्दिपंतिच १२
उत्तराःकुरवोविप्राव्याख्यातास्तेसमासतः
मेरुपार्श्वमहंपूर्वंप्रवद्दयामियथातथम् १३
तस्यमूर्द्धाभिषेकस्तुभद्राश्वस्यतपोधनाः

भद्रशालवनंयत्रकालाम्राश्चमहाद्रुमाः १४
कालाम्रास्तुमहाभागानित्यंपुष्पफलाःशुभाः
द्रुमाश्चयोजनोत्सेधाःसिद्धचारणसेविताः १५
तत्रतेपुरुषाःश्वेतास्तेजोयुक्तमहाबलाः
स्त्रियःकुमुदवर्णाश्चसुंदर्यःप्रियदर्शनाः १६
चंद्रवर्णाश्चतुर्वर्णाःपूर्णचंद्रनिभाननाः
चंद्रशीतलगात्राश्चनृत्यगीतविशारदाः १७
दशवर्षसहस्राणितत्रायुर्द्विजसत्तमाः
कालाम्ररसपीतास्तेनित्यंसंस्थितयौवनाः १८
दक्षिणेनतुनीलस्यनिषधस्योत्तरेणतु
सुदर्शनोनाममहान्जंबूवृक्षःसनातनः १९
सर्वकामफलःपुण्यःसिद्धचारणसेवितः
तस्यनाम्नासमाख्यातोजंबूद्वीपःसनातनः २०
योजनानांसहस्रंचशतंचद्विजसत्तमाः
तथामाल्यवतःशृंगेपूर्वेपूर्वानुगांतकाः २१
योजनानांसहस्राणिपंचाशन्माल्यवान्द्विजाः
महारजतसंकाशाजायंतेतत्रमानवाः २२
ब्रह्मलोकच्युताःसर्वेसर्वेचब्रह्मवादिनः
तपस्तप्यंतितेदिव्यंभवंतिह्यूर्ध्वरेतसः २३
रक्षणार्थंतुभूतानांप्रविशंतिदिवाकरम्
षष्टिस्तानिसहस्राणिषष्टिरेवशतानिच २४
अरुणस्याग्रतोयांतिपरिवार्यदिवाकरम्
षष्टिवर्षसहस्राणिषष्टिरेवशतानिच २५
आदित्यतापतप्तास्तेविशंतिशशिमंडलम् २६
इतिश्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचतुर्थोऽध्यायः ४

पंचमोऽध्यायः

ऋषयऊचुः–
वर्षाणांचैवनामानिपर्वतानांचसत्तम
आचक्ष्वनोयथातत्वंयेचपर्वतवासिनः १

सूतउवाच-
दक्षिणेनतुश्वेतस्यनिषधस्योत्तरेणतु
वर्षंरमणकंनामजायंतेतत्रमानवाः २
शुक्लाभिजनसंपन्नाःसर्वेतेप्रियदर्शनाः
निःसपत्नाश्चतेसर्वेजायंतेतत्रमानवाः ३
दशवर्षसहस्राणिशतानिदशपंचच
जीवंतितेमहाभागानित्यंमुदितमानसाः ४
दक्षिणेनतुनीलस्यनिषधस्योत्तरेणतु
वर्षंहिरगमयंनामयत्रहैरगवतीनदी ५
यत्रचायंमहाप्राज्ञाःपक्षिराट्पतगोत्तमः
यज्ञानुगाविप्रवराधन्विनःप्रियदर्शनाः ६
महाबलास्तत्रजनाविप्रामुदितमानसाः
एकादशसहस्राणिवर्षाणांतेतपोधनाः ७
आयुःप्रमाणंजीवंतिशतानिदशपंचच
शृंगाणिचपवित्राणित्रीरायेवद्विजपुंगवाः ८
एकंमणिमयंतत्रतथैकंरुक्ममद्भुतम्
सर्वरत्नमयंचैकंभवनैरुपशोभितम् ९
तत्रस्वयंप्रभादेवीनित्यंवसतिशंडिनी
उत्तरेणतुशृंगस्यसमुद्रांतेद्विजोत्तमाः १०
वर्षमैरावतंनामतस्माच्छृंगवतःपरम्
नतुतत्रसूर्यगतिर्जीर्यंतेनचमानवाः ११
चंद्रमाश्चसनक्षत्रोज्योतिर्भूतइवावृतः
पद्मप्रभाःपद्मवर्णाःपद्मपत्रनिभेक्षणाः १२
पद्मपत्रसुगंधाश्चजायंतेतत्रमानवाः
अनिष्पन्नानष्टगंधानिराहाराजितेंद्रियाः १३
देवलोकच्युताःसर्वेतथाविरजसोद्विजाः
त्रयोदशसहस्राणिवर्षाणांतेद्विजोत्तमाः १४
आयुःप्रमाणंजीवंतिनराधार्मिकपुंगवाः
क्षीरोदस्यसमुद्रस्यतथैवोत्तरतःप्रभुः १५
हरिस्तिष्ठतिवैकुंठःशकटेकनकामये

अष्टचक्रंहितद्यानंभूतयुक्तंमनोजवम् १६
अग्निवर्णंमहातेजोजांबूनदविभूषितम्
सप्रभुःसर्वभूतानांविभुश्चद्विजसत्तमाः १७
संक्षेपेविस्तरेचैवकर्ताकारयितातथा
पृथिव्यापस्तथाकाशंवायुस्तेजश्चसत्तमाः १८
सयज्ञःसर्वभूतानामास्यंतस्यहुताशनः १९
इतिश्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेपंचमोऽध्यायः ५

षष्ठोऽध्यायः

ऋषयऊचुः-
यदिदंभारतंवर्षंपुण्यंपुण्यविधायकम्
तत्सर्वंनःसमाचक्ष्वत्वंहिनोबुद्धिमान्मतः १
सूतउवाच-
अत्रतेकीर्त्तयिष्यामिवर्षंभारतमुत्तमम्
प्रियमित्रस्यदेवस्यमनोर्वैवस्वतस्यच २
पृथोश्चप्राज्ञवैन्यस्यतथैक्ष्वाकोर्महात्मनः
ययातेरंबरीषस्यमांधातुर्नहुषस्यच ३
तथैवमुचुकुंदस्यकुबेरोशीनरस्यच
ऋषभस्यतथैलस्यनृगस्यनृपतेस्तथा ४
कुशिकस्यैवराजर्षेर्गाधेश्चैवमहात्मनः
सोमस्यचैवराजर्षेर्दिलीपस्यतथैवच ५
अन्येषांचमहाभागाःक्षत्रियाणांबलीयसाम्
सर्वेषामेवभूतानांप्रियंभारतमुत्तमम् ६
ततोवर्षंप्रवक्ष्यामियथाश्रुतमहोद्विजाः
महेंद्रोमलयःसह्यःशुक्तिमानृक्षवानपि ७
विंध्यश्चपारियात्रश्चसप्तैतेकुलपर्वताः
तेषांसहस्रशोविप्रापर्वतास्तेसमीपतः ८
अविज्ञाताःसारवंतोविपुलाश्चित्रसानवः
अन्येतुयेपरिज्ञाताह्रस्वाह्रस्वोपजीविनः ९
आर्यम्लेच्छसधर्माणस्तेमिश्राःपुरुषाद्विजाः

नदींपिबंतिविमलांगंगांसिंधुंसरस्वतीम् १०
गोदावरींनर्मदांचबहूदांचमहानदीम्
शतद्रुंचंद्रभागांचयमुनांचमहानदीम् ११
दृषद्वतींवितस्तांचविपापांस्वच्छवालुकाम्
नदींवेत्रवतींचैवकृष्णांवेणींचनिम्नगाम् १२
इरावतींवितस्तांचपयोष्णींदेविकामपि
वेदस्मृतिंवेदशिरांत्रिदिवांसिंधुलाकृमिम् १३
करीषिणींचित्रवहांत्रिसेनांचैवनिम्नगाम्
गोमतींधूतपापांचचंदनांचमहानदीम् १४
कौशिकींत्रिदिवांहृद्यांनाचितांरोहितारणीम्
रहस्यांशतकुंभांचसरयूंचद्विजोत्तमाः १५
चर्मरावतींवेत्रवतींहस्तिसोमांदिशंतथा
शरावतींपयोष्णींचभीमांभीमरथीमपि १६
कावेरीचुलुकांचापितापींशतमलामपि
नीवारांमहितांचापिसुप्रयोगांतथानदीम् १७
पवित्रांकृष्णलांसिंधुंवाजिनींपुरमालिनीम्
पूर्वाभिरामांवीरांचभीमांमालावतींतथा १८
पलाशिनींपापहरांमहेंद्रांपटलावतीम्
करीषिणीमसिक्नींचकुशचीरींमहानदीम् १९
मरुतांप्रवरांमेनांहेमांघृतवतींतथा
अनावतीमनुष्णांचसेव्यांकापींचसत्तमाः २०
सदावीरामधृष्यांचकुशचीरांमहानदीम्
रथचित्रांज्योतिरथांविश्वामित्रांकपिंजलाम् २१
चंद्रावहफलद्यंचैवकुचीरामंबुवाहिनीम्
वैनदींपिंगलांवेणांतुंगवेगांमहानदीम् २२
विदिशांकृष्णवेणांचताम्रांचकपिलामपि
धेनुंसकामांवेदस्वांहविःस्रावांमहापथाम् २३
शिप्रांचपिच्छलांचैवभारद्वाजींचनिम्नगाम्
कौर्णिकींनिम्नगांशोणांबाहुदामथचंद्रमाम् २४
दुर्गामंतःशिलांचैवब्रह्ममेध्यांदृषद्वतीम्

परोद्मामथरोहींचतथाजंबूनदीमपि २५
सुनासांतमसांदासींसामान्यांवरणामसिम्
नीलांधृतिकरींचैवपर्णाशांचमहानदीम् २६
मानवींवृषभांभासांब्रह्ममेध्यांदृषद्वतीम्
एताश्चान्याश्चबहुलामहानद्योद्विजर्षभाः २७
सदानिरामयांकृष्णांमंदगांमंदवाहिनीम्
ब्राह्मणींचमहागौरींदुर्गामपिचसत्तमाः २८
चित्रोत्पलांचित्ररथामतुलांरोहिणींतथा
मंदाकिनींवैतरणींकोकांचापिमहानदीम् २९
शुक्तिमतीमनंगांचतथैववृषसाह्वयाम्
लोहित्यांकरतोयांचतथैववृषकात्वयाम् ३०
कुमारीमृषितुल्यांचमारिषांचसरस्वतीम्
मंदाकिनींसुपुरयांचसर्वांगंगांचसत्तमाः ३१
विश्वस्यमातरःसर्वाःसर्वाश्चैवमहाफलाः
तथानद्यःसुप्रकाशाःशतशोथसहस्रशः ३२
इत्येतासरितोविप्राःसमाख्यातायथास्मृति
अतऊद्ध्र्वजनपदान्निबोधगदतोमम ३३
तत्रेमेकुरुपांचालाःशाल्वमात्रेयजांगलाः
शूरसेनाःपुलिदाश्चबौधामालास्तथैवच ३४
मत्स्याःकुशट्टाःसौगंध्याःकुत्सपाःकाशिकोशलाः
चेदिमत्स्यकरुषाश्चभोजाःसिंधुपुलिदकाः ३५
उत्तमाश्चदशार्णाश्चमेकलाश्चोत्कलैःसह
पंचालाःकोशलाश्चैवनैकपृष्ठयुगंधराः ३६
बोधामद्राःकलिगाश्चकाशयोपरकाशयः
जठराःकुकुराश्चैवसुदशार्णाःसुसत्तमाः ३७
कुंतयोऽवतयश्चैवतथैवापरकुंतयः
गोमंतामल्लकाःपुंड्राःविदर्भानृपवाहिकाः ३८
अश्मकाःसोत्तराश्चैवगोपराष्ट्राःकनीयसः
अधिराज्यकुशट्टाश्चमल्लराष्ट्राश्चकेरलाः ३९
मालवाश्चोपवास्याश्चचक्रावक्रालयाःशकाः

विदेहामगधाःसद्मामलजाविजयास्तथा ४०
अंगावंगाःकलिगाश्चयकृल्लोमानएवच
मल्लाःसुदेष्णाःप्रह्लादामहिषाःशशकास्तथा ४१
बाह्लिकावाटधानाश्चआभीराःकालतोयकाः
अपरांताःपरांताश्चपंकलाश्चर्मचंडिकाः ४२
अटवीशेखराश्चैवमेरुभूताश्चसत्तमाः
उपावृतानुपावृताःसुराष्ट्राःकेकयास्तथा ४३
कुट्टापरांतामाहेयाःकद्माःसामुद्रनिष्कुटाः
अंधाश्चबहवोविप्राअंतर्गिर्यस्तथैवच ४४
बहिर्गिर्य्योंगमलदामगधामालवार्घटाः
सत्त्वतराःप्रावृषेयाःभार्गवाश्चद्विजर्षभाः ४५
पुंड्राभार्गाःकिराताश्चसुदेष्णाभासुरास्तथा
शकानिषादानिषधास्तथैवानर्तनैऋृताः ४६
पूर्णलाःपूतिमत्स्याश्चकुंतलाकुशकास्तथा
तरिग्रहाश्शूरसेनाईजिकाःकल्पकारणाः ४७
तिलभागामसाराश्चमधुमत्ताःककुंदकाः
काश्मीराःसिंधुसौवीरागांधारादर्शकास्तथा ४८
अभीसाराःकुद्रुताश्चसौरिलाबाह्लिकास्तथा
दर्वीचमालवादर्वावातजामरथोरगाः ४९
बलरट्टास्तथाविप्राःसुदामानःमुमल्लिकाः
बंधाकरीकषाश्चैवकुलिदागंधिकास्तथा ५०
वनायवोदशाःपार्श्वरोमाणःकुशबिंदवः
काच्छागोपालकच्छाश्चजांगलाःकुरुवर्णकाः ५१
किराताबर्बराःसिद्धावैदेहास्ताम्रलिप्तिकाः
औड्रम्लेच्छाःससैरिंद्राःपार्वतीयाश्चसत्तमाः ५२
अथापरेजनपदादक्षिणामुनिपुंगवाः
द्रविडाःकेरलाःप्राच्यामूषिकाबालमूषिकाः ५३
कर्णाटकामाहिषकाविकंधामूषिकास्तथा
झल्लिकाःकुंतलाश्चैवसौहृदानलकाननाः ५४
कौक्कुटकास्तथाबोलाःकोकणामणिवालकाः

समंगाकनकाश्चैवकुंकुरांगारमारिषाः ५५
ध्वजिन्युत्सवसंकेतास्त्रिवर्गामाल्यसेनयः
व्यूढकाःकोरकाःप्रोष्टाःसंगवेगधरास्तथा ५६
तथैवविंध्यरुलिकाःपुलिदाबल्वलैःसह
मालवामलराश्चैवतथैवापरवर्तकाः ५७
कुलिदाःकालदाश्चैवचंडकाःकुरटास्तथा
मुशलास्तनवालाश्चसतीर्थापूतिसृंजयाः ५८
अनिदायाःशिवाटाश्चतपनाःसूतपास्तथा
ऋषिकाश्चविदर्भाश्चस्तंगनापरतंगकाः ५९
उत्तराश्चापरेम्लेच्छाजनाहिमुनिपुंगवाः
जवनाश्चसकांबोजादारुणाम्लेच्छजातयः ६०
सकृघृहाःकुलटग्राश्चहूणापारसिकैःसह
तथैवरमणाश्चान्यास्तथाचदशमालिकाः ६१
क्षत्रियोपनिवेशाश्चवैश्यशूद्रकुलानिच
शूराभीराश्चदरदाःकाश्मीराःपशुभिःसह ६२
खांडीकाश्चतुषाराश्चपद्मगागिरिगह्वराः
आद्रेयाःसभिरादाजास्तथैवस्तनपोषकाः ६३
द्रोषकाश्चकलिगाश्चकिरातानांचजातयः
तोमराहन्यमानाश्चतथैवकरभंजकाः ६४
एतेचान्येजनपदाःप्राच्योदीच्यास्तथैवच
उद्देशमात्रेणमयादेशाःसंकीर्तिताद्विजाः
यथागुणबलंचापित्रिवर्गस्यमहाफलम् ६५
इतिश्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेषष्ठोऽध्यायः ६

सप्तमोऽध्यायः

ऋषयऊचुः–
भारतस्यास्यवर्षस्यतथाहैमवतस्यच
प्रमाणमायुषःसूतबलंचापिशुभाशुभम् १
अनागतमतिक्रांतंवर्तमानंचसत्तम
आचक्ष्वनोविस्तरेणहरिवर्षंतथैवच २

सूतउवाच–
चत्वारिभारतेवर्षेयुगानिमुनिपुंगवाः
कृतंत्रेताद्वापरंचतिष्यंचद्विजसत्तमाः ३
पूर्वेकृतयुगंनामततस्त्रेतायुगंद्विजाः
तत्पश्चाद्द्वापरंचाथततस्तिष्यःप्रवर्तते ४
चत्वारितुसहस्राणिवर्षाणांमुनिपुंगवाः
ग्रायुःसंख्याकृतयुगेसंख्याताहितपोधनाः ५
तथात्रीणिसहस्राणित्रेतायामायुषोविदुः
द्वेसहस्रेद्वापरेतुभुवितिष्ठंतिसांप्रतम् ६
तत्प्रमाणस्थितिर्ह्यस्तितिष्येतुमुनिपुंगवाः
गर्भस्थाश्चम्रियंतेऽत्रतथाजाताम्रियंतिच ७
महाबलामहासत्त्वाःप्रज्ञागुणसमन्विताः
प्रजायंतेचजाताश्चशतशोऽथसहस्रशः ८
द्विजाःकृतयुगेविप्राबलिनःप्रियदर्शनाः
प्रजायंतेचजाताश्चमुनयोवैतपोधनाः ९
महोत्साहामहात्मानोधार्मिकाःसत्यवादिनः
प्रियदर्शावपुष्मंतोमहावीर्य्याधनुर्धराः १०
वीराहियुधिजायंतेक्षत्रियाःशूरसंमताः
त्रेतायांक्षत्रियास्तावत्सर्वेवैचक्रवर्तिनः ११
सर्ववर्णाश्चजायंतेसदैवद्वापरेयुगे
महोत्साहावीर्यवंतःपरस्परवधैषिणः १२
तेजसांधेनसंयुक्ताःक्रोधनाःपुरुषाःकिल
लुब्धाश्चानृतकाश्चैवतिष्येजायंतिभोद्विजाः १३
ईर्ष्यामानस्तथाक्रोधोमायासूयातथैवच
तिष्येभवंतिभूतानांरागोलोभश्चसत्तमाः १४
संक्षेपोवर्त्ततेविप्राद्वापरेयुगमध्यगे
गुणोत्तरंहैमवतंहरिवर्षंततःपरम् १५
इतिश्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेसप्तमोऽध्यायः ७

अष्टमोऽध्यायः

ऋषयऊचुः-
जंबूखंडस्त्वयाप्रोक्तोयथावदिहसत्तमः
विष्कंभस्यचप्रब्रूहिपरिमाणंहितत्त्वतः १
समुद्रस्यप्रमाणंचसम्यगच्छिद्रदर्शनः
शाकद्वीपंचनोब्रूहिकुशद्वीपंचधार्मिकम् २
शाल्मलंचैवतत्त्वेनक्रौंचद्वीपंतथैवच
सूतउवाच-
विप्राःसुबहवोद्वीपाःयैरिदंसंततंजगत्
सप्तद्वीपान्प्रवक्ष्यामिशृणुध्वंद्विजपुंगवाः ३
अष्टादशसहस्राणियोजनानिद्विजोत्तमाः
षट्शतानिचपूर्णानिविष्कंभोजंबुपर्वतः ४
लवणस्यसमुद्रस्यविष्कंभोद्विगुणःस्मृतः
नानाजनपदाकीर्णोमणिविद्रुमचित्रितः ५
नैकधातुविचित्रैश्चपर्वतैरुपशोभितः
सिद्धचारणसंकीर्णैःसागरःपरिमंडलः ६
शाकद्वीपंचवक्ष्यामियथावदिहसत्तमाः
शृणुताद्ययथान्यायंब्रुवतोममधार्मिकाः ७
जंबुद्वीपप्रमाणेनद्विगुणःसद्विजर्षभाः
विष्कंभेनमहाभागाःसागरोऽपिविभागशः ८
क्षीरोदोमुनिशार्दूलायेनसंपरिवारितः
तत्रपुण्याजनपदास्तत्रनम्रियतेजनः ९
कुतएवहिदुर्भिक्षंक्षमातेजोयुताहिते
शाकद्वीपस्यसंक्षेपोयथावन्मुनिसत्तमाः
उक्तएषमहाभागाःकिमन्यत्कथयामिवः १०
ऋषयऊचुः-
शाकद्वीपस्यसंक्षेपोयथावदिहधार्मिक
उक्तस्त्वयामहाप्राज्ञविस्तरंब्रूहितत्त्वतः ११
सूतउवाच-
तथैवपर्वताविप्राःसप्तात्रमणिपर्वताः

रत्नाकरास्तथानद्यस्तेषांनामानिवर्णये १२
अतीवगुणवत्सर्वंतत्त्वंपृच्छथधार्मिकाः
देवर्षिगंधर्वयुतःप्रथमोमेरुरुच्यते १३
प्रागायतोमहाभागामलयोनामपर्वतः
ततोमेघाःप्रवर्त्तंतेप्रभवंतिचसर्वशः १४
ततःपरेणमुनयोजलधारोमहागिरिः
ततोनित्यमुपादत्तेवासवःपरमंजलम् १५
ततोवर्षंप्रभवतिवर्षाकालेद्विजोत्तमाः
उच्चैर्गिरीरैवतकोयत्रनित्यंप्रतिष्ठितम् १६
रेवतीदिविनक्षत्रंपितामहकृतोविधिः
उत्तरेणतुविप्रेंद्राःश्यामोनाममहागिरिः १७
नवमेघप्रभःप्रांशुःश्रीमानुज्ज्वलविग्रहः
यतःश्यामत्वमापन्नाःप्रजामुदितमानसाः १८
ऋषयऊचुः-
सुमहान्संशयोऽस्माकंप्राप्तोयंसूतयत्त्वया
प्रजाःकथंसूतसम्यक्संप्राप्ताःश्यामतामिह १९
सूतउवाच-
सर्वेष्वेवमहाप्राज्ञाद्वीपेषुमुनिपुंगवाः
गौरःकृष्णश्चपतगस्तयोर्वर्णांतरेद्विजाः २०
श्यामोयस्मात्प्रवृत्तोवैतस्मात्श्यामगिरिःस्मृतः
ततःपरंमुनिश्रेष्ठादुर्गशैलोमहोदयः २१
केशरीकेशरयुतोयतोवातःप्रवर्त्तते
तेषांयोजनविष्कंभोद्विगुणःप्रविभागशः २२
वर्षाणितेषुविप्रेंद्राःसंप्रोक्तानिमनीषिभिः
महामेरुर्महाकाशोजलदःकुमुदोत्तरम् २३
जलधारोमहाप्राज्ञःसुकुमारइतिस्मृतः
रेवतस्यतुकौमारःश्यामश्चमणिकांचनः २४
केशरस्याथमौदाकीपरेणतुमहान्पुमान्
परिवार्य्यंतुविप्रेंद्रादैर्घ्यंह्रस्वत्वमेवच २५
जंबूद्वीपेनसंख्यातस्तस्यमध्येमहाद्रुमः

शाकोनाममहाप्राज्ञाःप्रजास्तस्यसहानुगाः २६
तत्रपुण्याजनपदाःपूज्यतेतत्रशंकरः
तत्रगच्छंतिसिद्धाश्चचारणादैवतानिच २७
धार्मिकाश्चप्रजाःसर्वाःचत्वारोगतमत्सराः
वर्णाःस्वकर्मनिरतानचस्तेनोऽत्रदृश्यते २८
दीर्घायुषोमहाप्राज्ञाजरामृत्युविवर्जिताः
प्रजास्तत्रविवर्द्धंतेवर्षास्विवसमुद्रगाः २९
नद्यःपुण्यजलास्तत्रगंगाचबहुधागता
सुकुमारीकुमारीचशीताशीतोदकातथा ३०
महानदीचभोविप्रास्तथामणिजलानदी
इक्षुवर्द्धनिकाचैवनदीमुनिवराःस्मृताः ३१
ततःप्रवृत्ताःपुण्योदानद्यःपरमशोभनाः
सहस्राणांशतान्येवयतोवर्षतिवासवः ३२
नतासांनामधेयानिपरिस्मर्तुंतथैवच
शक्यंतेपरिसंख्यातुंपुण्यास्ताहिसरिद्वराः ३३
ततःपुण्याजनपदाश्चत्वारोलोकविश्रुताः
मृगाश्चमशकाश्चैवमानसामल्लकास्तथा ३४
मृगाश्चब्रह्मभूयिष्ठाःस्वकर्मनिरताद्विजाः
मशकेषुतुराजन्याधार्मिकाःसर्वकामदाः ३५
मानसाश्चमहाभागावैश्यधर्मोपजीविनः
सर्वकामसमायुक्ताःशूराधर्मार्थनिश्चिताः ३६
शूद्रास्तुमल्लकानित्यंपुरुषाधर्मशीलिनः
नतत्रराजाविप्रेंद्रानदंडोनचदंडिकाः ३७
स्वधर्मेणैवधर्मज्ञास्तेरक्षंतिपरस्परम्
एतावदेवशक्यंतुतत्रद्वीपेप्रभाषितुम् ३८
एतदेवचश्रोतव्यंशाकद्वीपेमहौजसि ३९

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेऽष्टमोऽध्यायः ८

नवमोऽध्यायः

सूतउवाच-

उत्तरेषुचभोविप्राद्वीपेषुश्रूयतेकथा
एवंतत्रमहाभागाब्रुवतस्तन्निबोधत १
घृततोयःसमुद्रोथदधिमंडोदकोपरः
सुरोदसागरश्चैवतथान्योदुग्धसागरः २
परस्परेणद्विगुणाःसर्वेद्वीपाद्विजर्षभाः
पर्वताश्चमहाप्राज्ञाःसमुद्रैःपरिवारिताः ३
गौरस्तुमध्यमेद्वीपेगिरिर्मनःशिलोमहान्
पर्वतःपश्चिमेकृष्णोनारायणसखोद्विजाः ४
तत्ररत्नानिदिव्यानिस्वयंरद्मतिकेशवः
प्रसन्नश्चाभवत्तत्रप्रजानांव्यदधात्सुखम् ५
शरद्वीपेकुशस्तंबोमध्येजनपदस्यह
संपूज्यतेशाल्मलिश्चद्वीपेशाल्मलिकेद्विजाः ६
क्रौंचद्वीपेमहाक्रौंचोगिरीरत्नचयाकरः
संपूज्यतेभोविप्रेंद्राश्चातुर्वर्ण्येननित्यदा ७
गोमंतःपर्वतोविप्राःसुमहान्सर्वधातुकः
यत्रनित्यंनिवसतिश्रीमान्कमललोचनः ८
मोद्मिभिःसंगतोनित्यंप्रभुर्नारायणोहरिः
कुशद्वीपेतुविप्रेंद्राःपर्वतोविद्रुमैश्चितः ९
सुनामाचसुदुर्धर्षोद्वितीयोहेमपर्वतः
द्युतिमान्नामविप्रेंद्रास्तृतीयःकुमुदोगिरिः १०
चतुर्थःपुष्पवान्नामपंचमस्तुकुशेशयः
षष्टोहरिगिरिर्नामषडेतेपर्वतोत्तमाः ११
तेषामंतरविष्कंभोद्विगुणःप्रविभागशः
औद्भिदंप्रथमंवर्षंद्वितीयंरेणुमंडलम् १२
तृतीयंसुरथंनामचतुर्थंलंबनंस्मृतम्
धृतिमत्पंचमंवर्षंषष्ठंवर्षंप्रभाकरम् १३
सप्तमंकापिलंवर्षंसप्तैतेवर्षलंबकाः
एतेषुदेवगंधर्वाःप्रजाश्चमुदिताद्विजाः
विहरंतिरमंतेचनतेषुम्रियतेजनः १४
नतेषुदस्यवःसंतिम्लेच्छजात्योऽपिवाद्विजाः

गौरप्रायोजनःसर्वःसुकुमारश्चसत्तमाः १५
अवशिष्टेषुसर्वेषुवक्ष्यामिद्विजपुंगवाः
यथाश्रुतंमहाप्राज्ञावर्ण्यतेशृणुतद्विजाः १६
क्रौंचद्वीपेमहाभागाःक्रौंचोनाममहागिरिः
क्रौंचात्परोवामनकोवामनादंधकारकः १७
अंधकारात्परोविप्रामैनाकःपर्वतोत्तमः
मैनाकात्परतोविप्रागोविंदोगिरिरुत्तमः १८
गोविंदात्परतश्चैवपुंडरीकोमहागिरिः
पुंडरीकात्परश्चापिप्रोच्यतेदुंदुभिस्वनः १९
पुरस्ताद्द्विगुणास्तेषांविष्कंभोमुनिपुंगवाः
देशांस्तत्रप्रवक्ष्यामितन्मेनिगदतःशृणु २०
क्रौंचस्यकुशलोदेशोवामनस्यमनोनुगः
मनोनुगात्परोदेशउष्णोनामतपोधनाः २१
उष्णात्परःप्रावरकःप्रावरादंधकारकः
अंधकारकदेशात्तुमुनिदेशःपरःस्मृतः २२
मुनिदेशात्परश्चैवप्रोच्यतेदुंदुभिस्वनः
सिद्धचारणसंकीर्णोगौरःप्रायोजनःस्मृतः २३
एतेदेशाःसमाख्यातादेवगंधर्वसेविताः
पुष्करेपुष्करोनामपर्वतोमणिरत्नवान् २४
तत्रनित्यंप्रसरतिस्वयंदेवःप्रजापतिः
पर्युपासंतितंनित्यंदेवाःसर्वेमहर्षयः २५
वाग्भिर्मनोनुकूलाभिःपूजयंतिद्विजोत्तमाः
जंबूद्वीपात्प्रवर्त्तन्तेरत्नानिविविधानिच २६
द्वीपेषुतेषुसर्वेषुप्रजानांमुनिसत्तमाः
विप्राणांब्रह्मचर्येणसत्येनचदमेनच २७
आरोग्यायुष्प्रमाणाभ्यांद्विगुणंद्विगुणंततः
एतेजनपदाविप्राद्वीपेषुतेषुसत्तमाः २८
उक्ताजनपदायेषुधर्मश्चैकःप्रवर्त्तते
ईश्वरोदंडमुद्यम्यस्वयमेवप्रजापतिः २९
द्वीपानेतान्मुनिवरारक्षंस्तिष्ठतिसर्वदा

सराजासशिवोविप्राःसपितासपितामहः ३०
गोपायतिद्विजश्रेष्ठाःप्रजाःसद्विजपंडिताः
भोजनंचात्रविप्रेंद्राःप्रजाःस्वयमुपस्थितम् ३१
सिद्धमेवमहाभागाभुंजतेतद्धिनित्यदा
ततःपरंमहाशैलोदृश्यतेलोकसंस्थितिः ३२
चतुरस्रोमहाप्राज्ञःसर्वतःपरिमंडलः
तत्रतिष्ठंतिविप्रेंद्राश्चत्वारोलोकसंमताः ३३
दिग्गजाहिमुनिश्रेष्ठावामनैरावतांजनाः
सुप्रतीकस्तथाविप्राःप्रभिन्नकरटामुखाः ३४
तस्याहंपरिमाणंनसंख्यातुमिहमुत्सहे
असंख्यातःसुनित्यंहितिर्यगूर्ध्वमधस्तथा ३५
तत्रवैवायवोवांतिदिग्भ्यःसर्वाभ्यएवच
असंबंधामुनिश्रेष्ठास्तान्निगृह्णंतितेद्विजाः ३६
पुष्करैःपद्मसंकाशैर्विकर्षंतिमहाप्रभैः
शतधापुनरेवाशुतेतान्मुंचंतिनित्यशः ३७
श्वसद्भिर्मुखनासाभ्यांदिग्गजैरिवमारुताः
आगच्छंतिद्विजश्रेष्ठास्तत्रतिष्ठंतिवैप्रजाः ३८
यथोद्दिष्टंमयाप्रोक्तंसनिर्माणमिदंजगत्
श्रुत्वेदंपृथिवीमानंपुण्यदंचमनोनुगम् ३९
श्रीमांस्तरतिविप्रेंद्राःसिद्धार्थःसाधुसंमतः
आयुर्बलंचकीर्त्तिश्चतस्यतेजश्चवर्द्धते ४०
यःशृणोतिसमाख्यातुंपर्वणीदंधृतव्रतः
प्रीयंतेपितरस्तस्यतथैवचपितामहाः ४१
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेनवमोऽध्यायः ९

दशमोऽध्यायः

ऋषयऊचुः-
पृथिव्याहिपरीमाणंसंस्थानंसरितस्तथा
त्वत्तःश्रुत्वामहाभागअमृतंपीतमेवच १
तत्रभूमौचतीर्थानिपावनानीतिनःश्रुतम्

आचन्दव्रतानिसर्वाणियथाफलकराणिच
सविशेषंमहाप्राज्ञश्रोतुमिच्छामहेतव २
सूतउवाच-
धन्यंपुण्यंमहाख्यानंपृष्टमेवतपोधनाः
यथामतिप्रवक्ष्यामियथायोगंयथाश्रुतम् ३
पुरातनंप्रवक्ष्यामिदेवर्षेर्नारदस्यहि
युधिष्ठिरेणसंवादंशृणुतद्विजसत्तमाः ४
हृतराज्याःपांडुपुत्रावनेतस्मिन्महारथाः
न्यवसंतिमहाभागाद्रौपद्यासहपांडवाः ५
अथापश्यन्महात्मानंदेवर्षिंतत्रनारदम्
दीप्यमानंश्रियाब्राह्म्यादीप्ताग्निसमतेजसम् ६
सतैःपरिवृतःश्रीमान्भ्रातृभिःकुरुनंदनः
दिविभातिहिदीप्तौजादेवैरिवशतक्रतुः ७
यथाचदेवान्सावित्रीयाज्ञसेनीतथापतीन्
नजहौधर्मतःपार्थान्मेरुमर्कप्रभायथा ८
प्रतिगृह्यततःपूजांनारदोभगवानृषिः
आश्वासयद्धर्म्मपुत्रंयुक्तरूपप्रियेणच ९
उवाचचमहात्मानंधर्म्मराजंयुधिष्ठिरम्
ब्रूहिधर्म्मभृतांश्रेष्ठकिंप्राथ्यंहिददामिते १०
अथधर्मसुतोराजाप्रणम्यभ्रातृभिःसह
उवाचप्रांजलिर्वाक्यंनारदंदेवसंमितम् ११
त्वयितुष्टेमहाभागसर्वलोकाभिपूजिते
कृतमित्येवमन्येहिप्रसादात्तवसुव्रत १२
यदित्वहमनुग्राह्योभ्रातृभिःसहितोऽनघ
संदेहंमेमुनिश्रेष्ठहृत्स्थंत्वंछेत्तुमर्हसि १३
प्रदक्षिणांयःकुरुतेपृथिवींतीर्थतत्परः
किंफलंतस्यकात्स्न्येनतद्ब्रह्मन्वक्तुमर्हसि १४
नारदउवाच-
शृणुराजन्नवहितोदिलीपेनयथापुरा
वसिष्ठस्यसकाशाद्वैसर्वमेतदुपश्रुतम् १५

पुराभागीरथीतीरेदिलीपोराजसत्तमः
धर्म्यंव्रतंसमास्थायन्यवसन्मुनिवत्तदा १६
शुभेदेशेमहाराजपुरायेदेवर्षिपूजिते
गंगाद्वारेमहातेजादेवगंधर्वसेविते १७
सपितृंस्तर्पयामासदेवांश्चपरमद्युतिः
ऋषींश्चतर्पयामासविधिदृष्टेनकर्मणा १८
कस्यचित्त्वथकालस्यजपन्नेवमहामनाः
ददर्शभूतसंकाशंवसिष्ठमृषिमुत्तमम् १९
पुरोहितंसतंदृष्ट्वादीप्यमानमिवश्रिया
प्रहर्षमतुलंलेभेविस्मयंपरमंययौ २०
उपस्थितंमहाराजपूजयामासभारत
सहिधर्म्मभृतांश्रेष्ठोविधिदृष्टेनकर्मणा २१
शिरसाचार्घ्यमादायशुचिःप्रयतमानसः
नामसंकीर्त्तयामासतस्मिन्ब्रह्मर्षिसत्तमे २२
दिलीपोऽहतुभद्रंतेदासोस्मितवसुव्रत
तवसंदर्शनादेवमुक्तोहंसर्वकिल्बिषैः २३
एवमुक्त्वामहाराजदिलीपोद्विपदांवरः
वाग्यतःप्रांजलिर्भूत्वातूष्णीमासीद्युधिष्ठिर २४
तंदृष्ट्वानियमेनाथस्वाध्यायेनचकर्षितम्
दिलीपंनृपतिश्रेष्ठंमुनिःप्रीतमनाभवत् २५
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेदशमोऽध्यायः १०

एकादशोऽध्यायः

वसिष्ठउवाच-
अनेनतवधर्मज्ञप्रश्रयेणदमेनच
सत्येनचमहाभागतुष्टोस्मितवसर्वशः १
यस्येदृशस्तेधर्मोयंपितरस्तारितास्त्वया
तेनपश्यसिमांपुत्रयाज्यश्चासिममानघ २
प्रीतिर्मेवर्द्धतेतेऽद्यब्रूहिकिंकरवाणिते
यद्वक्ष्यसिनरश्रेष्ठतस्यदातास्मितेनघ ३

दिलीपउवाच-
वेदवेदांगतत्त्वज्ञसर्वलोकाभिपूजित
कृतमित्येवमन्येहियदहंदृष्टवान्प्रभुम् ४
यदित्वहमनुग्राह्यस्तवधर्म्मभृतांवर
प्रन्दयामिहृत्स्थंसंदेहंतन्मेत्वंवक्तुमर्हसि ५
अस्तिमेभगवन्कश्चित्तीर्थेयोधर्मसंशयः
तदहंश्रोतुमिच्छामिपृथक्संकीर्तनंत्वया ६
प्रदक्षिणांयःपृथिवींकरोतिद्विजसत्तम
किंफलंतस्यविप्रर्षेतन्मेब्रूहितपोधन ७
वसिष्ठउवाच-
कथयिष्यामितदहमृषीणांमत्परायणम्
तदेकाग्रमनास्तातश्रृणुतीर्थेषुयत्फलम् ८
यस्यहस्तौचपादौचमनश्चैवसुसंयतम्
विद्यातपश्चकीर्तिश्चसतीर्थफलमश्नुते ९
प्रतिग्रहादुपावृत्तःसंतुष्टोनियतःशुचिः
अहंकारनिवृत्तश्चसतीर्थफलमश्नुते १०
अकल्किकोनिराहारोऽलब्धाहारोजितेंद्रियः
विमुक्तःसर्वदोषैर्यःसतीर्थफलमश्नुते ११
अक्रोधनश्चराजेंद्रसत्यशीलोदृढव्रतः
आत्मोपमश्चभूतेषुसतीर्थफलमश्नुते १२
ऋषिभिःक्रतवःप्रोक्तादेवेष्वपियथाक्रमम्
फलंचैवयथातत्त्वंप्रेत्यचेहचसर्वशः १३
नतेशक्यादरिद्रेणयज्ञाःप्राप्तुंमहीपते
बहूपकरणायज्ञानानासंभारविस्तराः १४
प्राप्यंतेपार्थिवैरेतेसमृद्धैर्वानरैःक्वचित्
ननिर्धनैर्नरगणैरेकात्मभिरसाधनैः १५
योदरिद्रैरपिविधिःशक्यःप्राप्तुंजनेश्वर
तुल्योयज्ञफलैःपुण्यैस्तंनिबोधमहीपते १६
ऋषीणांपरमंगुह्यमिदंधर्म्मभृतांवर
तीर्थाभिगमनंपुण्यंयज्ञैरपिविशिष्यते १७

अनुपोष्यत्रिरात्राणितीर्थाभिगमनेनच
अदत्वाकांचनंगाश्चदरिद्रोनामजायते १८
अग्निष्टोमादिभिर्यज्ञैरिष्ट्वाविपुलदक्षिणैः
नतत्फलमवाप्नोतितीर्थाभिगमनेनयत् १९
नृलोकेदेवलोकस्यतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम्
पुष्करंतीर्थमासाद्यदेवदेवसमोभवेत् २०
दशकोटिसहस्त्राणितीर्थानांवैमहीपते
सान्निध्यंपुष्करेयेषांत्रिसंध्यंसूर्यवंशज २१
आदित्यावसवोरुद्राःसाध्याश्चसमरुद्गणाः
गंधर्वाप्सरसश्चैवतत्रसन्निहिताःप्रभो २२
यत्रदेवास्तपस्तप्त्वादैत्याब्रह्मर्षयस्तथा
दिव्ययोगामहाराजपुण्येनमहताद्विजाः २३
मनसाप्यभिकामस्यपुष्कराणिमनीषिणः
पूयंतेसर्वपापानिनाकपृष्ठेचपूज्यते २४
अस्मिंस्तीर्थेमहाभागनित्यमेवपितामहः
उवासपरमप्रीतोदेवदानवसंमतः २५
पुष्करेषुमहाभागदेवाःसर्षिपुरोगमाः
सिद्धिंपरमिकांपाप्ताःपुण्येनमहतान्विताः २६
तत्राभिषेकंयःकुर्यात्पितृदेवार्चनेरतः
अश्वमेधाद्दशगुणंप्रवदंतिमनीषिणः २७
अप्येकंभोजयेद्विप्रंपुष्करारण्यमाश्रितः
तेनैतिपूजिताँल्लोकान्ब्रह्मणःसदनेस्थितान् २८
सायंप्रातःस्मरेद्यस्तुपुष्कराणिकृतांजलि
उपस्पृष्टंभवेत्तेनसर्वतीर्थेषुपार्थिव २९
जन्मप्रभृतियत्पापंस्त्रियोवापुरुषस्यवा
पुष्करेगतमात्रस्यसर्वमेवप्रणश्यति ३०
यथासुराणांसर्वेषामादिस्तुमधुसूदनः
तथैवपुष्करोराजन्तीर्थानामादिरुच्यते ३१
उष्ट्वाद्वादशर्षाणिपुष्करेनियतःशुचिः
क्रतून्सर्वानवाप्नोतिब्रह्मलोकंचगच्छति ३२

यस्तुवर्षशतंपूर्णमग्निहोत्रमुपाश्नुते
कार्तिकींवावसेदेकांपुष्करेसममेवतत् ३३
दुष्करंपुष्करेगंतुंदुष्करंपुष्करेतपः
दुष्करंपुष्करेदानंवस्तुंचैवसुदुष्करम् ३४
त्रीणिशृंगाणिशुभ्राणित्रीणिप्रस्रवणानिच
पुष्करारण्यादितीर्थानिनविद्मस्तत्रकारणम् ३५
उष्ट्वाद्वादशवर्षाणिनियतोनियताशनः
समुक्तःसर्वपापेभ्योसर्वक्रतुफलंलभेत् ३६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेपुष्करतीर्थमाहात्म्य-
वर्णनंनामएकादशोऽध्यायः ११

द्वादशोऽध्यायः

वसिष्ठउवाच-
प्रदक्षिणमुपावृत्तोजंबूमार्गेसमाविशेत्
जंबूमार्गंसमाविश्यपितृदेवर्षिपूजितम् १
अश्वमेधमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति
तत्रोष्यरजनीःपंचषष्ठकालेश्नुवन्नरः २
नदुर्गतिमवाप्नोतिसिद्धिंचाप्नोत्यनुत्तमाम्
जंबुमार्गादुपावृत्तोगच्छेत्तुदुलिकाश्रमम् ३
नदुर्गतिमवाप्नोतिस्वर्गलोकेचपूज्यते
अगस्त्याश्रममासाद्यपितृदेवार्चनेरतः ४
त्रिरात्रोपोषितोराजन्नग्निष्टोमफलंलभेत्
शाकवृत्तिःफलैर्वापिकौमारंविंदतेपरम् ५
कन्याश्रमंसमासाद्यश्रीपुष्टंलोकपूजितम्
धर्मारण्यंहितत्पुण्यमाद्यंचपार्थिवर्षभ ६
यत्रप्रविष्टमात्रोवैपापेभ्योविप्रमुच्यते
अर्चयित्वापितॄन्देवान्प्रयतोनियताशनः ७
सर्वकामसमृद्धस्ययज्ञस्यफलमश्नुते
प्रादक्षिण्यंततःकृत्वाययातिपतनंव्रजेत् ८
हयमेधस्ययज्ञस्यफलमाप्नोतितित्रवै

महाकालमतोगच्छेन्नियतोनियताशनः ९
कोटितीर्थमुपस्पृश्यहयमेधफलंलभेत्
ततोगच्छेतधर्मज्ञस्थानंतीर्थमुमापतेः १०
नाम्नाभद्रवटंनामत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
तत्राभिगम्यचेशानंगोसहस्रफलंलभेत् ११
महादेवप्रसादाच्चगाणपत्यमवाप्नुयात्
समृद्धमसपत्नंतुश्रियायुक्तंनरोत्तम १२
नर्मदांतुसमासाद्यनदींत्रैलोक्यविश्रुताम्
तर्पयित्वापितृन्देवानग्निष्टोमफलंलभेत् १३
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेद्वादशोऽध्यायः १२

त्रयोदशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
वसिष्ठेनदिलीपायकथितंतीर्थमुत्तमम्
नर्मदेतिचविख्यातंपापपर्वतदारणम् १
भूयश्चश्रोतुमिच्छामितन्मेकथयनारद
नर्मदायाश्चमाहात्म्यंवसिष्ठोक्तंद्विजोत्तम २
कथमेषामहापुण्यानदीसर्वत्रविश्रुता
नर्मदानामविख्यातातन्ममब्रूहिनारद ३
नारदउवाच-
नर्मदासरितांश्रेष्ठासर्वपापप्रणाशिनी
तारयेत्सर्वभूतानिस्थावराणिचराणिच ४
नर्मदायास्तुमाहात्म्यंवसिष्ठोक्तंमयाश्रुतम्
तदेतद्धिमहाराजसर्वंहिकथयामिते ५
पुण्याकनखलेगङ्गाकुरुक्षेत्रेसरस्वती
ग्रामेवायदिवारण्येपुण्यासर्वत्रनर्म्मदा ६
त्रिभिःसारस्वतंतोयंसप्ताहेनतुयामुनम्
सद्यःपुनातिगांगेयंदर्शनादेवनार्मदम् ७
कलिगदेशेपश्चार्द्धेपर्वतेऽमरकंटके
पुण्याचत्रिषुलोकेषुरमणीयामनोरमा ८

सदेवासुरगंधर्वाऋषयश्चतपोधनाः
तपस्तप्त्वामहाराजसिद्धिंचपरमांगताः ९
तत्रस्नात्वामहाराजनियमस्थोजितेंद्रियः
उपोष्यरजनीमेकांकुलानांतारयेच्छतम् १०
जनेश्वरेनरःस्नात्वापिंडंदत्वायथाविधि
पितरस्तस्यतृप्यंतियावदाभूतसंप्लवम् ११
पर्वतस्यसमंतात्तुरुद्रकोटिःप्रतिष्ठिता
स्नानंयःकुरुतेतत्रगंधमाल्यानुलेपनम् १२
प्रीतातस्यभवेत्सर्वारुद्रकोटिर्नसंशयः
पर्वतेपश्चिमस्यांतेस्वयंदेवोमहेश्वरः १३
तत्रस्नात्वाशुचिर्भूत्वाब्रह्मचारीजितेंद्रियः
पितृकार्यंतुकुर्वीतविधिदृष्टेनकर्मणा १४
तिलोदकेनतत्रैवतर्पयेत्पितृदेवताः
आसप्तमंकुलंतस्यस्वर्गेतिष्ठतिपांडव १५
षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
अप्सरोगणसंकीर्णोदिव्यस्त्रीपरिवारितः १६
दिव्यगंधानुलिप्तश्चदिव्यालंकारभूषितः
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोजायतेविपुलेकुले १७
धनवान्दानशीलश्चधार्मिकश्चैवजायते
पुनःस्मरतितत्तीर्थंगमनंतत्रकुर्वते १८
तारयित्वाकुलशतंरुद्रलोकंसगच्छति
योजनानांशतंसाग्रंश्रूयतेसरिदुत्तमा १९
विस्तारेणतुराजेन्द्रयोजनद्वयमंतरम्
षष्टितीर्थसहस्राणिषष्टिकोटयस्तथैवच २०
पर्वतस्यसमंतात्तुतिष्ठंत्यमरकंटके
ब्रह्मचारीशुचिर्भूत्वाजितक्रोधोजितेंद्रियः २१
सर्वहिंसानिवृत्तश्चसर्वभूतहितेरतः
एवंसर्वसमाचारःक्षेत्रपालान्परिव्रजेत् २२
तस्यपुण्यफलंराजन्शृणुष्वावहितोहिमे
शतंवर्षसहस्राणांस्वर्गेमोदेतपांडव २३

अप्सरोगणसंकीर्णेदिव्यस्त्रीपरिचारिते
दिव्यगंधानुलिप्तश्चदिव्यालंकारभूषितः २४
क्रीडतेदेवलोकेतुदैवतैःसहमोदते
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोराजाभवतिवीर्यवान् २५
गृहंसलभतेचैवनानारत्नविभूषितम्
स्तंभैर्मणिमयैर्दिव्यैर्वज्रवैडूर्यभूषितैः २६
आलेख्यसहितंदिव्यंदासीदाससमन्वितम्
मत्तमातंगशब्दैश्चहयानांहेषितेनच २७
क्षुभ्यतेतस्यतद्द्वारमिंद्रस्यभवनंयथा
राजराजेश्वरःश्रीमान्सर्वस्त्रीजनवल्लभः २८
तस्मिन्गृहेउषित्वातुक्रीडाभोगसमन्वितः
जीवेद्वर्षशतंसाग्रंसर्वरोगविवर्जितः २९
एवंभोगोभवेत्तस्ययोमृतोमरकंटके
अग्निप्रवेशेऽथजलेतथाचैवअनाशने ३०
अनिवर्तिकागतिस्तस्यपर्वतस्यांबरेयथा
पतनंपततेयस्तुसनरोमानवाधिपः ३१
कन्यास्त्रीणिसहस्राणिएकैकस्यापिचापरे
तिष्ठंतिभवनेतस्यप्रेषणंप्रार्थयंतिच ३२
दिव्यभोगसमुत्पन्नःक्रीडतेकालमक्षयम्
पृथिव्यामासमुद्रायामीदृशोनैवजायते ३३
यादृशोयंनरश्रेष्ठपर्वतेऽमरकंटके
कोटितीर्थंतुविज्ञेयंपर्वतस्यतुपश्चिमे ३४
रुद्रोजालेश्वरोनामत्रिषुलोकेषुविश्रुतः
तस्यपिंडप्रदानेनसंध्योपासनकर्मणा ३५
पितरोदशवर्षाणितर्पितास्तुभवंतिते
दक्षिणेनर्मदायास्तुकपिलाख्यामहानदी ३६
सरलार्जुनसंच्छन्नानातिदूरेव्यवस्थिता
अस्तिपुरयामहाभागात्रिषुलोकेषुविश्रुता ३७
तत्रकोटिशतंसाग्रंतीर्थानांतुयुधिष्ठिर
पुराणेश्रूयतेराजन्सर्वंकोटिगुणंभवेत् ३८

तस्यास्तीरेतुयेवृक्षाः पतिताः कालपर्ययात्
नर्मदातोयसंयुक्तास्तेपियांतिपरांगतिम् ३९
द्वितीयातुमहाभागविशल्यकरणाशुभा
तत्रतीरेनरः स्नात्वाविशल्योभवतिक्षणात् ४०
तत्रदेवगणाः सर्वेसकिन्नरमहोरगाः
यक्षराक्षसगंधर्वाऋषयश्चतपोधनाः ४१
सर्वेसमागतास्तत्रपर्वतेऽमरकंटके
तैश्चसर्वैः समागम्यमुनिभिश्चतपोधनैः ४२
नर्मदासंश्रितापुण्याविशल्यानामनामतः
उत्पादितामहाभागासर्वपापप्रणाशिनी ४३
तत्रस्नात्वानरोराजन्ब्रह्मचारीजितेंद्रियः
उपोष्यरजनीमेकांकुलानांतारयेच्छतम् ४४
कपिलाचविशल्याचश्रूयतेराजसत्तम
ईश्वरेणपुराणोक्तालोकानांहितकाम्यया ४५
तत्रस्नात्वानरोराजन्नश्वमेधफलंलभेत्
अनशनंतुयः कुर्यात्तस्मिन्तीर्थेनराधिप ४६
सर्वपापविशुद्धात्माइंद्रलोकंसगच्छति
नर्मदायांतुराजेंद्रपुराणेयच्छ्रुतंमया ४७
तत्रतत्रनरः स्नात्वाअश्वमेधफलंलभेत्
येवसंत्युत्तरेकूलेइंद्रलोकेवसंतिते ४८
सरस्वत्यांचगंगायांनर्मदायांयुधिष्ठिर
समंदानंचस्नानंचयथामेशंकरोऽब्रवीत् ४९
परित्यजतियः प्राणान्पर्वतेऽमरकंटके
वर्षकोटिशतंसाग्रमिंद्रलोकेमहीयते ५०
नर्मदायाजलंपुण्यंफेनोर्मिसमलंकृतम्
पवित्रंशिरसावंद्यंसर्वपापैः प्रमुच्यते ५१
नर्मदासर्वपुण्याचब्रह्महत्यापहारिणी
अहोरात्रोपवासेनमुच्यतेब्रह्महत्यया ५२
एवंपुण्याचरम्याचनर्मदापांडुनंदन
त्रयाणामपिलोकानांपुनात्येषामहानदी ५३

वटेश्वरेमहापुरायेगंगाद्वारेतपोवने
एतेषुसर्वस्थानेषुयेर्दिताःसंशितव्रताः
श्रूयतेदशगुणंपुरायंनर्मदोद्वाससंगमे ५४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेत्रयोदशोऽध्यायः १३

चतुर्दशोऽध्यायः

नारदउवाच–
नर्मदातुनदीश्रेष्ठापुरयापुरयतमात्रिषु
मुनिभिस्तुमहाभागैर्विभक्ताधर्मकांक्षिभिः १
यज्ञोपवीतमात्राणिप्रविभक्तानिपांडव
तेषुस्नात्वातुराजेंद्रसर्वपापैःप्रमुच्यते २
जलेश्वरंचयत्तीर्थंत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
तस्योत्पत्तिंकथयतःशृणुपांडवनंदन ३
पुरामुनिगणाःसर्वेसेन्द्राश्चैवमरुद्गणाः
स्तुवंतितेमहात्मानंदेवदेवंमहेश्वरम् ४
स्तुवमानास्तुसंप्राप्तायत्रदेवोमहेश्वरः
विज्ञापयंतिदेवेशंसेंद्राश्चैवमरुद्गणाः
भयोद्विग्नान्विरूपाक्षपरित्रायस्वनःप्रभो ५
ईश्वरउवाच–
स्वागतंतुमुनिश्रेष्ठाःकिमर्थमिहचागताः
किंदुःखंकोऽनुसंतापःकुतोवाभयमागतम् ६
कथयध्वंमहाभागाएतदिच्छामिवेदितुम्
एवमुक्तास्तुरुद्रेणाकथयन्नमितव्रताः ७
ऋषयऊचुः–
अपिघोरोमहावीर्योदानवोबलदर्पितः
बाणोनामेतिविख्यातोयस्यवैत्रिपुरंपुरम् ८
गगनेतुवसद्दिव्यंभ्रमतेतस्यतेजसा
तस्माद्भीताविरूपाक्षत्वामेवशरणंगताः ९
त्रायस्वमहतोदुःखाद्देवत्वंहिपरागतिः
एवंप्रसादंदेवेशसर्वेषांकर्तुमर्हसि १०

येनदेवाःसुप्रसन्नाःसुखमेधंतिशंकर
परांनिर्वृतिमायांतितत्प्रभोकर्तुमर्हसि ११
देवउवाच-
एतत्सर्वंकरिष्यामिमाविषादंकरिष्यथ
अचिरेणैवकालेनकुर्यांयुष्मत्सुखावहम् १२
आश्वासयित्वातान्सर्वान्नर्मदातटमास्थितः
चिंतयामाससर्वेशस्तद्वधंप्रतिपांडव १३
कथंकेनप्रकारेणहंतव्यस्त्रिपुरोमया
एवंसंचिंत्यभगवान्नारदंस्मरतेतदा
स्मरणादेवसंप्राप्तोनारदःसमुपस्थितः १४
नारदउवाच-
आज्ञापयमहादेवकिमर्थंसंस्मृतोह्यहम्
किंकार्यंतुमयादेवकर्तव्यंकथयस्वमे १५
ईश्वरउवाच-
गच्छनारदतत्रैवयत्रतत्त्रिपुरंपुरम्
बाणस्यदानवेन्द्रस्यशीघ्रंगच्छाथतत्कुरु १६
भर्तारोदेवताभाश्चस्त्रियश्चाप्सरसोपमाः
तासांवैतेजसाविप्रभ्रमतेत्रिपुरंदिवि १७
तत्रगत्वातुविप्रेंद्रमंत्रमन्यंप्रचोदय
देवस्यवचनंश्रुत्वामुनिस्त्वरितविक्रमः १८
स्त्रीणांहृदयनाशायप्रविष्टस्तंपुरंप्रति
शोभतेतत्पुरंदिव्यंनानारत्नोपशोभितम् १९
शतयोजनविस्तीर्णंततोद्विगुणमायतम्
ततःपश्यतितत्रैवबाणंतुबलदर्पितम् २०
मालाकुंडलकेयूरैर्मुकुटेनविराजितम्
हाररत्नैश्चसंछन्नंचंद्रकांतिविभूषितम् २१
ललनास्तस्यरत्नाढ्याःनराःकनकमंडिताः
उत्थितोनारदंदृष्ट्वादानवेंद्रोमहाबलः २२
बाणउवाच-
सदेवर्षिःस्वयंप्राप्तोमद्गृहंप्रतिसंप्रति

अर्घंपाद्यंयथान्यायंक्रियतांद्विजसत्तम २३
चिरात्समागतोविप्रस्थीयतामिदमासनम्
एवंसंभावयित्वातुनारदंसमुपस्थितम् २४
तस्यभार्यामहादेवीअनौपम्यातुनामतः २५
अनौपम्योवाच-
भगवन्मानुषेलोकेदेवास्तुष्यंतिकेनवै
व्रतेननियमेनापिदानेनतपसाथवा २६
नारदउवाच-
तिलधेनुंचयोदद्याद्ब्राह्मणेवेदपारगे
ससागरानवद्वीपादत्ताभवतिमेदिनी २७
सूर्यकोटिप्रतीकाशैर्विमानैःसर्वकामिकैः
मोदतेचाद्वयंकालंसुचिरंकृतशासनः २८
आम्रातककपित्थानिकदलीवनमेवच
कदंबचंपकाशोकाअनेकविविधद्रुमाः २९
अष्टमीचचतुर्थीचद्वादशीचतथाउभे
संक्रांतिर्विषुवंचैवदिनच्छिद्रमुखंतथा ३०
पुरायान्येतानिसर्वाणिउपवासंतियाःस्त्रियः
तासांतुधर्म्मयुक्तानांस्वर्गेवासोनसंशयः ३१
कलिकालात्तुनिर्मुक्ताःसर्वपापविवर्जिताः
उपवासरतानार्योनोपसर्पंतितापसाः ३२
एवंश्रुत्वातुसुश्रोणियथेष्टंकर्तुमर्हसि
नारदस्यवचःश्रुत्वाराज्ञीवचनमब्रवीत् ३३
प्रसादंकुरुविप्रेंद्रदानंगृह्णयथेप्सितम्
सुवर्णमणिरत्नानिवस्त्रारायाभरणानिच ३४
तत्तेदास्याम्यहंविप्रयच्चान्यदपिदुर्ल्लभम्
प्रतिगृह्णद्विजश्रेष्ठप्रीयेतांहरिशंकरौ ३५
नारदउवाच-
अन्यस्मैदीयतांभद्रेक्षीणवृतिश्चयोद्विजः
वयंतुशीलसंपन्नाभक्तिस्तुक्रियतेमया ३६
एवंतासांमनोहृत्वासर्वासामुपदिश्यवा

जगामभरतश्रेष्ठस्वकीयंस्थानकंपुनः ३७
अत्राकृष्टमनास्तास्तुअन्यत्रगतमानसाः
पुरिछिद्रंसमुत्पन्नंबाणस्यतुमहात्मनः ३८
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचतुर्दशोऽध्यायः १४

पंचदशोऽध्यायः

नारदउवाच-
यन्मांपृच्छसिकौंतेयतन्निबोधचतच्छृणु
एतस्मिन्नंतरेरुद्रोनर्मदातटमास्थितः १
नाम्नाहरेश्वरंस्थानंत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
तस्मिन्स्थानेमहादेवश्चिंतयंस्त्रैपुरंवधम् २
गाडीवंमंदरंकृत्वागुणंकृत्वातुवासुकिम्
स्थानंकृत्वातुवैशाखंविष्णुंकृत्वाशरोत्तमम् ३
अग्रेचाग्निंप्रतिष्ठाप्यमुखेवायुःसमर्पितः
हयाश्चचतुरोवेदाःसर्वदेवमयंरथम् ४
चक्रगौचाश्विनौदेवावक्षंचक्रधरःस्वयम्
स्वयमिंद्रश्चचापांतेबाणेवैश्रवणःस्थितः ५
यमस्तुदक्षिणेहस्तेवामेकालस्तुदारुणः
चक्राणामारकेन्यस्तागंधर्वालोकविश्रुताः ६
प्रजापतीरथश्रेष्ठेब्रह्माचैवतुसारथिः
एवंकृत्वातुदेवेशःसर्वदेवमयंरथम् ७
सोतिष्ठत्स्थाणुभूतोहिसहस्रंपरिवत्सरान्
यदात्रीणिसमेतानिअंतरिक्षचराणिच ८
त्रिपुराणित्रिशल्येनतदातानिबिभेदसः
शरःप्रचोदितस्तत्ररुद्रेणत्रिपुरंप्रति ९
भ्रष्टतेजास्त्रियोजाताबलंतेषांव्यशीर्यत
उत्पाताश्चपुरेतस्मिन्प्रादुर्भूतासहस्रशः १०
त्रिपुरस्यविनाशायकालरूपोभवत्तदा
अट्टहासंप्रमुंचंतिरूपाःकाष्टमयास्तथा ११
निमेषोन्मेषणंचैवकुर्वंतिचित्रकर्मणा

स्वप्नेपश्यंतिचात्मानंरक्तांबरविभूषितम् १२
स्वप्नेपश्यंतितेचैवंविपरीतानियानितु
एतान्पश्यतिउत्पातांस्तत्रस्थानेतुयेजनाः १३
तेषांबलंचबुद्धिश्चहरक्रोधेननाशितम्
संवर्तकोनामवायुर्युगांतप्रतिमोमहान् १४
समीरितोनलश्रेष्ठउत्तमांगेषुबाधते
ज्वलंतिपादपास्तत्रपतंतिशिखराणिच १५
सर्वंतद्व्याकुलीभूतंहाहाकारमचेतनम्
भग्नोद्यानानिसर्वाणिच्छिप्रंतुप्रज्वलंतिच १६
तेनैवदीपितंसर्वंज्वलतेविशिखैःशिखैः
द्रुमाश्रारामगंडानिगृहाणिविविधानिच १७
दशदिक्षुप्रवृत्तोयंसमिद्धोहव्यवाहनः
ततःशिलाःप्रमुंचंतिदिशोदशविभागशः १८
शिखासहस्रैरत्युग्रैःप्रज्वलंतिहुताशनैः
सर्वंकिंशुकसंप्रख्यंज्वलितंदृश्यतेपुरम् १९
गृहाद्गृहांतरेनैवगंतुंधूमैश्चशक्यते
हरकोपानलादग्धंक्रंदमानंसुदुःखितम् २०
प्रदीप्तंसर्वतोदिक्षुदह्यतेत्रिपुरंपुरम्
प्रासादशिखराग्राणिविशीर्यंतिसहस्रशः २१
नानारत्नविचित्राणिविमानान्यप्यनेकधा
गृहाणिचैवरम्याणिदह्यंतेदीप्तिवह्निना २२
बाधंतेद्रुमखंडेषुजनस्थानेतथैवच
देवागारेषुसर्वेषुप्रज्वलंतेज्वलंत्यपि २३
सीदंतिचानलस्पृष्टाःक्रंदंतिविविधैस्स्वरैः
गिरिकूटनिभास्तत्रदृश्यंतेऽगारराशयः २४
स्तुवंतिदेवदेवेशंपरित्रायस्वमांप्रभो
अन्योन्यंचपरिष्वज्यहुताशनप्रपीडिताः २५
दह्यंतेदानवास्तत्रशतशोथसहस्रशः
हंसकारंडवाकीर्णानलिनीसहपंकजा २६
दह्यंतेनलदग्धानिपुरोद्यानानिदीर्घिकाः

अम्लानैःपंकजैश्छन्नाविस्तीर्णायोजनैःशतैः २७
गिरिकूटनिभास्तत्रप्रासादारत्नभूषिताः
पतंत्यनलनिर्दग्धानिस्तोयाजलदाइव २८
सहस्त्रीबालवृद्धेषुगोषुपक्षिषुवाजिषु
निर्दयोदहतेवह्निर्हरकोपेनप्रेरितः २९
सपत्नीकाश्चैवसुप्ताःसंसुप्ताबहवोजनाः
पुत्रमालिग्यतेगाढंदह्यंतेत्रिपुरारिणा ३०
अथतस्मिन्पुरेदीप्तेस्त्रियश्चाप्सरसोपमाः
अग्निज्वालाहतास्तत्रपतंतिधरणीतले ३१
काचिद्बालाविशालाक्षीमुक्तावलिविभूषिता
धूमेनाकुलितासातुप्रतिबुद्धाशिखार्दिता ३२
सुतंसंचिंत्यमानासापतिताधरणीतले
काचित्सुवर्णवर्णाभानीलरत्नैर्विभूषिता ३३
धूमेनाकुलितासातुपतिताधरणीतले
अन्यागृहीतहस्तातुसखीदहतिबालकैः ३४
अनेनदिव्यरूपान्यादृष्टामदविमोहिता
शिरसाप्रांजलिकृत्वाविज्ञापयतिपावकम् ३५
यदित्वमिच्छसेवैरंपुरुषेष्वपकारिषु
स्त्रियःकिमपराध्यंतेगृहपंजरकोकिलाः ३६
पापनिर्दयनिर्ल्लज्जकस्तेकोपःस्त्रियोपरि
नदाक्षिण्यंनतेलज्जानसत्यंशौचवर्जितः ३७
अनेकरूपवर्णाढ्याउपलभ्यावदस्वह
किंत्वयानश्रुतंलोकेअवध्याःसर्वयोषितः ३८
किंतुतुभ्यंगुणाह्येतेदहनस्त्र्यर्दनंप्रति
नकारुण्यंदयावापिदाक्षिण्यंवास्त्रियोपरि ३९
दयांकुर्वंतिम्लेच्छापिदहनप्रेक्ष्ययोषितः
म्लेच्छानामपिकष्टोसिदुर्निवार्योह्यचेतनः ४०
एतेचैवगुणास्तुभ्यंदहनोत्सादनंप्रति
आसामपिदुराचारस्त्रीणांकिंविनिपातसे ४१
दुष्टनिर्घृणनिर्लज्जहुताशमंदभाग्यक

निराशस्त्वंदुराचारबालान्दहसिनिर्दय ४२
एवंप्रलपमानास्ताजल्पमानाबहुस्वरम्
ग्रन्याः क्रोशंतिसंक्रुद्धाबालशोकेनमोहिताः ४३
दहतेनिर्दयोवह्निःसंक्रुद्धःसर्वशत्रुवत्
पुष्करिरायांजलेज्वालाकूपेष्वपितथैवच ४४
ग्रस्मान्संदह्यम्लेच्छत्वंकांगतिंप्रापयिष्यसि
एवंप्रलपतांतासांवह्निर्वचनमब्रवीत् ४५
वैश्वानरउवाच-
स्ववशोनैवयुष्माकंविनाशंतुकरोम्यहम्
ग्रहमादेशकर्तावैनाहंकर्त्तास्म्यनुग्रहम् ४६
ग्रत्रकोधसमाविष्टोविचरामियदृच्छया
ततोबाणोमहातेजास्त्रिपुरंवीच्यदीपितम् ४७
ग्रासनस्थोऽब्रवीदेवमहंदेवैर्विनाशितः
ग्रल्पसारैर्दुराचारैरीश्वरस्यनिवेदितः ४८
ग्रपरीच्यह्यहंदग्धःशंकरेणमहात्मना
नान्यःशत्रुस्तुमांहंतुंवर्ज्ञयित्वामहेश्वरम् ४९
उत्थितःशिरसाकृत्वालिगंत्रिभुवनेश्वरम्
निर्गतःसपुरद्वारात्परित्यज्यसुहृत्स्वयम् ५०
रत्नानिसुविचित्राणिस्त्रियोनानाविधास्तथा
गृहीत्वाशिरसालिगंन्यस्तंनगरमंडले ५१
स्तुवतेदेवदेवेशंत्रैलोक्याधिपतिंशिवम्
हरत्वयाहंनिर्दग्धोयदिवध्योसिशंकर ५२
त्वत्प्रसादान्महादेवमामेलिगंविनश्यतु
ग्रर्चितंहिमहादेवभक्त्यापरमयासदा ५३
त्वयायद्यपिवध्योहंमामेलिगंविनश्यतु
प्राप्यमेतन्महादेवत्वत्पादग्रहणंमम ५४
जन्मजन्ममहादेवत्वत्पादनिरतोह्यहम्
तोटकच्छंदसादेवंस्तुत्वातुपरमेश्वरम् ५५
ग्रोंशिवशंकरसर्वकरायनमोभवभीममहेशशिवायनमः
कुसुमायुधदेहविनाशकरत्रिपुरांतकरांधकचूर्णकर ५६

प्रमदाप्रियकामविभक्तनमोहिनमः सुरसिद्धगणैर्नमितः
हयवानरसिंहगजेंद्रमुखैरतिह्रस्वसुदीर्घमुखैश्चगणैः ५७
उपलब्धुमशक्यतरैरसुरैर्व्यथितोनशरीरशतैर्बहुभिः
प्रणतोभगवन्बहुभक्तिमताचलचंद्रकलाधरदेवनमः ५८
सहपुत्रकलत्रकलापधनैः सततंजयदेहिग्रनुस्मरणम्
व्यथितोस्मिशरीरशतैर्बहुभिर्गमिताद्यमहानरकस्यगतिः ५९
ननिवर्ततियन्ममपापगतिः शुचिकर्म्मविशुद्धमपित्यजति
अनुकंपतिदिग्भ्रमतिभ्रमतिभ्रमएषकुबुद्धिनिवारयति ६०
यःपठेत्तोटकंदिव्यंप्रयतःशुचिमानसः
बाणस्यैवयथारुद्रस्तस्यैववरदोभवेत् ६१
इमंस्तवंमहादिव्यंश्रुत्वादेवोमहेश्वरः
प्रसन्नस्तुतदातस्यस्वयंदेवोमहेश्वरः ६२
ईश्वरउवाच–
नभेतव्यंत्वयावत्ससौवर्णेतिष्ठदानव
पुत्रपौत्रसपत्नीनांभार्याभृत्यजनैःसह ६३
अद्यप्रभृतिबाणत्वमवध्यस्त्रिदशैरपि
भूयस्तस्यवरोदत्तोदेवदेवेनपांडव ६४
अक्षयश्चाव्ययोलोकेविचचारहनिर्भयः
ततोनिवारयामासरुद्रःसप्तशिखंतथा ६५
तृतीयंरक्षितंतस्यशंकरेणमहात्मना
भ्रमतेगगनेनित्यंरुद्रतेजःप्रभावतः ६६
एवंतुत्रिपुरंदग्धंशंकरेणमहात्मना
ज्वालामालाप्रदीप्तंतुपतितंधरणीतले ६७
एकंनिपातितंतस्यश्रीशैलेत्रिपुरांतके
द्वितीयंपातितंतत्रपर्वतेऽमरकंटके ६८
दग्धेतुत्रिपुरेराजन्रुद्रकोटिःप्रतिष्ठिता
ज्वलंतंपातितंतत्रतेनज्वालेश्वरःस्मृतः ६९
ऊर्ध्वेनप्रस्थितातस्यदिव्याज्वालादिवंगता
हाहाकारस्तदाजातोसदेवासुरकिंनरान् ७०
तंशरंस्तंभयेद्रुद्रोमाहेश्वरपुरोत्तमे

एवंव्रजेतयस्तस्मिन्पर्वतेऽमरकंटके ७१
चतुर्द्दशभुवनानिसुभुक्त्वापांडुनंदन
वर्षकोटिसहस्रंतुत्रिंशत्कोटयस्तथापराः ७२
ततोमहीतलंप्राप्यराजाभवतिधार्मिकः
पृथिव्यामेकच्छत्रेणभुंक्तेनास्त्यत्रसंशयः ७३
एषपुरयोमहाराजसर्वतोऽमरकंटकः
चंद्रसूर्योपरागेषुगच्छेद्योऽमरकंटकम् ७४
अश्वमेधाद्दशगुणंप्रवदंतिमनीषिणः
स्वर्गलोकमवाप्नोतिदृष्ट्वातत्रमहेश्वरम् ७५
संनिहत्यागमिष्यंतिराहुग्रस्तेदिवाकरे
तदेवनिखिलंपुरयंपर्वतेऽमरकंटके ७६
पुंडरीकस्ययज्ञस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
तत्रज्वालेश्वरोनामपर्वतेऽमरकंटके ७७
तत्रस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः
ज्वालेश्वरेमहाराजयस्तुप्राणान्परित्यजेत् ७८
चंद्रसूर्योपरागेतुभक्त्यापिशृणुतत्फलम्
अमरानामदेवास्तेपर्वतेऽमरकंटके ७९
रुद्रलोकमवाप्नोतियावदाभूतसंप्लवम्
अमरेश्वरस्यदेवस्यपर्वतस्यतटेजले ८०
कोटिशऋषिमुख्यास्तेतपस्तप्यंतिसुव्रताः
समंताद्योजनंराजन्क्षेत्रंचामरकंटकम् ८१
अकामोवासकामोवानर्मदायांशुभेजले
स्नात्वामुच्येतपापेभ्योरुद्रलोकंसगच्छति ८२
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेपंचदशोऽध्यायः १५

षोडशोऽध्यायः

ऋषिरुवाच-
पृच्छंतितेमहात्मानोनारदंहिमहाजनाः
युधिष्ठिरपराःसर्वेऋषयश्चतपोधनाः १
आख्याहिभगवंस्तथ्यंकावेरीसंगमेमहत्

लोकानांचहितार्थायअस्माकंचविवृद्धये २
सदापापरतायेतुनरादुष्कृतिकारिणः
मुच्यंतेसर्वपापेभ्योगच्छंतिपरमंपदम्
एतदिच्छामिविज्ञातुंभगवन्वक्तुमर्हसि ३
नारदउवाच-
शृणुध्वंसहिताःसर्वेयुधिष्ठिरपुरोगमाः
अत्रकृत्वामहायज्ञंकुबेरःसत्यविक्रमः
इदंतीर्थमनुप्राप्यसाम्राज्यादधिकोऽभवत् ४
सिद्धिंप्राप्तोमहाराजतन्मेनिगदतःशृणु
कावेरीनर्मदांयत्रसंगतालोकविश्रुताम् ५
तत्रस्नात्वाशुचिर्भूत्वाकुबेरःसत्यविक्रमः
तपस्तप्यतियक्षेंद्रोदिव्यंवर्षशतंमहत् ६
तस्यतुष्टोमहादेवःप्रदद्याद्वरमुत्तमम्
भोभोयक्षमहासत्ववरंब्रूहियथेप्सितम्
ब्रूहिकार्यंयथेष्टंतुयद्वामनसिवर्त्तते ७
कुबेरउवाच-
यदितुष्टोसिदेवेवेशयदिदेयोवरोमम
आदिकृच्चैवसर्वेषांयक्षाणामधिपोभवेत् ८
कुबेरस्यवचःश्रुत्वातुष्टोदेवोमहेश्वरः
एवमस्तुततश्चोक्त्वातत्रैवांतरधीयत ९
सोऽपिलब्धवरोयक्षःशीघ्रंयक्षकुलंगतः
पूजितः सर्वयक्षेंद्रैरभिषिक्तस्तुपार्थिवः १०
कावेरीसंगमंतत्रसर्वपापप्रणाशनम्
येनरानाभिजानंतिवंचितास्तेनसंशयः ११
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनतत्रस्नायीतमानवः
कावेरीचमहापुण्यानर्मदाचमहानदी १२
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रअर्चयेद्वृषभध्वजम्
अश्वमेधफलंप्राप्यरुद्रलोकेमहीयते १३
अग्निप्रवेशंयःकुर्याद्यश्चकुर्य्यादनाशनम्
अनिवर्तिकागतिस्तस्ययथामेशंकरोऽब्रवीत् १४

सेव्यमानोवरस्त्रीभिर्मोदतेदिविरुद्रवत्
षष्टिवर्षसहस्राणिषष्टिकोटयस्तथापरे १५
मोदतेरुद्रलोकस्थोयत्रयत्रैवगच्छति
पुरायन्नयात्परिभ्रष्टोराजाभवतिधार्मिकः १६
भोगवान्धर्मशीलश्चमहांश्चैवकुलोद्भवः
तत्रपीत्वाजलंसम्यक्चांद्रायणफलंलभेत् १७
स्वर्गंगच्छंतितेमर्त्यायेपिबंतिजलंशुभम्
गंगायमुनयोर्मध्येयत्फलंयांतिमानवाः १८
कावेरीसंगमेस्नात्वातत्फलंतस्यजायते
एवंतुतस्यराजेंद्रकावेरीसंगमंमहत्
पत्रेश्वरेतिविख्यातंसर्वपापहरंपरम् १९

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेषोडशोऽध्यायः १६

सप्तदशोऽध्यायः

नारदउवाच–
उत्तरेनर्मदाकूलेतीर्थंयोजनविस्तृतम्
पत्रेश्वरेतिविख्यातंसर्वपापहरंपरम् १
तत्रस्नात्वानरोराजन्दैवतैःसहमोदते
पंचवर्षसहस्राणिक्रीडतेकामरूपधृक् २
गर्जनंतुततोगच्छेद्यत्रमेघउपस्थितः
इंद्रजिन्नामसंप्राप्तंतस्यतीर्थप्रभावतः ३
मेघरावंततोगच्छेद्यत्रमेघाभिगर्जितम्
मेघनादोगणस्तत्रवरसंपन्नतांगतः ४
ततोगच्छेतराजेंद्रब्रह्मावर्तमितिस्मृतम्
तत्रसंनिहितोब्रह्मानित्यमेवयुधिष्ठिर ५
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रब्रह्मलोकेमहीयते
ततोंऽगारेश्वरेतीर्थेनियतोनियमाशनः ६
सर्वपापविशुद्धात्मारुद्रलोकंसगच्छाति
ततोगच्छेतराजेंद्रकपिलातीर्थमुत्तमम् ७
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोप्रदानफलंलभेत्

कांचीतीर्थंततोगच्छेद्देवर्षिगणसेवितम् ८
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोलोकंसमवाप्नुयात्
ततोगच्छेत्तुराजेंद्रकुंडलेश्वरमुत्तमम् ९
तत्रसंनिहितोरुद्रस्तिष्ठतेउमयासह
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रअवध्यस्त्रिदशैरपि १०
पिप्पलेश्वरंततोगच्छेत्सर्वपापप्रणाशनम्
तत्रगत्वातुराजेंद्ररुद्रलोकेमहीयते ११
ततोगच्छेत्तुराजेंद्रविमलंविमलेश्वरम्
तत्रदेवशिखारम्याईश्वरेणनिपातिता १२
तत्रप्राणान्परित्यज्यरुद्रलोकमवाप्नुयाम्
ततःपुष्करिणींगच्छेत्तत्रस्नानंसमाचरेत् १३
स्नानमात्रेनरस्तत्रइंद्रस्यार्द्धासनंलभेत्
नर्मदासरितांश्रेष्ठारुद्रदेहाद्विनिःसृता १४
तारयेत्सर्वभूतानिस्थावराणिचराणिच
सर्वदेवातिदेवेनईश्वरेणमहात्मना १५
कथिताऋृषिसंघेभ्योह्यस्माकंचविशेषतः
मुनिभिःसंस्तुताह्येषानर्मदाप्रवरानदी १६
रुद्रदेहाद्विनिष्क्रांतालोकानांहितकाम्यया
सर्वपापहरानित्यंसर्वप्राणिनमस्कृता १७
संस्तुतादेवगंधर्वैरप्सरोभिस्तथैवच
नमःपुण्यजलेआद्येनमःसागरगामिनि १८
नमोस्तुतेऋृषिगणैःशंकरदेहनिःसृते
नमोस्तुतेधर्मवृतेवराननेनमोस्तुतेदेवगणैकवंदिते १९
नमोस्तुतेसर्वपवित्रपावनेनमोस्तुतेसर्वजगत्सुपूजिते
यश्चेदंपठतेस्तोत्रंनित्यंशुद्धेनमानवः २०
ब्राह्मणोवेदमाप्नोतिक्षत्रियोविजयीभवेत्
वैश्यस्तुलभतेलाभंशूद्रश्चैवशुभांगतिम् २१
अन्नार्थीलभतेह्यन्नंस्मरणादेवनित्यशः
नर्मदांसेव्यतेनित्यंस्वयंदेवोमहेश्वरः
तेनपुण्यानदीज्ञेयाब्रह्महत्यापहारिणी २२

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेसप्तदशोऽध्यायः १७

अष्टादशोऽध्यायः

नारदउवाच-
तदाप्रभृतिब्रह्माद्याऋषयश्चतपोधनाः
सेवंतेनर्मदांराजन्कामक्रोधविवर्जिताः १
तस्मिन्निपतितंदृष्ट्वाशूलंदेवस्यभूतले
तस्यपुण्यंसमाख्यातंशंकरेणमहात्मना २
शूलभेदेतिविख्याततंतीर्थंपुण्यतमंमहत्
तत्रस्नात्वार्चयेद्देवंगोसहस्रफलंलभेत् ३
त्रिरात्रंकारयेद्यस्तुतस्मिन्तीर्थेनराधिप
अर्चयित्वामहादेवंपुनर्जन्मनविद्यते ४
भीमेश्वरंततोगच्छेन्नर्मदेश्वरमुत्तमम्
आदित्येश्वरंमहापुण्यंतथाऽज्यमधुनासह ५
मल्लिकेश्वरमभ्यर्च्यपर्याप्तंजन्मनःफलम्
वरुणेश्वरंततःपश्येन्नीराजेश्वरमुत्तमम् ६
सर्वतीर्थफलंतस्यपंचायतनदर्शनात्
ततोगच्छेतराजेंद्रयुद्धंवैयत्रसाधितम् ७
कोटितीर्थंतुविख्यातमसुरायत्रयोधिताः
यत्रतेनिहताराजन्दानवाबलदर्पिताः ८
तेषांशिरांसिगृह्यंतेनिहतास्तेसमागताः
तैस्तुसंस्थापितोदेवःशूलपाणिर्महेश्वरः ९
कोटिर्विनिहतातत्रतेनकोटीश्वरःस्मृतः
दर्शनात्तस्यतीर्थस्यसदेहःस्वर्गमावहेत् १०
तदाइंद्रेणक्षुद्रत्वाद्वज्रकीलेनयंत्रितः
तदाप्रभृतिलोकानांस्वर्गमत्वंनिवारितम् ११
सघृतंश्रीफलंदत्वादत्वाचांतेप्रदक्षिणम्
सर्वतःसहदेवेनशिरसादायधारयेत्
सर्वकामेनसंपूर्णोराजाभवतिपांडव १२
मृतोरुद्रत्वमाप्नोतिनचेहजायतेपुनः

स्वर्गंगत्वाततोराज्यंकृत्वागत्यततोदिवम् १३
महादेवंतथोपास्यत्रयोदश्यांहिमानवः
स्नातमात्रोनरस्तत्रसर्वयज्ञफलंलभेत् १४
ततोगच्छेतराजेंद्रतीर्थंपरमशोभनम्
नराणांपापनाशायअगस्त्येश्वरमुत्तमम् १५
तत्रस्नात्वानरोराजन्मुच्यतेब्रह्महत्यया
कार्तिकस्यतुमासस्यकृष्णपक्षचतुर्दशी १६
घृतेनस्नापयेद्देवंसमाधिस्थोजितेंद्रियः
एकविंशकुलोपेतोनमुच्येदैश्वरात्पदात् १७
धेनवोपानहंच्छत्रंतथादद्याच्चकंबलम्
भोजनंचैवविप्राणांसर्वंकोटिगुणंभवेत् १८
ततोगच्छेतराजेंद्ररविस्तवमनुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्सिंहासनगतिर्भवेत् १९
नर्मदादक्षिणेकूलेतीर्थंशक्रस्यविश्रुतम्
उपोष्यरजनीमेकांस्नानंतत्रसमाचरेत् २०
स्नानंकृत्वायथान्यायमर्च्चयेत्तुजनार्दनम्
गोसहस्रफलंतस्यविष्णुलोकंसगच्छति २१
ऋषितीर्थंततोगच्छेत्सर्वपापहरंनृणाम्
स्नातमात्रोनरस्तत्रशिवलोकेमहीयते २२
नारदस्यचतत्रैवतीर्थंपरमशोभनम्
स्नातमात्रोनरस्तत्रगोसहस्रफलंलभेत् २३
देवतीर्थंततोगच्छेद्ब्रह्मणानिर्मितंपुरा
तत्रस्नात्वानरोराजन्ब्रह्मलोकेमहीयते २४
अमरकंटकंततोगच्छेदमरस्थापितंपुरा
स्नातमात्रोनरस्तत्रगोसहस्रफलंलभेत् २५
ततोगच्छेतराजेंद्रवामनेश्वरमुत्तमम्
तत्रवामनकंदृष्ट्वामुच्यतेब्रह्महत्यया २६
ऋषितीर्थंततोगच्छेदीशानेशंपुमान्ध्रुवम्
वटेश्वरंततोदृष्ट्वापर्याप्तंजन्मनःफलम् २७
भीमेश्वरंततोगच्छेत्सर्वव्याधिविनाशनम्

स्नातमात्रोनरोराजन्सर्वदुःखात्प्रमुच्यते २८
ततोगच्छेतराजेंद्रवारणेश्वरमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्सर्वदुःखात्प्रमुच्यते २९
सोमतीर्थंततोगच्छेत्पश्येच्चंद्रमनुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्भक्त्यापरमयायुतः ३०
तत्क्षणाद्दिव्यदेहस्थःशिववन्मोदतेचिरम्
षष्टिवर्षसहस्राणिशिवलोकेमहीयते ३१
ततोगच्छेतराजेंद्रपिंगलेश्वरमुत्तमम्
अहोरात्रोपवासेनत्रिरात्रफलमाप्नुयात् ३२
तस्मिंस्तीर्थेतुराजेंद्रकपिलांयःप्रयच्छति
यावंतितस्यारोमाणितत्प्रसूतकुलस्यच ३३
तावद्वर्षसहस्राणिरुद्रलोकेमहीयते
यस्तुप्राणपरित्यागंतत्रकुर्य्यान्नराधिप ३४
अक्षयंमोदतेकालंयावच्चंद्रदिवाकरौ
नर्मदातटमाश्रित्यतिष्ठंतियेतुमानवाः ३५
तेमृताःस्वर्गमायांतितथासुकृतिनोयथा
सुरभिकेश्वरंगछेन्नारकंकोटिकेश्वरम् ३६
गंगावतरणेतत्रदिनेपुरायोनसंशयः
नंदितीर्थंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत् ३७
तुष्यतेतंतुनंदीशःसोमलोकेमहीयते
ततोद्वीपेश्वरंगच्छेद्व्यासतीर्थंतपोवनम् ३८
निवर्तितापुरातत्रव्यासभीतामहानदी
हुंकारितातुव्यासेनदक्षिणेनततोगता ३९
प्रदक्षिणंतुयःकुर्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप
व्यासस्तस्यभवेत्प्रीतोवांछितंलभतेफलम् ४०
सूत्रेणवेष्टयेद्यस्तुदीप्तंदेवंसवेदिकम्
क्रीडतेह्यक्षयंकालंयथारुद्रस्तथैवसः ४१
ततोगच्छेतराजेंद्रएरंडीतीर्थमुत्तमम्
संगमेतुनरःस्नात्वामुच्यतेसर्वपातकैः ४२
एरंडीत्रिषुलोकेषुविख्यातापापनाशिनी

अथवाश्वयुजेमासेशुक्लपक्षस्यचाष्टमी ४३
शुचिर्भूत्वानरःस्नात्वासोपवासपरायणः ४४
ब्राह्मणंभोजयेदेकंकोटिर्भवतिभोजिता
एरंडीसंगमेस्नात्वाभक्तिभावानुरंजितः ४५
शुक्तिकांशिरसिस्थाप्यअवगाह्यचवैजलम्
नर्मदोदकसंमिश्रंमुच्यतेसर्वकिल्बषैः ४६
प्रदक्षिणंतुयःकुर्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप
प्रदक्षिणीकृतातेनसप्तद्वीपावसुंधरा ४७
ततःसुवर्णतिलकेस्नात्वादत्वाचकांचनम्
कांचनेनविमानेनरुद्रलोकेमहीयते ४८
ततःस्वर्गच्युतःकालाद्राजाभवतिवीर्यवान्
ततोगच्छेतराजेंद्रइक्षुनद्यास्तुसंगमम् ४९
त्रैलोक्येविश्रुतंदिव्यंतत्रसंनिहितःशिवः
तत्रस्नात्वानरोराजन्गाणपत्यमवाऽप्नुयात् ५०
स्कंदतीर्थंततोगच्छेत्सर्वपापप्रणाशनम्
आजन्मनःकृतंपापंस्नानमात्राद्व्यपोहति ५१
आंगिरसंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्
गोसहस्रफलंतस्यरुद्रलोकेमहीयते ५२
लांगलतीर्थंततोगच्छेत्सर्वपापप्रणाशनम्
तत्रगत्वातुराजेंद्रस्नानंतत्रसमाचरेत् ५३
सप्तजन्मकृतैःपापैर्मुच्यतेनात्रसंशयः
वटेश्वरंततोगच्छेत्सर्वतीर्थमनुत्तमम् ५४
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोसहस्रफलंलभेत्
संगमेश्वरंततोगच्छेत्सर्वपापहरंपरम् ५५
तत्रस्नात्वानरोराज्यंलभतेनात्रसंशयः
भद्रतीर्थंसमासाद्यदानंदद्यात्तुयोनरः ५६
तस्यतीर्थप्रभावेणसर्वंकोटिगुणंभवेत्
अथनारीभवेत्कापितत्रस्नानंसमाचरेत् ५७
गौरीतुल्याभवेत्सातुइंद्रंयातिनसंशयः
अंगारेश्वरंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत् ५८

स्नातमात्रोनरस्तत्ररुद्रलोकेमहीयते
अंगारक्यांचतुर्थ्यांतुस्नानंतत्रसमाचरेत् ५९
अक्षयंमोदतेकालंमुरारिकृतशासनः
अयोनिसंगमेस्नात्वानपश्येद्योनिमंदिरम् ६०
पांडवेश्वरकंगत्वास्नानंतत्रसमाचरेत्
अक्षयंमोदतेकालमवध्यस्तुसुरासुरैः ६१
विष्णुलोकंततोगत्वाक्रीडाभोगसमन्वितः
तत्रभुक्त्वामहाभोगान्मर्त्यैराजाभिजायते ६२
कंबोतिकेश्वरंगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्
उत्तरायणेतुसंप्राप्तेयदिच्छेत्तस्यतद्भवेत् ६३
चंद्रभागांततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्
स्नातमात्रोनरस्तत्रसोमलोकेमहीयते ६४
ततोगच्छेतराजेंद्रतीर्थंशक्रस्यविश्रुतम्
पूजितंदेवराजेनदेवैरपिनमस्कृतम् ६५
तत्रस्नात्वानरोराजन्दानंदत्वाचकांचनम्
अथवानीलवर्णाभंवृषभंयःसमुत्सृजेत् ६६
वृषभस्यतुरोमाणितत्प्रसूतिकुलेषुच
तावद्वर्षसहस्राणिनरोहरपुरेवसेत् ६७
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोराजाभवतिवीर्यवान्
अश्वानांश्वेतवर्णानांसहस्रेषुनराधिप ६८
स्वामीभवतिमर्त्येषुतस्यतीर्थप्रभावतः
ततोगच्छेतराजेंद्रब्रह्मावर्त्तमनुत्तमम् ६९
तत्रस्नात्वानरोराजंस्तर्पयेत्पितृदेवताः
उपोष्यरजनीमेकांपिंडंदत्वायथाविधि ७०
कन्यागतेयथाऽदित्येअक्षयंसंचितंभवेत्
ततोगच्छेतराजेंद्रकपिलातीर्थमुत्तमम् ७१
तत्रस्नात्वानरोराजन्कपिलांयःप्रयच्छति
संपूर्णापृथिवींदत्वायत्फलंतदवाप्नुयात् ७२
नर्मदेश्वरंपरंतीर्थंनभूतंनभविष्यति
तत्रस्नात्वानरोराजन्नश्वमेधफलंलभेत् ७३

तत्रसर्वगतोराजापृथिव्यामभिजायते
सर्वलक्षणसंपूर्णःसर्वव्याधिविवर्जितः ७४
नार्मदीयोत्तरेकूलेतीर्थंपरमशोभनम्
आदित्यायतनंरम्यमीश्वरेणतुभावितम् ७५
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रदानंदत्वाचशक्तितः
तस्यतीर्थप्रभावेणदत्तंभवतिचाक्षयम् ७६
दरिद्राव्याधितायेतुयेचदुष्कृतकर्मणः
मुच्यंतेसर्वपापेभ्यःसूर्यलोकंप्रयांतिच ७७
माघमासेतुसंप्राप्तेशुक्लपक्षस्यसप्तमीम्
वसेदायतनेयस्तुनिरात्मायोजितेंद्रियः ७८
नजायतेव्याधितश्चकालेंधोबधिरस्तथा
सुभगोरूपसंपन्नःस्त्रीणांभवतिवल्लभः ७९
इदंतीर्थंमहापुण्यंमार्कंडेयेनभाषितम्
येप्रयांतिनराजेंद्रवंचितास्तेनसंशयः ८०
मासेश्वरंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्
स्नातमात्रोनरस्तत्रस्वर्गलोकमवाप्नुयात् ८१
मोदतेसर्वलोकस्थोयावदिंद्राश्चतुर्दश
ततःसमीपतःस्थित्वानागेश्वरंतपोवनम् ८२
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रशुचिर्भूत्वासमाहितः
बहुभिर्नागकन्याभिःक्रीडतेकालमक्षयम् ८३
कुबेरभवनंगच्छेत्कुबेरोयत्रसंस्थितः
कालेश्वरंपरंतीर्थंकुबेरोयत्रतोषितः ८४
यत्रस्नात्वातुराजेंद्रसर्वसंपदमाप्नुयात्
ततःपश्चिमतोगच्छेन्मरुतालयमुत्तमम् ८५
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रशुचिर्भूत्वासमाहितः
कांचनंतुततोदद्यादन्नशक्त्यातुबुद्धिमान् ८६
पुष्पकेणविमानेनवायुलोकंसगच्छति
ममतीर्थंततोगच्छेन्माघमासेयुधिष्ठिर ८७
कृष्णपक्षेचतुर्दश्यांस्नानंतत्रसमाचरेत्
नक्तंभोज्यंततःकुर्यान्नगच्छेद्योनिसंकटम् ८८

अहल्यातीर्थंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्
स्नातमात्रोनरस्तत्रअप्सरोभिःप्रमोदते ८९
पारमेश्वरेतपस्तप्त्वाअहल्यामुक्तिमागमत्
चैत्रमासेतुसंप्राप्तेशुक्लपक्षेत्रयोदशी ९०
कामदेवदिनेतस्मिन्नहल्यांतुप्रपूजयेत्
यत्रतत्रसमुत्पन्नोनरस्तत्रप्रियोभवेत् ९१
स्त्रीवल्लभोभवेच्छ्रीमान्कामदेवइवापरः
अयोध्यांतुसमासाद्यतीर्थंशक्रस्यविश्रुतम् ९२
स्नातमात्रोनरस्तत्रगोसहस्रफलंलभेत्
सोमतीर्थंततोगच्छेत्स्नानमात्रंसमाचरेत् ९३
स्नातमात्रोनरस्तत्रसर्वपापैःप्रमुच्यते
सोमग्रहेतुराजेंद्रपापक्षयकरंभवेत् ९४
त्रैलोक्यविश्रुतंराजन्सोमतीर्थंमहाफलम्
यस्तुचांद्रायणंकुर्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप ९५
सर्वपापविशुद्धात्मासोमलोकंसगच्छति
अग्निप्रवेशेतुजलेप्यथवापिह्यनाशने ९६
सोमतीर्थेमृतोयस्तुनासौमर्त्येभिजायते
स्तंभतीर्थंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत् ९७
स्नातमात्रोनरस्तत्रसोमलोकेमहीयते
ततोगच्छेतराजेंद्रविष्णुतीर्थमनुत्तमम् ९८
योधनीपुरविख्यातंविष्णुतीर्थमनुत्तमम्
असुरायोधितास्तत्रवासुदेवेनकोटिशः ९९
तत्रतीर्थंसमुत्पन्नंविष्णुःप्रीतोभवेदिह
अहोरात्रोपवासेनब्रह्महत्यांव्यपोहति १००
ततोगच्छेत्तुराजेंद्रतापसेश्वरमुत्तमम्
अमोहकमितिख्यातंपितॄन्यस्तत्रतर्पयेत् १०१
पौर्णमास्याममावास्यांश्राद्धंकुर्याद्यथाविधि
तत्रस्नात्वानरोराजन्पितृपिंडंतुदापयेत् १०२
गजरूपाःशिलास्तत्रतोयमध्येप्रतिष्ठिताः
तस्मिंस्तुदापयेत्पिंडंवैशाखेतुविशेषतः १०३

तृप्यंतिपितरस्तावद्यावत्तिष्ठतिमेदिनी
ततोगच्छेतराजेंद्रसिद्धेश्वरमनुत्तमम् १०४
तत्रगत्वातुराजेंद्रगणपत्यंतिकंव्रजेत्
ततोगच्छेतराजेंद्रलिंगोयत्रजनार्दनः १०५
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रविष्णुलोकेमहीयते
नर्मदादक्षिणेकूलेतीर्थंपरमशोभनम् १०६
कामदेवःस्वयंतत्रतपस्तप्यत्यसौमहान्
दिव्यंवर्षसहस्रंतुशंकरंपर्युपासते १०७
समाधिपर्वदग्धस्तुशंकरेणमहात्मना
श्वेतपर्वोपमश्चैवहुताशःशुक्लपर्वणि १०८
एतेदग्धास्तुतेसर्वेकुसुमेश्वरसंस्थिताः
दिव्यवर्षसहस्रेणतुष्टस्तेषांमहेश्वरः १०९
उमयासहितोरुद्रस्तेषांतुष्टोवरप्रदः
विमोक्षयित्वातान्सर्वान्नर्म्मदातटमास्थितान् ११०
तस्यतीर्थप्रभावेणपुनर्देवत्वमागतः
त्वत्प्रसादान्महादेवतीर्थंचभवतूत्तमम् १११
अर्धयोजनविस्तीर्णंतीर्थंदिक्षुसमंततः
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वाउपवासपरायणः ११२
कुसुमायुधरूपेणरुद्रलोकेमहीयते
वैश्वानरेयमेनैवकामदेवेनवायवे ११३
तपस्तप्त्वातुराजेंद्रतत्रैवचपुरागतैः
अंधोनस्यसमीपेतुनातिदूरेतुतस्यवै ११४
स्नानंदानंचतत्रैवभोजनंपिंडपातनम्
अग्निवेशेजलेवापिअथवापिअनाशने ११५
अनिवर्तिकागतिस्तस्यमृतस्याप्यर्द्धयोजने
त्रैयंबकेणतोयेनस्नापयेन्नरपुंगवः ११६
अंधोनमूलेदत्वातुपिंडंचैवयथाविधि
पितरस्तस्यतृप्यंतियावच्चंद्रदिवाकरौ ११७
उत्तरायणेतुसंप्राप्तेतत्रस्नानंकरोतियः
पुरुषोवापिस्त्रीवापिवसेदायतनेशुचिः ११८

सिद्धेश्वरस्यदेवस्यप्रभातेपूजनान्नरः
सतांगतिमवाप्नोतिनतांसर्वैर्महामखैः ११९
यदाचतीर्थकालेनरूपवान्सुभगोभवेत्
मर्त्येभवतिराजासावासमुद्रांतगोचरे १२०
क्षेत्रपालंनपश्येद्यदंडपालंमहाबलम्
वृथातस्यभवेद्यात्राअदृष्ट्वाकर्णकुंडलम् १२१
एतत्तीर्थफलंज्ञात्वासर्वेदेवाःसमागताः
मुंचंतिपुष्पवृष्टिंतुस्तुवंतिकुसुमेश्वरम् १२२
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेअष्टाशोऽध्यायः १८

ऊनविंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
भार्गवेशंततोगच्छेद्भक्त्यायत्रचविष्णुना
हुंकारितास्तुदेवेनदानवाःप्रलयंगताः १
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रसर्वपापैःप्रमुच्यते
शुक्लतीर्थस्यचोत्पत्तिंशृणुत्वंपांडुनंदन २
हिमवच्छिखरेरम्येनानाधातुविचित्रिते
तरुणादित्यसंकाशेतप्तकांचनसंनिभे ३
वज्रस्फटिकसोपानेचित्रपट्टशिलातले
जांबूनदमयेदिव्येनानापद्मोपशोभिते ४
तत्रासीनंमहादेवंसर्वज्ञंप्रभुमव्ययम्
लोकानुग्राहकंशांतंगणवृंदैःसमावृतम् ५
स्कंदनंदिमहाकालैर्वीरभद्रगणादिभिः
उमयासहितंदेवंमार्कंडःपरिपृच्छति ६
देवदेवमहादेवइन्द्रकामादिसंस्तुत
संसारभवभीतोहंसुखोपायंब्रवीहिमे ७
भगवन्भूतभव्येशसर्वपापप्रणाशनम्
तीर्थानांपरमंतीर्थंतद्वदस्वमेहेश्वर ८
ईश्वरउवाच-
शृणुविप्रमहाभागसर्वशास्त्रविशारद

स्नानादिकुरुगच्छत्वंऋृषिसंघैस्समावृतः ९
मन्वत्रियाज्ञवल्क्याश्चकाश्यपश्चैवअंगिराः
यमापस्तंबसंवर्ताःकात्यायनबृहस्पती १०
नारदोगौतमश्चैवपृच्छंतिधर्मकांचिणः
गंगाकनखलेपुरयाप्रयागंपुष्करंगया ११
कुरुचेत्रंतुपुरयंचराहुग्रस्तेदिवाकरे
दिवावायदिवारात्रौशुक्लतीर्थंमहाफलम् १२
दर्शनात्स्पर्शनाच्चैवस्नानाद्ध्यानात्तपोर्जनात्
होमाच्चैवोपवासाच्चशुक्लतीर्थफलंमहत् १३
शुक्लतीर्थंमहापुरयंनद्यांतुसंव्यवस्थितम्
चाणिक्योनामराजर्षिःसिद्धिंतत्रसमागतः १४
एतत्चेत्रंसमुत्पन्नंयोजनावृत्तिसंस्थितम्
शुक्लतीर्थंमहापुरयंसर्वपापप्रणाशनम् १५
पादपाग्रेणदृष्टेनब्रह्महत्यांव्यपोहति
अहमत्रऋृषिश्रेष्ठतिष्ठामिह्युमयासह १६
वैशाखेविमलेमासिकृष्णपचेचतुर्दशी
कैलासाच्चापिनिर्गत्यतत्रसंनिहितोह्यहम् १७
देवकिन्नरगंधर्वाःसिद्धविद्याधरास्तथा
गणाश्चाप्सरसोनागाःसर्वेदेवाःसमागताः १८
गगनस्थास्तुतिष्ठंतिविमानैःसर्वकामकैः
शुक्लतीर्थेतुराजेंद्रआगताधर्मकांचिणः १९
रजकेनयथावस्त्रंशुक्लंभवतिवारिणा
आजन्मसंचितंपापंशुक्लतीर्थेव्यपोहति २०
स्नानंदानंमहापुरयंमार्कंडऋृषिसत्तम
शुक्लतीर्थात्परंतीर्थंनभूतंनभविष्यति २१
पूर्वेवयसिकर्माणिकृत्वापापानिमानवः
अहोरात्रोपवासेनशुक्लतीर्थेव्यपोहति २२
तपसाब्रह्मचर्येणयज्ञैर्दानेनवापुनः
देवदानेनयापुष्टिर्नसाक्रतुशतैरपि २३
कार्तिकस्यचमासस्यकृष्णपचेचतुर्दशी

घृतेनस्नापयेद्देवमुपोष्यपरमेश्वरम् २४
एकविंशत्कुलोपेतोनच्यवेच्चैश्वरात्पदात्
शुक्लतीर्थपरंतीर्थमृषिसिद्धनिषेवितम् २५
तत्रस्नात्वाततोराजन्पुनर्जन्मनविद्यते
स्नात्वावैशुक्लतीर्थेपिअर्चयेद्वृषभध्वजम् २६
जागरंकारयेत्तत्रनृत्यगीतादिमंगलैः
प्रभातेशुक्लतीर्थेतुस्नानंवैदेवतार्चनम् २७
आचार्यंभोजयेत्पश्चाच्छिवव्रतपरःशुचिः
भोजनंचयथाशक्त्यावित्तशाठ्यंनकारयेत् २८
प्रदक्षिणंततःकृत्वाशनैर्देवांतिकंव्रजेत्
एवंवैकुरुतेयस्तुतस्यपुरायफलंशृणु २९
दिव्ययानसमारूढस्तूयमानोऽप्सरोगणैः
शिवतुल्यबलोपेतस्तिष्ठत्याभूतसंप्लवम् ३०
शुक्लतीर्थेतुयानारीददातिकनकंशुभम्
घृतेनस्नापयेद्देवंकुमारंचाभिपूजयेत् ३१
एवंयाकुरुतेभक्त्यातस्याःपुरायफलंशृणु
मोदतेदेवलोकस्थायावदिंद्राश्चतुर्दश ३२
अयनेवाचतुर्दश्यांसंक्रांतौविषुवेतथा
स्नात्वातुसोपवासःसनिर्जितात्मासमाहितः ३३
दानंदद्याद्यथाशक्त्याप्रीयेतांहरिशंकरौ
शुक्लतीर्थप्रभावेणसर्वंभवतिचाक्षयम् ३४
अनाथंदुर्गतंविप्रंनाथवंतमथापिवा
उद्वाहयतियस्तीर्थेतस्यपुरायफलंशृणु ३५
यावत्तद्रोमसंख्यातुतत्प्रसूतिकुलेषुच
तावद्वर्षसहस्राणिशिवलोकेमहीयते ३६
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेऊनविंशोध्यायः १९

विंशतितमोध्यायः

नारदउवाच-
ततस्तुनरकंगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्

स्नातमात्रोनरस्तत्रनरकंतत्रपश्यति १
अस्यतीर्थस्यमाहात्म्यंशृणुत्वंपांडुनंदन
तस्मिंस्तीर्थेतुराजेंद्रयान्यस्थीनिविनिक्षिपेत् २
विलयंयांतिसर्वाणिरूपवान्जायतेनरः
गोतीर्थंतुततोगच्छेद्दृष्ट्वापापात्प्रमुच्यते ३
ततोगच्छेतराजेंद्रकपिलातीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोसहस्रफलंलभेत् ४
ज्येष्ठमासेतुसंप्राप्तेचतुर्दश्यांविशेषतः
तत्रोपोष्यनरोभक्त्याकपिलांयःप्रयच्छति ५
घृतेनदीपंप्रज्वाल्यघृतेनस्नापयेच्छिवम्
सघृतंश्रीफलंदत्वाकृत्वाचांतेप्रदक्षिणम् ६
घंटाभरणसंयुक्तांकपिलांयःप्रयच्छति
शिवतुल्योनरोभूत्वानचेहजायतेपुनः ७
अंगारकदिनेप्राप्तेचतुर्थ्यांतुविशेषतः
स्नापयित्वाशिवंभक्त्याब्राह्मणेभ्यस्तुभोजनम् ८
अंगारकनवम्यांतुअमावस्यांतथैवच
स्नापयेत्तत्रयत्नेनरूपवान्सुभगोभवेत् ९
घृतेनस्नापयेल्लिंगंपूजयेद्भक्तितोद्विजान्
पुष्पकेणविमानेनसहस्रैःपरिवारितः १०
शैवंपदमवाप्नोतिनात्रचाभिगतंभवेत्
अक्षयंमोदतेकालंयथारुद्रस्तथैवच ११
यदातुकर्मसंयोगान्मर्त्यलोकमुपागतः
राजाभवतिधर्मिष्ठोरूपवान्जायतेबली १२
ततोगच्छेतराजेंद्रऋषितीर्थमनुत्तमम्
तृणबिंदुऋषिर्नामशापदग्धोव्यवस्थितः १३
तस्यतीर्थप्रभावेणपापमुक्तोऽभवद्द्विजः
ततोगच्छेतराजेंद्रगणेश्वरमनुत्तमम् १४
श्रावणेमासिसंप्राप्तेकृष्णपक्षेचतुर्दशीम्
स्नातमात्रोनरस्तत्ररुद्रलोकेमहीयते १५
पितृणांतर्पणंकृत्वामुच्यतेचऋणत्रयात्

गरोश्वरसमीपेतुगंगावदनमुत्तमम् १६
अकामोवासकामोवातत्रस्नात्वातुमानवः
आजन्मजनितैःपापैर्मुच्यतेनात्रसंशयः १७
सर्वदापर्वदिवसेस्नानंतत्रसमाचरेत्
पितृणांतर्पणंकृत्वामुच्यतेचऋणत्रयात् १८
प्रयागेयत्फलंदृष्टंशंकरेणमहात्मना
तदेवनिखिलंपुरायंगंगाराह्वर्कसंगमे १९
तस्यैवंपश्चिमेस्थानेसमीपेनातिदूरतः
दशाश्वमेधिकंनामत्रिषुलोकेषुविश्रुतम् २०
उपोष्यरजनीमेकांमासिभाद्रपदेतथा
अमावस्यांनरःस्नात्वाव्रजेद्वैयत्रशंकरः २१
सर्वदापर्वदिवसेस्नानंतत्रसमाचरेत्
पितृणांतर्पणंकृत्वाअश्वमेधफलंलभेत् २२
दशाश्वमेधात्पश्चिमतोभृगुर्ब्राह्मणसत्तमः
दिव्यंवर्षसहस्रंतुईश्वरंपर्युपासत २३
वल्मीकावस्थितश्चासौदक्षिणंचनिकेतनम्
आश्चर्यंचमहज्ञातमुमायाःशंकरस्यच २४
गौरीतुपृच्छतेदेवंकोयमत्रतुसंस्थितः
देवोवादानवोवाथकथयस्वमहेश्वर २५
ईश्वरउवाच-
भृगुर्नामद्विजश्रेष्ठऋषीणांप्रवरोमुनिः
ध्यायतेमांसमाधिस्थोवरंप्रार्थयतेप्रिये २६
तत्रप्रहसितादेवीईश्वरंप्रत्यभाषत
धूमावर्तशिखाजातातततोऽद्यापिनतुष्यसि
दुराराध्योऽसितेनत्वंनात्रकार्याविचारणा २७
देवउवाच-
नज्ञायसेमहादेविअयंक्रोधेनचेष्टितः
दर्शयामियथातथ्यंप्रियंतेचकरोम्यहम् २८
स्मारितोदेवदेवेनधर्मरूपोवृषस्तदा
स्मरणादेवदेवस्यवृषःशीघ्रमुपस्थितः २९

प्राहासौमानुषींवाचमादेशोदीयतांप्रभो
वल्मीकैश्छादितोविप्रएनंभूमौनिपातय ३०
योगस्थस्तुततोध्यायंस्ततस्तेननिपातितः
तत्क्षणात्क्रोधसंतप्तोहस्तमुत्क्षिप्तवान्वृषम् ३१
एवंसंभाषमाणस्तुकुत्रगच्छसिभोवृष
अद्यत्वामथपाप्मानंप्रत्यक्षंहन्म्यहंवृष ३२
धर्षितस्तुतदाविप्रोह्यंतरिक्षंगतंवृषम्
आकाशेप्रेक्षतेभूयएतदद्भुतमुत्तमम् ३३
ततःप्रहसितेरुद्रेऋषिरग्रेव्यवस्थितः
तृतीयंलोचनंदृष्ट्वावैलक्ष्यात्पतितोभुवि ३४
प्रणम्यदंडवद्भूमौस्तुवतेपरमेश्वरम्
प्रणिपत्यभूतनाथंभवोद्भवंत्वामहंदिव्यरूपम्
भवभीतोभुवनपतेभूतंविज्ञापयेकिंचित् ३५
त्वद्गुणनिकरान्वक्तुंकःशक्तोभवतिमानुषोनाथ
वासुकिरयंहिकदाचिद्वदनसहस्रंभवेद्यस्य ३६
भक्त्यातवापिशंकरभुवनपतेत्वत्स्तुतौतुमुखरस्य
वंद्यक्षमस्वभवन्प्रसीदमेतवचरणपतितस्य ३७
सत्वंरजस्तमस्त्वंस्थित्युत्पत्तौविनाशनेदेव
त्वांमुक्त्वाभुवनपतेभुवनेश्वरनैवदैवतंकिंचित् ३८
यमनियमयज्ञदानैर्वेदाभ्यासावधारणोद्योगात्
त्वद्भक्तेःसर्वमिदंनार्हतिकलासहस्रांशेन ३९
उत्कृष्टरसरसायनखड्गांजनपादुकादिसिद्धिर्वा
चिह्नानिभवत्प्रणतानांदृश्यंतइहजन्मनिप्रकटम् ४०
शाठ्येननमतियद्यपिददासित्वंधर्ममिच्छतांदेव
भक्तिर्भवच्छेदकरीमोक्षायविनिर्मितानाथ ४१
परदारपरस्वरतंपरिभवपरिदुःखशोकसंतप्तम्
परवदनवीक्षणपरंपरमेश्वरमांपरित्राहि ४२
अलीकाभिमानदग्धंक्षणभंगुरविभवविलसितंदेव
क्रूरंकुपथाभिमुखंपतितंमांत्राहिदेवेश ४३
दीनेंद्रियगणसार्थैर्बंधुजनैरेवपूरिताआशा

तुच्छातथापिशंकरकिंमूढंमांविडंबयसि ४४
तृष्णांहरस्वशीघ्रंलक्ष्मींमांदेहिहृदयवासिनींनित्याम्
छिंधिमदमोहपाशानुत्तारयमांमहादेव ४५
करुणाभ्युदयंनामस्तोत्रमिदंसिद्धिदंदिव्यम्
यःपठतिभक्तियुक्तस्तस्यतुतुष्येद्भृगोर्यथाहिशिवः ४६
ईश्वरउवाच-
अहंतुष्टोस्मितेविप्रवरंप्रार्थयस्वेप्सितम्
उमयासहितोदेवोवरंतस्यहिदापयेत् ४७
भृगुरुवाच-
यदितुष्टोसिदेवेशयदिदेयोवरोमम
रुद्रवेदीभवेदेवमेतत्संपादयस्वमे ४८
ईश्वरउवाच-
एवंभवतुविप्रेंद्रक्रोधस्थानंभविष्यति
नपितापुत्रयोश्चैवएकवाक्यंभविष्यति ४९
तदाप्रभृतिब्रह्माद्याःसर्वेदेवाःसकिन्नराः
उपासंतोभृगोस्तीर्थंतुष्टोयत्रमहेश्वरः ५०
दर्शनात्तस्यतीर्थस्यसद्यःपापात्प्रमुच्यते
अवशाःस्ववशाश्चापिम्रियंतेतत्रजंतवः ५१
गुह्यातिगुह्यस्यगतिस्तेषांनिःसंशयाभवेत्
एतत्क्षेत्रंसुविपुलंसर्वपापप्रणाशनम् ५२
तत्रस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः
औपानहंतदाछत्रंदेयमन्नंचकांचनम् ५३
भोजनंचयथाशक्त्याअक्षयंतस्यतद्भवेत्
सूर्योपरागेयोदद्याद्दानंचैवयथेच्छया ५४
तीर्थस्नानंतुयद्दानमक्षयंतस्यतद्भवेत्
चंद्रसूर्योपरागेषुवृषोत्सर्गमनुत्तमम् ५५
नजानंतिनरामूढाविष्णुमायाविमोहिताः
नर्मदायांस्थितंदिव्यंवृषतीर्थंनराधिप ५६
भृगुतीर्थस्यमाहात्म्यंयःशृणोतिनरःसकृत्
विमुक्तःसर्वपापेभ्योरुद्रलोकंसगच्छति ५७

ततोगच्छेतराजेंद्रगौतमेश्वरमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्नुपवासपरायणः ५८
कांचनेनविमानेनब्रह्मलोकेमहीयते
धौतपापंततोगच्छेद्धौतंयत्रवृषेणतु ५९
नर्मदायांस्थितंराजन्सर्वपातकनाशनम्
तत्रतीर्थेनरःस्नात्वाब्रह्महत्यांव्यपोहति ६०
तस्मिन्तीर्थेमहाराजप्राणत्यागंकरोतियः
चतुर्भुजस्त्रिनेत्रस्तुरुद्रतुल्यबलोभवेत् ६१
वसेत्कल्पायुतंसाग्रंरुद्रतुल्यपराक्रमः
कालेनमहताप्राप्तःपृथिव्यामेकराड्भवेत् ६२
ततोगच्छेतराजेंद्रएरंडीतीर्थमुत्तमम्
प्रयागेयत्फलंदृष्टंमार्कंडेयेनभाषितम् ६३
तत्फलंलभतेराजन्स्नातमात्रस्तुमानवः
मासिभाद्रपदेचैवशुक्लपक्षस्यचाष्टमीम् ६४
उपोष्यरजनीमेकांतत्रस्नानंसमाचरेत्
यमदूतैर्नबाध्येतइंद्रलोकंसगच्छति ६५
ततोगच्छेतराजेंद्रसिद्धोयत्रजनार्दनः
हिरण्यद्वीपविख्यातंसर्वपापप्रणाशनम् ६६
तत्रस्नात्वानरोराजन्धनवान्रूपवान्भवेत्
ततोगच्छेतराजेंद्रतीर्थंकनखलंमहत् ६७
गरुडेनतपस्तप्तंतस्मिंस्तीर्थेनराधिप
विख्यातंसर्वलोकेषुयोगिनीतत्रतिष्ठति ६८
क्रीडतेयोगिभिःसार्धंशिवेनसहनृत्यति
तत्रस्नात्वानरोराजन्रुद्रलोकेमहीयते ६९
ततोगच्छेतराजेंद्रईशतीर्थमनुत्तमम्
ईशस्तत्रविनिर्मुक्तोगतऊर्ध्वंनसंशयः ७०
ततोगच्छेतराजेंद्रसिद्धोयत्रजनार्दनः
वाराहंरूपमास्थायअचिंत्यःपरमेश्वरः ७१
वराहतीर्थेनरःस्नात्वाद्वादश्यांतुविशेषतः
विष्णुलोकमवाप्नोतिनरकंतुनगच्छति ७२

ततोगच्छेतराजेंद्रसोमतीर्थमनुत्तमम्
पौर्णिमास्यांविशेषेणतत्रस्नानंसमाचरेत् ७३
प्रणिपत्यचईशानंबलिस्तस्यप्रसीदति
हरिश्चन्द्रपुरंदिव्यमंतरिक्षेतुदृश्यते ७४
चक्रध्वजेसमावृत्तेसुप्तेनागारिकेतने
नर्मदातोयवेगेनरुरुकच्छोपसेवितम् ७५
तस्मिन्स्थानेनिवासंचविष्णुःशंकरमब्रवीत्
द्वीपेश्वरेनरःस्नात्वालभेद्बहुसुवर्णकम् ७६
ततोगच्छेतराजेंद्ररुद्रकन्यांतुसंगमे
स्नातमात्रोनरस्तत्रदेव्याःस्थानमवाप्नुयात् ७७
देवतीर्थंततोगच्छेत्सर्वदेवनमस्कृतम्
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रदैवतैःसहमोदते ७८
ततोगच्छेतराजेंद्रशिखितीर्थमनुत्तमम्
तत्रवैदीयतेदानंसर्वंकोटिगुणंभवेत् ७९
अपरपक्षेअमावास्यांस्नानंतत्रसमाचरेत्
ब्राह्मणंभोजयेदेकंकोटिर्भवतिभोजिता ८०
भृगुतीर्थेतुराजेंद्रतीर्थकोटिर्व्यवस्थिता
अकामोवासकामोवातत्रस्नायीतमानवः ८१
अश्वमेधमवाप्नोतिदैवतैःसहमोदते
तत्रसिद्धमवाप्नोतिभृगुस्तुमुनिपुंगवः
अवतारःकृतस्तेनशंकरेणमहात्मना ८२
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेविंशतितमोऽध्यायः २०

एकविंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोगच्छेतराजेंद्रविहगेश्वरमुत्तमम्
दर्शनात्तस्यराजेंद्रमुच्यतेसर्वपातकैः १
ततोगच्छेतराजेन्द्रनर्मदेश्वरमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्स्वर्गलोकेमहीयते २
अश्वतीर्थंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत्

सुभगोदर्शनीयश्चभोगवान्जायतेनरः ३
पितामहंततोगच्छेद्ब्रह्मणानिर्मितंपुरा
तत्रस्नात्वानरोभक्त्यापितृपिंडंतुदापयेत् ४
तिलदर्भविमिश्रंतुउदकंतुप्रदापयेत्
तस्यतीर्थप्रभावेणसर्वंभवतिचाक्षयम् ५
सावित्रीतीर्थमासाद्ययस्तुस्नानंसमाचरेत्
विधूयसर्वपापानिब्रह्मलोकेमहीयते ६
मनोहरंचतत्रैवतीर्थंपरमशोभनम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्पितृलोकेमहीयते ७
ततोगच्छेतराजेंद्रमानसंतीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्रुद्रलोकेमहीयते ८
ततोगच्छेतराजेंद्रक्रतुतीर्थमनुत्तमम्
विख्यातंसर्वलोकेषुसर्वपापप्रणाशनम् ९
यान्यान्प्रार्थयतेकामान्पशुपुत्रधनानिच
प्राप्नुयात्तानिसर्वाणितत्रस्नात्वानराधिप १०
ततोगच्छेतराजेंद्रत्रिदशज्योतिविश्रुतम्
तत्रताऋृषिकन्यास्तुतपस्तप्यंतिसुव्रताः ११
भर्त्ताभवतुसर्वासामीश्वरःप्रभुरव्ययः
प्रीतस्तेषांमहादेवश्चंडरूपधरोहरः १२
विकृताननबीभत्सस्तच्चतीर्थमुपागतः
तत्रकन्यामहाराजवरायपरमेश्वरः १३
कन्याऋृद्धिंचयःसेवेत्कन्यादानंप्रयच्छति
तीर्थंतत्रमहाराजदशकन्येतिविश्रुतम् १४
तत्रस्नात्वार्च्चयेद्देवंसर्वपापैःप्रमुच्यते
ततोगच्छेतराजेंद्रस्वर्गबिंदुरितिश्रुतम् १५
तत्रस्नात्वानरोराजन्दुर्गतिंचनपश्यति
अप्सरेशंततोगच्छेत्स्नानंतत्रसमाचरेत् १६
क्रीडतेनागलोकस्थोऽप्सरोभिःसहमोदते
ततोगच्छेतराजेंद्रनरकंतीर्थमुत्तमम् १७
तत्रस्नात्वार्च्चयेद्देवंनरकंचनगच्छति

भारभूतंततोगच्छेदुपवासपरायणः १८
एतत्तीर्थंसमासाद्यअवतारंतुशांभवम्
अर्चयित्वाविरूपाक्षंरुद्रलोकेमहीयते १९
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वाभारभूतेमहात्मनः
यत्रतत्रमृतस्यापिध्रुवंगाणेश्वरीगतिः २०
कार्तिकस्यतुमासस्यअर्चयित्वामहेश्वरम्
अश्वमेधाच्छतगुणंप्रवदंतिमनीषिणः २१
दीपकानांशतंकृत्वाघृतपूर्णंतुदापयेत्
विमानैःसूर्यसंकाशैर्व्रजतेयत्रशंकरः २२
वृषभंयःप्रयच्छेतशंखकुंदेंदुसंनिभम्
वृषयुक्तेनयानेनरुद्रलोकंसगच्छति २३
चरुमेकंतुयोदद्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप
पायसंमधुसंयुक्तंभक्ष्याणिविविधानिच २४
यथाशक्त्यनुराजेंद्रभोजयेत्सहदक्षिणाम्
तस्यतीर्थप्रभावेणसर्वंकोटिगुणंभवेत् २५
नर्मदायाजलंसिक्त्वाअर्चयित्वावृषध्वजम्
दुर्गतिंचनपश्यंतितस्यतीर्थप्रभावतः २६
एतत्तीर्थंसमासाद्ययस्तुप्राणान्परित्यजेत्
सर्वपापविशुद्धात्माव्रजतेयत्रशंकरः २७
जलप्रवेशंयःकुर्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप
हंसयुक्तेनयानेनरुद्रलोकंसगच्छति २८
यावच्चंद्रश्चसूर्यश्चहिमवांश्चमहोदधिः
गंगाद्याःसरितोयावत्तावत्स्वर्गेमहीयते २९
अनाशनंतुयःकुर्यात्तस्मिंस्तीर्थेनराधिप
गर्भवासेतुराजेंद्रनपुनर्जायतेनरः ३०
ततोगच्छेतराजेंद्रअटवीतीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्इंद्रस्यार्द्धासनंलभेत् ३१
शृंगतीर्थंततोगच्छेत्सर्वपापप्रणाशनम्
तत्रापिस्नातमात्रस्यध्रुवंगाणेश्वरीगतिः ३२
एरंडीनर्मदायाश्चसंगमंलोकविश्रुतम्

तत्रतीर्थंमहापुरायंसर्वपापप्रणाशनम् ३३
उपवासपरोभूत्वानित्यंब्रह्मपरायणः
तत्रस्नात्वातुराजेंद्रमुच्यतेब्रह्महत्यया ३४
ततोगच्छेतराजेन्द्रनर्मदोदधिसंगमम्
जमदग्निरितिख्यातंसिद्धोयत्रजनार्दनः ३५
यत्रेष्ट्वाबहुभिर्यज्ञैरिंद्रोदेवाधिपोभवत्
तत्रस्नात्वानरोराजन्नर्मदोदधिसंगमे ३६
त्रिगुणस्याश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
पश्चिमोदधिसायुज्यंमुक्तिद्वारविघाटनम् ३७
तत्रदेवाःसगंधर्वाऋषयःसिद्धचारणाः
आराधयंतिदेवेशंत्रिसंध्यंविमलेश्वरम् ३८
सर्वपापविशुद्धात्मारुद्रलोकेमहीयते
विमलेश्वरपरंतीर्थंनभूतंनभविष्यति ३९
तत्रोपवासंकृत्वायेपश्यंतिविमलेश्वरम्
सर्वपापविशुद्धात्मारुद्रलोकंव्रजंतिते ४०
ततोगच्छेतराजेंद्रकेशिनीतीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्नुपवासपरायणः ४१
उपोष्यरजनीमेकांनियतोनियताशनः
तत्रतीर्थप्रभावेणमुच्यतेब्रह्महत्यया ४२
सर्वतीर्थाभिषेकंचयःपश्येत्सागरेश्वरम्
योजनाभ्यंतरेतिष्ठेदावर्तेसंस्थितःशिवः ४३
तंदृष्ट्वासर्वतीर्थानिदृष्टानिस्युर्नसंशयः
सर्वपापविनिर्मुक्तोयत्ररुद्रःसगच्छति ४४
नर्मदासंगमंयावद्यावच्चामरकंटकम्
तत्रांतरेमहाराजन्तीर्थकोटयोदकस्थिताः ४५
तीर्थात्तीर्थाटनंचर्याऋषिकोटिनिषेविता
अग्निहोत्रैश्चदिव्यांशैःसर्वैर्ज्ञानपरायणैः ४६
सेवितास्तेनराजेंद्रईप्सितार्थप्रदायिकाः
यश्चेदंवैपठेन्नित्यंशृणुयाद्वापिभक्तितः ४७
तंतुतीर्थानिसर्वाणिअभिषिंचंतिपांडव

नर्मदाचसदाप्रीताभवेद्दैनात्रसंशयः ४८
प्रीतस्तस्यभवेद्रुद्रोमार्कंडेयोमहामुनिः
वंध्याचलभतेपुत्रान्दुर्भगासुभगाभवेत् ४९
कुमारींलभतेभर्त्तायच्चयोवाञ्छतेफलम्
तदेवलभतेसर्वंनात्रकार्याविचारणा ५०
ब्राह्मणोवेदमाप्नोतिक्षत्रियोविजयीभवेत्
वैश्यस्तुलभतेधान्यंशूद्रःप्राप्नोतिसद्गतिम् ५१
मूर्खस्तुलभतेविद्यांत्रिसंध्यंयःपठेन्नरः
नरकंचनपश्येतवियोनिंचनगच्छति ५२
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेएकविंशोऽध्यायः २१

द्वाविंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
एवंतेकथितंराजन्नर्मदातीर्थमुत्तमम्
पुरागंधर्वकन्यानांशापजंभयमुल्बणम् १
नाशितंतन्महाराजरेवाजलकणाग्निना
रेवाजलकणस्पर्शान्मुक्तोभवतिमानवः २
युधिष्ठिरउवाच-
भगवन्बहुकन्याभिःशापोलंभिकथंकुतः
कस्यापत्यानितास्तासांनामकिंकीदृशंवयः ३
कथंरेवाजलस्पर्शाद्विपाकाच्छापसंभवात्
विमुक्ताःकुत्रताःसन्तुःसर्वंमेकथयप्रभो ४
नर्मदातीर्थमाहात्म्यंचमत्कारकरंभवेत्
श्रवणादपिपापानांमलनाशनमुच्यते ५
नर्मदानर्मदाशब्दोयेनकेनचिदुच्यते
तस्यस्याच्छाश्वतीमुक्तिर्यावदाचंद्रतारकम् ६
व्याहृतंभवतापूर्वंरेवामाहात्म्यमुत्तमम्
तथापिचरितंसाधोयदेतत्तन्निगद्यताम् ७
अथचोत्तमवार्तायासेवितव्यामनीषिभिः
अतःपृच्छामिविप्रेंद्ररेवामाहात्म्यमुत्तमम्

इतिहासंवदविभोकन्यानांचरितोज्ज्वलम् ८
नारदउवाच-
श्रूयतांराजशार्दूलधर्मगर्भापराकथा
यथारणिर्वह्निगर्भाधर्म्मस्तुब्रह्मसूरिव ९
गंधर्वःशुकसंगीतिस्तस्यकन्याप्रमोहिनी
सुशीलस्यसुशीलाचसुस्वरास्वरवेदिनः १०
सुताराचंद्रकांतस्यचंद्रिकासुप्रभस्यच
इमानिवरनामानितासामप्सरसांनृप ११
कुमार्यःपंचसर्वास्तावयसासुभगाःपुनः
भाषंतेचमिथस्तास्तुभगिन्यइवसर्वदा १२
चंद्रादिवविनिष्क्रांताश्चंद्रिकाइवसोज्ज्वलाः
चंद्राननाःसुकेश्यश्चचंद्रकांताइवोज्ज्वलाः १३
देवेष्वेताविलासिन्यःकौमुद्यःकैरवेष्विव
लावरायपिंडसंभूतादिव्यरूपामनोहराः १४
उद्भिन्नकुचपद्मिन्यःकेतक्यइवमाधवे
उत्पन्नयौवनैःकांतावल्लीवनवपल्लवैः १५
हेमगौराश्चहेमाभाहेमाभरणभूषिताः
हेमचंपकमालिन्योहेमच्छविसुवाससः १६
स्वरग्रामावलीहासुविविधामूर्च्छनासुच
तालवाद्यविनोदेषुवेणुवीणाप्रवादने १७
मृदंगनादसंभिन्नलास्यमध्यलयेषुच
चित्रादिषुविनोदेषुकलासुचविशारदाः १८
एवंभूताश्चताःकन्यामुमुहुःक्रीडनैर्वरैः
पितृभिर्लालिताःसर्वाश्चेरुश्चधनदालये १९
कौतुकादेकदापंचमिलित्वामासिमाधवे
कन्यामंदारपुष्पाणिविचिन्वंत्योवनाद्वनम् २०
गौरींसमाराधयितुंस्वरांगनाःकदाचिदच्छोदसरोवरंययुः
हेमांबुजानिप्रवराणिताःपुनस्तस्मादुपादायवरोत्पलैःसह २१
वैडूर्यशुद्धस्फुटिकप्रकुट्टिमेस्नात्वातुघट्टेपरिधायचांबरम्
मौनेनचस्थंडिलपिंडिकामयींसुवर्णमुक्ताभरणांविनिर्ममुः २२

समर्चितांचंदनगंधकुंकुमैरभ्यर्च्यगौरींवरपंकजादिभिः
नानोपहारैःशुभभक्तिभाविताला स्यप्रयोगैर्ननृतुःकुमारिकाः २३
गांधर्वमाश्रित्यपरंस्वरंततोगेयंस्वभावध्वनिभिःसमूर्छनम्
एणीदृशस्ताःप्रजगुःकलाक्षरंतारप्रवृद्धंगतिभिश्चसुस्वरम् २४
तस्मिन्सुभावेरसवर्षहर्षंकन्यास्वलंनिर्भरचित्तवृत्तिषु
अच्छोदतीर्थेप्रवरेतदागतःस्नातुंमुनेर्वेदनिधेःसुतोग्रजः २५
रूपेणनिःसीमतरोवराननःप्रफुल्लपद्मायतलोचनोयुवा
विस्तीर्णवक्षाःसुभुजोऽतिसुंदरःश्यामच्छविःकामइवापरोहिसः २६
सब्रह्मचारीसुशिखोहिशोभतेदंडेनयुक्तोधनुषेवमन्मथः
एणाजिनप्रावरणःसमुद्रधृग्हेमाभमौंजीकटिमेखलःपरः २७
तंदृष्ट्वाब्राह्मणंबालास्तास्तत्रसरसस्तटे
जहृषुःकौतुकाविष्टाअयंनोभवितातिथिः २८
संत्यक्तगीतनृत्यास्तास्तस्यालोकनलालसाः
हरिण्योलुब्धकेनेवविद्धाःकामेनसायकैः २९
पश्यपश्येतिजल्पंत्योमुग्धाःपंचससंभ्रमम्
तस्मिन्विप्रवरेयूनिकामदेवभ्रमंययुः ३०
पुनःपुनस्तमभ्यर्च्यनयनैःपंकजैरिव
पश्चाद्विचारमारब्धमप्सरोभिःपरस्परम् ३१
यद्ययंकामदेवोहिरतिहीनःकथंभवेत्
अथावाह्यश्विनौदेवौतावुभौयुगचारिणौ ३२
गंधर्वःकिन्नरोवाथसिद्धोवाकामरूपधृक्
ऋषिपुत्रोऽथवाकश्चित्कश्चिद्वामनुजोत्तमः ३३
अस्तिवाकश्चिदेवायंधात्रासृष्टोहिनःकृते
यथाभाग्यवतामर्थेनिधानंपूर्वकर्मभिः ३४
तथास्माकंकुमारीणांगौर्यानीतोवरोत्तमः
करुणाजलकल्लोललब्धार्द्रीकृतचित्तया ३५
मयावृतस्त्वयाचायंत्वयावृतस्तथानया
एवंपंचसुकन्यासुवदंतीषुनृपोत्तम ३६
श्रुत्वातद्वचनंतत्रकृतमाध्याह्निकक्रियः
चिंतयामासमेधावीकिंकृत्वासुकृतंभवेत् ३७

गाधिसंभवपराशरादयःकंडुदेवलमुखाश्चयेद्विजाः
तेऽपियोगिबलिनोविमोहिताःलीलयातदबलाभिरद्भुतम् ३८
योषितांनयनतीक्ष्णसायकैर्भ्रूलतासुदृढचापनिर्गतैः
धन्विनामकरकेतुनाहतःकस्यनोपततिवामनोमृगः ३९
तावदेवनयधीर्विराजतेतावदेवजनताभयंभवेत्
तावदेवधृतचित्तताभृशंतावदेवगणनाकुलस्यच ४०
तावदेवतपसःप्रगल्भतातावदेवशमसेवनंनृणाम्
यावदेवललनेक्षणासवैर्माद्यतेद्रुतमदैर्नपूरुषः ४१
मोहयंतिमदयंतिरागिणंयोषितःस्वललितैर्मनोहरैः
मोदयंतिमदयंतिमामिमाधर्मरक्षणपरंहिस्वैर्गुणैः ४२
मांसरक्तमलमूत्रनिर्मितेयोषितांवपुषिनिर्गुणेऽशुचौ
कामिनस्तुपरिकल्प्यचारुतामाविशंतिसुविमूढचेतसः ४३
दारुणाहिपरिकीर्तितांगनासाधुभिर्विमलबुद्धिभिर्बुधैः
यावदेवनसमीपगाइमास्तावदेवहिगृहंव्रजाम्यहम् ४४
समीपंतस्ययावन्नआगच्छंतिवरस्त्रियः
वैष्णवेनप्रभावेणतावदंतर्दधेद्विजः ४५
तस्ययोगबलाद्भूपगतस्यादर्शनंतदा
दृष्ट्वातदद्भुतंकर्मवैष्णवब्रह्मचारिणः ४६
वित्रस्तनयनाबालाकुरंग्यइवकातराः
संक्रांतनयनाःशून्याददृशुस्तादिशोदश ४७
कन्याऊचुः-
इंद्रजालंस्फुटंवेत्तिमायांजानातिवापुनः
दृष्टोऽप्यदृष्टरूपोभूदित्यूचुस्ताःपरस्परम् ४८
व्याप्तंचहृदयंतासांतदैवविरहाग्निना
ज्वलद्दावानलेनेवसुस्निग्धंसर्वकाननम् ४९
त्यजेंद्रजालिकींविद्यांकांतदर्शयसत्वरम्
आत्मानंनहितेयुक्तंप्राग्ग्रासेमक्षिकोपमम् ५०
हाकष्टंदर्शितःकस्माद्धात्रात्वंघटितःकुतः
ज्ञातंमहानुसंतापहेतुर्नःस्वंविनिर्मितः ५१
कच्चित्तेनिर्दयंचेतःकच्चिदस्मासुनोमतिः

कच्चित्क्रूरोऽसिहेकांतकच्चिन्मुष्णासिनोमनः ५२
कच्चिन्नप्रत्ययोस्मासुकच्चिदस्मान्परीक्षसे
कच्चिन्निर्ममताशीलःकच्चिन्मायाविशारदः ५३
कच्चिच्चित्तेप्रवेष्टुंचवेत्सिविज्ञानलाघवम्
कच्चिन्निष्क्रमणोपायंनजानासिकुतःपुनः ५४
कच्चिद्विनापराधंतुकिमस्मासुप्रकुप्यसे
कच्चिद्दुःखंनजानासिपरेषांविप्रलंभनम् ५५
त्वद्दर्शनंविनानष्टाहृदयेश्वरसांप्रतम्
नजीवामोऽथजीवामःपुनस्त्वद्दर्शनाशया ५६
वयंचनीयतांतत्रशीघ्रंयत्रगतोभवान्
त्वद्दर्शनहरोधाताव्यधान्मोदांकुरच्छिदाम् ५७
सर्वथादर्शनंदेहिकारुरायंभजसर्वथा
पर्य्यंतंनप्रपश्यंतिकस्यचित्सुजनाजनाः ५८
इत्थंविलप्यताःकन्याःप्रतीक्ष्यचबहुक्षणम्
पितुर्भयाद्गृहंगंतुंशीघ्रमारेभिरेततः ५९
तत्प्रेमनिगडैर्बद्धाभृशंविरहविक्लवाः
कथंचिद्धैर्यमालंब्यताःस्वंस्वंगृहमागताः ६०
आगत्यपतिताःसर्वामातॄणांतुसमीपतः
किमेतन्मातृभिःपृष्टाःकुतःकालात्ययोऽभवत् ६१
क्रीडंत्यःकिन्नरीभिस्तुसार्द्धंसंगतकंयदा
संस्थितास्तेननज्ञातोदिवसोऽच्छोदसरोवरे ६२
पथिश्रांतावयंमातःसंतापस्तेननस्तनौ
मोहेनमहतावक्तुंनकेनाप्युत्सहामहे ६३
इत्युक्त्वालुठितास्तत्रमणिभूमौकुमारिकाः
आकारंगोपयंत्यस्तामुग्धाजल्पंतिमातृभिः ६४
काचिन्नर्तयतिक्रीडामयूरंनमुदातदा
नपाठयतितंकीरंपंजरेऽन्याकुतूहलात् ६५
लालयेन्नकुलंनान्यानोल्लापयतिसारिकाम्
अपरातीवसंमुग्धानैवखेलतिसारसैः ६६
भेजिरेनविनोदंतारेमिरेनैवमंदिरे

ऊचिरेबांधवैर्नालंवीणावाद्यंनचक्रिरे ६७
कल्पद्रुमप्रसूनंयत्सर्वंतच्चानलोपमम्
मंदारकुसुमामोदिनपपुर्मधुरंमधु ६८
योगिन्यइवताःकन्यानासाग्रन्यस्तलोचनाः
अलक्ष्यध्यानसंतानाःपुरुषोत्तममानसाः ६९
चंद्रकांतमणिच्छन्नेस्रवद्वारिणिकंदरे
क्षणंवातायनेस्थित्वाजलयंत्रगृहेक्षणम् ७०
रचयंतिक्षणंशय्यांदीर्घिकांभोजिनीदलैः
वीज्यमानाःसखीभिस्ताःशीतलैर्नलिनीदलैः ७१
इत्थंयुगसमांरात्रिमनयंस्तावरस्त्रियः
कथंचिद्धारणंकृत्वाविह्वलाःसज्वराइव ७२
प्रातर्व्योममणिंदृष्ट्वामन्यमानाःस्वजीवितम्
विज्ञाप्यमातरंस्वांस्वांगौरींपूजयितुंगताः ७३
स्नात्वातेनविधानेनपुष्पैर्धूपैस्तथापुनः
विधायपूजनंदेव्यागायंत्यस्तत्रताःस्थिताः ७४
एतस्मिन्नंतरेविप्रःस्नातुंसोऽपिसमागतः
पितुराश्रमतस्तस्मादच्छोदेऽत्रसरोवरे ७५
मित्रंदृष्ट्वेवरात्र्यंतेपद्मिन्यइवकन्यकाः
तत्फुल्लनयनाजातास्तंदृष्ट्वाब्रह्मचारिणम् ७६
गत्वातत्रैवताःकन्यासमीपंब्रह्मचारिणः
सव्यापसव्यबंधेनभुजपाशंचचक्रिरे ७७
गतोऽसिप्रियपूर्वेद्युर्गंतुमद्यनलभ्यते
वृतस्त्वंनूनमस्माभिर्नात्रतेऽस्तिविचारणा ७८
इत्युक्तोब्राह्मणःप्राहप्रहसन्बाहुपाशगः
युष्माभिरुच्यतेभद्रमनुकूलंप्रियंवचः ७९
प्रथमाश्रमनिष्ठस्यकिंतुनश्येतमेव्रतम्
विद्याभ्यसनशीलस्यनाभूत्पारंगुरोःकुले ८०
आश्रमेयत्रयोधर्मोरक्षणीयःसुपंडितैः
विवाहोऽयमतोमन्येनधर्मइतिकन्यकाः ८१
आकर्ण्यविप्रवाक्यानिविप्रमूचुर्वरस्त्रियः

सकलध्वनिसोत्कंठयोकोकिलाइवमाधवे ८२
धर्मादर्थोऽथतःकामःकामात्सुखफलोदयः
इत्येवंनिश्चयज्ञास्तेवर्णयंतिविपश्चितः ८३
सकामोधर्मबाहुल्यात्पुरतस्तेसमुत्थितः
सेव्यतांविविधैर्भोगैःस्वच्छाभूमिरियंयतः ८४
श्रुत्वातद्वचनंतासांप्राहगंभीरयागिरा
तथ्यंवोवचनंकिंतुममाप्यावश्यकंव्रतम् ८५
प्राप्यानुज्ञांगुरोःकुर्वेविवाहकर्मनान्यथा
इत्युक्ताःपुनरूचुस्ताःस्फुटंमूढोऽसिसुंदर ८६
सिद्धौषधंब्रह्मधियारसायनंसिद्धिर्निधिःसाधुकुलावरांगनाः
मंत्रस्तथासिद्धरसश्चधर्मतोमुनेनिषेव्याःसुधियासमागताः ८७
कार्यंनुदैवाद्यदिसिद्धिमागतंतस्मिन्नुपेक्षांनचयांतिनीतिगाः
यस्मादुपेक्षानपुनःफलप्रदातस्मान्नदीर्घीकरणंप्रशस्यते ८८
विषादप्यमृतंग्राह्यममेध्यादपिकांचनम्
नीचादप्युत्तमांविद्यांस्त्रीरत्नंदुष्कुलादपि ८९
सांद्रानुरागाःकुलजन्मनिर्मलाःस्नेहार्द्रचित्तासुगिरःस्वयंवराः
कन्यासुरूपाःखलुचारुयौवनाधन्यालभंतेऽत्रनरास्तुनेतरे ९०
क्ववयंसुरसुंदर्य्यःक्वभवांस्तापसोबटुः
दुर्घटस्यविधानेनमन्येधातैवपंडितः ९१
तस्मादस्मानिदानींतुस्वीकुर्य्यात्मंगलंभवान्
गांधर्वेणविवाहेनअन्यथानोपजीवनम् ९२
श्रुत्वावाक्यंततःप्राहब्राह्मणोधर्मवित्तमः
भोमृगाद्यःकथंत्याज्योधर्मोधर्मधनैर्नरैः ९३
धर्मश्चार्थश्चकामश्चमोक्षश्चैतच्चतुष्टयम्
यथोक्तंफलदंज्ञेयंविपरीतंतुनिष्फलम् ९४
नाकालेऽहव्रतीकुर्यामतोदारपरिग्रहम्
नक्रियाफलमाप्नोतिक्रियाकालंनवेत्तियः ९५
यतोधर्मविचारेऽस्मिन्प्रसक्तंमममानसम्
तस्माच्छृणुतहेकन्यानसमीहेस्वयंवरम् ९६
एवंज्ञात्वाशयंतस्यसमीक्ष्यैवपरस्परम्

करात्करंविमुच्याथजग्राहांघ्रिंप्रमोहिनी ९७
भुजौजगृहतुस्तस्यसुशीलासुस्वरातथा
आलिलिंगसुताराचवक्त्रंचुंबतिचंद्रिका ९८
तथापिनिर्विकारोऽसौप्रलयानलसन्निभः
शशापब्रह्मचारीताःक्रोधेनात्यंतमूर्छितः ९९
पिशाच्यइवमांलग्नाततिपशाच्योभविष्यथ
एवंतेनाशुशप्तास्तास्तंत्यक्त्वापुरतःस्थिताः १००
किमेतच्चेष्टितंपापंह्यनागसिविचेष्टया
प्रियंकृतोऽप्रियंकृत्वाधिकृत्वांधर्मकृतांतकम् १०१
अनुरक्तेषुभक्तेषुमित्रेषुद्रोहकारिणः
पुंसोलोकोभयोःसौख्यंनाशमेतीतिनःश्रुतम् १०२
तस्मात्त्वमपिनःशापात्पिशाचोभवसत्वरम्
इत्युक्त्वापिचताबालानिःश्वसंत्यःक्रुधाकुलाः १०३
तदेवान्योन्यसंरंभात्तस्मिन्सरसिपार्थिव
ताःकन्याब्रह्मचारीचसर्वेपैशाच्यमागताः १०४
सपिशाचःपिशाच्यस्ताःक्रंदमानाःसुदारुणम्
क्षपयंतिविपाकांस्तान्पूर्वोपात्तस्यकर्म्मणः १०५
स्वकालेप्रभवत्येवपूर्वोपात्तंशुभाशुभम्
स्वच्छायामिवदुर्वारंदेवानामपिपार्थिव १०६
क्रंदंतिपितरस्तासांमातरस्तत्रतत्रच
भ्रातरश्चैवबालानांदैवंहिदुरतिक्रमम् १०७
अतऊर्ध्वंपिशाचास्तेआहारार्थंसुदुःखिताः
इतस्ततश्चधावंतोवसंतिसरसस्तटे १०८
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेद्वाविंशोध्यायः २२

त्रयोविंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
एवंबहुतिथेकालेलोमशोमुनिसत्तमः
आगतश्चमहाभागस्तत्रयादृच्छिकोमुनि १
तंदृष्ट्वाब्राह्मणंसर्वेपिशाचाःक्षुत्समाकुलाः

धावंतोह्यत्तुकामास्तेमिलित्वायूथवर्तिनः २
दह्यमानास्तुतीव्रेणतेजसालोमशस्यतु
असमर्थाःपुरःस्थातुंतेसर्वेदूरतःस्थिताः ३
तत्रपूर्वकर्मबलात्पिशाचःसहवैद्विजः
समीक्ष्यलोमशंराजन्साष्टांगंप्रणिपत्यच ४
उवाचसूनृतांवाचंबद्ध्वाशिरसिचांजलिम्
महाभाग्योदयेविप्रसाधूनांसंगतिर्भवेत् ५
गंगादिपुणयतीर्थेषुयोनरःस्नातिसर्वथा
यःकरोतिसतांसंगंतयोःसत्संगमोवरः ६
गुरूणांसंगमोविप्रदृष्टादृष्टफलोभुवि
स्वर्गदोरोगहारीचकिंतमोपहरोमतः ७
इत्युक्त्वाकथयामासपूर्ववृत्तांतमद्भुतम्
इमागंधर्वकन्यास्तामुनेसोऽहद्विजात्मजः ८
सर्वेपिशाचरूपेणमिथःशापविमोहिताः
दीनाननास्सुतिष्ठामस्तवाग्रेमुनिसत्तम ९
त्वद्दर्शनेनबालानांनिस्तारोनोभविष्यति
सूर्योदयेतमस्तोमःकिंनुलीयेतपुष्करे १०
श्रुत्वैतल्लोमशोवाक्यंकृपार्द्रीकृतमानसः
प्रत्युवाचमहातेजादुःखितंतंमुनेःसुतम् ११
मत्प्रसादाच्चसर्वेषांस्मृतिःसपदिजायताम्
धर्मेचवर्ततांयेनमिथःशापोलयंव्रजेत् १२
पिशाचउवाच-
महर्षेकथ्यतांधर्मोमुच्येमयेनकिल्बिषात्
नायंकालोविलंबस्यशापाग्निर्दारुणोयतः १३
लोमशउवाच-
मयासार्द्धंप्रकुर्वंतुरेवास्नानंविधानतः
शापान्मोक्ष्यतिवोरेवानान्यथानिष्कृतिर्भवेत् १४
शृणुष्वावहितोविप्रपापनाशोध्रुवंनृणाम्
रेवास्नानेनजायेतइतिमेनिश्चितामतिः १५
सप्तजन्मकृतंपापंवर्तमानंचपातकम्

रेवास्नानंदहेत्सर्वंतूलराशिमिवानलः १६
प्रायाश्चित्तंनपश्यंतियस्मिन्पापेपिशाचक
तत्सर्वंनर्मदातोयेस्नानमात्रेणनश्यति १७
ज्ञानकृन्नर्म्मदास्नानमतोमोक्षफलाहिसा
हिमवत्पुण्यतीर्थानिसर्वपापहराणिवै १८
इंद्रलोकप्रदंहीदंनिर्मितंब्रह्मवादिभिः
सर्वकामफलारेवामोक्षदापरिकीर्तिता १९
पापघ्नीपापहारिणीसर्वकामफलप्रदा
विष्णुलोकदश्राप्लावोनार्मदःपापनाशनः २०
यामुनःसूर्यलोकायभवेदाप्लावउत्तमः
सारस्वतोघविध्वंसीब्रह्मलोकफलप्रदः २१
विशालफलदाप्रोक्ताविशालाहिपिशाचक
पापेंधनदवाग्निस्तुगर्भहेतुक्रियापहः २२
विष्णुलोकायमोक्षायनार्मदःपरिकीर्तितः
सरयूगंडकीसिंधुश्चंद्रभागाचकौशिकी २३
तापीगोदावरीभीमापयोष्णीकृष्णवेणिका
कावेरीतुंगभद्राचश्रन्याश्चापिसमुद्रगाः २४
तासुरेवापराप्रोक्ताविष्णुलोकप्रदायिनी
रेवातुप्राप्यतेपुण्यैःपूर्वजन्मकृतैर्द्विज
श्रपुनर्भवदंतत्रमज्जनंमुनिपुत्रक २५
गायंतिदेवाःसततंदिविष्ठारेवाकदादृष्टिगताहिनोभवेत्
स्नातानरायत्रनगर्भवेदनांपश्यंतितिष्ठंतिचविष्णुसन्निधौ २६
मज्जंतियेप्रत्यहमत्रमानवारेवासुतोयेबहुपापकंचुकाः
मज्जंतितेनोनिरयेषुधर्म्मतःस्वर्गेतुतेचारुचरंतिदेववत् २७
तीव्रैर्व्रतैर्दानतपोभिरध्वरैःसार्धंविधात्रातुलयाधृतापुरा
रेवापिशाचाशुतयोर्द्वयोरभूद्रेवावरातत्रचमोक्षसाधिका २८
नारदउवाच–
एतच्छ्रुत्वावचस्तस्यलोमशस्यपिशाचकाः
तेनसार्द्धंययुःशीघ्रंरेवामज्जनहेतवे २९
ततोदैवात्समुत्पन्नोरेवारोधसिमारुतः

तेषांप्रवाहस्पृष्टानांगात्रेजलकणप्रदः ३०
रेवाजलकणस्पर्शात्पैशाच्यात्तेविमोचिताः
तत्क्षणाद्दिव्यवपुषःप्रशशंसुश्चनर्मदाम् ३१
ततोलोमशवाक्येनताश्चगंधर्वकन्यकाः
परिणीताःसुखंतेनविप्रेणनर्मदातटे ३२
उवाससुचिरंकालंस्नानपानावगाहनैः
अर्चित्वानर्मदामत्रविष्णुलोकंगताश्चते ३३
एवंतेकथितोराजन्नर्मदागुणसंश्रयः
इतिहासोमहापुरायःश्रवणात्पापनाशनः ३४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेत्रयोविंशोऽध्यायः २३

चतुर्विंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
अथान्यानितुतीर्थानिवसिष्ठोक्तानिमेवद
श्रुत्वायानिचपापानिविलयंयांतिनारद १
नारदउवाच-
शृणुष्वात्रहितीर्थानिवसिष्ठोक्तानिपार्थिव
दक्षिणंसिंधुमासाद्यब्रह्मचारीजितेंद्रियः २
अग्निष्टोममवाप्नोतिविमानंचाधिरोहति
चर्मरावतींसमासाद्यनियतोनियताशनः ३
रंतिदेवाभ्यनुज्ञातोअग्निष्टोमफलंलभेत्
ततोगच्छेतधर्मज्ञहिमवत्सुतमर्बुदम् ४
पृथिव्यायत्रवैछिद्रंपूर्वमासीद्युधिष्ठिर
तत्राश्रमोवसिष्ठस्यत्रिषुलोकेषुविश्रुतं ५
तत्रोष्यरजनीमेकांगोसहस्रफलंलभेत्
पिंगातीर्थमुपस्पृश्यब्रह्मचारीनराधिप ६
कपिलानांनरव्याघ्रशतस्यफलमाप्नुयात्
ततोगच्छेतधर्मज्ञप्रभासंलोकविश्रुतम् ७
यत्रसन्निहितोनित्यंस्वयमेवहुताशनः
देवतानांमुखंवीरअनलोऽनिलसारथिः ८

तस्मिंस्तीर्थवरेस्नात्वाशुचिःप्रयतमानसः
अग्निष्टोमातिरात्राभ्यांफलंप्राप्नोतिमानवः ९
ततोगत्वासरस्वत्याःसागरस्यचसंगमम्
गोसहस्रफलंप्राप्यस्वर्गलोकेमहीयते १०
दीप्यमानोऽग्निवन्नित्यंप्रभयाभरतर्षभ
तीर्थेसलिलराजस्यस्नात्वाप्रयतमानसः ११
त्रिरात्रमुषितस्तत्रतर्पयेत्पितृदेवताः
विराजतियथासोमोवाजिमेधंचविंदति १२
वरदानंततोगच्छेत्तीर्थंभरतसत्तम
विष्णोर्दुर्वाससायत्रवरोदत्तोयुधिष्ठिर १३
वरदानेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत्
ततोद्वारवतींगच्छेन्नियतोनियताशनः १४
पिंडारकेनरःस्नात्वालभेद्बहुसुवर्णकम् १५
तस्मिंस्तीर्थेमहाराजपद्मलक्षणलक्षिताः
अद्यापिमुद्रादृश्यंतेतदद्भुतमरिंदम १६
त्रिशूलांकानिपद्मानिदृश्यंतेकुरुनंदन
महादेवस्यसान्निध्यंतत्रैवभरतर्षभ १७
सागरस्यचसिंधोश्चसंगमंप्राप्यभारत
तीर्थेसलिलराजस्यस्नात्वाप्रयतमानसः १८
तर्पयित्वापितॄन्देवानृषींश्चभरतर्षभ
प्राप्नोतिवारुणंलोकंदीप्यमानःस्वतेजसा १९
शंकुकर्णेश्वरंदेवमर्चयित्वायुधिष्ठिर
अश्वमेधंदशगुणंप्रवदंतिमनीषिणः २०
प्रदक्षिणमुपावृत्यगच्छेतभरतर्षभ
तीर्थंकुरुवरश्रेष्ठत्रिषुलोकेषुविश्रुतम् २१
तिमीतिनाम्नाविख्यातंसर्वपापप्रमोचनम्
यत्रशक्रादयोदेवाउपासंतेमहेश्वरम् २२
तत्रस्नात्वार्चयित्वाचरुद्रंदेवगणैर्वृतम्
जन्मप्रभृतिपापानिकृतानिनुदतेनरः २३
तिमिरत्रनरश्रेष्ठसर्वदेवैरभिष्टुतः

तत्रस्नात्वानरश्रेष्ठहयमेधमवाप्नुयात् २४
जित्वातत्रमहाप्राज्ञविष्णुनादितिनंदनम्
पुराशौचंकृतंराजन्हत्वादैवतकंटकान् २५
ततोगच्छेतधर्मज्ञवसुधारामभिष्टुताम्
गमनादेवतस्यांहिहयमेधमवाप्नुयात् २६
स्नात्वाकुरुवरश्रेष्ठप्रयतात्मातुमानवः
तर्पयित्वापितृन्देवान्विष्णुलोकेमहीयते २७
तीर्थंचापिपरंतत्रवसूनांभरतर्षभ
तत्रस्नात्वाचपीत्वाचवसूनांसंमतोभवेत् २८
सिंधुतममितिख्यातंसर्वपापप्रणाशनम्
तत्रस्नात्वानरश्रेष्ठलभेद्बहुसुवर्णकम् २९
ब्रह्मतुंगंसमासाद्यशुचिःप्रयतमानसः
ब्रह्मलोकमवाप्नोतिसुकृतीविरजानरः ३०
कुमारिकाणांशक्रस्यतीर्थंसिद्धनिषेवितम्
तत्रस्नात्वानरश्रेष्ठशक्रलोकमवाप्नुयात् ३१
रेणुकायाश्चतत्रैवतीर्थंदेवनिषेवितम्
स्नात्वातत्रभवेद्विप्रोविमलश्चंद्रमाइव ३२
अथपंचनदंगत्वानियतोनियताशनः
पंचयज्ञानवाप्नोतिक्रमशोयेतुकीर्तिताः ३३
ततोगच्छेतधर्मज्ञभीमायाःस्थानमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानयोन्यांवैनरोभरतसत्तम ३४
देव्याःपुत्रोभवेद्राजन्तत्रकुंडलविग्रहः
गवांशतसहस्रस्यफलंचैवाप्नुयान्महत् ३५
गिरिकुंजंसमासाद्यात्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
पितामहंनमस्कृत्यगोसहस्रफलंलभेत् ३६
ततोगच्छेतधर्मज्ञविमलंतीर्थमुत्तमम्
अद्यापियत्रदृश्यंतेमत्स्याःसौवर्णराजताः ३७
तत्रस्नात्वानरश्रेष्ठवाजपेयमवाप्नुयात्
सर्वपापविशुद्धात्मागच्छेत्परमिकांगतिम् ३८
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचतुर्विंशोऽध्यायः २४

पंचविंशोऽध्यायः

नारदउवाच–
वितस्तांचसमासाद्यसंतर्प्यपितृदेवताः
नरःफलमवाप्नोतिवाजपेयस्यभारत १
काश्मीरेष्वेवनागस्यभवनंतक्षकस्यच
वितस्ताख्यमितिख्यातंसर्वपापप्रमोचनम् २
तत्रस्नात्वानरोनूनंवाजपेयमवाप्नुयात्
सर्वपापविशुद्धात्मागच्छेतपरमांगतिम् ३
ततोगच्छेतमलदंत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
पश्चिमायांतुसंध्यायामुपस्पृश्ययथाविधि ४
चरुंसप्तार्चिषेराजन्यथाशक्तिनिवेदयेत्
पितॄणामक्षयंदानंप्रवदंतिमनीषिणः ५
गवांशतसहस्रेणराजसूयशतेनच
अश्वमेधसहस्रेणश्रेयान्सप्तार्चिषश्चरुः ६
ततोनिवृत्तोराजेंद्ररुद्रास्पदमथाविशेत्
अभिगम्यमहादेवमश्वमेधफलंलभेत् ७
मणिमंतंसमासाद्यब्रह्मचारीसमाहितः
एकरात्रोषितोराजन्नग्निष्टोमफलंलभेत् ८
अथगच्छेतराजेंद्रदेविकांलोकविश्रुताम्
प्रसूतिर्यत्रविप्राणांश्रूयतेभरतर्षभ ९
त्रिशूलपाणेःस्थानंयत्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
देविकायांनरःस्नात्वाअभ्यर्च्यचमहेश्वरम् १०
यथाशक्तिनरस्तत्रनिवेद्यभरतर्षभ
सर्वकामसमृद्धस्ययज्ञस्यलभतेफलम् ११
कामाख्यंतत्ररुद्रस्यतीर्थंदेवर्षिसंमतम्
तत्रस्नात्वानरःक्षिप्रंसिद्धिमाप्नोतिभारत १२
यजनंयाजनंगत्वातथैवब्रह्मवालकम्
पुष्पन्यासउपस्पृश्यनशोचेन्मरणंततः १३
अर्द्धयोजनविस्तारांपंचयोजनमायताम्
एतावद्देविकामाहुःपुण्यांदेवर्षिसंमताम् १४

ततोगच्छेतधर्मज्ञदीर्घसत्रंयथाक्रमम्
यत्रब्रह्मादयोदेवाःसिद्धाश्चपरमर्षयः १५
दीर्घसत्रमुपासंतेदीक्षितानियतव्रताः
गमनादेवराजेंद्रदीर्घसत्रमरिंदम १६
राजसूयाश्वमेधाभ्यांफलंप्राप्नोतिमानवः
ततोविनाशनंगच्छेन्नियतोनियताशनः १७
गच्छंत्यंतर्हितायत्रमेरुपृष्ठेसरस्वती
चमसेचशिवोद्भेदेनागोद्भेदेचदृश्यते १८
स्नात्वातुचमसोद्भेदेअग्निष्टोमफलंलभेत्
शिवोद्भेदेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् १९
नागोद्भेदेनरःस्नात्वानागलोकमवाप्नुयात्
शशयानंचराजेंद्रतीर्थमासाद्यदुर्लभम् २०
शशरूपप्रतिच्छन्नापुष्करायत्रभारत
सरस्वत्यांमहाभागअनुसंवत्सरंहिते २१
स्नायंतेभरतश्रेष्ठवृत्तावैकार्त्तिकींसदा
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रद्योततेशिववत्सदा २२
गोसहस्रफलंचैवप्राप्नुयाद्भरतर्षभ
कुमारकोटिमासाद्यनियतःकुरुनंदन २३
तत्राभिषेकंकुर्वीतपितृदेवार्चनेरतः
गवामयुतमाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् २४
ततोगच्छेतधर्मज्ञरुद्रकोटिंसमाहिताः
पुरायत्रमहाराजऋषिकोटिःसमाहिता २५
वर्षेणचसमाविष्टादेवदर्शनकांक्षया
अहंपूर्वमहंपूर्वंद्रक्ष्यामिवृषभध्वजम् २६
एवंसंप्रस्थिताराजन्नृषयःकिलभारत
ततोयोगीश्वरेणापियोगमास्थायभूपते २७
तेषांमन्युप्रशांत्यर्थमृषीणांभावितात्मनाम्
सृष्टातुकोटिरुद्राणामृषीणामग्रतःस्थिता २८
मयापूर्वंहरोदृष्टोइतितेमेनिरेपृथक्
तेषांतुष्टोमहादेवऋषीणामुग्रतेजसाम् २९

भक्त्यापरमयाराजन्वरंतेषांप्रदत्तवान्
अद्यप्रभृतियुष्माकंधर्मवृद्धिर्भविष्यति ३०
तत्रस्नात्वानरव्याघ्ररुद्रकोटयांनरःशुचिः
अश्वमेधमवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् ३१
ततोगच्छेतराजेंद्रसंगमंलोकविश्रुतम्
सरस्वत्यांमहापुण्यमुपासीतजनार्दनम् ३२
यत्रब्रह्मादयोदेवाऋषयःसिद्धचारणाः
अभिगच्छंतिराजेंद्रचैत्रशुक्लचतुर्दशीम् ३३
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रविंदेद्बहुसुवर्णकम्
सर्वपापविशुद्धात्माशिवलोकंचगच्छति ३४
ऋषीणांयत्रसत्राणिसमाप्तानिनराधिप
तत्रावसानमासाद्यगोसहस्रफलंलभेत् ३५
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेपंचविंशोऽध्यायः २५

षड्विंवशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोगच्छेतराजेंद्रकुरुक्षेत्रमभिष्टुतम्
पापेभ्योविप्रमुच्यंतेतद्गताःसर्वजंतवः १
कुरुक्षेत्रंगमिष्यामिकुरुक्षेत्रेवसाम्यहम्
यएवंसततंब्रूयात्सर्वपापैःप्रमुच्यते २
तत्रमासंवसेद्धीरःसरस्वत्यांनराधिप
यत्रब्रह्मादयोदेवायत्रब्रह्मर्षिचारणाः ३
गंधर्वाप्सरसोयक्षाःपन्नगाश्चमहीपते
ब्रह्मक्षेत्रंमहापुण्यमभिगच्छंतिभारत ४
मनसाप्यभिकामस्यकुरुक्षेत्रेयुधिष्ठिर
पापानिविप्रणश्यंतिब्रह्मलोकंचगच्छति ५
गत्वाहिश्रद्धयायुक्तःकुरुक्षेत्रंकुरूद्वह
वाजपेयाश्वमेध्याभ्यांफलंप्राप्नोतिमानवः ६
ततोमत्तर्णकंराजन्द्वारपालंमहाबलम्
यंवैसमभिवाद्यैवगोसहस्रफलंलभेत् ७

ततोगच्छेतधर्मज्ञविष्णोःस्थानमनुत्तमम्
सततंनामराजेंद्रयत्रसन्निहितोहरिः ८
तत्रस्नात्वाचदृष्ट्वाचत्रिलोकप्रभवंहरिम्
अश्वमेधमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति ९
ततःपारिप्लवंगच्छेत्तीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम्
अग्निष्टोमातिरात्राभ्यांफलंप्राप्नोतिमानवः १०
पृथिव्यांतीर्थमासाद्यगोसहस्रफलंलभेत्
ततःशाल्विकिनींगत्वातीर्थसेवीनराधिप ११
दशाश्वमेधिकेस्नात्वातदेवलभतेफलम्
सर्पनीविंसमासाद्यनागानांतीर्थमुत्तमम् १२
अग्निष्टोममवाप्नोतिनागलोकंचगच्छति
ततोगच्छेतधर्मज्ञद्वारपालमतर्णकम् १३
तत्रोष्यरजनीमेकांगोसहस्रफलंलभेत्
ततःपंचनदंगत्वानियतोनियताशनः १४
कोटितीर्थमुपस्पृश्यहयमेधफलंलभेत्
अश्विनीतीर्थमागम्यरूपवानभिजायते १५
ततोगच्छेतधर्मज्ञवाराहंतीर्थमुत्तमम्
विष्णुर्वाराहरूपेणपुरायत्रस्थितोऽभवत् १६
तत्रस्थित्वानरव्याघ्रअग्निष्टोमफलंलभेत्
ततोजयिन्यांराजेंद्रसोमतीर्थंसमाविशेत् १७
स्नात्वाफलमवाप्नोतिराजसूयस्यमानवः
एकहंसेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् १८
कृतशौचंसमासाद्यतीर्थसेवीकुरूद्वह
पुंडरीकमवाप्नोतिकृतशौचोभवेच्चसः १९
ततोमुंजावटंनाममहादेवस्यधीमतः
तत्रोष्यरजनीमेकांगाणपत्यमवाप्नुयात् २०
तत्रैवचमहाराजजयांलोकपरिश्रुताम्
स्नात्वाभिगम्यराजेंद्रसर्वकाममवाप्नुयात् २१
कुरुक्षेत्रस्यतद्द्वारंविश्रुतंभरतर्षभ
प्रदक्षिणमुपावृत्यतीर्थसेवीसमावृतः २२

संस्मृतेपुष्कराणांतुस्नात्वार्च्यपितृदेवताः
जामदग्न्येनरामेणआहूतेवैमहात्मना २३
कृतकृत्योभवेद्राजन्नश्वमेधंचविंदति
ततोरामह्रदंगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप २४
यत्ररामेणराजेंद्रतरसादीप्ततेजसा
क्षत्रमुत्सार्यवीर्येणह्रदाःपंचनिषेविताः
पूरयित्वानरव्याघ्ररुधिरेणेतिनःश्रुतम् २५
पितरस्तर्पिताःसर्वेतथैवप्रपितामहाः
ततस्तेपितरःप्रीताःराममूचुर्महीपते २६
रामराममहाभागप्रीताःस्मतवभार्गव
अनयापितृभक्त्याचविक्रमेणचतेऽनघ २७
वरंवृणीष्वभद्रंतेकिमिच्छसिमहामते
एवमुक्तःसराजेंद्ररामःप्रवदतांवरः २८
अब्रवीत्प्रांजलिर्वाक्यंपितॄन्सगगनेस्थितान्
भवंतोयदिमेप्रीतायद्यनुग्राह्यतामयि २९
पितृप्रसादादिच्छेयंतपसाप्यायनंपुनः
यच्चरोषाभिभूतेनक्षत्रमुत्सादितंमया ३०
ततश्चपापान्मुच्येयंयुष्माकंतेजसाह्यहम्
ह्रदाश्चतीर्थभूतामेभवेयुर्भुविविश्रुताः ३१
एतच्छ्रुत्वाशुभंवाक्यंरामस्यपितरस्तदा
प्रत्यूचुःपरमप्रीतारामंतोषसमन्विताः ३२
तपस्तेवर्द्धतांभूयःपितृभक्त्याविशेषतः
यच्चरोषाभिभूतेनक्षत्रमुत्सादितंत्वया ३३
ततश्चपापान्मुक्तस्त्वंनिहतास्तेस्वकर्म्मणा
ह्रदाश्चतवतीर्थत्वंगमिष्यंतिनसंशयः ३४
ह्रदेष्वेतेषुयःस्नात्वापितॄन्संतर्पयिष्यति
पितरस्तस्यवैप्रीतादास्यंतिभुविदुर्ल्लभम् ३५
ईप्सितंमनसःकामंस्वर्गलोकंसशाश्वतम्
एवंदत्त्वावरंराजन्रामस्यपितरस्तदा
आमंत्र्यभार्गवंप्रीतास्तत्रैवांतर्दधुस्ततः ३६

एवंरामह्रदाःपुरायाभार्गवस्यमहात्मनः
स्नात्वाह्रदेषुरामस्यब्रह्मचारीशुभव्रतः ३७
राममभ्यर्च्यराजेंद्रलभेद्बहुसुवर्णकम्
वंशमूलंसमासाद्यतीर्थसेवीकुरूद्वह ३८
स्ववंशमुद्धरेद्राजन्स्नात्वावैवंशमूलके
कायशोधनमासाद्यतीर्थंभरतसत्तम ३९
शरीरशुद्धिमाप्नोतिस्नातस्तस्मिन्नसंशयः
शुद्धदेहस्तुसंयातिशुभाँल्लोकाननुत्तमान् ४०
ततोगच्छेतराजेंद्रतीर्थंत्रैलोक्यदुर्लभम्
लोकायत्रोद्धृताःपूर्वंविष्णुनाप्रभविष्णुना ४१
लोकोद्धारंसमासाद्यतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम्
स्नात्वातीर्थवरेराजन्लोकानुद्धरतेस्वकान् ४२
श्रीतीर्थंचसमासाद्यविंदतेश्रियमुत्तमाम्
कपिलातीर्थमासाद्यब्रह्मचारीसमाहितः ४३
तत्रस्नात्वार्चयित्वाचदेवानिहपितॄंस्तथा
कपिलानांसहस्रस्यफलंविंदतिमानवः ४४
सूर्यतीर्थंसमासाद्यस्नात्वानियतमानसः
अर्चयित्वापितॄन्देवानुपवासपरायणः ४५
अग्निष्टोममवाप्नोतिसूर्यलोकंचगच्छति
गवांभवनमासाद्यतीर्थसेवीयथाक्रमम् ४६
तत्राभिषेकंकुर्वाणोगोसहस्रफलंलभेत्
गंगातीर्थंसमासाद्यतीर्थसेवीनराधिप ४७
केव्यास्तीर्थेनरःस्नात्वालभतेवीर्यमुत्तमम्
ततोगच्छेतराजेंद्रद्वारपालंलवर्णकम् ४८
तस्यतीर्थेसरस्वत्यांयथेंद्रस्यमहात्मनः
तत्रस्नात्वानरोराजन्नग्निष्टोमफलंलभेत् ४९
ततोगच्छेतधर्मज्ञब्रह्मावर्तंनराधिप
ब्रह्मावर्तेनरःस्नात्वाब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ५०
ततोगच्छेतधर्मज्ञसुतीर्थकमनुत्तमम्
यत्रसन्निहितानित्यंपितरोदैवतैःसह ५१

तत्राभिषेकंकुर्वीतपितृदेवार्चनेरतः
अश्वमेधमवाप्नोतिपितृलोकंचगच्छति ५२
ततोऽन्यतीर्थंधर्मज्ञसमासाद्ययथाक्रमम्
काशीश्वरस्यतीर्थेषुस्नात्वाभरतसत्तम ५३
सर्वव्याधिविनिर्मुक्तोब्रह्मलोकेमहीयते
मातृतीर्थंचतत्रैवयत्रस्नातस्यपार्थिव ५४
प्रजाविवर्द्धतेराजन्स्वर्गतिंसमवाप्नुयात्
ततःशीतवनंगच्छेन्नियतोनियताशनः ५५
तीर्थंतत्रमहाराजमहदन्यत्रदुर्लभम्
पुनातिदर्शनादेवदंडेनैकंनराधिप ५६
केशानावप्यवैतस्मिन्पूतोभवतिभारत
तत्रतीर्थवरंचान्यत्स्नातलोकार्तिहंस्मृतम् ५७
तत्रविप्रानरव्याघ्रविद्वांसस्तत्रतत्पराः
गतिंगच्छंतिपरमांस्नात्वाभरतसत्तम ५८
स्वर्णलोमापनयनेतीर्थेभरतसत्तम
प्राणायामैर्निर्हरंतिस्वलोमानिद्विजोत्तमाः ५९
पूतात्मानश्चराजेन्द्रप्रयांतिपरमांगतिम्
दशाश्वमेधिकेचैवतस्मिंस्तीर्थेमहीपते ६०
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रगच्छंतिपरमांगतिम्
ततोगच्छेतराजेंद्रमानुषंलोकविश्रुतम् ६१
तत्रकृष्णामृगाराजन्व्याधेनशरपीडिताः
विगाह्यतस्मिन्सरसिमानुषत्वमुपागताः ६२
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वाब्रह्मचारीसमाहितः
सर्वपापविशुद्धात्मास्वर्गलोकेमहीयते ६३
मानुषस्यतुपूर्वेणक्रोशमात्रंमहीपते
आपगानामविख्यातानदीसिद्धनिषेविता ६४
श्यामाकभोजनंतत्रयःप्रयच्छतिमानवः
देवान्पितृन्समुद्दिश्यतस्यधर्मफलंमहत् ६५
एकस्मिन्भोजितेविप्रेकोटिर्भवतिभोजिता
तत्रस्नात्वार्चयित्वाचदैवतानिपितृंस्तथा ६६

उषित्वारजनीमेकामग्निष्टोमफलंलभेत्
ततोगच्छेतधर्म्मज्ञब्रह्मणःस्थानमुत्तमम् ६७
ब्रह्मानुस्वरमित्येवंप्रकाशंभुविभारत
तत्रसप्तर्षिकुंडेषुस्नातस्यभरतर्षभ ६८
केदारेचैवराजेंद्रकपिलस्यमहात्मनः
ब्रह्माणमभिगम्याथशुचिःप्रयतमानसः ६९
सर्वपापविशुद्धात्माब्रह्मलोकंप्रपद्यते
कपिष्ठलस्यकेदारंसमासाद्यसुदुर्लभम् ७०
अंतर्धानमवाप्नोतितपसादग्धकिल्बिषः
ततोगच्छेतराजेंद्रसर्वकंलोकविश्रुतम् ७१
कृष्णपक्षेचतुर्दश्यामभिगम्यवृषध्वजं
लभतेसर्वकामान्हिस्वर्गलोकंचगच्छति
तिस्रःकोटयश्चतीर्थानांप्रवरंकुरुनंदन ७२
रुद्रकोटीतथाकूपेह्रदेषुचसमंतकः
इलास्पदंचतत्रैवतीर्थंभरतसत्तम ७३
तत्रस्नात्वार्चयित्वाचदैवतानिपितॄनपि
नदुर्गतिमवाप्नोतिवाजपेयंचविंदति ७४
किंदानेचनरःस्नात्वाकिंजपेचमहीपते
अप्रमेयमवाप्नोतिदानंयज्ञंतथैवच
कलश्यांवार्य्युपस्पृश्यश्रद्दधानोजितेंद्रियः ७५
अग्निष्टोमस्ययज्ञस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
सरकस्यतुपूर्वेणनारदस्यमहात्मनः ७६
कुरुश्रेष्ठशुभंतीर्थंरामजन्मेतिविश्रुतम्
तत्रतीर्थेनरःस्नात्वाप्राणांश्चोत्सृज्यभारत ७७
नारदेनाभ्यनुज्ञातोलोकानाप्नोतिदुर्ल्लभान्
शुक्लपक्षेदशम्यांतुपुंडरीकंसमाविशेत् ७८
तत्रस्नात्वानरोराजन्पुंडरीकफलंलभेत्
ततस्त्रिविष्टपंगच्छेत्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम् ७९
तत्रवैतरणीपुरयानदीपापप्रमोचनी
तत्रस्नात्वार्चयित्वाचशूलपाणिंवृषध्वजम् ८०

सर्वपापविशुद्धात्मागच्छेतपरमांगतिम्
ततोगच्छेतराजेंद्रफलकीवनमुत्तमम् ८१
तत्रदेवाःसदाराजन्फलकीवनमाश्रिताः
तपश्चरंतिविपुलंबहुवर्षसहस्रकम् ८२
दृषत्पानेनरःस्नात्वातर्पयित्वाचदेवताः
अग्निष्टोमातिरात्राभ्यांफलंविंदतिमानवः ८३
तीर्थेचसर्वदेवानांस्नात्वाभरतसत्तम
गोसहस्रस्यराजेंद्रफलमाप्नोतिमानवः ८४
पाणिख्यातेनरःस्नात्वातर्पयित्वाचदेवताः
अवाप्नुतेराजसूयमृषिलोकंचगच्छति ८५
ततोगच्छेतधर्मज्ञमिश्रकंलोकविश्रुतम्
तत्रतीर्थानिराजेंद्रमिश्रितानिमहात्मना ८६
व्यासेननृपशार्दूलद्विजार्थमितिनःश्रुतम्
सर्वतीर्थेषुसस्नातिमिश्रकेस्नातियोनरः ८७
ततोव्यासवनंगच्छेन्नियतोनियताशनः
मनोजवेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् ८८
गत्वामधुवनींचापिदेव्याःस्थानंनरःशुचिः
तत्रस्नात्वार्चयेद्देवान्पितॄंश्चनियतःशुचिः ८९
सदेव्यासमनुज्ञातोगोसहस्रफलंलभेत्
कौशिक्याःसंगमेयस्तुदृषद्वत्याश्चभारत ९०
स्नातोवैनियताहारःसर्वपापैःप्रमुच्यते
ततोव्यासस्थलीनामयत्रव्यासेनधीमता ९१
पुत्रशोकाभितप्तेनदेहत्यागायनिश्चयः
कृतोदेवैश्चराजेंद्रपुनरुत्थापितस्तथा ९२
अभिगम्यस्थलद्यंतस्यगोसहस्रफलंलभेत्
ऋणांतंकूपमासाद्यतिलप्रस्थंप्रदायच ९३
गच्छेतपरमांसिद्धिमृणैर्मुक्तोनरेश्वर
वेदीतीर्थेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् ९४
अहश्चसुदिनश्चैवद्वेतीर्थेनृपदुर्लभे
तयोःस्नात्वानरःश्रेष्ठसूर्यलोकमवाप्नुयात् ९५

मृगधूमंततोगच्छेत्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
तत्ररुद्रपदेस्नात्वासमभ्यर्च्यचमानवः ९६
शूलपाणिंमहात्मानमश्वमेधफलंलभेत्
कोटितीर्थेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् ९७
अथवामनकंगत्वात्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
तत्रविष्णुपदेस्नात्वासमभ्यर्च्यचवामनम् ९८
सर्वपापविशुद्धात्माविष्णुलोकमवाप्नुयात्
कुलंपुनेनरःस्नात्वापुनातिस्वकुलंनरः ९९
पवनस्यहृदंगत्वामरुतांतीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रवायुलोकेमहीयते १००
अमराणांहृदेस्नात्वासमभ्यर्च्यामराधिपम्
अमराणांप्रभावेणस्वर्गलोकेमहीयते १०१
शालिहोत्रस्यराजेंद्रशालिसूर्येयथाविधि
स्नात्वानरवरश्रेष्ठगोसहस्रफलंलभेत् १०२
श्रीकुंजंचसरस्वत्यांतीर्थंभरतसत्तम
तत्रस्नात्वानरोराजन्नग्निष्टोमफलंलभेत् १०३
ततोनैमिषिकुंजंचसमासाद्यसुदुर्लभम्
ऋषयःकिलराजेंद्रनैमिषेयास्तपोधनाः १०४
तीर्थयात्रांपुरस्कृत्यकुरुक्षेत्रेगताःपुरा
ततःकुंजःसरस्वत्यांकृतोभरतसत्तम १०५
ऋषीणामवकाशःस्याद्यथातुष्टिकरोमहान्
तस्मिन्कुंजेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् १०६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेषड्विंशोऽध्यायः २६

सप्तशोऽध्यायः

नारदउवाच–
ततोगच्छेतधर्मज्ञकन्यातीर्थमनुत्तमम्
कन्यातीर्थेनरःस्नात्वाअग्निष्टोमफलंलभेत् १
ततोगच्छेन्नरव्याघ्रब्रह्मणःस्थानमुत्तमम्
तत्रवर्णावरःस्नात्वाब्राह्मण्यंलभतेनरः २

ब्राह्मणस्तुविशुद्धात्मागच्छेतपरमांगतिम्
ततोगच्छेन्नरव्याघ्रसोमतीर्थमनुत्तमम् ३
तत्रस्नात्वानरोराजन्सोमलोकमवाप्नुयात्
सप्तसारस्वतंतीर्थंततोगच्छेन्नराधिप ४
यत्रमंकणकःसिद्धोब्रह्मर्षिर्लोकविश्रुतः
पुरामंकणकोराजन्कुशाग्रेणेतिविश्रुतम् ५
क्षतःकिलकरेराजन्तस्यशाकरसोऽस्त्रवत्
सवैशाकरसंदृष्ट्वाहर्षाविष्टोमहातपाः ६
ननर्तकिलविप्रर्षिर्विस्मयोत्फुल्ललोचनः
ततस्तस्मिन्प्रनृत्तेवैस्थावरंजंगमंचयत् ७
प्रनृत्तमुभयंवीरतेजसातस्यमोहितम्
ब्रह्मादिभिस्ततोदेवैर्ऋषिभिश्चतपोधनैः ८
विज्ञप्तोवैऋषेरर्थेमहादेवोनराधिप
नायंनृत्येद्यथादेवतथात्वंकर्तुमर्हसि ९
ततोदेवोमुनिंदृष्ट्वाहर्षाविष्टेनचेतसा
नृत्यंतमब्रवीच्चैनंस्थिराणांहितकाम्यया १०
अहोमहर्षेधर्मज्ञकिमर्थंनृत्यतेभवान्
हर्षस्थानंकिमर्थंवातवाद्यमुनिपुंगव ११
ऋषिरुवाच-
तपस्विनोधर्म्मपथस्थितस्यद्विजसत्तम
किंनपश्यसिमेब्रह्मन्क्षताच्छाकरसंसृतम् १२
यंदृष्ट्वासंप्रनृत्तोऽहहर्षेणमहतावृतः
तंप्रहस्याब्रवीद्देवऋषिंरागेणमोहितम् १३
अहंतुविस्मयंविप्रनगच्छामीहपश्यमाम्
एवमुक्त्वानरश्रेष्ठमहादेवेनवैतदा १४
अंगुल्यग्रेणराजेंद्रस्वांगुष्ठस्ताडितोऽनघ
तस्यभस्मक्षताद्राजन्निःसृतंहिमसंनिभम् १५
यंदृष्ट्वाव्रीडितोराजन्समुनिःपादयोर्गतः
नान्यंदेवादहंमन्येरुद्रात्परतरंमहत् १६
सुरासुरस्यजगतोगतिस्त्वमसिशूलधृक्

त्वयासृष्टमिदंविश्वंत्रैलोक्यंसचराचरम् १७
त्वामेवभगवन्सर्वेप्रविशंतियुगक्षये
देवैरपिनशक्यस्त्वंपरिज्ञातुंकुतोमया १८
त्वयिसर्वेशदृश्यंतेसुराःशक्रादयोऽनघ
सर्वस्त्वमसिलोकानांकर्ताकारयितान्वहम् १९
त्वत्प्रसादात्सुराःसर्वेमोदंतीहाकुतोभयाः
एवंस्तुत्वामहादेवंसऋषिःप्रणतोऽब्रवीत् २०
त्वत्प्रसादान्महादेवतपोमेनक्षरेतवै
ततोदेवःप्रहृष्टात्माब्रह्मर्षिमिदमब्रवीत् २१
तपस्तेवर्द्धतांविप्रमत्प्रसादात्सहस्रधा
आश्रमेचेहवत्स्यामित्वयासार्द्धंमहामुने २२
सप्तसारस्वतेस्नात्वाअर्चयिष्यंतियेतुमाम्
नतेषांदुर्लभंकिंचिदिहलोकेपरत्रवा २३
गच्छेत्सारस्वतंचापिलोकंनास्त्यत्रसंशयः
एवमुक्त्वामहादेवस्तत्रैवांतरधीयत २४
ततस्त्वौशनसंगच्छेत्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
यत्रब्रह्मादयोदेवाऋषयश्चतपोधनाः २५
कार्तिकेयश्चभगवांस्त्रिसंध्यांकिलभारत
सान्निध्यमकरोत्तत्रभार्गवप्रियकाम्यया २६
कपालमोचनंतीर्थंसर्वपापप्रणाशनम्
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रसर्वपापैःप्रमुच्यते २७
अग्नितीर्थंततोगच्छेत्स्नात्वाचभरतर्षभ
अग्निलोकमवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् २८
विश्वामित्रस्यतत्रैवतीर्थंभरतसत्तम
तत्रस्नात्वामहाराजब्राह्मरायमभिजायते २९
ब्रह्मयोनिंसमासाद्यशुचिःप्रयतमानसः
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रब्रह्मलोकंप्रपद्यते ३०
पुनात्यासप्तमंचैवकुलंनास्त्यत्रसंशयः
ततोगच्छेतराजेंद्रतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम् ३१
पृथूदकमितिख्यातंकार्तिकेयस्यत्नृप

तत्राभिषेकंकुर्वीतपितृदेवार्चनेरतः ३२
अज्ञानाज्ज्ञानतोवापिस्त्रियावापुरुषेणवा
यत्किंचिदशुभंकर्मकृतंमानुषबुद्धिना ३३
तत्सर्वंनश्यतेतत्रस्नातमात्रस्यभारत
अश्वमेधफलंचापिलभतेस्वर्गमेवच ३४
पुण्यमाहुःकुरुक्षेत्रंकुरुक्षेत्रात्सरस्वतीम्
सरस्वत्याश्चतीर्थानितीर्थेभ्यश्चपृथूदकम् ३५
उत्तमेसर्वतीर्थानांयस्त्यजेदात्मनस्तनुम्
पृथूदकेजप्यपरोनैवसंसरणंलभेत् ३६
गीतंसनत्कुमारेणव्यासेनचमहात्मना
वेदेचनियतंराजन्नभिगच्छेत्पृथूदकम् ३७
पृथूदकात्पुण्यतमंनान्यत्तीर्थंनरोत्तम
एतन्मेध्यंपवित्रंचपावनंचनसंशयः ३८
तत्रस्नात्वादिवंयांतिअपिपापकृतोजनाः
पृथूदकेनरश्रेष्ठमाहुरेवंमनीषिणः ३९
मधुस्रवंचतत्रैवतीर्थंभरतसत्तम
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोसहस्रफलंलभेत् ४०
ततोगच्छेन्नरश्रेष्ठतीर्थंदेव्यायथाक्रमम्
सरस्वत्यारुणायाश्चसंगमंलोकविश्रुतम् ४१
त्रिरात्रोपोषितःस्नात्वामुच्यतेब्रह्महत्यया
अग्निष्टोमातिरात्राभ्यांफलंचैवसमश्नुते ४२
पुनात्यासप्तमंचैवकुलंनास्त्यत्रसंशयः
अवकीर्णंचतत्रैवतीर्थंकुरुकुलोद्वह ४३
विप्राणामनुकंपार्थंदर्भिणानिर्मितंपुरा
व्रतोपनयनाभ्यांचाप्युपवासेनवाद्विजः ४४
क्रियामंत्रैश्चसंयुक्तोब्राह्मणःस्यान्नसंशयः
क्रियामंत्रविहीनोऽपितत्रस्नात्वानरर्षभ ४५
चीर्णव्रतोभवेद्विप्रोदृष्टमेतत्पुरातनम्
समुद्राश्चापिचत्वारःसमानीताश्चदर्भिणा ४६
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रनदुर्गतिमवाप्नुयात्

फलानिगोसहस्राणांचतुर्णांविंदतेचसः ४७
ततोगच्छेतराजेन्द्रतीर्थंशतसहस्रकम्
साहस्रकंचतत्रैवद्वेतीर्थेलोकविश्रुते ४८
उभयोर्हिनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत्
दानंवाप्युपवासोवासहस्रगुणितोभवेत् ४९
ततोगच्छेतराजेंद्ररेणुकातीर्थमुत्तमम्
तत्राभिषेकंकुर्वीतपितृदेवार्चनेरतः ५०
सर्वपापविशुद्धात्माअग्निष्टोमफलंलभेत्
विमोचनउपस्पृश्यजितमन्युर्जितेंद्रियः ५१
प्रतिग्रहकृतैःपापैःसर्वैःसंपरिमुच्यते
ततःपंचवटंगत्वाब्रह्मचारीजितेंद्रियः ५२
पुरायेनमहतायुक्तःस्वर्गलोकेमहीयते
यत्रयोगीश्वरःस्थाणुःस्वयमेववृषध्वजः ५३
तमर्चयित्वादेवेशंगमनादेवसिध्यति
तैजसंवारुणांतीर्थंदीप्यतेस्वेनतेजसा ५४
यत्रब्रह्मादिभिर्देवैर्ऋषिभिश्चतपोधनैः
सैनापत्येचदेवानामभिषिक्तोगुहस्तदा ५५
तैजसस्यतुपूर्वेणकुरुतीर्थंकुरूद्वह
कुरुतीर्थेनरःस्नात्वाब्रह्मचारीजितेंद्रियः ५६
सर्वपापविशुद्धात्मारुद्रलोकंप्रपद्यते
स्वर्गद्वारंततोगच्छेन्नियतोनियताशनः ५७
अग्निष्टोममवाप्नोतिब्रह्मलोकंचगच्छति
ततोगच्छेदनरकंतीर्थसेवीनराधिप ५८
तत्रस्नात्वानरोराजन्नदुर्गतिमवाप्नुयात्
तत्रब्रह्मास्वयंनित्यंदेवैस्सहमहीयते ५९
अध्यास्तेपुरुषव्याघ्रनारायणपरागमैः
सान्निध्यंचैवराजेंद्ररुद्रवेद्यांकुरुद्वह ६०
अभिगम्यतुतांदेवींनदुर्गतिमवाप्नुयात्
तत्रैवचमहाराजविश्वेश्वरमुमापतिम् ६१
अभिगम्यमहादेवंमुच्यतेसर्वकिल्बिषैः

नारायणंचाभिगम्यपद्मनाभमरिंदम ६२
शोभमानोमहाराजविष्णुलोकंप्रपद्यते
तीर्थेषुसर्वदेवानांस्नातमात्रोनराधिप ६३
सर्वदुःखपरित्यक्तोद्योततेशिववत्सदा
ततस्त्वस्थिपुरंगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप ६४
पावनंतीर्थमासाद्यतर्पयेत्पितृदेवताः
अग्निष्टोमस्ययज्ञस्यफलमाप्नोतिभारत ६५
गंगाह्रदश्चतत्रैवकूपश्चभरतर्षभ
तिस्रःकोटयस्तुतीर्थानांतस्मिन्कूपेमहीयते ६६
तत्रस्नात्वानरोराजन्ब्रह्मलोकेप्रपद्यते
आपगायांनरःस्नात्वाअर्चयित्वामहेश्वरम् ६७
गतिंपरामवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत्
ततःस्थाणुवटंगछेत्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम् ६८
तत्रस्नात्वास्थितोरात्रिंरुद्रलोकमवाप्नुयात्
बदरीणांवनंगच्छेद्वसिष्ठस्याश्रमंततः ६९
बदरीभक्षयतेयत्रत्रिरात्रोपोषितोनरः
सम्यग्द्वादशवर्षाणिबदरींभक्षयेत्तुयः ७०
त्रिरात्रोपोषितश्चैवभवेत्तुल्योनराधिप
इंद्रमार्गंसमासाद्यतीर्थसेवीनराधिप ७१
अहोरात्रोपवासेनस्वर्गलोकेमहीयते
एकरात्रंसमासाद्यएकरात्रोषितोनरः ७२
नियतःसत्यवादीचब्रह्मलोकेमहीयते
तथागछेच्चराजेंद्रतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम् ७३
आदित्यस्याश्रमोयत्रतेजोराशेर्महात्मनः
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वापूजयित्वाविभावसुम् ७४
आदित्यलोकंव्रजतिकुलंचैवसमुद्धरेत्
सोमतीर्थेनरःस्नात्वातीर्थसेवीकुरूद्वह ७५
सोमलोकमवाप्नोतिनरोनास्त्यत्रसंशयः
ततोगच्छेतधर्मज्ञदधीचस्यनराधिप ७६
तीर्थंपुण्यतमंराजन्पावनंलोकविश्रुतम्

यत्रसारस्वतोयातःसिद्धिंसतपसोनिधिः ७७
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वावाजपेयफलंलभेत्
सारस्वतींमतिंचैवलभतेनात्रसंशयः ७८
ततःकन्याश्रमंगत्वानियतोब्रह्मचर्यया
त्रिरात्रमुषितोराजन्नुपवासपरायणः ७९
लभेत्कन्याशतंदिव्यंब्रह्मलोकंचगच्छति
ततोगच्छेतधर्मज्ञतीर्थंसंनिहितीमपि ८०
यत्रब्रह्मादयोदेवाऋृषयश्चतपोधनाः
मासिमासिसमेष्यंतिपुण्येनमहतान्विताः ८१
सन्निहित्यामुपस्पृश्यराहुग्रस्तेदिवाकरे
अश्वमेधशतंतेनइष्टंभवतिशाश्वतम् ८२
पृथिव्यांयानितीर्थानिअंतरिक्षचराणिच
उदपानाश्चविप्राश्चपुण्यान्यायतनानिच ८३
निःसंशयममावास्यांसमेष्यंतिनराधिप
मासिमासिनरव्याघ्रसन्निहित्यांजनेश्वर ८४
तीर्थसन्नयनादेवसन्निहितीभुविविश्रुता
तत्रस्नात्वाचपीत्वाचस्वर्गलोकेमहीयते ८५
अमावास्यांतथाचैवराहुग्रस्तेदिवाकरे
यःश्राद्धंकुरुतेमर्त्यस्तस्यपुण्यफलंशृणु ८६
अश्वमेधसहस्रस्यसम्यगिष्टस्ययत्फलम्
स्नातएवतदाप्नोतिश्राद्धंकृत्वाचमानवः ८७
यतिंकचिद्दुष्कृतंकर्म्मस्त्रियावापुरुषस्यवा
स्नातमात्रस्यतत्सर्वंनश्यतेनात्रसंशयः ८८
पद्मवर्णेनयानेनब्रह्मलोकंसगच्छति
अभिवाद्यततोनाम्नाद्वारपालंमचक्रुकम् ८९
गंगाह्रदश्चतत्रैवतीर्थंभरतसत्तम
तत्रस्नायीतधर्मज्ञब्रह्मचारीसमाहितः ९०
राजसूयाश्वमेधाभ्यांफलंविंदतिमानवः
पृथिव्यांनैमिषंपुण्यमंतरिक्षेचपुष्करम् ९१
त्रयाणामपिलोकानांकुरुक्षेत्रंविशिष्यते

पांसवोऽपिकुरुक्षेत्रेवायुनातिसमीरिताः ९२
अपिदुष्कृतकर्म्माणंनयंतिपरमांगतिम्
दक्षिणेनसरस्वत्यामुत्तरेणसरस्वतीम् ९३
येवसंतिकुरुक्षेत्रेतेवसंतित्रिविष्टपे
कुरुक्षेत्रंगमिष्यामिकुरुक्षेत्रेवसाम्यहम् ९४
अप्येकांवाचमुत्मृज्यस्वर्गलोकेमहीयते
ब्रह्मवेद्यांकुरुक्षेत्रंपुण्यंब्रह्मर्षिसेवितम् ९५
तस्मिन्वसंतियेराजन्नतेशोच्याःकथंचन
तरंडकारंडकयोर्यदंतरंरामह्रदानांचमचक्रुकस्यच
एतत्कुरुक्षेत्रसमंतपंचकंपितामहस्योत्तरवेदिरुच्यते ९६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेसप्तविंशोऽध्यायः २७

अष्टाविंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोगच्छेतधर्म्मज्ञधर्म्मतीर्थंपुरातनम्
यत्रधर्मोमहाभागस्तप्तवानुत्तमंतपः १
तेनतीर्थंकृतंपुण्यंस्वेननाम्नाचचिह्नितम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्धर्मशीलःसमाहितः २
आसप्तमंकुलंचैवपुनीतेनात्रसंशयः
ततोगच्छेतधर्मज्ञकलापवनमुत्तमम् ३
कृच्छ्रेणमहतागत्वातत्रस्नात्वासमाहितः
अग्निष्टोममवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति ४
सौगंधिकंवनंराजंस्ततोगच्छेतमानवः
यत्रब्रह्मादयोदेवाऋषयश्चतपोधनाः ५
सिद्धचारणगंधर्वाःकिन्नराःसमहोरगाः
तद्वनंप्रविशन्नेवसर्वपापैःप्रमुच्यते ६
ततोहिसासरिच्छ्रेष्ठानदीनामुत्तमानदी
प्लक्षादेवीस्मृताराजन्महापुण्यासरस्वती ७
तत्राभिषेकंकुर्वीतवल्मीकान्निःसृतेजले
अर्चयित्वापितॄन्देवानश्वमेधफलंलभेत् ८

ईशानाध्युषितंनामतत्रतीर्थंसुदुर्लभम्
षड्गुणंयन्निपातेषुवल्मीकादितिनिश्चयः ९
कपिलानांसहस्रंचवाजिमेधंचविंदति
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रदृष्टमेतत्पुरातनैः १०
सुगंधांशतकुंभांचपंचयज्ञंचभारत
अभिगम्यनरश्रेष्ठस्वर्गलोकेमहीयते ११
त्रिशूलपात्रंतत्रैवतीर्थमासाद्यदुर्लभम्
तत्राभिषेकंकुर्वीतपितृदेवार्चनेरतः १२
गाणपत्यंचलभतेदेहंत्यक्त्वानसंशयः
ततोराजगृहंगच्छेद्देव्याःस्थानंसुदुर्लभम् १३
शाकंभरीतिविख्यातात्रिषुलोकेषुविश्रुता
दिव्यंवर्षसहस्रंचशाकेनकिलभारत १४
आहारंसाकृतवतीमासिमासिनराधिप
ऋषयोऽभ्यागतास्तत्रदेव्याभक्तास्तपोधनाः १५
आतिथ्यंचकृतंतेषांशाकेनकिलभारत
ततःशाकंभरीत्येवंनामतस्याःप्रतिष्ठितम् १६
शाकंभरींसमासाद्यब्रह्मचारीसमाहितः
त्रिरात्रमुषितःशाकंभक्षयेन्नियतःशुचिः १७
शाकाहारस्ययत्सम्यग्वर्षैर्द्वादशभिःफलम्
तत्फलंतस्यभवतिदेव्याश्छंदेनभारत १८
ततोगच्छेत्सुवर्णाख्यंत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
यत्रकृष्णःप्रसादार्थंरुद्रमाराधयत्पुरा १९
वरांश्चसुबहूँल्लेभेदेवैरपिसदुर्ल्लभान्
उक्तश्चत्रिपुरघ्नेनपरितुष्टेनभारत २०
अपिचात्माप्रियतरोलोकेकृष्णभविष्यसि
त्वन्मुखंचजगत्कृत्स्नंभविष्यतिनसंशयः २१
तत्राभिगम्यराजेंद्रपूजयित्वावृषध्वजम्
अश्वमेधमवाप्नोतिगाणपत्यंचविंदति २२
धूमावतींततोगच्छेत्त्रिरात्रमुषितोनरः
मनसाप्रार्थितान्कामाँल्लभतेनात्रसंशयः २३

देव्यास्तुदक्षिणार्धेनरथावर्त्तोनराधिप
तत्रागत्यतुधर्मज्ञश्रद्दधानोजितेंद्रियः २४
महादेवप्रसादेनगच्छेतपरमांगतिम्
प्रदक्षिणमुपावृत्यगच्छेतभरतर्षभ २५
धरांनाममहाप्राज्ञसर्वपापप्रणाशिनीम्
तत्रस्नात्वानरव्याघ्रनशोचतिनराधिप २६
ततोगच्छेन्नरव्याघ्रनमस्कृत्यमहागिरिम्
स्वर्गद्वारेणतत्तुल्यंगंगाद्वारंनसंशयः २७
तत्राभिषेकंकुर्वीतकोटितीर्थेसमाहितः
लभतेपुंडरीकंतुकुलंचैवसमुद्धरेत् २८
उष्यैकांरजनींतत्रगोसहस्रफलंलभेत्
सप्तगंगेत्रिगंगेचशक्रावर्त्तेचतर्पयेत् २९
देवान्पितॄंश्चविधिवत्पुण्यलोकेमहीयते
ततःकनखलेस्नात्वात्रिरात्रोपोषितोनरः ३०
अश्वमेधमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति
कपिलावटंतुगच्छेततीर्थसेवीनराधिप ३१
उष्यैकांरजनींतत्रगोसहस्रफलंलभेत्
नागराजस्यराजेंद्रकपिलस्यमहात्मनः ३२
तीर्थंकुरुवरश्रेष्ठसर्वलोकेषुविश्रुतम्
तत्राभिषेकंकुर्वीतनागतीर्थेनराधिप
कपिलानांसहस्रस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ३३
ततोललितकांगच्छेच्छंतनोस्तीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्नदुर्गतिमवाप्नुयात् ३४

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेऽष्टाविंशोध्यायः २८

ऊनत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोगच्छेतराजेंद्रकालिंदीतीर्थमुत्तमम्
तत्रस्नात्वानरोराजन्नदुर्गतिमवाप्नुयात् १
पुष्करेतुकुरुक्षेत्रेब्रह्मावर्त्तेपृथूदके

अविमुक्तेसुवर्णाख्येयेयत्फलंलभतेनरः २
तत्फलंसमवाप्नोतियमुनायांनरोत्तम
स्वर्गभोगेतिरागोवैयेषांमनसिवर्तते ३
यमुनायांविशेषेणस्नानदानेनसत्तम
आयुरारोग्यसंपत्तौरूपयौवनतागुणे ४
येषांमनोरथस्तैस्तुनत्याज्यंयमुनाजलम्
येबिभ्यतिनरकादेर्दारिद्र्याद्येऽत्रसंतिच ५
सर्वथातैःप्रयत्नेनतत्रकार्यंनिमज्जनम्
दारिद्र्यपापदौर्भाग्यपंकप्रक्षालनायवै ६
ऋृतेवैयामुनंतोयंनचान्योस्तियुधिष्ठिर
श्रद्धाहीनानिकर्माणिमतान्यर्धफलानिवै
फलंददातिसंपूर्णंयामुनंस्नानमात्रतः ७
अकामोवासकामोवायामुनेसलिलेनृप
इहामुत्रचदुःखानिमज्जनान्नैवपश्यति ८
पक्षद्वयेयथाचंद्रःक्षीयतेवर्द्धतेतथा
पातकंनश्यतेतत्रस्नानात्पुरायंविवर्द्धते ९
यथाब्धौसुखमायांतिरत्नानिविविधानिच
आयुर्वित्तंकलत्राणिसंपदःसंभवंतिच १०
कामधेनुर्यथाकामंचिंतामणिर्विचिंतितम्
ददातियमुनास्नानंतद्वत्सर्वंमनोरथम् ११
कृतेतपःपरंज्ञानंत्रेतायांयजनंतथा
द्वापरेचकलौदानंकालिंदीसर्वदाशुभा १२
सर्वेषांसर्ववर्णानामाश्रमाणांचभूपते
यामुनेमज्जनंधर्मंधाराभिःखलुवर्षति १३
अस्मिन्वैभारतेवर्षेकर्मभूमौविशेषतः
कालिंद्यस्नायिनांनृणांनिष्फलंजन्मकीर्त्तितम् १४
नैश्वर्यंगगनेयद्वच्चांद्रेऽमायांतुमंडले
तद्वन्नभातिसत्कर्मयमुनामज्जनंविना १५
व्रतैर्दानैस्तपोभिश्चनतथाप्रीयतेहरिः
तत्रमज्जनमात्रेणयथाप्रीणातिकेशवः १६

नसमंविद्यतेकिंचित्तेजःसौरेणतेजसा
तद्वन्नयमुनास्नानंसमानाःक्रतुजाःक्रियाः १७
प्रीतयेवासुदेवस्यसर्वपापापनुत्तये
कालिद्यामज्जनंकुर्य्यात्स्वर्गलाभायमानवः १८
किंरक्षितेनदेहेनसुपुष्टेनबलीयसा
अध्रुवेणसुदेहेनयमुनामज्जनंविना १९
अस्थिस्तंभंस्नायुबंधंमांसक्षतजलेपनम्
चर्मावनद्धदुर्गंधंपूर्णंमूत्रपुरीषयोः २०
जराशोकविपद्व्याप्तंरोगमंदिरमातुरम्
रागमूलमनित्यंचसर्वदोषसमाश्रयम् २१
परोपकारपापार्तिपरद्रोहपरेर्षिकम्
लोलुपंपिशुनंक्रूरंकृतघ्नंक्षणिकंतथा २२
निष्ठुरंदुर्धरंदुष्टंदोषत्रयविदूषितम्
अशुचितापिदुर्गंधितापत्रयविमोहितम् २३
निसर्गतोऽधर्मरतंतृष्णाशतसमाकुलम्
कामक्रोधमहालोभनरकद्वारसंस्थितम् २४
कृमिवर्चस्तुभस्मादिपरिणामगुणावहम्
ईदृक्शरीरंव्यर्थंहियमुनामज्जनंविना २५
बुद्बुदाइवतोयेषुप्रत्यंडाइवपक्षिषु
जायंतेमरणायैवयमुनास्नानवर्जिताः २६
अवैष्णवोहतोविप्रोहतंश्राद्धमपिंडकम्
अब्रह्मण्यंहतंक्षत्रमनाचारहतंकुलम् २७
सदंभश्चहतोधर्म्मःक्रोधेनैवहतंतपः
अदृढंचहतंज्ञानंप्रमादेनहतंश्रुतम् २८
परभक्त्याहतानारीब्रह्मचारीस्त्रियाहतः
अदीप्तेऽग्नौहतोहोमोहताभक्तिःसमायिका २९
उपजीव्याहताकन्यास्वार्थेपाकक्रियाहता
शूद्रभक्षोहतोयोगःकृपणस्यहतंधनम् ३०
अनभ्यासहताविद्याहतोबोधोविरोधकृत्
जीवितार्थंहतंतीर्थंजीवनार्थंहतंव्रतम् ३१

असत्याचहतावाणीतथापैशुन्यवादिनी
षट्कर्णगोहतोमंत्रोव्यग्रचित्तोहतोजपः ३२
हतमश्रोत्रियेदानंहतोलोकश्चनास्तिकः
अश्रद्धयाहतंसर्वंयत्कृतंपारलौकिकम् ३३
इहलोकोहतोनृणांदरिद्राणांयथानृप
मनुष्याणांहतंजन्मकालिंदीमज्जनंविना ३४
उपपातकसर्वाणिपातकानिमहांतिच
भस्मीभवंतिसर्वाणियमुनामज्जनान्नृप ३५
वेपंतेसर्वपापानियमुनायांगतेनरे
नाशकेसर्वपापानांयदिस्नास्यतिवारिणि ३६
पावकाइवदीप्यंतेयमुनायांनरोत्तमाः
विमुक्ताःसर्वपापेभ्योमेघेभ्यइवचंद्रमाः ३७
आर्द्रशुष्कलघुस्थूलंवाङ्मनःकर्मभिःकृतम्
तत्रस्नानंदहेत्पापंपावकःसमिधोयथा ३८
प्रामादिकंचयत्पापंज्ञानाज्ञानकृतंचयत्
स्नानमात्रेणनश्येतयमुनायांनृपोत्तम ३९
निष्पापास्त्रिदिवंयांतिपापिष्ठायांतिशुद्धताम्
संदेहोनात्रकर्तव्यःस्नानेवैयमुनाजले ४०
सर्वेऽधिकारिणोह्यत्रविष्णुभक्तौतथानृप
सर्वेषांसर्वदादेवीयमुनापापनाशिका ४१
एषएवपरोमंत्रएतच्चपरमंतपः
प्रायश्चित्तंपरंचैवयमुनास्नानमुत्तमम् ४२
नृणांजन्मांतराभ्यासात्कालिंदीमज्जनेमतिः
अध्यात्मज्ञानकौशल्यंजन्माभ्यासाद्यथानृप ४३
संसारकर्दमालेपप्रक्षालनविशारदम्
पावनंपावनानांचयमुनास्नानमुत्तमम् ४४
स्नातास्तत्रचयेराजन्सर्वकामफलप्रदे
शुभांश्चभुंजतेभोगांश्चंद्रसूर्यग्रहोपमान् ४५
यमुनामोक्षदाप्रोक्तामथुरासंगतायदि
मथुरायांचकालिंदीपुण्याधिकविवर्द्धिनी ४६

अन्यत्रयमुनापुण्यामहापातकहारिणी
विष्णुभक्तिप्रदादेवीमथुरासंगताभवेत् ४७
भक्तिभावेनसंयुक्ताकालिंद्यांयदिमज्जयेत्
कल्पकोटिसहस्राणिवसतेसन्निधौहरेः ४८
मुक्तिंप्रयांतिमनुजाःनूनंसांख्येनवर्जिताः
पितरस्तस्यतृप्यंतितृप्ताःकल्पशतैर्दिवि ४९
येपिबंतिनराराजन्यमुनासलिलंशुभम्
पंचगव्यसहस्रैस्तुसेवितैःकिंप्रयोजनम् ५०
कोटितीर्थसहस्रैस्तुसेवितैःकिंप्रयोजनम्
तत्रदानंचहोमश्चसर्वंकोटिगुणंभवेत् ५१
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेऊनत्रिंशोऽध्यायः २९

त्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
अत्रतेवर्णयिष्यामिइतिहासंपुरातनम्
पुराकृतयुगेराजन्निषधेनगरेवरे १
आसीद्वैश्यःकुबेराभोनामतोहेमकुंडलः
कुलीनःसत्क्रियोदेवद्विजपावकपूजकः २
कृषिवाणिज्यकर्त्तासौविविधक्रयविक्रयी
गोघोटकमहिष्यादिपशुपोषणतत्परः ३
पयोदधीनितक्राणिगोमयानितृणानिच
काष्ठानिफलमूलानिलवणार्द्रादिपिप्पली ४
धान्यानिशाकतैलानिवस्त्राणिविविधानिच
धातूनिक्षुविकारांश्चविक्रीणीतेससर्वदा ५
इत्थंनानाविधैर्वैश्यउपायैरपरैस्तथा
उपार्जयामाससदाअष्टौहाटककोटयः ६
एवंमहाधनःसोथहाकर्णपलितोभवत्
पश्चाद्विचार्यसंसारक्षणिकत्वंस्वचेतसि ७
तद्धनस्यषडंशेनधर्मकार्यंचकारसः
विष्णोरायतनंचक्रेगृहंचक्रेशिवस्यच ८

तडागंखानयामासविपुलंसागरोपमम्
वाप्यश्चपुष्करिरायश्चबहुधातेनकारिताः ९
वटाश्वत्थाम्रकंकोलजंबूनिंबादिकाननम्
स्वसत्वेनतदाचक्रेतथापुष्पवनंशुभम् १०
उदयास्तमनंयावदन्नपानंचकारसः
पुराद्बहिश्चतुर्दिक्षुप्रपांचक्रेऽतिशोभनाम् ११
पुराणेषुप्रसिद्धानियानिदानानिभूपते
ददौतानिसधर्म्मात्मानित्यंदानपरस्तदा १२
यावज्जीवकृतेपापेप्रायाश्चित्तमथाकरोत्
देवपूजापरोनित्यंनित्यंचातिथिपूजकः १३
तस्येत्थंवर्त्तमानस्यसंजातौद्वौसुतौनृप
तौसुप्रसिद्धनामानौश्रीकुंडलविकुंडलौ १४
तयोर्मूर्ध्निगृहंत्यक्त्वाजगामतपसेवनम्
तत्राराध्यपरंदेवंगोविंदंवरदंप्रभुम् १५
तपःक्लिष्टशरीरोऽसौवासुदेवमनाःसदा
प्राप्तःसवैष्णवंलोकंयत्रगत्वानशोचति १६
अथतस्यसुतौराजन्महामानसमन्वितौ
तरुणौरूपसंपन्नौधनगर्वेणगर्वितौ १७
दुःशीलौव्यसनासक्तौधर्मकर्माद्यदर्शकौ
नवाक्यंचागतौमातुर्वृद्धानांवचनंतथा १८
कुमार्गगौदुरात्मानौपितृमित्रनिषेधकौ
अधर्मनिरतौदुष्टौपरदाराभिगामिनौ १९
गीतवादित्रनिरतौवीणावेणुविनोदिनौ
वारस्त्रीशतसंयुक्तौगायंतौचेरतुस्तदा २०
चाटुकारजनैर्युक्तौबिंबोष्ठीषुविशारदौ
सुवेषौचारुवसनौचारुचंदनरूषितौ २१
तथासुगंधिमालाढ्यौकस्तूरीलक्ष्मलक्षितौ
नानालंकारशोभाढ्यौमौक्तिकाहारहारिणौ २२
गजवाजिरथौघेनक्रीडंतौतावितस्तदा
मधुपानसमायुक्तौपरस्त्रीरतिमोहितौ २३

नाशयंतौपितृद्रव्यंसहस्त्रंददतुःशतम्
तस्थतुःस्वगृहेरम्येनित्यंभोगपरायणौ २४
इत्थंतुतद्धनंताभ्यांविनियुक्तमसद्व्ययैः
वारस्त्रीविटशैलूषमल्लचारणबंदिषु २५
अपात्रेतद्धनंदत्तंक्षिप्तंबीजमिवोषरे
नसत्पात्रेचतद्दत्तंनब्राह्मणमुखेहुतम् २६
नार्चितोभूतभृद्विष्णुःसर्वपापप्रणाशनः
उभयोरेवतद्द्रव्यमचिरेणक्षयंययौ २७
ततस्तौदुःखमापन्नौकार्पण्यंपरमंगतौ
शोचमानौतुमुह्यंतौक्षुत्पीडादुःखपीडितौ २८
तयोस्तुतिष्ठतोर्गेहेनास्तियद्भुज्यतेतदा
स्वजनैर्बांधवैस्सर्वैःसेवकैरुपजीविभिः २९
द्रव्याभावेपरित्यक्तौचिंत्यमानौततःपुरे
पश्चाच्चौर्य्यंसमारब्धंताभ्यांचनगरेनृप ३०
राजतोलोकतोभीतौस्वपुरान्निःसृतौतदा
चक्रतुर्वनवासंतौसर्वेषामुपपीडितौ ३१
जघ्नतुःसततंमूढौशितैर्बाणैर्विषार्पितैः
नानापक्षिवराहांश्चहरिणान्रोहितांस्तथा ३२
शशकाञ्छल्लकान्गोधान्श्वापदांश्चेतरान्बहून्
महाबलौभिल्लसंगावाखेटकभुजौसदा ३३
एवंमांसमयाहारौपापाहारौपरंतप
कदाचिद्भूधरंप्राप्तोह्येकोऽन्यश्चवनंगतः ३४
शार्दूलेनहतोज्येष्ठःकनिष्ठःसर्पदंशितः
एकस्मिन्दिवसेराजन्पापिष्ठौनिधनंगतौ ३५
यमदूतैस्ततोबद्ध्वापापैर्नीतौयमालयम्
गत्वाभिजगदुःसर्वेतेदूताःपापिनावुभौ ३६
धर्मराजनरावेतावानीतौतवशासनात्
आज्ञांदेहिस्वभृत्येषुप्रसीदकरवामकिम् ३७
आलोच्यचित्रगुप्तेनतदादूताञ्जगौयमः
एकस्तुनीयतांवीरनिरयंतीव्रवेदनम् ३८

अपरः स्थाप्यतांस्वर्गेयत्रभोगाह्यनुत्तमाः
कृतांताज्ञांततःश्रुत्वादूतैश्चक्षिप्रकारिभिः ३९
निक्षिप्तोरौरवेघोरेयोज्येष्ठोहिनराधिप
तेषांदूतवरःकश्चिदुवाचमधुरंवचः ४०
विकुंडलमयासार्द्धमेहिस्वर्गंददामिते
भुंक्ष्वभोगान्सुदिव्यांस्त्वमर्जितान्स्वेनकर्मणा ४१
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेत्रिंशोऽध्यायः ३०

एकत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोहृष्टमनाःसोऽथदूतंपप्रच्छतंपथि
संदेहंहृदिकृत्वातुविस्मयंपरमंगतः
विचारयन्हृदिस्वर्गःकस्यहेतोःफलंमम १
विकुंडलउवाच-
हेदूतवरपृच्छामिसंशयंत्वामहंपरम्
आवांजातौकुलेतुल्येतुल्यंकर्मतथाकृतम् २
दुर्मृत्युरपितुल्योभूत्तुल्योदृष्टोयमस्तथा
कथंसनरकेक्षिप्तस्तुल्यकर्म्माममाग्रजः ३
ममाभवत्कथंनाकमितिमेछिंधिसंशयम्
देवदूतनपश्यामिममस्वर्गस्यकारणम् ४
देवदूतउवाच-
मातापितासुतोजायास्वसाभ्राताविकुंडल
जन्महेतोरियंसंज्ञाजंतोःकर्म्मोपभुक्तये ५
एकस्मिन्पादपेयद्वच्छकुनानांसमागमः
यद्यत्समीहितंकर्मकुरुतेपूर्वभावितः ६
तस्यतस्यफलंभुंक्तेकर्म्मणःपुरुषःसदा
सत्यंवदामितेप्रीत्यानरैःकर्म्मशुभाशुभम् ७
स्वकृतंभुज्यतेवैश्यकालेकालेपुनःपुनः
एकःकरोतिकर्माणिएकस्तत्फलमश्नुते ८
अन्योनलिप्यतेवैश्यकर्मणान्यस्यकुत्रचित्

अपतन्नरकेपापैस्तवभ्रातासुदारुणैः
त्वंचधर्मेणधर्मज्ञस्वर्गंप्राप्नोषिशाश्वतम् ९
विकुंडलउवाच-
आबाल्यान्ममपापेषुनपुण्येषुरतंमनः
अस्मिञ्जन्मनिहेदूतदुष्कृतंहिकृतंमया १०
देवदूतनजानामिसुकृतंकर्मचात्मनः
यदिजानासिमत्पुण्यंतन्मेत्वंकृपयावद ११
देवदूतउवाच-
शृणुवैश्यप्रवक्ष्यामियत्त्वयापुण्यमर्जितम्
जानामितदहंसर्वंनत्वंवेत्सिसुनिश्चितम् १२
हरिमित्रसुतोविप्रःसुमित्रोवेदपारगः
आसीत्तस्याश्रमःपुण्योयमुनादक्षिणेतटे १३
तेनसख्यंवनेतस्मिंस्तवजातंविशांवर
तत्संगेनत्वयास्नातंमाघमासद्वयंतथा १४
कालिंदीपुण्यपानीयेसर्वपापहरेवरे
तत्तीर्थेलोकविख्यातेनाम्नापापप्रणाशने १५
एकेनसर्वपापेभ्योविमुक्तस्त्वंविशांपते
द्वितीयमाघपुण्येनप्राप्तःस्वर्गस्त्वयानघ १६
त्वंतत्पुण्यप्रभावेणमोदस्वसततंदिवि
नरकेषुतवभ्रातामहतींपापयातनाम् १७
छिद्यमानोऽसिपत्रैश्चभिद्यमानस्तुमुद्गरैः
चूर्ण्यमानःशिलापृष्ठेतप्तांगारेषुभर्जितः १८
इतिदूतवचःश्रुत्वाभ्रातृदुःखेनदुःखितः
पुलकांकितसर्वांगोदीनोऽसौविनयान्वितः १९
उवाचतंदेवदूतंमधुरंनिपुणंवचः
मैत्रीसप्तपदीसाधोसतांभवतिसत्फला २०
मित्रभावंविचिंत्यत्वंमामुपाकर्तुमर्हसि
ततोहिश्रोतुमिच्छामिसर्वज्ञस्त्वंमतोमम २१
यमलोकंनपश्यंतिकर्मणाकेनमानवाः
गच्छंतिनिरयंयेनतन्मेत्वंकृपयावद २२

देवदूतउवाच-
सम्यक्पृष्टंत्वयावैश्यनष्टपापोऽसिसांप्रतम्
विशुद्धेहृदयेपुंसांबुद्धिःश्रेयसिजायते २३
यद्यप्यवसरोनास्तिममसेवापरस्यवै
तथापिचतवस्नेहात्प्रवद्त्यामियथामति २४
कर्मणामनसावाचासर्वावस्थासुसर्वदा
परपीडांनकुर्वंतिनतेयांतियमालयम् २५
नवेदैर्नचदानैश्चनतपोभिर्नचाध्वरैः
कथंचित्स्वर्गतिंयांतिपुरुषाःप्राणिहिंसकाः २६
अहिंसापरमोधर्मोह्यहिंसैवपरंतपः
अहिंसापरमंदानमित्याहुर्मुनयःसदा २७
मशकान्सरीसृपान्दंशान्यूकाद्यान्मानवांस्तथा
आत्मौपम्येनपश्यंतिमानवायेदयालवः २८
तप्तांगारमयस्कीलंमादंप्रेतरंगिणीम्
दुर्गतिंनैवगच्छंतिकृतांतस्यचतेनराः २९
भूतानियेऽत्रहिंसंतिजलस्थलचराणिच
जीवनार्थंचतेयांतिकालसूत्रंचदुर्गतिम् ३०
श्वमांसभोजनास्तत्रपूयशोणितपायिनः
मज्जंतश्चवसापंकेदष्टाःकीटैरधोमुखैः ३१
परस्परंचखादंतोध्वांतेचान्योन्यघातिनः
वसंतिकल्पानेकांस्तेरुदंतोदारुणंरवम् ३२
कृमियोनिशतंगत्वास्थावराःस्युश्चिरंतुते
ततोच्छंतितेक्रूरास्तिर्यग्योनिशतेषुच ३३
पश्चाद्भवंतिजातांधाःकाणाःकुब्जाश्चपंगवः
दरिद्राश्चांगहीनाश्चमानुषाःप्राणिहिंसकाः ३४
तस्माद्वैश्यपरत्रेहकर्मणामनसागिरा
लोकद्वयसुखप्रेप्सुर्धर्मज्ञोनतदाचरेत् ३५
लोकद्वयेनविंदंतिसुखानिप्राणिहिंसकाः
येनहिंसन्तिभूतानिनतेबिभ्यतिकुत्रचित् ३६
प्रविशंतियथानद्यःसमुद्रमृजुवक्रगाः

सर्वेधर्माअहिंसायांप्रविशंतितथादृढम् ३७
सस्नातःसर्वतीर्थेषुसर्वयज्ञेषुदीक्षितः
अभयंयेनभूतेभ्योदत्तमत्रविशांवर ३८
येनियोगांश्चशास्त्रोक्तान्धर्माधर्मविमिश्रितान्
पालयंतीहयेवैश्यनतेयांतियमालयम् ३९
ब्रह्मचारीगृहस्थश्चवानप्रस्थोयतिस्तथा
स्वधर्मनिरताःसर्वेनाकपृष्ठेवसंतिते ४०
यथोक्तचारिणःसर्वेवर्णाश्रमसमन्विताः
नराजितेंद्रियायांतिब्रह्मलोकंतुशाश्वतम् ४१
इष्टापूर्तरतायेचपंचयज्ञरताश्चये
दयान्विताश्चयेनित्यंनेक्षंतेतेयमालयम् ४२
इंद्रियार्थनिवृत्तायेसमर्थावेदवादिनः
अग्निपूजारतानित्यंतेविप्राःस्वर्गगामिनः ४३
अदीनवदनाःशूराःशत्रुभिःपरिवेष्टिताः
आहवेषुविपन्नायेतेषांमार्गोदिवाकरः ४४
अनाथस्त्रीद्विजार्थेचशरणागतपालने
प्राणांस्त्यजंतियेवैश्यनच्यवंतिदिवस्तुते ४५
पंग्वंधबालवृद्धांश्चरोग्यनाथदरिद्रितान्
येपुष्णंतिसदावैश्यतेमोदंतिसदादिवि ४६
गांदृष्ट्वापंकनिर्मग्नांरोगमग्नंद्विजंतथा
उद्धरंतिनरायेचतेषांलोकोऽश्वमेधिनाम् ४७
गोग्रासंयेप्रयच्छंतियेशुश्रूषंतिगाःसदा
येनारोहंतिगोपृष्ठेतेस्वर्लोकनिवासिनः ४८
गर्तमात्रंतुयेचक्रुर्यत्रगौरतृषाभवेत्
यमलोकमदृष्ट्वैवतेयांतिस्वर्गतिंनराः ४९
अग्निपूजादेवपूजागुरुपूजारताश्चये
द्विजपूजारतानित्यंतेविप्राःस्वर्गगामिनः ५०
वापीकूपतडागादौधर्मस्यांतोनविद्यते
पिबंतिस्वेच्छयायत्रजलस्थलचरास्तदा ५१
नित्यंदानपरःसोऽत्रकथ्यतेविबुधैरपि

यथायथाचपानीयंपिबंतिप्राणिनोभृशम् ५२
तथातथाऽन्वयःस्वर्गोधर्मबुद्ध्याविशांवर
प्राणिनांजीवनंवारिप्राणावारिणिसंस्थिताः ५३
नित्यस्नानेनपूयंतेयेऽपिपातकिनोनराः
प्रातःस्नानंहरेद्वैश्यबाह्याभ्यंतरजंमलम् ५४
प्रातःस्नानेननिष्पापोनरोननिरयंव्रजेत्
स्नानंविनातुयोभुंक्तेमलाशीससदानरः ५५
अस्नायीयोनरस्तस्यविमुखापितृदेवताः
स्नानहीनोनरःपापःस्नानहीनोनरोऽशुचिः ५६
अस्नायीनरकंभुंक्तेपुंस्कीटादिषुजायते
येपुनःस्रोतसिस्नानमाचरंतीहपर्वणि ५७
तेनैवनरकंयांतिनजायंतेकुयोनिषु
दुःस्वप्नादुष्टचिंताश्चवंध्याभवंतिसर्वदा ५८
प्रातःस्नानेनशुद्धानांपुरुषाणांविशांवर
तिलांश्चतिलपात्रांश्चतिलप्रस्थंयथाविधि ५९
दत्त्वाप्रेतपतेर्भूमौनव्रजंतिनराःक्वचित्
पृथिवींकांचनंगांचदत्वादानानिषोडश ६०
गत्वानविनिवर्तंतेस्वर्गलोकाद्विकुंडल
पुरायासुतिथिषुप्राज्ञोव्यतीपातेचसंक्रमे ६१
स्नात्वादत्त्वाचयत्किंचिन्नैवमज्जतिदुर्गतौ
नैवाक्रामंतिदातारोदारुणंरौरवंपथम्
इहलोकेनजायंतेकुलेधनविवर्जिते ६२
सत्यवादीसदामौनीप्रियवादीचयोनरः
अक्रोधनःसमाचारोनातिवाद्यनसूयकः ६३
सदादाक्षिरायसंपन्नःसदाभूतदयान्वितः
गोप्ताचपरमर्माणांवक्तापरगुणस्यच ६४
परस्वंतृणमात्रंचमनसापिनयोहरेत्
नपश्यंतिविशांश्रेष्ठह्येतेनरकयातनाम् ६५
परापवादीपाखंडःपापेभ्योऽपिमतोऽधिकः
पच्यतेनरकेतावद्यावदाभूतसंप्लवम् ६६

वक्तापरुषवाक्यानांमंतव्योनरकागतः
संदेहोनविशांश्रेष्ठपुनर्यातिचदुर्गतिम् ६७
नतीर्थैर्नतपोभिश्चकृतघ्नस्यास्तिनिष्कृतिः
सहतेयातनांघोरांसनरोनरकेचिरम् ६८
पृथिव्यांयानितीर्थानितेषुमज्जतियोनरः
जितेंद्रियोजिताहारोनसयातियमालयम् ६९
नतीर्थेपातकंकुर्यान्नचतीर्थोपजीवनम्
तीर्थेप्रतिग्रहस्त्याज्यस्त्याज्योधर्मस्यविक्रयः ७०
दुर्जरंपातकंतीर्थेदुर्जरश्चप्रतिग्रहः
तीर्थेचदुर्जरंसर्वमेतत्किन्नरकंव्रजेत् ७१
सकृद्गंगांभसिस्नातःपूतोगांगेयवारिणा
ननरोनरकंयातिअपिपातकराशिकृत् ७२
व्रतदानतपोयज्ञाःपवित्राणीतराणिच
गंगाबिंद्वभिषिक्तस्यनसमाइतिनःश्रुतम् ७३
अन्यतीर्थसमांगंगांयोब्रवीतिनराधमः
सयातिनरकंवैश्यदारुणंरौरवंमहत् ७४
धर्मद्रवंह्यपांबीजंवैकुंठचरणाच्च्युतम्
धृतंमूर्ध्निमहेशेनयद्गांगममलंजलम् ७५
तद्ब्रह्मैवनसंदेहोनिर्गुणंप्रकृतेःपरम्
तेनकिंसमतांगच्छेदपिब्रह्मांडगोचरे ७६
गंगागंगेतियोब्रूयाद्योजनानांशतैरपि
नरोननरकंयातिकिंतयासदृशंभवेत्
नान्येनदह्यतेसद्यःक्रियानरकदायिनी ७७
गंगांभसिप्रयत्नेनस्नातव्यंतेनमानवैः
प्रतिगृहनिवृत्तोयःप्रतिग्रहक्षमोऽपिसन्
सद्विजोद्योततेवैश्यताराारूपश्चिरंदिवि ७८
गामुद्धरंतियेपंकाद्येरक्षंतिचरोगिणः
म्रियंतेगोगृहेयेचतेषांनभसितारकाः
यमलोकंनपश्यंतिप्राणायामपरायणाः ७९
अपिदुष्कृतकर्माणस्तैरेवहतकिल्बिषाः

दिवसेदिवसेवैश्यप्राणायामास्तुषोडश
अपिब्रह्महणंसाद्मात्पुनंत्यहरहःकृताः ८०
तपांसियानितप्यंतेव्रतानिनियमाश्चये
गोसहस्रप्रदानंचप्राणायामस्तुतत्समः ८१
अब्बिंदुंयःकुशाग्रेणमासेमासेनरःपिबेत्
संवत्सरशतंसाग्रंप्राणायामस्तुतत्समः ८२
पातकंतुमहद्यच्चतथाक्षुद्रोपपातकम्
प्राणायामैःक्षणात्सर्वंभस्मसात्कुरुतेनरः ८३
मातृवत्परदारान्येमन्यंतेवैनरोत्तमाः
नतेयांतिनरश्रेष्ठकदाचिद्यमयातनाम् ८४
मनसापिपरेषांयःकलत्राणिनसेवते
सहलोकद्वयेनास्तितेनवैश्यधराधृता ८५
तस्माद्धर्म्मान्वितैस्त्याज्यंपरदारोपसेवनम्
नयंतिपरदारास्तुनरकानेकविंशतिम् ८६
लोभोनजायतेयेषांपरदारेषुमानसे
तेयांतिदेवलोकंतुनयमंवैश्यसत्तम ८७
शश्वत्क्रोधनिदानेषुयःक्रोधेननजीयते
जितस्वर्गःसमंतव्यःपुरुषोऽक्रोधनोभुवि ८८
मातरंपितरंपुत्रआराधयतिदेववत्
अप्राप्तेवार्द्धकेकालेनयातिचयमालयम् ८९
पितुश्चाधिकभावेनयेऽचयंतिगुरुंनराः
भवंत्यतिथयोलोकेब्रह्मणस्तेविशांवर ९०
इहचैवस्त्रियोधन्याःशीलस्यपरिरक्षणात्
शीलभंगेचनारीणांयमलोकःसुदारुणः ९१
शीलंरक्ष्यंसदास्त्रीभिर्दुष्टसंगविवर्जनात्
शीलेनहिपरःस्वर्गःस्त्रीणांवैश्यनसंशयः ९२
शूद्रस्यपाकयज्ञेननिषिद्धाचरणेनच
दुर्गतिर्विहितावैश्यतस्यसानारकीगतिः ९३
विचारयंतियेशास्त्रंवेदाभ्यासरताश्चये
पुराणंसंहितांयेचश्रावयंतिपठंतिच ९४

व्याकुर्वंतिस्मृतिर्येचयेधर्मप्रतिबोधकाः
वेदांतेषुनिषरगायेतैरियंजगतीधृता ९५
तत्तदभ्यासमाहात्म्यैःसर्वेतेहतकिल्बिषाः
गच्छंतिब्रह्मणोलोकंयत्रमोहोनविद्यते ९६
ज्ञानमज्ञाययोदद्याद्वेदशास्त्रसमुद्भवम्
अपिवेदास्तमर्चंतिभवबंधविदारणम् ९७
श्रूयतामद्भुतंह्येतद्रहस्यंवैश्यसत्तम
सम्मतंधर्मराजस्यसर्वलोकामृतप्रदम् ९८
नयमंयमलोकंचनभूतान्घोरदर्शनान्
पश्यंतिवैष्णवानूनंसत्यंसत्यंमयोदितम् ९९
प्राहास्मान्यमुनाभ्रातासदैवहिपुनःपुनः
भवद्भिर्वैष्णवास्त्याज्यानतेस्युर्ममगोचराः १००
स्मरंतियेसकृद्भूताःप्रसंगेनापिकेशवम्
तेविध्वस्ताखिलाघौघायांतिविष्णोःपरंपदम् १०१
दुराचारोदुष्कृतोऽपिसदाचाररतोऽपियः
भवद्भिःससदात्याज्योविष्णुंचभजतेनरः १०२
वैष्णवोयद्गृहेभुंक्तेयेषांवैष्णवसंगतिः
तेऽपिवःपरिवार्याःस्युस्तत्संगहतकिल्बिषाः १०३
इत्थंवैश्यानुशास्त्यस्मान्देवोदंडधरःसदा
अतोनोवैष्णवायांतिराजधानींयमस्यतु १०४
विष्णुभक्तिंविनानृणांपापिष्ठानांविशांवर
उपायोनास्तिनास्त्यन्यःसंतर्तुंनरकांबुधिम् १०५
श्वपाकमपिनेक्षेतलोकेष्टंवैश्यवैष्णवम्
वैष्णवोवर्णबाह्योऽपिपुनातिभुवनत्रयम् १०६
एतावतालमघनिर्हरणायपुंसांसंकीर्तनंभगवतोगुणकर्मनाम्नाम्
विक्रुश्यपुत्रमघवान्यदजामिलोऽपिनारायणेतिम्रियमाणइयायमुक्तिम् १०७
नरकेतुचिरंमग्नाःपूर्वेयेचकुलद्वये
तदैवयांतितेस्वर्गंयदार्चंतिमुदाहरिम् १०८
विष्णुभक्तस्ययेदासावैष्णवान्नभुजश्चये
तेतुक्रतुभुजांवैश्यगतिंयांतिनिराकुलाः १०९

प्रार्थयद्वैष्णवस्यान्नंप्रयत्नेनविचक्षणः
सर्वपापविशुद्ध्यर्थंतदभावेजलंपिबेत् ११०
गोविंदेतिजपन्मंत्रंकुत्रचिन्म्रियतेयदि
सनरोनयमंपश्येत्तंचनेक्षामहेवयम् १११
सांगंसमुद्रंसध्यानंसऋषिःछंददैवतम्
दीक्षयाविधिवन्मंत्रंजपेद्वैद्वादशाक्षरम् ११२
अष्टाक्षरंचमंत्रेशंयेजपंतिनरोत्तमाः
तान्दृष्ट्वाब्रह्महाशुद्ध्येद्भ्राजतेविष्णुवत्स्वयम् ११३
शंखिनश्चक्रिणोभूत्वाब्रह्माभ्यंतरगामिनः
वसंतिवैष्णवेलोकेविष्णुरूपेणतेनराः ११४
हृदिसूर्येजलेवाथप्रतिमास्थंडिलेपिच
समभ्यर्च्यहरिंयांतिनरास्तद्वैष्णवंपदम् ११५
अथवासर्वदापूज्योवासुदेवोमुमुक्षुभिः
शालग्रामेमणौचक्रेवज्रकीटविनिर्मिते ११६
अधिष्ठानंहितद्विष्णोःसर्वपापप्रणाशनम्
सर्वपुण्यप्रदंवैश्यसर्वेषामपिमुक्तिदम् ११७
यःपूजयेद्धरिंचक्रेशालग्रामशिलोद्भवे
राजसूयसहस्रेणतेनेष्टंप्रतिवासरे ११८
सदामनंतिवेदांताब्रह्मनिर्वाणमच्युतम्
तत्प्रसादोभवेन्नृणांशालग्रामशिलार्चनात् ११९
महाकाष्ठस्थितोवह्निर्मखस्थानेप्रकाशते
यथातथाहरिर्व्यापीशालग्रामेप्रकाशते १२०
अपिपापसमाचाराःकर्म्मण्यनधिकारिणः
शालग्रामार्चकावैश्यनैवयांतियमालयम् १२१
नतथारमतेलक्ष्म्यांनतथास्वपुरेहरिः
शालग्रामशिलाचक्रेयथासरमतेसदा १२२
अग्निहोत्रंकृतंतेनदत्तापृथ्वीससागरा
येनार्चितोहरिश्चक्रेशालग्रामशिलोद्भवे १२३
शिलाद्वादशभोवैश्यशालग्रामशिलोद्भवाः
विधिवत्पूजितायेनतस्यपुण्यंवदामिते १२४

कोटिद्वादशलिंगैस्तुपूजितैःस्वर्णपंकजैः
यत्स्याद्द्वादशकालेषुदिनेनैकेनतद्भवेत् १२५
यःपुनःपूजयेद्भक्त्याशालग्रामशिलाशतम्
उषित्वासहरेर्लोकेचक्रवर्त्तीहजायते १२६
कामैःक्रोधैःप्रलोभैश्चव्याप्तोयत्रनराधमः
सोऽपियातिहरेर्लोकंशालग्रामशिलार्चनात् १२७
यःपूजयेच्चगोविंदंशालग्रामेमुदानरः
आभूतसंप्लवंयावन्नसप्रच्यवतेदिवः १२८
विनातीर्थैर्विनादानैर्विनायज्ञैर्विनामतिम्
मुक्तिंयांतिनरावैश्यशालग्रामशिलार्चनात् १२९
नरकंगर्भवासंचतिर्यक्त्वंकृमियोनिताम्
नयातिवैश्यपापोऽपिशालग्रामशिलार्चकः १३०
दीक्षाविधानमंत्रज्ञोयश्चक्रेबलिमाहरेत्
गंगागोदावरीरेवानद्योमुक्तिप्रदाश्चयाः १३१
निवसंतिहिताःसर्वाःशालग्रामशिलाजले
नैवेद्यैर्विविधैःपुष्पैर्धूपदीपैर्विलेपनैः १३२
गीतवादित्रस्तोत्राद्यैःशालग्रामशिलार्चनम्
कुरुतेमानवोयस्तुकलौभक्तिपरायणः १३३
कल्पकोटिसहस्राणिरमतेसन्निधौहरेः
लिंगैस्तुकोटिभिर्दृष्टैर्यत्फलंपूजितैस्तुतैः १३४
शालग्रामशिलायास्तुह्येकेनाह्नाहितत्फलम्
सकृदभ्यर्चितेलिंगेशालग्रामशिलोद्भवे १३५
मुक्तिंप्रयांतिमनुजानूनंसांख्येनवर्जिताः
शालग्रामशिलारूपीयत्रतिष्ठतिकेशवः १३६
तत्रदेवाःसुरायक्षाभुवनानिचतुर्दश
शालग्रामशिलायांतुयःश्राद्धंकुरुतेनरः १३७
पितरस्तस्यतिष्ठंतितृप्ताःकल्पशतंदिवि
येपिबंतिनरानित्यंशालग्रामशिलाजलम् १३८
पंचगव्यसहस्रैस्तुसेवितैःकिंप्रयोजनम्
कोटितीर्थसहस्रैस्तुसेवितैःकिंप्रयोजनम् १३९

तोयंयदिपिबेत्पुगयंशालग्रामशिलांगजम्
शालग्रामशिलायत्रतत्तीर्थंयोजनत्रयम् १४०
तत्रदानंचहोमंचसर्वंकोटिगुगंभवेत्
शालग्रामशिलातोयंयःपिबेद्बिंदुनासमम् १४१
मातृस्तन्यंपुनर्नैवसपिबेद्विष्णुभाङ्नरः
शालग्रामसमीपेतुक्रोशमात्रंसमंततः १४२
कीटकोपिमृतोयातिवैकुंठंभवनंपरम्
शालग्रामशिलाचक्रंयोदद्याद्दानमुत्तमम् १४३
भूचक्रंतेनदत्तंस्यात्सशैलवनकाननम्
शालग्रामशिलायायोमूल्यमुत्पादयेन्नरः १४४
विक्रेताचानुमंतायःपरीक्षासुचमोदते
तेसर्वेनरकंयांतियावदाभूतसंप्लवम् १४५
ततःसंवर्जयेद्वैश्यचक्रस्यक्रयविक्रयम्
बहुनोक्तेनकिंवैश्यकर्तव्यंपापभीरुगा १४६
स्मरगंवासुदेवस्यसर्वपापहरंहरेः
तपस्तप्त्वानरोघोरमरगयेनियतेंद्रियः १४७
यत्फलंसमवाप्नोतितन्नत्वागरुडध्वजम्
कृत्वापिबहुशःपापंनरोमोहसमन्वितः १४८
नयातिनरकंगत्वासर्वपापहरंहरिम्
पृथिव्यांयानितीर्थानिपुगयान्यायतनानिच १४९
तानिसर्वागयवाप्नोतिविष्णोर्नामानुकीर्तनात्
देवंशार्ङ्गधरंविष्णुंयेप्रपन्नाःपरायगाः १५०
नतेषांयमसालोक्यंनतेस्युर्नरकौकसः
वैष्णवःपुरुषोवैश्यशिवनिंदांकरोतियः १५१
नविंदेद्वैष्णवंलोकंसयातिनरकंमहत्
उपोष्यैकादशीमेकांप्रसंगेनापिमानवः १५२
नयातियातनांयामीमितिलोमशतःश्रुतम्
नेदृशंपावनंकिंचित्त्रिषुलोकेषुविद्यते १५३
उभयंपद्मनाभस्यदिनंपातकनाशनम्
तावत्पापानिदेहेऽस्मिन्वसंतीहविशांवर १५४

यावन्नोपवसेज्जंतुःपद्मनाभदिनंशुभम्
अश्वमेधसहस्राणिराजसूयशतानिच १५५
एकादश्युपवासस्यकलांनार्हंतिषोडशीम्
एकादशेंद्रियैःपापंयत्कृतंवैश्यमानवैः १५६
एकादश्युपवासेनतत्सर्वंविलयंव्रजेत्
एकादशीसमंकिंचित्पुण्यंलोकेनविद्यते १५७
व्याजेनापिकृतायैस्तुवशंयांतिनभास्करेः
स्वर्गमोक्षप्रदाह्येषाशरीरारोग्यदायिनी १५८
सुकलत्रप्रदाह्येषाजीवत्पुत्रप्रदायिनी
नगंगानगयावैश्यनकाशीनचपुष्करम् १५९
नचापिवैष्णवंक्षेत्रंतुल्यंहरिदिनेनतु
यमुनाचन्द्रभागानतुल्याहरिदिनेनतु १६०
अनायासेनयेनात्रप्राप्यतेवैष्णवंपदम्
रात्रौजागरणंकृत्वासमुपोष्यहरेर्दिने १६१
दशवैपैतृकेपक्षेमातृकेदशपूर्वजाः
प्रियायादशयेवैश्यतानुद्धरतिनिश्चितम् १६२
द्वंद्वसंगपरित्यक्तानागारिकृतकेतनाः
स्रग्विणःपीतवसनाःप्रयांतिहरिमंदिरम् १६३
बालत्वेयौवनेवापिवार्द्धकेवाविशांवर
उपोष्यैकादशींनूनंनैतिपापोऽतिदुर्गतिम् १६४
उपोष्येहत्रिरात्राणिकृत्वावातीर्थमज्जनम्
दत्वाहेमतिलान्गाश्चस्वर्गंयांतीहमानवाः १६५
तीर्थेस्नांतिनयेवैश्यनदत्तंकांचनंचयैः
नैवतप्तंतपःकिंचित्तेस्युःसर्वत्रदुःखिताः १६६
संक्षिप्यकथितंधर्म्मंनरकस्यनिरूपणम्
अद्रोहःसर्वभूतेषुवाङ्मनःकायकर्मभिः १६७
इंद्रियाणांनिरोधश्चदानंचहरिसेवनम्
वर्णाश्रमक्रियाणांचपालनंविधितःसदा १६८
स्वर्गार्थीसर्वदावैश्यतपोदानंनकीर्तयेत्
यथाशक्तितथादद्यादात्मनोहितकाम्यया १६९

उपानद्वस्त्रमन्नानिपत्रंमूलंफलंजलम्
अवंध्यंदिवसंकार्य्यंदरिद्रेणापिवैश्यक १७०
इहलोकेपरेचैवनदत्तंनोपतिष्ठते
दातारोनैवपश्यंतितांतांवैयमयातनाम् १७१
दीर्घायुषोधनाढ्याश्चभवंतीहपुनःपुनः
किमत्रबहुनोक्तेनयांत्यधर्मेणदुर्गातिम् १७२
आरोहंतिदिवंधर्म्मेनराःसर्वत्रसर्वदा १७३
तेनबालत्वमारभ्यकर्तव्योधर्मसंग्रहः
इतितेकथितंसर्वंकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि १७४
विकुंडलउवाच-
श्रुत्वात्वद्वचनंसौम्यप्रसन्नंचित्तमेवमे
गंगोदंपापहंसद्यःपापहारिसतांवचः १७५
उपकर्तुंप्रियंवक्तुंगुणोनैसर्गिकःसताम्
शीतांशुःक्रियतेकेनशीतलोऽमृतमंडलः १७६
देवदूततत्तोब्रूहिकारुरयान्ममपृच्छतः
नरकान्निष्कृतिःसद्योभ्रातुर्मेजायतेकथम् १७७
इति तस्यवचःश्रुत्वादेवदूतोजगादह
ध्यानंदृष्ट्वाच्चणंध्यात्वातन्मैत्रीरज्जुबन्धनः १७८
यत्तेवैश्याष्टमेपुरयंत्वयाजन्मनिसंचितम्
तद्भ्रात्रेदीयतांसर्वंस्वर्गंतस्ययदीच्छसि १७९
विकुंडलउवाच-
किंतत्पुरयंकथंजातंकिंजन्मचपुरातनम्
तत्सर्वंकथ्यतांदूततत्तोदास्यामिसत्वरम् १८०
देवदूतउवाच-
शृणुवैश्यप्रवक्ष्यामितत्पुरयंचसहेतुकम्
पुरामधुवनेपुरयेऋृषिरासीच्चशाकुनिः १८१
तपोऽध्ययनसंपन्नस्तेजसांब्रह्मणासमः
जज्ञिरेतस्यरेवत्यांनवपुत्राग्रहाइव १८२
ध्रुवःशीलोबुधस्तारोज्योतिष्मानुतपंचमः
अग्निहोत्ररताह्येतेगृहधर्मेषुरेमिरे १८३

निर्मोहोजितकामश्चध्यानकोशोगुणाधिकः
एतेगृहविरक्ताश्चचत्वारोद्विजसूनवः १८४
चतुर्थाश्रममापन्नाःसर्वकामविनिस्पृहाः
ग्रामैकवासिनःसर्वेनिःसंगानिष्परिग्रहाः १८५
निराशानिष्प्रयत्नाश्चसमलोष्टाश्मकांचनाः
येनकेनचिदाच्छन्नायेनकेनचिदाशिताः १८६
सायंग्रहास्तथानित्यंविष्णुध्यानपरायणाः
जितनिद्राजिताहारावातशीतसहिष्णवः १८७
पश्यंतोविष्णुरूपेणजगत्सर्वंचराचरम्
चरंतिलीलयापृथ्वद्यंतेऽन्योन्यंमौनमास्थिताः १८८
नकुर्वंतिक्रियांकांचिदर्थमात्रंहियोगिनः
दृष्टज्ञानाश्रसंदेहाश्छिद्विकारविशारदाः १८९
एवंतेतवविप्रस्यपूर्वमष्टमजन्मनि
तिष्ठतोमध्यदेशेषुपुत्रदारकुटुंबिनः १९०
गेहंतावकमाजग्मुर्मध्याह्नेक्षुत्पिपासिताः
वैश्वदेवांतरेकालेत्वयादृष्टागृहांगणे १९१
सगद्गदंसाश्रुनेत्रंसहर्षंचससंभ्रमम्
दंडवत्प्रणिपातेनबहुमानपुरःसरम् १९२
प्रणम्यचरणौमूर्ध्नाकृत्वापाणियुगाञ्जलिम्
तदाभिनन्दिताःसर्वेतयासूनृतयागिरा १९३
अद्यमेसफलंजन्मजीवितंसफलंतथा
अद्यविष्णुःप्रसन्नोमेसनाथोऽद्यास्मिपावनः १९४
धन्योऽस्म्यद्यगृहंधन्यंधन्याअद्यकुटुंबिनः
ममाद्यपितरोधन्याधन्यागावःश्रुतंधनम् १९५
यद्दृष्टौभवतांपादौतापत्रयहरौमया
भवतांदर्शनंयस्माद्धन्यस्यैवहरेरिव १९६
एवंसंपूज्यकृत्वातुपादप्रक्षालनंतथा
धृतंमूर्ध्निविशांश्रेष्ठश्रद्धयापरयातदा १९७
यत्रपादोदकंवैश्यश्रद्धयाशिरसाधृतम्
गंधपुष्पाक्षतैर्धूपैर्दीपैर्भावपुरःसरम् १९८

संपूज्यसुंदरान्नेनभोजितायतयस्तथा
तृप्ताःपरमहंसास्तेविश्रांतामंदिरेनिशि १९९
ध्यायंतश्चपरंब्रह्मयज्ज्योतिर्ज्योतिषांमतम्
तेषामातिथ्यजंपुरायंजातंयत्तेविशांवर २००
नतद्वक्त्रसहस्त्रेणवक्तुंशक्नोम्यहंखलु
भूतानांप्राणिनःश्रेष्ठाःप्राणिनांमतिजीविनः २०१
मतिमत्सुसुराःश्रेष्ठानरेषुब्रह्मजातयः
ब्राह्मणेषुचविद्वांसोविद्वत्सुकृतबुद्धयः २०२
कृतबुद्धिषुकर्तारःकर्तृषुब्रह्मवेदिनः
अतएवसुपूज्यास्तेतस्माच्छ्रेष्ठाजगत्त्रये २०३
तत्संगतिर्विशांश्रेष्ठमहापातकनाशिनी
विश्रांतागृहिणोगेहेसंतुष्टाब्रह्मवेदिनः २०४
आजन्मसंचितंपापंनाशयंतीक्षणेनवै
संचितंयद्गृहस्थस्यपापमामरणांतिकम् २०५
विनिर्दहतितत्सर्वमेकरात्रोषितोयतिः
स्वभ्रात्रेदेहितत्पुरायंनरकाद्येनमुच्यते २०६
इतिदूतवचःश्रुत्वाददौपुरायंससत्वरम्
हृष्टेनचेतसाभ्रातानिरयात्सोऽपिनिर्गतः २०७
देवैस्तुपुष्पवर्षेणपूजितौचदिवंगतौ
ताभ्यांसंपूजितःसम्यग्गतोदूतोयथागतः २०८
अखिलभुवनबोधंदेवदूतस्यवाक्यं निगमवचनतुल्यंवैश्यपुत्रोनिशम्य
स्वकृतसुकृतदानाद्भ्रातरंतारयित्वा सुरपतिवरलोकंतेनसार्द्धंजगाम २०९
इतिहासमिमंराजन्यःपठेच्छृणुयादपि
सगोसहस्त्रदानस्यविशोकोलभतेफलम् २१०
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेएकत्रिंशोऽध्यायः ३१

द्वात्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
ततोगच्छेतराजेंद्रसुगंधंलोकविश्रुतम्
सर्वपापविशुद्धात्माब्रह्मलोकेमहीयते १

रुद्रावर्तंततोगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप
तत्रस्नात्वानरोराजन्स्वर्गलोकेमहीयते २
गंगायाश्चनरश्रेष्ठसरस्वत्याश्चसंगमे
स्नातोऽश्वमेधमाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति ३
तत्रकर्णह्रदेस्नात्वादेवमभ्यर्च्यशंकरम्
नदुर्गतिमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति ४
ततःकुब्जाम्रकंगच्छेत्तीर्थसेवीयथाक्रमम्
गोसहस्रमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति ५
अरुंधतीवटंगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप
सामुद्रकमुपस्पृश्यत्रिरात्रोपोषितोनरः ६
गोसहस्रफलंविंद्यात्स्वर्गलोकंचगच्छति
ब्रह्मावर्त्तंततोगच्छेद्ब्रह्मचारीसमाहितः ७
अश्वमेधमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति
यमुनाप्रभवंगच्छेत्समुपस्पृश्ययामुनम् ८
अश्वमेधफलंलब्ध्वाब्रह्मलोकेमहीयते
दर्वीसंक्रमणंप्राप्यतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम् ९
अश्वमेधमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति
सिंधोश्चप्रभवंगत्वासिद्धगंधर्वसेवितम् १०
तत्रोष्यरजनीःपंचदद्याद्बहुसुवर्णकम्
अथदेवींसमासाद्यनरःपरमदुर्गमाम् ११
अश्वमेधमवाप्नोतिगच्छेच्चौशनसींगतिम्
ऋषिकुल्यांसमासाद्यवसिष्ठंचैवभारत १२
वसिष्ठंसमतिक्रम्यसर्वेवर्णाद्विजातयः
ऋषिकुल्यांनरःस्नात्वाऋषिलोकंप्रपद्यते १३
यदितत्रवसेन्मासंशाकाहारोनराधिप
भृगुतुंगंसमासाद्यवाजिमेधफलंलभेत् १४
गत्वावीरप्रमोक्षंचसर्वपापैःप्रमुच्यते
कार्तिकमाघयोश्चैवतीर्थमासाद्यदुर्लभम् १५
अग्निष्टोमातिरात्राभ्यांफलंप्राप्नोतिपुण्यकृत्
ततःसंध्यांसमासाद्यविद्यातीर्थमनुत्तमम् १६

उपस्पृशेत्सविद्यानांसर्वासांपारगोभवेत्
महाश्रमेवसेद्रात्रिंसर्वपापप्रमोचने १७
एककालंनिराहारोलोकान्संवसतेशुभान्
षष्ठकालोपवासेनमासमुष्यमहालये १८
तीर्णस्तारयतेजंतून्दशपूर्वान्दशापरान्
दृष्ट्वामाहेश्वरंपुरायंपरंसुरनमस्कृतम् १९
कृतार्थःसर्वकृत्येषुनशोचेन्मरणंक्वचित्
सर्वपापविशुद्धात्माविंद्याद्बहुसुवर्णकम् २०
अथवेतसिकांगच्छेत्पितामहनिषेविताम्
अश्वमेधमवाप्नोतिगतिंचपरमांव्रजेत् २१
अथसुंदरिकांतीर्थंप्राप्यसिद्धनिषेविताम्
रूपस्यभागीभवतिदृष्टमेतत्पुरातनैः २२
ततोब्राह्मणिकांगत्वाब्रह्मचारीसमाहितः
पद्मवर्णेनयानेनब्रह्मलोकंप्रपद्यते २३
ततश्चनैमिषंगच्छेत्पुरायंद्विजनिषेवितम्
तत्रनित्यंनिवसतिब्रह्मादेवगणैःसह २४
नैमिषंप्रार्थयानस्यपापस्यार्द्धंप्रणश्यति
प्रविष्टमानस्तुनरःसर्वपापात्प्रमुच्यते २५
तत्रमासंवसेद्धीरोनैमिषेतीर्थतत्परः
पृथिव्यांयानितीर्थनिनैमिषेतानिभारत २६
अभिषेकंतत्रकृत्वानियतोनियताशनः
राजसूयस्ययज्ञस्यफलंप्राप्नोतिमानवः २७
पुनात्यासप्तमंचैवकुलंभरतसत्तम
यस्त्यजेन्नैमिषेप्राणानुपवासपरायणः २८
समोदेत्स्वर्गलोकस्थएवमाहुर्मनीषिणः
नित्यंमेध्यंचपुरायंचनैमिषंनृपसत्तम २९
गंगोद्भेदंसमासाद्यत्रिरात्रोपोषितोनरः
वाजपेयमवाप्नोतिब्रह्मभूतोभवेत्सदा ३०
सरस्वतींसमासाद्यतर्पयेत्पितृदेवताः
सारस्वतेषुलोकेषुमोदतेनात्रसंशयः ३१

ततश्चबाहुदांगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप
तत्रोष्यरजनीमेकांस्वर्गलोकेमहीयते ३२
देवसत्रस्ययज्ञस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
ततश्चरजनींगच्छेत्पुरायांपुरायजनैर्वृताम् ३३
पितृदेवार्चनरतोवाजपेयमवाप्नुयात्
विमलाशोकमासाद्यविराजतियथाशशी ३४
तत्रोष्यरजनीमेकांस्वर्गलोकेमहीयते
गोप्रतारंततोगच्छेत्सरयूतीर्थमुत्तमम् ३५
यत्ररामोगतःस्वर्गंसभृत्यबलवाहनः
गेहंत्यक्त्वापुराराजंस्तस्यतीर्थस्यतेजसा ३६
रामस्यचप्रसादेनव्यवसायाच्चभारत
तस्मिंस्तीर्थेनरःस्नात्वागोप्रतारेनराधिप ३७
सर्वपापविशुद्धात्मास्वर्गलोकेमहीयते
रामतीर्थेनरःस्नात्वागोमत्यांकुरुनंदन ३८
अश्वमेधमवाप्नोतिपुनातिस्वकुलंनरः
शतसाहस्रकंतत्रतीर्थंभरतसत्तम ३९
तत्रोपस्पर्शनंकृत्वानियतोनियताशनः
गोसहस्रफलंपुरायमाप्नोतिभरतर्षभ ४०
ततोगच्छेतधर्मज्ञऊर्ध्वस्थानमनुत्तमम्
कोटितीर्थेनरःस्नात्वाअर्चयित्वागुहंनृप ४१
गोसहस्रफलंविंद्यात्तेजस्वीचापिजायते
ततोवाराणसींगत्वापूजयित्वावृषध्वजम् ४२
कपिलानांह्रदेस्नात्वाराजसूयफलंलभेत्
मार्कंडेयस्यराजेंद्रतीर्थमासाद्यदुर्ल्लभम् ४३
गोमतीगंगयोश्चैवसंगमेलोकविश्रुते
अग्निष्टोममवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् ४४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेद्वात्रिंशोऽध्यायः ३२

त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-

वाराणस्याश्चमाहात्म्यंसंक्षेपात्कथितंत्वया
विस्तरेणमुनेब्रूहितदाप्रीणातिमेमनः १
नारदउवाच-
अत्रेतिहासंवक्ष्यामिवाराणस्यागुणाश्रयम्
यस्यश्रवणमात्रेणमुच्यतेब्रह्महत्यया २
मेरुशृंगेपुरादेवमीशानंत्रिपुरद्विषम्
देवासनगतादेवीमहादेवमपृच्छत ३
देव्युवाच-
देवदेवमहादेवभक्तानामार्तिनाशन
कथंत्वांपुरुषोदेवमचिरादेवपश्यति ४
सांख्ययोगस्तथाध्यानंकर्मयोगोऽथवैदिकः
आयासबहुलालोकेयानिचान्यानिशंकर ५
येनविश्रांतचित्तानांयोगिनांकर्मिणामपि
दृश्योहिभगवान्सूक्ष्मःसर्वेषामथदेहिनाम् ६
एतद्गुह्यतमंज्ञानंगूढंशक्रादिसेवितम्
हितायसर्वभूतानांब्रूहिकामाग्निनाशनम् ७
ईश्वरउवाच-
अवाच्यमत्रविज्ञानंज्ञानमज्ञैर्बहिष्कृतम्
वक्ष्येतवयथातत्त्वंयदुक्तंपरमर्षिभिः ८
परंगुह्यतमंक्षेत्रंममवाराणसीपुरी
सर्वेषामेवभूतानांसंसारार्णवतारिणी ९
तत्रभक्त्यामहादेविमदीयंव्रतमास्थिताः
निवसंतिमहात्मानःपरंनियममास्थिताः १०
उत्तमंसर्वतीर्थानांस्थानानामुत्तमंचयत्
ज्ञानानामुत्तमंज्ञानमविमुक्तंपरंमम ११
स्थानांतरपवित्राणितीर्थान्यायतनानिच
श्मशानसंस्थितान्येवदिव्यभूमिगतानिच १२
भूर्लोकेनैवसंलग्नमंतरिक्षेममालयम्
अमुक्तास्तत्रपश्यंतिमुक्ताःपश्यंतिचेतसा १३
श्मशानमेतद्विख्यातमविमुक्तमितिश्रुतम्

कालोभूत्वाजगदिदंसंहराम्यत्रसुंदरि १४
देवीदंसर्वगुह्यानांस्थानंप्रियतरंमम
मद्भक्तास्तत्रगच्छंतिमामेवप्रविशंतिच १५
दत्तंजप्तंहुतंचेष्टंतपस्तप्तंकृतंचयत्
ध्यानमध्ययनंज्ञानंसर्वंतत्राक्षयंभवेत् १६
जन्मांतरसहस्रेषुयत्पापंपूर्वसंचितम्
अविमुक्तंप्रविष्टस्यतत्सर्वंव्रजतिक्षयम् १७
ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्याःशूद्राश्चवर्णसंकराः
स्त्रियोम्लेच्छाश्चयेचान्येसंकीर्णाःपापयोनयः १८
कीटाःपिपीलिकाश्चैवयेचान्येमृगपक्षिणः
कालेननिधनंप्राप्ताअविमुक्तेवरानने १९
चंद्रार्द्धमौलयस्त्र्यक्षामहावृषभवाहनाः
शिवेममपुरेदेविजायंतेतत्रमानवाः २०
नाविमुक्तेमृतःकश्चिन्नरकंयातिकिल्बिषी
ईश्वरानुगृहीताहिसर्वेयांतिपरांगतिम् २१
मोक्षंसुदुर्ल्लभंमत्वासंसारंचातिभीषणम्
अश्मनाचरणौभंक्त्वावाराणस्यांवसेन्नरः २२
दुर्ल्लभातपसाचापिमृतस्यपरमेश्वरि
यत्रतत्रविपन्नस्यगतिःसंसारमोक्षणी २३
प्रसादाज्जायतेसम्यक्ममशैलेंद्रनंदिनि
अप्रवृद्धानपश्यंतिममायाविमोहिताः २४
विण्मूत्ररेतसांमध्येतेवसंतिपुनःपुनः
हन्यमानोऽपियोविद्वान्वसेद्विघ्नशतैरपि २५
सयातिपरमंस्थानंयत्रगत्वानशोचति
जन्ममृत्युजरामुक्तंपरंयांतिशिवालयम् २६
अपुनर्मरणानांहिसागतिर्मोक्षकांक्षिणाम्
यांप्राप्यकृतकृत्यःस्यादितिमन्यंतिपंडिताः २७
नदानैर्नतपोभिश्चनयज्ञैर्नापिविद्यया
प्राप्यतेगतिरुत्कृष्टायाविमुक्तेतुलभ्यते २८
नानावर्णाविवर्णाश्चचांडालाद्याजुगुप्सिताः

किल्बिषैःपूर्णदेहाश्चविशिष्टैःपातकैस्तथा २९
भेषजंपरमंतेषामविमुक्तंविदुर्बुधाः
अविमुक्तंपरंज्ञानमविमुक्तंपरंपदम् ३०
अविमुक्तंपरंतत्त्वमविमुक्तंपरंशिवम्
कृत्वावैनैष्ठिकींदीक्षामविमुक्तेवसंतिये ३१
तेषांतत्परमंज्ञानंददाम्यंतेपरंपदम्
प्रयागंनैमिषारण्यंश्रीशैलोऽथमहाबलम् ३२
केदारंभद्रकर्णंतुगयापुष्करमेवच
कुरुक्षेत्रंभद्रकोटिर्नर्मदाम्रातकेश्वरी ३३
शालग्रामंचकुब्जाम्रंकोकामुखमनुत्तमम्
प्रभासंविजयेशानंगोकर्णंभद्रकर्णकम् ३४
एतानिपुण्यस्थानानित्रैलोक्येविश्रुतानिह
नयास्यंतिपरंतत्त्वंवाराणस्यांयथामृताः ३५
वाराणस्यांविशेषेणगंगात्रिपथगामिनी
प्रविष्टानाशयेत्पापंजन्मांतरशतैःकृतम् ३६
अन्यत्रसुलभागंगाश्राद्धंदानंतपोजपः
व्रतानिसर्वमेवैतद्वाराणस्यांसुदुर्ल्लभम् ३७
जपेच्चजुहुयान्नित्यंददात्यर्चयतेऽमरान्
वायुभक्षश्चसततंवाराणस्यांस्थितोनरः ३८
यदिपापोयदिशठोयदिवाधार्मिकोनरः
वाराणसींसमासाद्यपुनातिसकलंकुलम् ३९
वाराणस्यांयेऽचयंतिमहादेवंस्तुवंतिवै
सर्वपापविनिर्मुक्तास्तेविज्ञेयागणेश्वराः ४०
अन्यत्रयोगज्ञानाभ्यांसंन्यासादथवान्यतः
प्राप्यतेतत्परंस्थानंसहस्रेणैवजन्मनाम् ४१
येभक्तादेवदेवेशिवाराणस्यांवसंतिवै
तेविंदंतिपरंमोक्षमेकेनैवतुजन्मना ४२
यत्रयोगस्तथाज्ञानंमुक्तिरेकेनजन्मना
अविमुक्तंतदासाद्यनान्यदिच्छेत्तपोवनम् ४३
यतोमयाऽविमुक्तंतदविमुक्तंततःस्मृतम्

तदेवगुह्यंगुह्यानामेतद्विज्ञानमुच्यते ४४
ज्ञानाज्ञानाभिनिष्ठानांपरमानंदमिच्छताम्
यागतिर्विदितासुभ्रूःसाविमुक्तेमृतस्यतु ४५
यानिचैवाविमुक्तस्यदेहेदृष्टानिकृत्स्नशः
पुरीवाराणसीतेभ्यःस्थानेभ्योऽप्यधिकाशुभा ४६
यत्रसाक्षान्महादेवोदेहांतेस्वयमीश्वरः
व्याचष्टेतारकंब्रह्मतत्रैवह्यविमुक्तये ४७
यत्तत्परतरंतत्त्वमविमुक्तमितिश्रुतम्
एकेनजन्मनादेविवाराणस्यांतदाप्नुयात् ४८
भ्रूमध्येनाभिमध्येचहृदयेचैवमूर्धनि
यथाविमुक्तमादित्येवाराणस्यांव्यवस्थितम् ४९
वरणायास्तथाचास्यामध्येवाराणसीपुरी
तत्रैवसंस्थितंतत्त्वंनित्यमेवंविमुक्तकम् ५०
वाराणस्याःपरंस्थानंनभूतंनभविष्यति
यत्रनारायणोदेवोमहादेवोदिवीश्वरः ५१
तत्रदेवाःसगंधर्वाःसयक्षोरगराक्षसाः
उपासतेयंसततंदेवदेवःपितामहः ५२
महापातकिनोदेवियेतेभ्यःपापकृत्तमाः
वाराणसींसमासाद्यतेयांतिपरमांगतिम् ५३
तस्मान्मुमुक्षुर्नियतोवसेद्वैमरणांतकम्
वाराणस्यांमहादेवाज्ज्ञानंलब्ध्वाविमुच्यते ५४
किंतुविघ्नाभविष्यंतिपापोपहतचेतसः
ततोनैवाचरेत्पापंकायेनमनसागिरा ५५
एतद्रहस्यंदेवानांपुराणानांचसुव्रते
अविमुक्ताश्रयंज्ञानंनकश्चिद्वेत्तितत्त्वतः ५६
नारदउवाच-
देवतानामृषीणांचशृण्वतांपरमेष्ठिनाम्
देवदेवेनकथितंसर्वपापविनाशनम् ५७
यथानारायणःश्रेष्ठोदेवानांपुरुषोत्तमः
यथेश्वराणांगिरिशःस्थानानामेतदुत्तमम् ५८

यैःसमाराधितोरुद्रःपूर्वस्मिन्नेकजन्मनि
तेविदंतिपरंक्षेत्रमविमुक्तंशिवालयम् ५९
कलिकल्मषसंभूतायेषामुपहतामतिः
नतेषांवेदितुंशक्यंस्थानंतत्परमेष्ठिनः ६०
येस्मरंतिसदाकालंवदंतिचपुरीमिमाम्
तेषांविनश्यतिक्षिप्रमिहामुत्रचपातकम् ६१
यानिचेहप्रकुर्वंतिपातकानिकृतालयाः
नाशयेत्तानिसर्वाणिदेवःकालतनुःशिवः ६२
आगच्छेत्तदिदंस्थानंसेवितंमोक्षकांक्षिभिः
मृतानांचपुनर्जन्मनभूयोभवसागरे ६३
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनवाराणस्यांवसेन्नरः
योगीवाप्यथवायोगीपापीवापुण्यकृत्तमः ६४
नलोकवचनात्पित्रोर्नचैवगुरुवादतः
मतिर्नक्रमणीयास्यादविमुक्तगतिंप्रति ६५
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेत्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ३३

चतुस्त्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
तत्रेदंविमलंलिंगमोंकारंनामशोभनम्
यस्यस्मरणमात्रेणमुच्यतेसर्वपातकैः १
एतत्परतरंज्ञानंपंचायतनमुत्तमम्
सेवितंमुनिभिर्नित्यंवाराणस्यांविमोक्षणम् २
तत्रसाक्षान्महादेवःपंचायतनविग्रहः
रमतेभगवान्रुद्रोजंतूनामपवर्गदः ३
एतत्पाशुपतंज्ञानंपंचायतनमुच्यते
तदेतद्विमलंलिंगमोंकारंसमुपस्थितम् ४
शांत्यतीतातथाशांतिर्विद्याचैवापरावरा
प्रतिष्ठाचनिवृत्तिश्चपंचात्मंलिंगमैश्वरम् ५
पंचानामपिलिंगानांब्रह्मादीनांसमाश्रयम्
ॐकारबोधकंलिंगंपंचायतनमुच्यते ६

संस्मरेदीश्वरंलिगंपंचायतनमव्ययम्
देहांतेपरमंज्योतिरानंदंविशतेबुधः ७
तत्रदेवर्षयःपूर्वंसिद्धाब्रह्मर्षयस्तथा
उपास्यदेवमीशानमापुरंतःपरंपदम् ८
मत्स्योदर्यास्तटेपुण्येस्थानंगुह्यतमंशुभम्
गोचर्ममात्रंराजेंद्रॐकारेश्वरमुत्तमम् ९
कृत्तिवासेश्वरंलिगंमध्यमेश्वरमुत्तमम्
विश्वेश्वरंतथोंकारंकंदर्पेश्वरमेवच १०
एतानिगुह्यलिगानिवाराणस्यांयुधिष्ठिर
नकश्चिदिहजानातिविनाशंभोरनुग्रहात् ११
कृत्तिवासेश्वरस्यैवमाहात्म्यंशृणुपार्थिव
तस्मिन्स्थानेपुरादैत्योहस्तीभूत्वाशिवांतिकम् १२
ब्राह्मणान्हंतुमायातोयत्रनित्यमुपासते
तेषांलिगान्महादेवःप्रादुरासीत्त्रिलोचनः १३
रक्षणार्थंमहादेवोभक्तानांभक्तवत्सलः
हत्वागजाकृतिंदैत्यंशूलेनावज्ञयाहरः १४
वासस्तस्याकरोत्कृत्तिंकृत्तिवासेश्वरस्ततः
तत्रसिद्धिंपरांप्राप्तामुनयोहियुधिष्ठिर १५
तेनैवचशरीरेणप्राप्तास्तत्परमंपदम्
विद्याविद्येश्वरारुद्राःशिवायेचप्रकीर्त्तिताः १६
कृत्तिवासेश्वरंलिगंनित्यमाश्रित्यसंस्थिताः
ज्ञात्वाकलियुगंघोरमधर्मबहुलंजनाः १७
कृत्तिवासंनमुंचंतिकृतार्थास्तेनसंशयः
जन्मांतरसहस्रेणमोक्षोयत्राप्यतेनवा १८
एकेनजन्मनामोक्षःकृत्तिवासेऽत्रलभ्यते
आलयंसर्वसिद्धानामेतत्स्थानंवदंतिहि १९
गोपितंदेवदेवेनमहादेवेनशंभुना
युगेयुगेह्यत्रदांताब्राह्मणावेदपारगाः २०
उपासंतेमहात्मानंजपंतिशतरुद्रियम्
स्तुवंतिसततंदेवंत्र्यंबकंकृत्तिवाससम्

ध्यायंतिहृदयेदेवंस्थाणुंसर्वांतरंशिवम् २१
गायंतिसिद्धाःकिलगीतकानिवाराणसींयेनिवसंतिविप्राः
तेषामथैकेनभवेद्विमुक्तिर्येकृत्तिवासंशरणंप्रपन्नाः २२
संप्राप्यलोकेजगतामभीष्टंसुदुर्लभंविप्रकुलेषुजन्म
ध्यानेसमाधायजपंतिरुद्रंध्यायंतिचित्तेयतयोमहेशम् २३
आराधयंतिप्रभुमीशितारंवाराणसीमध्यगतामुनींद्राः
यजंतियज्ञैरभिसंधिहीनाःस्तुवंतिरुद्रंप्रणमंतिशंभुम् २४
नमोभवायामलयोगधाम्नेस्थाणुंप्रपद्येगिरिशंपुराणम्
स्मरामिरुद्रंहृदयेनिविष्टंजानेमहादेवमनेकरूपम् २५
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचतुस्त्रिंशोऽध्यायः ३४

पंचत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
अथान्यत्तत्रवैलिगंकपर्दीश्वरमुत्तमम्
स्नात्वातत्रविधानेनतर्पयित्वापितॄन्नृप १
मुच्यतेसर्वपापेभ्योमुक्तिंभुक्तिंचविंदति
पिशाचमोचनंनामतीर्थमन्यत्ततःस्थितम् २
तत्राश्चर्यमयोदेवोमुक्तिदःसर्वदोषहः
कश्चिद्दैत्योजगामेदंशार्दूलोघोररूपधृक् ३
मृगीमेकांभक्षयितुंकपर्दीश्वरमुत्तमम्
तत्रसाभीतहृदयाकृत्वाकृत्वाप्रदक्षिणम् ४
धावमानासुसंभ्रांताव्याघ्रस्यवशमागता
तांविदार्यनखैस्तीक्ष्णैःशार्दूलःसमहाबलः ५
जगामचान्यंविजनंदेशंदृष्ट्वामुनीश्वरान्
मृतमात्राचसाबालाकपर्दीशाग्रतोमृगी ६
अदृश्यतमहाज्वालाव्योम्निसूर्यसमप्रभा
त्रिनेत्रानीलकंठाचशशांकांकितमूर्द्धजा ७
वृषाधिरूढापुरुषैस्तादृशैरेवसंवृता
पुष्पवृष्टिंविमुंचंतिखेचरास्तत्समंततः ८
गणेश्वरीस्वयंभूत्वानदृष्टातत्क्षणात्ततः

दृष्ट्वातदाश्चर्यवरंप्रशशंसुःसुरादयः ९
तन्महेशस्यवैलिंगंकपर्दीश्वरमुत्तमम्
स्मृत्वैवाशेषपापौघात्क्षिप्रमस्यविमुंचति १०
कामक्रोधादयोदोषावाराणसीनिवासिनाम्
विघ्नाःसर्वेविनश्यंतिकपर्दीश्वरपूजनात् ११
तस्मात्सदैवद्रष्टव्यंकपर्दीश्वरमुत्तमम्
पूजितव्यंप्रयत्नेनस्तोतव्यंवैदिकैस्तवैः १२
ध्यायतांचात्रनियतंयोगिनांशांतचेतसाम्
जायतेयोगसिद्धिःस्यात्षण्मासेननसंशयः १३
ब्रह्महत्यादयःपापाविनश्यंत्यस्यपूजनात्
पिशाचमोचनेकुंडेस्नातःस्यात्प्रशमोयतः १४
तस्मिन्क्षेत्रेपुराविप्रस्तपस्वीसंशितव्रतः
शंकुकर्णइतिख्यातःपूजयामासशंकरम् १५
जजापरुद्रमनिशंप्रणवंब्रह्मरूपिणम्
पुष्पधूपादिभिस्तोत्रैःनमस्कारैःप्रदक्षिणैः १६
उपासीतात्रयोगात्माकृत्वादीक्षांतुनैष्ठिकीम्
कदाचिदागतंप्रेतंपश्यतिस्मक्षुधान्वितम् १७
अस्थिचर्मपिनद्धांगंनिश्वसंतंमुहुर्मुहुः
तंदृष्ट्वासमुनिश्रेष्ठः कृपयापरयायुतः १८
प्रोवाचकोभवान्कस्माद्देशाद्देशमिमंश्रितः
तस्मैपिशाचः क्षुधयापीड्यमानोऽब्रवीद्वचः १९
पूर्वजन्मन्यहंविप्रोधनधान्यसमन्वितः
पुत्रपौत्रादिभिर्युक्तःकुटुंबभरणोत्सुकः २०
नपूजितामहादेवागावोऽप्यतिथयस्तथा
नकदाचित्कृतंपुण्यमल्पंवानल्पमेवच २१
एकदाभगवान्देवोवृषभेश्वरवाहनः
विश्वेश्वरोवाराणस्यांदृष्टःस्पृष्टोनमस्कृतः २२
तदाचिरेणकालेनपंचत्वमहमागतः
नदृष्टंतन्महाघोरंयमस्यसदनंमुने २३
पिपासयाधुनाक्रांतोनजानामिहिताहितम्

यदिकंचित्समुद्धर्तुमुपायंपश्यसिप्रभो २४
कुरुष्वतंनमस्तुभ्यंत्वामहंशरणंगतः
इत्युक्तःशंकुकर्णोऽथपिशाचमिदमब्रवीत् २५
तादृशोनहिलोकेस्मिन्विद्यतेपुरायकृत्तमः
यत्त्वयाभगवान्पूर्वंदृष्टोविश्वेश्वरःशिवः २६
संस्पृष्टोवंदितोभूयः कोऽन्यस्त्वत्सदृशोभुवि
तेनकर्मविपाकेनदेशमेतंसमागतः २७
स्नानंकुरुष्वशीघ्रंत्वमस्मिन्कुंडेसमाहितः
येनेमांकुत्सितांयोनिंक्षिप्रमेवप्रहास्यसि २८
सएवमुक्तोमुनिनापिशाचोदयालुनादेववरंत्रिनेत्रम्
स्मृत्वाकपर्दीश्वरमीशितारंचक्रेसमाधायमनोवगाहम् २९
तदावगाढोमुनिसन्निधानेममारदिव्याभरणोपपन्नः
अदृश्यतार्कप्रतिमोविमानेशशांकचिह्नीकृतचारुमौलि ३०
विभातिरुद्रैःसहितोदिविष्ठैःसमाभृतोयोगिरिभरप्रमेयैः
सवालखिल्यादिभिरेषदेवोयथोदयेभानुरशेषदेवः ३१
स्तुवंतिसिद्धादिविदेवसंघानृत्यंतिदिव्याप्सरसोऽभिरामाः
मुंचंतिवृष्टिंकुसुमांबुमिश्रांगंधर्वविद्याधरकिन्नराद्याः ३२
संस्तूयमानोऽथमुनींद्रसंघैरवाप्यबोधंभगवत्प्रसादात्
समाविशन्मंडलमेतदग्र्यंत्रयीमयंयत्रविभातिरुद्रः ३३
दृष्ट्वाविमुक्तंसपिशाचभूतंमुनिःप्रहृष्टोमनसामहेशम्
विचिंत्यरुद्रंकविमेकमग्निंप्रणम्यतुष्टावकपर्दिनंतम् ३४
शंकुकर्णउवाच−
कपर्दिनंत्वांपरतःपरस्ताद्गोप्तारमेकंपुरुषंपुराणम्
व्रजामियोगेश्वरमीप्सितारमादित्यमग्निंकपिलाधिरूढम् ३५
त्वांब्रह्मसारंहृदिसंनिविष्टंहिररामयंयोगिनमादिमंतम्
व्रजामिरुद्रंशरणंदिविष्ठंमहामुनिंब्रह्ममयंपवित्रम् ३६
सहस्रपादाक्षिशिरोभियुक्तंसहस्ररूपंतमसःपरस्तात्
तंब्रह्मपारंप्रणमामिशंभुंहिररायगर्भाधिपतिंत्रिनेत्रम् ३७
यत्रप्रसूतिर्जगतोविनाशोयेनावृतंसर्वमिदंशिवेन
तंब्रह्मपारंभगवंतमीशंप्रणम्यनित्यंशरणंप्रपद्ये ३८

अलिंगमालोकविहीनरूपंस्वयंप्रभुंचित्पतिमेकरूपम्
तंब्रह्मपारंपरमेश्वरंत्वांनमस्करिष्येनयतोऽन्यदस्ति ३९
यंयोगिनस्त्यक्तसबीजयोगालब्ध्वासमाधिंपरमात्मभूताः
पश्यंतिदेवंप्रणतोऽस्मिनित्यंतंब्रह्मपारंपरमस्वरूपम् ४०
नयत्रनामादिविशेषक्लृप्तिर्नसंदृशेतिष्ठतियत्स्वरूपम्
तंब्रह्मपारंप्रणतोऽस्मिनित्यंस्वयंभुवंत्वांशरणंप्रपद्ये ४१
यद्वेदवादाभिरताविदेहंसब्रह्मविज्ञानमभेदमेकम्
पश्यंत्यनेकंभवतःस्वरूपंतंब्रह्मपारंप्रणतोऽस्मिनित्यम् ४२
यतःप्रधानंपुरुषः पुराणोबिभर्तितेजःप्रणमंतिदेवाः
नमामितंज्योतिषिसन्निविष्टंकालंबृहंतंभवतःस्वरूपम् ४३
व्रजामिनित्यंशरणंगुहेशंस्थाणुंप्रपद्येगिरिशंपुराणम्
शिवंप्रपद्येहरिमिंदुमौलिपिनाकिनंत्वांशरणंव्रजामि ४४
स्तुत्वैवंशंकुकर्णोऽपिभगवंतंकपर्दिनम्
पपातदंडवद्भूमौप्रोच्चरन्प्रणवंपरम् ४५
तत्क्षणात्परमंलिगंप्रादुर्भूतंशिवात्मकम्
ज्ञानमानंदमत्यंतंकोटिज्वालाग्निसन्निभम् ४६
शंकुकर्णोऽथमुक्तात्मातदात्मासर्वगोऽमलः
निलिल्येविमलेलिगेतदद्भुतमिवाभवत् ४७
एतद्रहस्यमाख्यातंमाहात्म्यंतेकपर्द्दिनः
नकश्चिद्वेत्तितमसाविद्वानप्यत्रमुह्यति ४८
यइमांश्टृणुयान्नित्यंकथांपापप्रणाशिनीम्
त्यक्तपापविशुद्धात्मारुद्रसामीप्यमाप्नुयात् ४९
पठेच्चसततंशुद्धोब्रह्मपारंमहास्तवम्
प्रातर्मध्याह्नसमयेसयोगंप्राप्नुयात्परम् ५०

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेवाराणसी-
माहात्म्येपंचत्रिंशोऽध्यायः ३५

षट्त्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
वाराणस्यांमहाराजमध्यमेशंपरात्परम्

तस्मिन्स्थानेमहादेवोदेव्यासहमहेश्वरः १
रमतेभगवान्नित्यंरुद्रैश्चपरिवारितः
तत्रपूर्वंहृषीकेशोविश्वात्मादेवकीसुतः २
उवासवत्सरंकृष्णःसदापाशुपतैर्युतः
भस्मोद्धूलितसर्वांगोरुद्राध्ययनतत्परः ३
आराधयन्हरिःशंभुंकृत्वापाशुपतंव्रतम्
तस्यतेबहवःशिष्याःब्रह्मचर्यपरायणाः ४
लब्ध्वातद्वदनाज्ज्ञानंदृष्टवंतोमहेश्वरम्
तस्यदेवोमहादेवःप्रत्यक्षंनीललोहितः ५
ददौकृष्णस्यभगवान्वरदोवरमुत्तमम्
येऽचयंतिचगोविंदंमद्भक्ताविधिपूर्वकम् ६
तेषांतदैश्वरंज्ञानमुत्पत्स्यतिजगन्मयम्
नमस्योऽचयितव्यश्चध्यातव्योमत्परैर्जनैः ७
भविष्यंतिनसंदेहोमत्प्रसादाद्द्विजातयः
येऽत्रद्रक्ष्यंतिदेवेशंस्नात्वादेवंपिनाकिनम् ८
ब्रह्महत्यादिकंपापंतेषामाशुविनश्यति
प्राणांस्त्यक्ष्यंतियेमर्त्याःपापकर्मरताअपि ९
तेयांतितत्परंस्थानंनात्रकार्याविचारणा
धन्यास्तुखलुतेविप्रामंदाकिन्यांकृतोदकाः १०
अर्चयित्वामहादेवंमध्यमेश्वरमीश्वरम्
ज्ञानंदानंतपःश्राद्धंपिंडनिर्वपणंत्विह ११
एकैकशःकृतंकर्मपुनात्यासप्तमंकुलम्
सन्निहत्यामुपस्पृश्यराहुग्रस्तेदिवाकरे १२
यत्फलंलभतेमर्त्यस्तस्माद्दशगुणंत्विह
एवमुक्तंमहाराजमाहात्म्यंमध्यमेश्वरे
यःशृणोतिपरंभक्त्यासयातिपरमंपदम् १३

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेवाराणसी-
माहात्म्येषट्त्रिंशोऽध्यायः ३६

सप्तत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
अन्यानिचमहाराजतीर्थानिपावनानितु
वाराणस्यांस्थितानीहसंशृणुष्वयुधिष्ठिर १
प्रयागादधिकंतीर्थंप्रयागंपरमंशुभम्
विश्वरूपंतथातीर्थंतालतीर्थमनुत्तमम् २
आकाशाख्यंमहातीर्थंतीर्थंचैवार्षभंपरम्
सुनीलंचमहातीर्थंगौरीतीर्थमनुत्तमम् ३
प्राजापत्यंतथातीर्थंस्वर्गद्वारंतथैवच
जंबुकेश्वरमित्युक्तंधर्माख्यंतीर्थमुत्तमम् ४
गयातीर्थंपरंतीर्थंतीर्थंचैवमहानदी
नारायणपरंतीर्थंवायुतीर्थमनुत्तमम् ५
ज्ञानतीर्थंपरंगुह्यंवाराहंतीर्थमुत्तमम्
यमतीर्थंयथापुण्यंतीर्थंसंमूर्तिकंशुभम् ६
अग्नितीर्थंमहाराजकलशेश्वरमुत्तमम्
नागतीर्थंसोमतीर्थंसूर्यतीर्थंतथैवच ७
पर्वताख्यंमहागुह्यंमणिकर्ण्यमनुत्तमम्
घटोत्कचंतीर्थवरंश्रीतीर्थंचपितामहम् ८
गंगातीर्थंतुदेवेशंययातेस्तीर्थमुत्तमम्
कापिलंचैवसोमेशंब्रह्मतीर्थमनुत्तमम् ९
तत्रलिंगंपुराणीयंस्थातुंब्रह्मायथागतः
तदानींस्थापयामासविष्णुस्तल्लिंगमैश्वरम् १०
तत्रस्नात्वासमागम्यब्रह्माप्रोवाचतंहरिम्
मयानीतमिदंलिगंकस्मात्स्थापितवानसि ११
तमाहविष्णुस्त्वत्तोऽपिरुद्रेभक्तिर्दृढामम
तस्मात्प्रतिष्ठितंलिगंनाम्नातवभविष्यति १२
भूतेश्वरंतथातीर्थंतीर्थंधर्मसमुद्भवम्
गंधर्वतीर्थंसुशुभंवाह्नेयंतीर्थमुत्तमम् १३
दौर्वासिकंव्योमतीर्थंचंद्रतीर्थंयुधिष्ठिर
चिंतांगदेश्वरंतीर्थंपुण्यंविद्याधरेश्वरम् १४

केदारतीर्थमुग्राख्यंकालंजरमनुत्तमम्
सारस्वतंप्रभासंचरुद्रकर्णह्रदंशुभम् १५
कोकिलाख्यंमहातीर्थंतीर्थंचैवमहालयम्
हिरगयगर्भंगोप्रेन्नंतीर्थंचैवमनुत्तमम् १६
उपशांतंशिवंचैवव्याघ्रेश्वरमनुत्तमम्
त्रिलोचनंमहातीर्थंलोकार्कंचोत्तराह्वयम् १७
कपालमोचनंतीर्थंब्रह्महत्याविनाशनम्
शुक्रेश्वरंमहापुगयमानंदपुरमुत्तमम् १८
एवमादीनितीर्थानिवाराणस्यांस्थितानिवै
नशक्यंविस्तराद्वक्तुंकल्पकोटिशतैरपि १९

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेवाराणसी-
माहात्म्येसप्तत्रिंशोऽध्यायः ३७

अष्टत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
वाराणस्याश्चमाहात्म्यंतस्यांतीर्थानिचप्रभो
कथितानिसमासेनतीर्थान्यन्यानिसंशृणु १
ततोगयांसमासाद्यब्रह्मचारीसमाहितः
अश्वमेधमवाप्नोतिगमनादेवभारत २
यत्राक्षय्यवटोनामत्रिषुलोकेषुविश्रुतः
पितृणांतत्रवैदत्तमक्षयंभवतिप्रभो ३
महानद्यामुपस्पृश्यतर्पयेत्पितृदेवताः
अक्षयान्प्राप्नुयाल्लोकान्कुलंचैवसमुद्धरेत् ४
ततोब्रह्मसरोगछेद्ब्रह्मारगयोपसेवितम्
पुंडरीकमवाप्नोतिप्रभातमिवशर्वरी ५
सरसिब्रह्मणातत्रयूपश्रेष्ठःसमुच्छ्रितः
यूपंप्रदक्षिणंकृत्वावाजपेयफलंलभेत् ६
ततोगच्छेतराजेंद्रधेनुकंलोकविश्रुतम्
एकारात्रोषितोराजन्प्रयच्छेत्तिलधेनुकाम् ७
सर्वपापविशुद्धात्मासोमलोकंव्रजेद्ध्रुवम्

तत्रचिह्नंमहाराजअद्यापिहिनसंशयः ८
कपिलासहवत्सावैपर्वतेविचरत्युतः
सवत्सायाःपदान्यस्यादृश्यंतेऽद्यापिभारत ९
तेषूपस्पृश्यराजेंद्रपदेषुनृपसत्तम
यत्किंचिदशुभंपापंतत्प्रणश्यतिभारत १०
ततोगृध्रवटंगच्छेत्स्थानंदेवस्यशूलिनः
स्नायात्तुभस्मनातत्रसंगम्यवृषभध्वजम् ११
ब्राह्मणेनभवेच्चीर्णंव्रतंद्वादशवार्षिकम्
इतरेषांतुवर्णानांसर्वपापंप्रणश्यति १२
गच्छेतततउद्यंतंपर्वतंगीतनादितम्
सावित्रंतुपदंतत्रदृश्यतेभरतर्षभ १३
तत्रसंध्यामुपासीतब्राह्मणःसंशितव्रतः
उपास्ताहिभवेत्संध्यातेनद्वादशवार्षिकी १४
योनिद्वारंचतत्रैवविश्रुतंभरतर्षभ
तत्राभिगम्यमुच्येतपुरुषोयोनिसंकटात् १५
शुक्लकृष्णावुभौपक्षौगयायांयोवसेन्नरः
पुनात्यासप्तमंराजन्कुलंनास्त्यत्रसंशयः १६
एष्टव्याबहवःपुत्रायद्यप्येकोगयांव्रजेत्
यजेतवाश्वमेधेननीलंवावृषमुत्सृजेत् १७
ततःफल्गुंव्रजेद्राजंस्तीर्थसेवीनराधिप
अश्वमेधमवाप्नोतिसिद्धिंचपरमांव्रजेत् १८
ततोगच्छेतराजेंद्रधर्मपृष्ठंसमाहितः
यत्रधर्मोमहाराजनित्यमास्तेयुधिष्ठिर १९
धर्म्मंतत्राभिसंगम्यवाजिमेधफलंलभेत्
ततोगच्छेतराजेंद्रब्रह्मणस्तीर्थमुत्तमम् २०
तत्राभिगम्यब्रह्माणमर्चयेन्नियतव्रतः
राजसूयाश्वमेधाभ्यांफलंप्राप्नोतिभारत २१
ततोराजगृहंगच्छेत्तीर्थसेवीनराधिप
उपस्पृश्यततस्तत्रकक्षीवानिवमोदते २२
यक्षिण्यानैत्यकंतत्रप्रागश्निपुरुषःशुचिः

यद्विगयास्तुप्रसादेनमुच्यतेब्रह्महत्यया २३
मणिनागंततोगच्छेद्गोसहस्रफलंलभेत्
नैत्यकंभुंजतेयस्तुमणिनागस्यमानवः २४
दष्टस्याशीविषेणास्यनविषंक्रमतेनृप
तत्रोष्यरजनीमेकांसर्वपापैःप्रमुच्यते २५
ततोगच्छेतब्रह्मर्षेर्गौतमस्यवनंनृप
अहल्यायाह्रदेस्नात्वाव्रजेतपरमांगतिम् २६
अभिगम्यश्रियंराजन्विंदतेश्रियमुत्तमाम्
तत्रोदपानोधर्म्मज्ञत्रिषुलोकेषुविश्रुतः २७
तत्राभिषेकंकुर्वीतवाजिमेधमवाप्नुयात्
जनकस्यतुराजर्षेःकूपस्त्रिदशपूजितः २८
तत्राभिषेकंकृत्वाचविष्णुलोकमवाप्नुयात्
ततोऽविनाशनंगच्छेत्सर्वपापप्रमोचनम् २९
वाजिमेधमवाप्नोतिसोमलोकंचगच्छति
गंडकींचसमासाद्यसर्वतीर्थजलोद्भवाम् ३०
वाजपेयमवाप्नोतिसूर्यलोकंचगच्छति
ततोध्रुवस्यधर्मज्ञसमाविश्यतपोवनम् ३१
गुह्यकेषुमहाभागमोदतेनात्रसंशयः
कर्मदांतुसमासाद्यनदींसिद्धनिषेविताम् ३२
पुंडरीकमवाप्नोतिसोमलोकंचगच्छति
ततोविशालामासाद्यनदींत्रैलोक्यविश्रुताम् ३३
अग्निष्टोममवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति
अथमाहेश्वरींधारांसमासाद्यनराधिप ३४
अश्वमेधमवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत्
दिवौकसांपुष्करिणींसमासाद्यनरःशुचिः ३५
नदुर्गतिमवाप्नोतिवाजपेयंचविंदति
अथमाहेशपदंगच्छेद्ब्रह्मचारीसमाहितः ३६
माहेश्वरपदेस्नात्वावाजिमेधफलंलभेत्
तत्रकोटिस्तुतीर्थानांविश्रुताभरतर्षभ ३७
कूर्मरूपेणराजेंद्रअसुरेणदुरात्मना

ह्रियमाणाहृताराजन्विष्णुनाप्रभविष्णुना ३८
तत्राभिषेकंकुर्वीततीर्थकोट्यांनराधिप
पुंडरीकमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति ३९
ततोगच्छेन्नरश्रेष्ठस्थानंनारायणस्यच
सदासन्निहितोयत्रहरिर्वसतिभारत ४०
यत्रब्रह्मादयोदेवाऋृषयश्चतपोधनाः
आदित्यावसवोरुद्राजनार्दनमुपासते ४१
शालग्रामइतिख्यातोविष्णोरद्भुतकर्मणः
अभिगम्यत्रिलोकेशंवरदंविष्णुमच्युतम् ४२
अश्वमेधमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति
तत्रोदपानोधर्मज्ञसर्वपापप्रमोचनः ४३
समुद्रास्तत्रचत्वारःकूपेसन्निहिताःसदा
तत्रोपस्पृश्यराजेंद्रनदुर्गतिमवाप्नुयात् ४४
अभिगम्यमहादेवंवरदंविष्णुमव्ययम्
विराजतेयथासोमऋृणैर्मुक्तोयुधिष्ठिर ४५
जातिस्मरउपस्पृश्यशुचिःप्रयतमानसः
जातिस्मरत्वंप्राप्नोतिस्नात्वातत्रनसंशयः ४६
वटेश्वरपुरंगत्वाअर्चयित्वाचकेशवम्
ईप्सिताँल्लभतेलोकानुपवासान्नसंशयः ४७
ततस्तुवामनंगत्वासर्वपापप्रणाशनम्
अभिवाद्यहरिंदेवंनदुर्गतिमवाप्नुयात् ४८
भरतस्याश्रमंगत्वासर्वपापप्रमोचनम्
कौशिकींतत्रसेवेतमहापातकनाशिनीम् ४९
राजसूयस्ययज्ञस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
ततोगच्छेतधर्मज्ञचंपकारण्यमुत्तमम् ५०
तत्रोष्यरजनीमेकांगोसहस्रफलंलभेत्
अथगोविंदमासाद्यतीर्थंपरमसम्मतम् ५१
उपोष्यरजनीमेकामग्निष्टोमफलंलभेत्
तत्रविश्वेश्वरंदृष्ट्वादेव्यासहमहाद्युतिम् ५२
मित्रावरुणयोर्लोकान्प्राप्नुयाद्भरतर्षभ

त्रिरात्रोपोषितस्तत्रअग्निष्टोमफलंलभेत् ५३
कन्यावसथमासाद्यनियतोनियताशनः
मनोःप्रजापतेर्लोकानाप्नोतिभरतर्षभ ५४
कन्यायांयेप्रयच्छंतिदानमगवपिभारत
तदच्चयमितिप्राहुर्ऋषयःसंशितव्रताः ५५
निष्ठावासंसमासाद्यत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
अश्वमेधमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति ५६
येतुदानंप्रयच्छंतिनिष्ठायाःसंगमेनराः
तेयांतिनरशार्दूलब्रह्मलोकमनामयम् ५७
तत्राश्रमोवसिष्ठस्यत्रिषुलोकेषुविश्रुतः
तत्राभिषेकंकुर्वाणोवाजपेयमवाप्नुयात् ५८
देवकूटंसमासाद्यदेवर्षिगगसेवितम्
अश्वमेधमवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् ५९
ततोगच्छेतराजेंद्रकौशिकस्यमुनेर्ह्रदम्
तत्रसिद्धिंपरांप्रापविश्वामित्रोऽथकौशिकः ६०
यत्रमासंवसेद्धीरःकौशिक्यांभरतर्षभ
अश्वमेधस्ययत्पुगयंतन्मासेनाधिगच्छति ६१
सर्वतीर्थवरंचैवयोवसेतमहाह्रदम्
नदुर्गतिमवाप्नोतिविंद्याद्बहुसुवर्णकम् ६२
कुमारमभिगम्याथवीराश्रमनिवासिनम्
अश्वमेधमवाप्नोतिशक्रलोकंसगच्छति ६३
नंदिन्यांचसमासाद्यकूपंत्रिदशसेवितम्
नरमेधस्ययत्पुगयंतत्प्राप्नोतिकुरूद्वह ६४
कालिकासंगमेस्नात्वाकौशिक्यारुगयोर्यतः
त्रिरात्रोपोषितोविद्वान्सर्वपापैःप्रमुच्यते ६५
उर्वशीतीर्थमासाद्यतथासोमाश्रमंबुधः
कुंभकर्णाश्रमेस्नात्वापूज्यतेभुविमानवः ६६
तथाकोकामुखेस्नात्वाब्रह्मचारीसमाहितः
जातिस्मरत्वंप्राप्नोतिदृष्टमेतत्पुरातनैः ६७
सकृन्नदींसमासाद्यकृतार्थोभवतिद्विजः

सर्वपापविशुद्धात्मास्वर्गलोकंचगच्छति ६८
ऋषभद्वीपमासाद्यसेव्यक्रौंचनिषूदनम्
सरस्वत्यामुपस्पृश्यविमानस्थोविराजते ६९
औद्यानकंमहाराजतीर्थंमुनिनिषेवितम्
तत्राभिषेकंकुर्वीतसर्वपापैः प्रमुच्यते ७०
ब्रह्मतीर्थंसमासाद्यपुण्यंब्रह्मर्षिसेवितम्
वाजपेयमवाप्नोतिनरोनास्त्यत्रसंशयः ७१
ततश्चंपांसमासाद्यभागीरथ्यांकृतोदकः
दंडार्पणंसमासाद्यगोसहस्रफलंलभेत् ७२
लाविढिकांततोगच्छेत्पुण्यांपुण्यनिषेविताम्
वाजपेयमवाप्नोतिविमानस्थश्चपूज्यते ७३

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेगयादितीर्थमाहात्म्यकथनं
नामअष्टत्रिंशोऽध्यायः ३८

नवत्रिंशोऽध्यायः

नारदउवाच-
अथसंध्यांसमासाद्यसविद्यांतीर्थमुत्तमम्
उपस्पृश्यनरोविद्वान्भवेन्नास्त्यत्रसंशयः १
रामस्यचप्रसादेनतीर्थराजंकृतंपुरा
तल्लौहित्यंसमासाद्यविंद्याद्बहुसुवर्णकम् २
करतोयांसमासाद्यत्रिरात्रोपोषितोनरः
अश्वमेधमवाप्नोतिशक्रलोकंचगच्छति ३
गंगायास्त्वथराजेंद्रसागरस्यचसंगमे
अश्वमेधंदशगुणंप्रवदंतिमनीषणः ४
गंगायास्तुपरंद्वीपंप्राप्ययःस्नातिभारत
त्रिरात्रोपोषितोराजन्सर्वकाममवाप्नुयात् ५
ततोवैतरणींगत्वानदींपापप्रमोचनीम्
विरजंतीर्थमासाद्यविराजतियथाशशी ६
प्रभावेचकुलंपूत्वासर्वपापंव्यपोहति
गोसहस्रफलंलब्ध्वापुनातिस्वकुलंनरः ७

शोणस्यज्योतिरथ्याश्चसंगमेनिवसञ्छुचिः
तर्पयित्वापितॄन्देवानग्निष्टोमफलंलभेत् ८
शोणस्यनर्मदायाश्चप्रभवेकुरुपुंगव
वंशगुल्ममुपस्पृश्यवाजिमेधफलंलभेत् ९
ऋषभंतीर्थमासाद्यकोशलायांनराधिप
वाजिमेधमवाप्नोतित्रिरात्रोपोषितोनरः १०
कोशलायांसमासाद्यकालतीर्थमुपस्पृशेत्
वृषभैकादशगुणंलभतेनात्रसंशयः ११
पुष्पवत्यामुपस्पृश्यत्रिरात्रोपोषितोनरः
गोसहस्रफलंविंद्यात्कुलंचैवसमुद्धरेत् १२
ततोबदारिकातीर्थेस्नात्वाप्रयतमानसः
दीर्घायुष्यमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति १३
ततोमहेंद्रमासाद्यजामदग्न्यनिषेवितम्
रामतीर्थेनरःस्नात्वावाजिमेधफलंलभेत् १४
मतंगस्यतुकेदारंतत्रैवभरतर्षभ
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोसहस्रफलंभेत् १५
श्रीपर्वतंसमासाद्यनदीतीरमुपस्पृशेत्
अश्वमेधमवाप्नोतिपरांसिद्धिंचगच्छति १६
श्रीपर्वतेमहादेवोदेव्यासहमहाद्युतिः
न्यवसत्परमप्रीतोब्रह्माचत्रिदशैर्वृतः १७
तत्रदेवह्रदेस्नात्वाशुचिःप्रयतमानसः
अश्वमेधमवाप्नोतिपरांसिद्धिंचगच्छति १८
ऋषभंपर्वतंगत्वाभांडेषुसुरपूजितम्
वाजपेयमवाप्नोतिनाकपृष्ठेचमोदते १९
ततोगच्छेतकावेरींवृतामप्सरसांगणैः
तत्रस्नात्वानरोराजन्गोसहस्रफलंलभेत् २०
तत्रतीर्थेसमुद्रस्यकन्यातीर्थमुपस्पृशेत्
तत्रोपस्पृश्यराजेंद्रसर्वपापैःप्रमुच्यते २१
अथगोकमर्णमासाद्यत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
समुद्रमध्येराजेंद्रसर्वलोकनमस्कृतम् २२

यत्रब्रह्मादयोदेवामुनयश्चतपोधनाः
भूतयक्षाःपिशाचाश्चकिन्नराःसमहोरगाः २३
सिद्धचारणगंधर्वामानुषाःपन्नगास्तथा
सरितःसागराःशैलाउपासंतेउमापतिम् २४
तत्रेशानंसमभ्यर्च्यत्रिरात्रोपोषितोनरः
दशाश्वमेधमाप्नोतिगाणपत्यंचविंदति २५
उपोष्यद्वादशरात्रंकृतार्थोजायतेनरः
तस्मिन्नेवतुगायत्र्याःस्थानंत्रैलोक्यविश्रुतम् २६
त्रिरात्रमुषितस्तत्रगोसहस्रफलंलभेत्
निदर्शनंचप्रत्यक्षंब्राह्मणानांनराधिप २७
गायत्रींपठतेयस्तुयोनिसंकरजोद्विजः
गाथावागीतिकावाणीतस्यसंपद्यतेनृप २८
अब्राह्मणस्यपठतःसावित्रीतूपनश्यति
संवर्तस्यतुविप्रर्षेवापीमासाद्यदुर्ल्लभाम् २९
रूपस्यभागीभवतिसुभगश्चाभिजायते
ततोवेणांसमासाद्यतर्पयेत्पितृदेवताः ३०
मयूरहंससंयुक्तंविमानंलभतेनरः
ततोगोदावरींप्राप्यनित्यसिद्धनिषेविताम् ३१
गवामयमवाप्नोतिवायुलोकंचगच्छति
वेणायाःसंगमेस्नात्वावाजपेयफलंलभेत् ३२
वरदासंगमंस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत्
ब्रह्मस्थूणांसमासाद्यत्रिरात्रोपोषितोनरः ३३
गोसहस्रफलंविंद्यात्स्वर्गलोकंचगच्छति
कुब्जावनंसमासाद्यब्रह्मचारीसमाहितः ३४
त्रिरात्रोपोषितःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत्
ततोदेवह्रदेस्नात्वाकृष्णवेणाजलोद्भवे ३५
ज्योतिर्मात्रह्रदेचैवतथाकन्याश्रमेनृप
यत्रक्रतुशतैरिष्ट्वादेवराजोदिवंगतः ३६
अग्निष्टोमशतंविंद्याद्गमनादेवतत्रतु
सर्वदेवह्रदेस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत् ३७

जातिमात्रह्रदेस्नात्वाभवेज्जातिस्मरोनरः
शरभंगाश्रमंगत्वाशुकस्यचमहात्मनः ३८
पितृदेवार्चनरतोगोसहस्रफलंलभेत्
दंडकाररायमासाद्यमहाराजउपस्पृशेत् ३६
शरभंगाश्रमंगत्वाशुकस्यचमहात्मनः
नदुर्गतिमवाप्नोतिपुनातिस्वकुलंनरः ४०
ततःसूर्यारकंगच्छेज्जमदग्निनिषेवितम्
रामतीर्थंनरःस्नात्वाविंद्याद्बहुसुवर्णकम् ४१
सप्तगोदावरींस्नात्वानियतोनियताशनः
महापुरायमवाप्नोतिदेवलोकंचगच्छति ४२
ततोदेवपथंगच्छेन्नियतोनियताशनः
देवसत्रस्ययत्पुरायंतदवाप्नोतिमानवः ४३
तुंगकाररायमासाद्यब्रह्मचारीजितेंद्रियः
वेदानध्यापयत्तत्रमुनीन्सारस्वतःपुरा ४४
तत्रवेदान्प्रणष्टांस्तुमुनेरांगिरसःसुतः
उपविष्टोमहर्षीणामुत्तरीयेषुभारत ४५
ॐकारेणयथान्यायंसम्यगुच्चारितेनह
येनयत्पूर्वमभ्यस्तंतस्यतत्समुपस्थितम् ४६
ऋषयस्तत्रदेवाश्चवरुणोऽग्निप्रजापतिः
हरिर्नारायणोदेवोमहादेवस्तथैवच ४७
पितामहश्चभगवान्देवैस्सहमहाद्युतिः
भृगुंनियोजयामासयाजनार्थेमहाद्युतिम् ४८
ततःसचक्रेभगवानृषीणांविधिवत्तदा
सर्वेषांपुनराधानंदेवदृष्टेनकर्मणा ४६
आज्यभागेनवैतत्रतर्पितास्तुयथाविधि
देवास्त्रिभुवनंयाताऋषश्चयथासुखम् ५०
तदररायंप्रविष्टस्यतुंगकंराजसत्तम
पापंविनश्यतेसद्यःस्त्रियावैपुरुषस्यवा ५१
तत्रमासंवसेद्धीरोनियतोनियताशनः
ब्रह्मलोकंव्रजेद्राजन्पुनीतेचकुलंपुनः ५२

मेधावनंसमासाद्यपितृदेवांश्चतर्पयेत्
अग्निष्टोममवाप्नोतिस्मृतिंमेधांचविंदति ५३
तत्रकालंजरंगत्वागोसहस्रफलंलभेत्
आत्मानंसाधयेत्तत्रगिरौकालंजरेनृप ५४
स्वर्गलोकेमहीयेतनरोनास्त्यत्रसंशयः
ततोगिरिवरश्रेष्ठेचित्रकूटेविशांपते ५५
मंदाकिनींसमासाद्यनदींपापविमोचनीम्
अत्राभिषेकंकुर्वाणःपितृदेवार्चनेरतः ५६
अश्वमेधमवाप्नोतिगतिंचपरमांव्रजेत्
ततोगच्छेतराजेंद्रगुहस्थानमनुत्तमम् ५७
यत्रदेवोमहासेनोनित्यंसन्निहितोनृप
पुमांस्तत्रनरःश्रेष्ठगमनादेवसिध्यति ५८
कोटितीर्थेनरःस्नात्वागोसहस्रफलंलभेत्
प्रदक्षिणमुपावृत्ययशःस्थानंव्रजेन्नरः ५९
अभिगम्यमहादेवंविराजतियथाशशी
तत्रकूपोमहाराजविश्रुतोभरतर्षभ ६०
समुद्रायत्रचत्वारोनिवसंतियुधिष्ठिर
ततोपस्पृश्यराजेंद्रकृत्वाचापिप्रदक्षिणम् ६१
नियतात्मानरःपूतोगच्छेतपरमांगतिम्
ततोगच्छेत्कुरुश्रेष्ठशृंगवेरपुरंमहत् ६२
यत्रतीर्णोमहाप्राज्ञोरामोदाशरथिःपुरा
गंगायांतुनरःस्नात्वाब्रह्मचारीजितेंद्रियः ६३
विधूतपाप्माभवतिवाजपेयंचविंदति
ततोमुंजवटंगछेत्स्थानंदेवस्यधीमतः ६४
अभिगम्यमहादेवमभ्यर्च्यचनराधिप
प्रदक्षिणमुपावृत्यगाणपत्यमवाप्नुयात् ६५
ततोगच्छेतराजेंद्रप्रयागमृषिसंस्तुतम्
यत्रब्रह्मादयोदेवादिशश्चसदिगीश्वराः ६६
लोकपालाश्चसिद्धाश्चनिरताःपितरस्तथा
सनत्कुमारप्रमुखास्तथैवचमहर्षयः ६७

तथानागाःसुपर्णाश्चसिद्धाःशुक्रधरास्तथा
सरितःसागराश्चैवगंधर्वाप्सरसस्तथा ६८
हरिश्चभगवानास्तेप्रजापतिपुरस्कृतः
तत्रत्रीरायपिकुंडानितयोर्मध्येनजाह्नवी ६९
प्रयागात्समतिक्रांतासर्वतीर्थपुरस्कृता
तपनस्यसुतातत्रत्रिषुलोकेषुविश्रुता ७०
यमुनागंगयासार्द्धंसंगतालोकभाविनी
गंगायमुनयोर्मध्येपृथिव्याजघनंस्मृतम् ७१
प्रयागंजघनस्यांतमुपस्थमृषयोविदुः
प्रयागंसुप्रतिष्ठानंकंबलाश्वतरावुभौ ७२
तीर्थंभोगवतीचैववेदीप्रोक्ताप्रजापतेः
तत्रवेदाश्चयज्ञाश्चमूर्त्तिमंतोयुधिष्ठिर ७३
प्रजापतिमुपासंतऋषयश्चमहानघाः
यजंतेक्रतुभिर्देवांस्तथाचक्रधरानृप ७४
ततःपुरायतमंनास्तित्रिषुलोकेषुभारत
प्रयागंसर्वतीर्थेभ्यःप्रभावेणाधिकंप्रभो ७५
श्रवणात्तस्यतीर्थस्यनामसंकीर्तनादपि
मूर्धकानमनाद्वापिसर्वपापैःप्रमुच्यते ७६
तत्राभिषेकंयःकुर्यात्संगमेसंशितव्रतः
पुरायंसुमहदाप्नोतिराजसूयाश्वमेधयोः ७७
एषायजनभूमिर्हिदेवानामपितत्कथा
दत्तंतत्रस्वल्पमपिमहद्भवतिभारत ७८
नदेववचनात्तातनलोकवचनादपि
मतिरुत्क्रमणीयातेप्रयागमरणंप्रति ७९
दशतीर्थसहस्राणिषष्टिकोटयस्तथापराः
येषांसान्निध्यमत्रैवकीर्त्तितंकुरुनंदन ८०
चतुर्विद्येचयत्पुरायंसत्यवादिषुचैवयत्
स्नातएवतदाप्नोतिगंगायामुनसंगमे ८१
ततोभोगवतीनामवासुकेस्तीर्थमुत्तमम्
तत्राभिषेकंयःकुर्यात्सोऽश्वमेधमवाप्नुयात् ८२

तत्रहंसप्रपतनंतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम्
दशाश्वमेधिकंचैवगंगायांकुरुनंदन ८३
कुरुक्षेत्रसमागंगायत्रतत्रावगाहिता
विशेषोवैकनखलेप्रयागंपरमंमहत् ८४
यद्यकार्यशतंकृत्वाकृतंगंगावसेवनम्
सर्वंतत्तस्यगंगापोदहत्यग्निरिवेंधनम् ८५
सर्वंदहतिगंगापस्तूलराशिमिवानलः
सर्वंकृतयुगेपुण्यंत्रेतायांपुष्करंस्मृतम् ८६
द्वापरेतुकुरुक्षेत्रंगंगाकलियुगेस्मृता
पुष्करेतुतपस्तप्येद्दानंदद्यान्महालये ८७
मलयेत्वग्निमारोहेद्भृगुतुंगेत्वनाशनम्
पुष्करेतुकुरुक्षेत्रेगंगापोमध्यगेषुच ८८
सद्यस्तारयतेजंतुःसप्तसप्तावरांस्तथा
पुनातिकीर्त्तितापापंदृष्ट्वापुण्यंप्रयच्छति ८९
अवगाढाचपीत्वाचपुनात्यासप्तमंकुलम्
यावदस्थिमनुष्यस्यगंगायाःस्पृशतेजलम् ९०
तावत्सपुरुषोराजन्स्वर्गलोकेमहीयते
यथापुण्यानितीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच ९१
उपास्यपुण्यंलब्ध्वाचभवतिपरलोकभाक्
नगंगासदृशंतीर्थंनदेवःकेशवात्परः ९२
ब्राह्मणेभ्यःपरंनास्तिएवमाहपितामहः
यत्रगंगामहाराजसदेशस्तत्रयोजनम् ९३
सिद्धक्षेत्रंचविज्ञेयंगंगातीरसमाश्रितम्
इदंसत्यंद्विजातीनांसाधूनांमानसेषुच ९४
मुक्तिंचैवजपेत्कर्णेशिष्टस्यानुगतस्यच
इदंधर्म्यमिदंमेध्यमिदंस्वर्ग्यमिदंसुखम् ९५
इदंपुण्यतमंरम्यंपावनंधर्ममुत्तमम्
महीशीर्षमिदंगुह्यंसर्वपापप्रमोचनम् ९६
अधीत्यद्विजमध्येचनिर्मलत्वमवाप्नुयात्
श्रीमत्स्वर्ग्यंमहापुण्यंसपत्नशमनंशिवम् ९७

मेधाजननमग्र्यंवैतीर्थवंशानुकीर्त्तनम्
अपुत्रोलभतेपुत्रमधनोधनमाप्नुयात् ९८
महींविजयतेराजावैश्योधनमवाप्नुयात्
शूद्रोयातीप्सितान्कामान्ब्राह्मणःपारगःपठन् ९९
यश्चेदंशृणुयान्नित्यंतीर्थपुगयंसदाशुचि
जातिस्मरत्वमाप्नोतिनाकपृष्ठेचमोदते १००
गम्यान्यपिचतीर्थानिकीर्तितान्यगमान्यपि
मनसाप्यभिगच्छेतसर्वतीर्थमनीषया १०१
एतानिवसुभिःसाध्यैरादित्यैर्मरुदश्विभिः
ऋषिभिर्देवकल्पैश्चकृतानिसुकृतैषिभिः १०२
एवंत्वमपिकौरव्यविधिनानेनसुव्रत
व्रजतीर्थानिनियतःपुगयंपुगयेनवर्द्धते १०३
भावितैःकरगौःपूर्वमास्तिक्याछ्रुतिदर्शनात्
प्राप्यंतेतानितीर्थानिसद्भिःशिष्टानुदर्शिभिः १०४
नाकृतोनाकृतात्माचनाशुचिर्नचतस्करः
स्नातितीर्थेषुकौरव्यनचवक्रमतिर्नरः १०५
त्वयातुसम्यग्वृत्तेननित्यंधर्मार्थदर्शिना
पितरस्तर्पितास्तातसर्वेचप्रपितामहाः
पितामहपुरोगाश्चदेवाःसर्षिगगास्तथा १०६
वसिष्ठउवाच-
त्वंचधर्मेगधर्मज्ञनित्यमेवाभितोषिताः
दिलीपकीर्तिंमहतींप्राप्स्यसेभुविशाश्वतीम् १०७
नारदउवाच-
एवमुक्त्वाभ्यनुज्ञाप्यवसिष्ठोभगवानृषिः
प्रीतःप्रीतेनमनसातत्रैवांतरधीयत १०८
दिलीपःकुरुशार्दूलशास्त्रतत्त्वार्थदर्शनात्
वसिष्ठवचनाच्चैवपृथिवीमनुचक्रमे १०९
एवमेषामहाभागप्रतिष्ठानेप्रतिष्ठिता
तीर्थयात्रामहापुगयासर्वपापप्रमोचनी ११०
अनेनविधिनायस्तुपृथिवींपर्यटिष्यति

अश्वमेधशतंसाग्रंफलंप्रेत्यैषभोद्त्यते ११११
ततश्चाष्टगुणंपार्थप्राप्स्यसेधर्ममुत्तमम्
दिलीपःपार्थनृपतिर्यथापूर्वमवाप्तवान् ११२
नेताचत्वमृषीन्यस्मात्तस्मात्तेष्टगुणंफलम्
रक्षोगणविकीर्णानितीर्थान्येतानिभारत ११३
नगतिर्विद्यतेऽन्यस्यत्वामृतेकुरुनंदन
इदंदेवर्षिचरितंसर्वतीर्थानुसंश्रितम् ११४
यःपठेत्कल्यमुत्थायसर्वपापैःप्रमुच्यते
ऋषिमुख्याःसदायत्रवाल्मीकिस्त्वथकश्यपः ११५
आत्रेयस्त्वथकौंडिन्योविश्वामित्रोऽथगौतमः
असितोदेवलश्चैवमार्कंडेयोऽथगालवः ११६
भरद्वाजस्यशिष्यश्चमुनिरुद्दालकस्तथा
शौनकःसहपुत्रेणव्यासश्चतपतांवरः ११७
दुर्वासाश्चमुनिश्रेष्ठोजाबालिश्चमहातपाः
एतेऋषिवराःसर्वेत्वत्प्रतीक्ष्यास्तपोधनाः ११८
एभिःसहमहाभागतीर्थान्येतान्यनुव्रज
प्राप्स्यसेमहतींकीर्तिंयथाराजामहाभिषः ११९
यथाययातिर्धर्मात्मायथाराजापुरूरवाः
तथात्वंकुरुशार्दूलस्वेनधर्मेणशोभसे १२०
यथाभगीरथोराजायथारामश्चविश्रुतः
यथावैवृत्रहासर्वान्सपत्नानदहत् पुरा १२१
त्रैलोक्यंपालयामासदेवराट्विगतज्वरः
तथाशत्रुक्षयंकृत्वात्वंप्रजाःपालयिष्यसि १२२
स्वधर्मेणार्जितामुर्वींप्राप्यराजीवलोचन
ख्यातिंयास्यसिवीर्येणकार्त्तवीर्यार्जुनोयथा १२३
सूतउवाच–
एवमाभाष्यराजानंनारदोभगवानृषिः
अनुज्ञाप्यमहाराजंतत्रैवांतरधीयत १२४
युधिष्ठिरोऽपिधर्मात्माऋषिभिःसहसुव्रतः
जगामाखिलतीर्थानिसादरःपृथिवीपतिः १२५

मयोक्तामृषयःसर्वेतीर्थयात्राश्रयांकथाम्
यःपठेच्छृणुयाद्वापिसमुक्तःसर्वपातकैः १२६
मयोक्तमखिलंतत्त्वंकिंभूयःश्रोतुमिच्छथ
ऋषीणांपुरायकीर्तीनांनावक्तव्यंममास्तिवै १२७
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेनानाविधतीर्थकथनं
नामनवत्रिंशोऽध्यायः ३९

चत्वारिंशोऽध्यायः

सूतउवाच-
एवमुक्तानितीर्थानिविष्णुदेहानिसुव्रताः
एषामन्यतमासंगान्मुक्तोभवतिमानवः १
तीर्थानुश्रवणंधन्यंधन्यंतीर्थनिषेवणम्
पापराशिनिपातायनान्योपायःकलौयुगे २
वासंकुर्यामहंतीर्थेतीर्थस्पर्शमहंतथा
एवंयोऽनुदिनंब्रूतेसयातिपरमंमहत् ३
पापानितस्यनश्यंतितीर्थालापनमात्रतः
तीर्थानिखलुधन्यानिधन्यसेव्यानिसुव्रताः ४
तीर्थानांसेवनादेवसेवितोभवतिप्रभुः
नारायणोजगत्कर्तानास्तितीर्थात्परंपदम् ५
ब्राह्मणस्तुलसीचैवअश्वत्थस्तीर्थसंचयः
विष्णुश्चपरमेशानःसेव्यएवसदानृभिः ६
ब्राह्मणानांविशेषेणसेवनंमुनिपुंगवाः
सर्वतीर्थावगाहादेरधिकंविदुरग्रजाः ७
तस्माद्द्विजपदंसाक्षात्सर्वतीर्थमयंशुभम्
भजेतानुदिनंविद्वांस्तत्रतीर्थाधिकंभवेत् ८
अश्वत्थस्यतुलस्याश्चगवांकुर्यात्प्रदक्षिणम्
सर्वतीर्थफलंप्राप्यविष्णुलोकेमहीयते ९
तस्माद्दुष्कृतकर्माणिनाशयेत्तीर्थसेवनात्
अन्यथानरकंयातिकर्म्मभोगाद्धिशाम्यति १०
पापिनांनरकेवासःसुकृतीस्वर्गमश्नुते

तस्मात्पुरयंनिषेवेततीर्थंखलुविचक्षणः ११
ऋषयऊचुः-
श्रुतानिकिलतीर्थानिसमाहात्म्यानिसुव्रत
इदानींश्रोतुमिच्छामःप्रयागस्यविशेषकम् १२
प्रयागंतुपुराप्रोक्तंसंक्षेपात्सूतयत्त्वया
विशेषाच्छ्रोतुमिच्छामःसूतनःकथ्यतामिति १३
सूतउवाच-
साधुपृष्टंमहाभागाःप्रयागंप्रतिसुव्रताः
हंताहंतत्प्रवक्ष्यामिप्रयागस्योपवर्णनम् १४
मार्कंडेयेनकथितंयत्पुरापांडुसूनवे
भारतेतुयदावृत्तेप्राप्तराज्येपृथासुते १५
एतस्मिन्नंतरेराजाकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिरः
भ्रातृशोकेनसंतप्तःचिंतयंस्तुपुनःपुनः १६
आसीद्दुर्योधनोराजाएकादशचमूपतिः
अस्मान्संतप्यबहुशःसर्वेतेनिधनंगताः १७
वासुदेवंसमाश्रित्यपंचशेषास्तुपांडवाः
कथंद्रोणंचभीष्मंचकर्णंचैवमहाबलम् १८
दुर्योधनंचराजानंभ्रातृपुत्रसमन्वितम्
राजानोनिहताःसर्वेयेचान्येशूरमानिनः १९
विनाराज्येनकर्तव्यंकिंभोगैर्जीवितेनवा
धिक्कष्टमितिसंचिंत्यराजाविह्वलतांगतः २०
निश्चेष्टोऽथनिरुत्साहःकिंचित्तिष्ठत्यधोमुखः
लब्धसंज्ञोयदाराजाचिंतयानःपुनःपुनः २१
कंचरेविधिनायोगंनियमंतीर्थमेववा
येनाहंशीघ्रमामुच्येमहापातककिल्बिषात् २२
यत्रस्नात्वानरोयातिविष्णुलोकमनुत्तमम्
कथंपृच्छामिवैकृष्णंयेनेदंकारितंमहत् २३
धृतराष्ट्रंकथंपृच्छेयस्यपुत्रशतंहतम्
व्यासंकथमहंपृच्छेयस्यगोत्रक्षयःकृतः २४
एवंवैक्लव्यमापन्नोधर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः

रुदंतःपांडवाःसर्वेभ्रातृशोकपरिप्लुताः २५
येचतत्रमहात्मानःसमेताःपांडवाश्रिताः
कुंतीचद्रौपदीचैवयेचतत्रसमागताः २६
भूमौनिपतिताःसर्वेरोदमानाःसमंततः
वाराणस्यांतुमार्कंडस्तेनज्ञातोयुधिष्ठरः २७
यथाविक्लवमापन्नोरोदमानःसुदुःखितः
अचिरेणैवकालेनमार्कंडस्तुमहातपाः २८
हस्तिनापुरसंप्राप्तोराजद्वारेसतिष्ठति
द्वारपालोऽपितंदृष्ट्वाराज्ञःकथितवान्द्रुतम् २९
त्वांद्रष्टुकामोमार्कंडोद्वारेतिष्ठत्यसौमुनिः
त्वरितोधर्मपुत्रस्तुद्वारमेत्याहतत्परः ३०
युधिष्ठिरउवाच-
स्वागतंतेमहाप्राज्ञस्वागतंतेमहामुने
अद्यमेसफलंजन्मअद्यमेपावितंकुलम् ३१
अद्यमेपितरस्तृप्तास्त्वयिदृष्टेमहामुने
सिंहासनउपस्थाप्यपादशौचार्चनादिभिः ३२
युधिष्ठिरोमहात्मावैपूजयामासतंमुनिम्
ततस्तमूचेमार्कगडःपूजितोऽहत्वयाविभो ३३
आख्याहित्वरितोराजन्किमर्थंत्वरितंत्वया
केनवाविक्लवीभूतःकथयस्वममाग्रतः ३४
युधिष्ठिरउवाच-
अस्माकंचैवयद्वृत्तंराज्यस्यार्थेमहामुने
एतत्सर्वंविदित्वातुभगवानिहचागतः ३५
मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्महाबाहोयत्रधर्मोव्यवस्थितः
नैवदृष्टंरणेपापंयुध्यमानस्यधीमतः ३६
किंपुनाराजधर्मेणक्षत्रियस्यविशेषतः
तदेवंहृदयेकृत्वातस्मात्पापंनचिंतयेत् ३७
ततोयुधिष्ठिरोराजाप्रणम्यशिरसामुनिम्
पृच्छामित्वांमुनिश्रेष्ठसदात्रैकाल्यदर्शनम्

कथयस्वसमासेनमुच्येऽहयेनकिल्बिषात् ३८
मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्महाभागयन्मांपृच्छसिभारत
एवंसांख्यंचयोगंचतीर्थंचैवयुधिष्ठिर ३९
किंपुनर्ब्राह्मणैःपुण्यैःकीर्तितंवैपुराविभो
प्रयागगमनंश्रेष्ठंनराणांपुण्यकर्मणाम् ४०
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचत्वारिंशोऽध्यायः ४०

एकचत्वारिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
भगवञ्छ्रोतुमिच्छामिपुराकल्पेयथास्थितम्
कथंप्रयागगमनंनराणांतत्रकीदृशम् १
मृतानांकागतिस्तत्रस्नातानांचैवकिंफलम्
येवसंतिप्रयागेतुब्रूहितेषांचकिंफलम्
एतन्मेसर्वमाख्याहिपरंकौतूहलंहिमे २
मार्कंडेयउवाच-
कथयिष्यामितेवत्सनाथेष्टंयच्चयत्फलम्
पुराऋषीणांविप्राणांकथ्यमानंमयाश्रुतम् ३
आप्रयागात्प्रतिष्ठानाद्धर्मकीवासुकीह्रदात्
कंबलाश्वतरौनागौनागाश्चबहुमूलिकाः ४
एतत्प्रजापतिक्षेत्रंत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
अत्रस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः ५
तत्रब्रह्मादयोदेवारक्षांकुर्वंतिसंगताः
अन्येचबहवस्तीर्थाःसर्वपापप्रणाशनाः ६
नशक्याःकथितुंराजन्बहुवर्षशतैरपि
संक्षेपेणप्रवक्ष्यामिप्रयागस्यचकीर्त्तनम् ७
षष्टिर्धनुःसहस्राणिपरिरक्षंतिजाह्नवीम्
यमुनांरक्षतिसदासवितासप्तवाहनः ८
प्रयागंतुविशेषेणस्वयंरक्षतिवासवः
मंडलंरक्षतिहरिर्देवैःसहसुसंमतम् ९

तंवटंरक्षतेनित्यंशूलपाणिर्महेश्वरः
स्थानंरक्षतिवैदेवःसर्वपापहरंशुभम् १०
अधर्मेणवृतोलोकेनैवगच्छतितत्पदम्
स्वल्पमल्पतरंपापंयदातस्यनराधिप ११
प्रयागस्मरमाणस्यसर्वमायातिसंक्षयम्
दर्शनात्तस्यतीर्थस्यनामसंकीर्तनादपि १२
मृत्तिकालभनाद्वापिनरःपापाद्विमुच्यते
पंचकुंडानिराजेंद्रयेषांमध्येतुजाह्नवी १३
प्रयागेतुप्रविष्टस्यपापंक्षरतितत्क्षणात्
योजनानांसहस्रेषुगंगांस्मरतियोनरः १४
अपिदुष्कृतकर्मासौलभतेपरमांगतिम्
कीर्तनान्मुच्यतेपापैर्दृष्ट्वाभद्राणिपश्यति १५
अवगाह्यचपीत्वाचपुनात्यासप्तमंकुलम्
सत्यवादीजितक्रोधोअहिंसांपरमास्थितः १६
धर्मानुसारीतत्त्वज्ञोगोब्राह्मणहितेरतः
गंगायमुनयोर्मध्येस्नातोमुच्येतकिल्बिषात् १७
मनसाचिंतितान्कामान्सम्यक्प्राप्नोतिपुष्कलान्
ततोगत्त्वाप्रयागंतुसर्वदेवाभिरक्षितम् १८
ब्रह्मचारीवसेन्मासंपितृदेवांश्चतर्पयेत्
ईप्सिताँल्लभतेकामान्यत्रतत्राभिजायते १९
तपनस्यसुतादेवीत्रिषुलोकेषुविश्रुता
समागतामहाभागायमुनायत्रनिम्नगाः २०
तत्रसन्निहितोनित्यंसाक्षाद्देवोमहेश्वरः
दुष्प्रापंमानुषैःपुण्यंप्रयागंतुयुधिष्ठिर २१
देवदानवगंधर्वाऋषयःसिद्धचारणाः
तत्रोपस्पृश्यराजेंद्रस्वर्गलोकेमहीयते २२

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेएकचत्वारिंशोऽध्यायः ४२

द्विचत्वारिंशोऽध्यायः

मार्कंडेयउवाच-

शृणुराजन्प्रयागस्यमाहात्म्यंपुनरेवतु
यंगत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेनात्रसंशयः १
आर्तानांचदरिद्राणांनिश्चितव्यवसायिनाम्
स्थानंमुक्त्वाप्रयागंतुनाद्यंयंतुकदाचन २
गंगायमुनमासाद्ययस्तुप्राणान्परित्यजेत्
दीप्तकांचनवर्णाभेविमानेसूर्यवर्चसि ३
गंधर्वाप्सरसांमध्येस्वर्गेमोदतिमानवः
ईप्सिताँल्लभतेकामान्वदंतिऋृषिपुंगवाः ४
सर्वरत्नमयैर्दिव्यैर्नानाध्वजसमाकुलैः
वरांगनासमाकीर्णैर्मोदतेशुभलक्षणैः ५
गीतवादित्रनिर्घोषैःप्रसुप्तःप्रतिबुध्यते
यावन्नस्मरतेजन्मतावत्स्वर्गेमहीयते ६
तत्रस्वर्गात्परिभ्रष्टःक्षीणकर्म्मादिवश्च्युतः
हिरण्यरत्नसंपूर्णेसमृद्धेजायतेकुले ७
तदेवस्मरतेतीर्थंस्मरणात्तत्रगच्छति
देशस्थोयदिवारण्येविदेशेयदिवागृहे ८
प्रयागंस्मरमात्रोपियस्तुप्राणान्परित्यजेत्
सब्रह्मलोकमाप्नोतिवदंतिऋृषिपुंगवाः ९
सर्वकामफलावृत्तामहीयत्रहिरण्मयी
ऋृषयोमुनयःसिद्धायत्रलोकेप्रगच्छति १०
स्त्रीसहस्राकुलेरम्येमंदाकिन्यास्तटेशुभे
मोदतेऋृषिभिःसार्द्धंस्वकृतेनेहकर्मणा ११
सिद्धचारणगन्धर्वैःपूज्यतेदिविदैवतैः
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोजंबुद्वीपपतिर्भवेत् १२
ततःशुभानिकर्माणिचिंतयानःपुनःपुनः
गुणवान्वित्तसंपन्नोभवतीहनसंशयः १३
कर्मणामनसावाचासत्यधर्मप्रतिष्ठितः
गंगायमुनयोर्मध्येयस्तुदानंप्रयच्छति १४
सुवर्णंमणिमुक्तांवायदिधान्यंप्रतिग्रहम्
स्वकार्येपितृकार्येवादेवताभ्यर्चनेऽपिवा १५

निष्फलंतस्यतत्तीर्थंयावत्तत्फलमश्नुते
एवंतीर्थेनगृह्णीयात् पुगयेष्वायतनेषुच १६
निमित्तेषुचसर्वेषुअप्रमत्तोद्विजोभवेत्
कपिलांपाटलावर्णांप्रयागेयःप्रयच्छति १७
स्वर्णशृंगींरौप्यखुरांचैलकंठींपयस्विनीम्
प्रयागेश्रोत्रियंसाधुंग्राहयित्वायथाविधि १८
शुक्लांबरधरंशांतंधर्मज्ञंवेदपारगम्
सागौस्तस्मैचदातव्यागंगायमुनसंगमे १९
वासांसिचमहार्हाणिरत्नानिविविधानिच
यावद्रोमाणितस्यागोःसंतिगात्रेषुसत्तम २०
तावद्वर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
यत्रासौलभतेजन्मसागौस्तत्राभिजायते २१
नचपश्यत्यसौघोरंनरकंतेनकर्मणा
उत्तरान्सकुरून्प्राप्यमोदतेकालमक्षयम् २२
गवांशतसहस्रेभ्योदद्यादेकांपयस्विनीम्
पुत्रान्दारान्तथाभृत्यान्गौरेकाप्रतितारयेत् २३
तस्मात्सर्वेषुदानेषुगोदानंतुविशिष्यते
दुर्गमेविषमेघोरेमहापातकसंभवे
गौरेवरक्षांकुरुतेतस्माद्देयाद्विजातये २४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेएकचत्वारिंशोऽध्यायः ४१

द्विचत्वारिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
यथाप्रयागस्यमुनेमाहात्म्यंकथितंत्वया
तथातथाप्रमुच्येऽहसर्वपापैर्नसंशयः १
भगवन्केनविधिनागंतव्यंधर्मनिश्चयैः
प्रयागेयोविधिःप्रोक्तःतन्मेब्रूहिमहामुने २
मार्कंडेयउवाच-
कथयिष्यामितेवत्सतीर्थयात्राविधिक्रमम्
योगच्छेतकुरुश्रेष्ठप्रयागंदेवसंयुतम् ३

बलीवर्दसमारूढःशृणुतस्यापियत्फलम्
वसतेनरकेघोरेगवांक्रोधेसुदारुणे ४
सलिलंचनगृह्णंतिपितरस्तस्यदेहिनः
यस्तुपुत्रांस्तथाबालान्स्नापयेत्पाययेत्तथा ५
यथात्मनस्तथासर्वान्दानंविप्रेषुदापयेत्
एश्वर्यलोभान्मोहाद्वागच्छेद्यानेनयोनरः ६
निष्फलंतस्यतत्तीर्थंतस्माद्यानंपरित्यजेत्
गंगायमुनयोर्मध्येयस्तुकन्यांप्रयच्छति ७
आर्षेणतुविधानेनयथाविभवसंभवम्
नपश्यतियमंघोरंनरकंतेनकर्मणा ८
उत्तरान्सकुरून्गत्वामोदतेकालमव्ययम्
पुत्रांस्तुदाराँल्लभतेधार्मिकान्नयसंयुतान् ९
तत्रदानंप्रदातव्यंयथाविभवसंभवम्
तेनतीर्थफलैनैववर्द्धतेनात्रसंशयः १०
स्वर्गेतिष्ठतिराजेंद्रयावदाभूतसंप्लवम्
वटमूलंसमाश्रित्ययस्तुप्राणान्परित्यजेत् ११
सर्वलोकानतिक्रम्यरुद्रलोकंचगच्छति
तत्रतेद्वादशादित्यास्तपंतेरुद्रमाश्रिताः १२
निर्दहंतिजगत्सर्वंवटमूलंनदह्यते
नष्टचंद्रार्कपवनंयदाचैकार्णवंजगत् १३
स्वपित्यत्रैववैविष्णुर्जायमानःपुनःपुनः
देवदानवगंधर्वऋषयःसिद्धचारणाः १४
सदासेवंतितत्तीर्थंगंगायमुनसंगमे
तत्रगच्छंतिराजेंद्रप्रयागेसंयुतंचयत् १५
तत्रब्रह्मादयोदेवादिशश्चैवदिगीश्वराः
लोकपालाश्चसाध्याश्चपितरोलोकसंमताः १६
सनत्कुमारप्रमुखास्तथैवपरमर्षयः
अंगिरप्रमुखाश्चैवतथाब्रह्मर्षयःपरे १७
तथानागाश्चसिद्धाश्चसुपर्णाःखेचराश्चये
सरितःसागराःशैलानागाविद्याधरास्तथा १८

हरिश्चभगवानास्तेप्रजापतिपुरस्कृतः
गंगायमुनयोर्मध्येपृथिव्याजघनंस्मृतम् १६
प्रयागंराजशार्दूलत्रिषुलोकेषुविश्रुतम्
ततःपुरायतमंनास्तित्रिषुलोकेषुभारत २०
श्रवणात्तस्यतीर्थस्यनामसंकीर्तनादपि
मृत्तिकालंभनाद्वापिनरःपापात्प्रमुच्यते २१
तत्राभिषेकंयःकुर्य्यात्संगमेसंशितव्रतः
तुल्यंफलमवाप्नोतिराजसूयाश्वमेधयोः २२
नवेदवचनात्तातनलोकवचनादपि
मतिरुत्क्रमणीयातेप्रयागगमनंप्रति २३
दशतीर्थसहस्राणिषष्टिकोटयस्तथापराः
येषांसान्निध्यमत्रैवकीर्तनात्कुरुनंदन २४
यागतिर्योगयुक्तस्यसदुत्थस्यमनीषिणः
सागतिस्त्यजतःप्राणान्गंगायमुनसंगमे २५
तेनजीवंतिलोकेऽस्मिन्यत्रयत्रयुधिष्ठिर
येप्रयागंनसंप्राप्तास्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम् २६
एवंदृष्ट्वातुतत्तीर्थंप्रयागंपरमंपदम्
मुच्यतेसर्वपापेभ्यःशशांकइवराहुणा २७
कंबलाश्वतरौनागौयमुनादक्षिणेतटे
तत्रस्नात्वाचपीत्वाचमुच्यतेसर्वपातकैः २८
तत्रगत्वातुतत्स्थानंमहादेवस्यधीमतः
नरस्तारयतेसर्वान्दशातीतान्दशापरान् २६
कृत्वाभिषेकंतुनरःसोऽश्वमेधफलंलभेत्
स्वर्गलोकमवाप्नोतियावदाभूतसंप्लवम् ३०
पूर्वपार्श्वेतुगंगायांत्रिषुलोकेषुभारत
कूपंचैवतुसामुद्रंप्रतिष्ठानंतुविश्रुतम् ३१
ब्रह्मचारीजितक्रोधस्त्रिरात्रंयदितिष्ठति
सर्वपापविशुद्धात्मासोऽश्वमेधफलंलभेत् ३२
उत्तरेणप्रतिष्ठानाद्भागीरथ्यास्तुपूर्वतः
हंसप्रपतनंनामतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतम् ३३

अश्वमेधफलंतस्मिन्स्नातमात्रस्यभारत
यावच्चन्द्रश्चसूर्यश्चतावत्स्वर्गेमहीयते ३४
उर्वशीपुलिनेरम्येविपुलेहंसपांडुरे
सलिलैस्तर्प्पयेद्यस्तुपितृंस्तत्रविमत्सरः ३५
षष्टिवर्षसहस्राणिषष्टिवर्षशतानिच
सेवतेपितृभिःसार्द्धंस्वर्गलोकंनराधिप ३६
पूज्यतेसततंतत्रऋषिगंधर्वकिन्नरैः
ततःस्वर्गपरिभ्रष्टःक्षीणकर्म्मादिवश्च्युतः ३७
उर्वशीसदृशीनांतुकन्यानांलभतेशतम्
गवांशतसहस्राणांभोक्ताभवतिभूमिप ३८
कांचीनूपुरशब्देनसुप्तोऽसौप्रतिबुध्यते
भुक्त्वातुविपुलान्भोगांस्तत्तीर्थंलभतेपुनः ३९
कुशासनधरोनित्यंनियतःसंयतेंद्रियः
एककालंतुभुंजानोमासंभोगपतिर्भवेत् ४०
सुवर्णालंकृतानांतुनारीणांलभतेशतम्
पृथिव्यामासमुद्रायांमहाभोगपतिर्भवेत् ४१
दशग्रामसहस्राणांभोक्ताभवतिभूमिपः
धनधान्यसमायुक्तोदाताभवतिनित्यशः ४२
सभुक्त्वाविपुलान्भोगांस्तत्तीर्थंस्मरतेपुनः
अथतस्मिन्वटेरम्येब्रह्मचारीजितेंद्रियः ४३
उपोष्ययोगयुक्तश्चब्रह्मज्ञानमवाप्नुयात्
कोटितीर्थंसमासाद्ययस्तुप्राणान्परित्यजेत् ४४
कोटिवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टःक्षीणकर्म्मादिवश्च्युतः ४५
सुवर्णमणिमुक्ताढ्येकुलेभवतिरूपवान्
ततोभोगवतींगत्वावासुकेरुत्तरेणतु ४६
दशाश्वमेधकंतत्रतीर्थंतत्रापरंभवेत्
कृत्वाभिषेकंतुनरःसोऽश्वमेधफलंलभेत् ४७
धनाढ्योरूपवान्दक्षोदाताभवतिधार्मिकः
चतुर्वेदेषुयत्पुण्यंसत्यवादिषुयत्फलम् ४८

अहिंसायांतुयोधर्म्मोगमनादेवतद्भवेत्
कुरुक्षेत्रसमागंगायत्रतत्रावगाह्यते ४९
कुरुक्षेत्राद्दशगुणायत्रसिंध्वासमागता
यत्रगंगामहाभागाबहुतीर्थतपोधना ५०
सिद्धक्षेत्रंहितज्ज्ञेयंनात्रकार्याविचारणा
क्षितौतारयतेमर्त्यान्नागांस्तारयतेऽप्यधः ५१
दिवितारयतेदेवांस्तेनसात्रिपथास्मृता
यावदस्थीनिगंगायांतिष्ठंतितस्यदेहिनः ५२
तावद्वर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
तीर्थानांतुपरंतीर्थंनदीनामुत्तमानदी ५३
मोक्षदासर्वभूतानांमहापातकिनामपि
सर्वत्रसुलभागंगात्रिषुस्थानेषुदुर्लभा ५४
गंगाद्वारेप्रयागेचगंगासागरसंगमे
तत्रस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः ५५
सर्वेषांचैवभूतानांपापोपहतचेतसाम्
गतिमन्वेषमाणानांनास्तिगंगासमागतिः ५६
पवित्राणांपवित्रंयामंगलानांचमंगलम्
महेश्वरशिरोभ्रष्टासर्वपापहराशुभा ५७

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्ये
त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ४३

चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः

मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्प्रयागस्यमाहात्म्यंपुनरेवतु
यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेनात्रसंशयः १
मानसंनामतत्तीर्थंगंगायामुत्तरेतटे
त्रिरात्रोपोषितोभूत्वासर्वान्कामानवाप्नुयात् २
गोभूहिरण्यदानेनयत्फलंप्राप्नुयान्नरः
एतत्फलमवाप्नोतितत्तीर्थंस्मरतेपुनः ३
अकामोवासकामोवागंगायांयोविपद्यते

मृतस्तुभवतिस्वर्गेनरकंनचपश्यति ४
अप्सरोगणसंगीतैःसुप्तोऽसौप्रतिबुध्यते
हंससारसयुक्तेनविमानेनसगच्छति ५
बहुवर्षाणिराजेन्द्रषट्सहस्राणिभुंजते
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टःक्षीणकर्मादिवश्च्युतः ६
सुवर्णमणिमुक्ताढ्येजायतेसमहाकुले
षष्टितीर्थसहस्राणिषष्टितीर्थशतानिच ७
माघेमासिगमिष्यंतिगंगायमुनसंगमे
गवांशतसहस्रस्यसम्यग्दत्तस्ययत्फलम् ८
प्रयागेमाघमासेतुत्र्यहंस्नानस्यतत्फलम्
गंगायमुनयोर्मध्येपंचाग्निंयस्तुसाधयेत् ९
अहीनांगोह्यरोगश्चपंचेन्द्रियसमन्वितः
यावंतिरोमकूपाणितस्यगात्रस्यदेहिनः १०
तावद्वर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोजंबूद्वीपपतिर्भवेत् ११
सभुक्त्वाविपुलान्भोगांस्तत्तीर्थंभजतेनरः
जलप्रवेशंयःकुर्यात्संगमेलोकविश्रुते १२
राहुग्रस्तोयथासोमोविमुक्तःसर्वपातकैः
सोमलोकमवाप्नोतिसोमेनसहमोदते १३
षष्टिवर्षसहस्राणिषष्टिवर्षशतानिच
स्वर्गलोकमवाप्नोतिऋषिगंधर्वसेवितः १४
परिभ्रष्टस्तुराजेंद्रसमृद्धेजायतेकुले
अधःशिरास्तुयोज्वालामूर्ध्वपादःपिबेन्नरः १५
शतंवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते
परिभ्रष्टस्तुराजेंद्रअग्निहोत्रीभवेन्नरः १६
भुक्त्वातुविपुलान्भोगांस्तत्तीर्थंभजतेनरः
यस्तुदेहंविकर्तित्वाशकुनिभ्यःप्रयच्छति १७
विहंगैरुपभुक्तस्यशृणुतस्यापियत्फलम्
शतंवर्षसहस्राणांसोमलोकेमहीयते १८
ततःस्वर्गात्परिभ्रष्टोराजाभवतिधार्मिकः

गुणवान्रूपसंपन्नोविद्वान्सुप्रियदेहवान् १९
भुक्त्वातुविपुलान्भोगांस्तत्तीर्थंभजतेपुनः
यामुनेचोत्तरेकूलेप्रयागस्यतुदक्षिणे २०
ऋणप्रमोचनंनामतीर्थंतत्परमंस्मृतम्
एकरात्रोषितोभूत्वाऋणैःसर्वैःप्रमुच्यते २१
सूर्यलोकमवाप्नोतिअनृणीचसदाभवेत् २२

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्ये
चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ४४

पंचचत्वारिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
एतच्छ्रुत्वाप्रयागस्ययत्त्वयाकीर्तनंकृतम्
विशुद्धमेतद्धृदयंप्रयागगस्यचकीर्तनात्
अनाशकफलंब्रूहिभगवंस्तत्रकीदृशम् १
मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्प्रयागेतुअनाशकफलंविभो
प्राप्नोतिपुरुषोधीमान्श्रद्दधानश्चयादृशम् २
अहीनांगोविरोगश्चपंचेंद्रियसमन्वितः
अश्वमेधफलंतस्यगच्छतस्तुपदेपदे ३
कुलानितारयेद्राजन्दशपूर्वान्दशापरान्
मुच्यतेसर्वपापेभ्योगच्छेतपरमंपदम् ४
युधिष्ठिरउवाच-
महाभागोसिधर्मज्ञदानंवदसिमेप्रभो
अल्पेनैवप्रधानेनबहून्धर्मानवाप्नुयात् ५
अश्वमेधस्तुबहुभिःसुकृतैःप्राप्यतेइह
एतन्मेसंशयंब्रूहिपरंकौतूहलंहिमे ६
मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्महावीरयदुक्तंपद्मयोनिना
ऋषीणांसन्निधौपूर्वंकथ्यमानंमयाश्रुतम् ७
पंचयोजनविस्तीर्णंप्रयागस्यतुमंडलम्

प्रविशंस्तस्यतद्भूमावश्वमेधंपदेपदे ८
व्यतीतान्पुरुषान्सप्तभविष्यांश्चचतुर्दश
नरस्तारयतेसर्वान्यस्तुप्राणान्परित्यजेत् ९
एवंज्ञात्वातुराजेंद्रसदाश्रद्धापरोभवेत्
अश्रद्दधानाःपुरुषाःपापोपहतचेतसः
नप्राप्नुवंतितत्स्थानंप्रयागंदेवनिर्मितम् १०
युधिष्ठिरउवाच-
स्नेहाद्वाद्रव्यलोभाद्वायेतुकामवशंगताः
कथंतीर्थफलंतेषांकथंपुण्यमवाप्नुयुः ११
विक्रयंसर्वभांडानांकार्याकार्यमजानतः
प्रयागेकागतिस्तस्यएवंब्रूहिमहामुने १२
मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्महागुह्यंसर्वपापप्रणाशनम्
मासंवसंस्तुराजेंद्रप्रयागेनियतेंद्रियः १३
मुच्यतेसर्वपापेभ्यःयथादिष्टंस्वयंभुवा
शुचिस्तुप्रयतोभूत्वाऽहिंसकःश्रद्धयान्वितः १४
मुच्यतेसर्वपापेभ्यःसगच्छेत्परमंपदम्
विश्रंभघातकानांतुप्रयागेशृणुतत्फलम् १५
त्रिकालमेवस्नायीतआहारंभैक्ष्यमाचरेत्
त्रिभिर्मासैःप्रमुच्येतप्रयागात्तुनसंशयः १६
अज्ञानेनतुयस्येहतीर्थयात्रादिकंभवेत्
सर्वकामसमृद्धस्तुस्वर्गलोकेमहीयते १७
स्थानंसलभतेनित्यंधनधान्यसमाकुलम्
एवंज्ञानेनसंपूर्णःसदाभवतिभोगवान् १८
तारिताःपितरस्तेननरकात्प्रपितामहाः
धर्मानुसारेतत्त्वज्ञपृच्छतस्तेपुनःपुनः
त्वत्प्रियार्थंसमाख्यातंगुह्यमेतत्सनातनम् १९
युधिष्ठिरउवाच-
अद्यमेसफलंजन्मअद्यमेसफलंकुलम्
प्रीतोऽस्म्यनुगृहीतोऽस्मिदर्शनादेवतेऽद्यवै

त्वद्दर्शनात्तुधर्मात्मन्मुक्तोऽहसर्वपातकैः २०
मार्कंडेयउवाच-
दिष्ट्यातेसफलंजन्मदिष्ट्याततेतारितंकुलम्
कीर्तनाद्वर्द्धतेपुरायंश्रुतंपापप्रणाशनम् २१
युधिष्ठिरउवाच-
यमुनायांतुकिंपुरायंकिंफलंतुमहामुने
एतन्मेसर्वमाख्याहियथादृष्टंयथाश्रुतम् २२
मार्कंडेयउवाच-
तपनस्यसुतादेवीत्रिषुलोकेषुविश्रुता
समागतामहाभागायमुनायत्रनिम्नगा २३
येनैवनिःसृतागङ्गातेनैवयमुनागता
योजनानांसहस्रेषुकीर्तनात्पापनाशिनी २४
तत्रस्नात्वाचपीत्वाचयमुनायांयुधिष्ठिर
कीर्त्तनाल्लभतेपुरायंदृष्ट्वाभद्राणिपश्यति २५
अवगाढाचपीत्वाचपुनात्यासप्तमंकुलम्
प्राणांस्त्यजतियस्तत्रसयातिपरमांगतिम् २६
अग्नितीर्थमितिख्यातंयमुनादक्षिणेतटे
पश्चिमेधर्मराजस्यतीर्थंहरवरंस्मृतम् २७
तत्रस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः
एवंतीर्थसहस्राणियमुनादक्षिणेतटे २८
उत्तरेणप्रवक्ष्यामिआदित्यस्यमहात्मनः
तीर्थंतुविरजंनामयत्रदेवाःसवासवाः २९
उपासतेस्मसंध्यांतुनित्यकालंयुधिष्ठिर
देवाःसेवंतितत्तीर्थंयेचान्येविदुषोजनाः ३०
श्रद्दधानपरोभूत्वाकुरुतीर्थाभिषेचनम्
अन्येचबहवस्तीर्थाःसर्वपापहराःशुभाः ३१
तेषुस्नात्वादिवंयांतियेमृतास्तेऽपुनर्भवाः
गंगाचयमुनाचैवउभेतुल्यफलेस्मृते ३२
केवलंश्रेष्ठभावेनगंगासर्वत्रपूज्यते
एवंकुरुष्वकौंतेयस्वर्गतीर्थाभिषेचनम् ३३

यावज्जीवकृतंपापंतत्क्षणादेवनश्यति
यस्त्विदंकल्यउत्थायपठतेचशृणोतिवा ३४
मुच्यतेसर्वपापेभ्यःस्वर्गलोकंचगच्छति ३५
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेयमुनामाहात्म्ये
पंचचत्वारिंशोऽध्यायः ४५

षट्चत्वारिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
श्रुतंमेब्रह्मणाप्रोक्तंपुराणेपुण्यसम्मितम्
तीर्थानांतुसहस्राणिशतानिनियुतानिच १
सर्वेपुण्याःपवित्राश्चगतिश्चपरमास्मृता
पृथिव्यांनैमिषंपुण्यमंतरिक्षेचपुष्करम् २
प्रयागमपिलोकानांकुरुक्षेत्रंविशिष्यते
सर्वाणिसंपरित्यज्यकथमेकंप्रशंससि ३
अप्रमाणमिदंप्रोक्तमश्रद्धेयमनुत्तमम्
गतिंचपरमांदिव्यांभोगांश्चैवयथेप्सितान् ४
किमर्थमल्पयोगेनबहुधर्मंप्रशंससि
एतंमेसंशयंब्रूहियथादृष्टंथाश्रुतम् ५
मार्कंडेयउवाच-
अश्रद्धेयंनवक्तव्यंप्रत्यक्षमपितद्भवेत्
नरस्यश्रद्दधानस्यपापोपहतचेतसः ६
अश्रद्दधानोह्यशुचिर्दुर्मतिस्त्यक्तमंगलः
एतेपातकिनःसर्वेतेनेदंभाषितंमया ७
शृणुप्रयागमाहात्म्यंयथादृष्टंयथाश्रुतम्
प्रत्यक्षंचपरोक्षंचयथान्यत्संभविष्यति ८
यथैवान्यन्मयादृष्टंपुराराजन्यथाश्रुतम्
शास्त्रंप्रमाणंकृत्वातुपूज्यतेयोगमात्मनः ९
क्लिश्यतेचापरस्तत्रनैवयोगमवाप्नुयात्
जन्मांतरसहस्रेभ्योयोयोगोलभ्येतमानवैः १०
यथायोगसहस्रेणयोगोलभ्येतमानवैः

यस्तुसर्वाणिरत्नानिब्राह्मणेभ्यःप्रयच्छति ११
तेनदानेनदत्तेनयोगोलभ्येतमानवैः
प्रयागेतुमृतस्येदंसर्वंभवतिनान्यथा १२
प्रधानहेतुंवद्दयामिश्रद्दधत्सुचभारत
यथासर्वेषुभूतेषुसर्वत्रैवतुदृश्यते १३
ब्रह्मनैवास्तिवैकिंचिद्यद्वक्तुंत्विदमुच्यते
यथासर्वेषुभूतेषुब्रह्मसर्वत्रपूज्यते १४
एवंसर्वेषुलोकेषुप्रयागःपूज्यतेबुधैः
पूज्यतेतीर्थराजस्यसत्यमेतद्युधिष्ठिर १५
ब्रह्मापिस्मरतेनित्यंप्रयागंतीर्थमुत्तमम्
तीर्थराजमनुप्राप्यनैवान्यत्किंचिदिच्छति १६
कोहिदेवत्वमासाद्यमानुषत्वंचिकीर्षति
अनेनैवानुमानेनत्वंज्ञास्यसियुधिष्ठिर १७
यथापुरायमपुरायंवातथैवकथितंमया
युधिष्ठिरउवाच–
श्रुतंतद्यत्त्वयाप्रोक्तंविस्मितोऽहपुनःपुनः १८
कथंयोगेनतत्प्राप्तिःस्वर्गलोकस्तुकर्मणा
तदाचलभतेभोगान्गांचतत्कर्मणांफलम् १९
तानिकर्माणिपृच्छामिपुनर्यैःप्राप्यतेमहीम्
मार्कंडेयउवाच–
शृणुराजन्महाबाहोयथोक्तकर्म्मणामही २०
गामग्निंब्राह्मणंशास्त्रंकांचनंसलिलंस्त्रियः
मातरंपितरंचैवयोनिंदतिनराधिप २१
नैतेषामूर्ध्वगमनमेवमाहप्रजापतिः
एवंयोगस्यसंप्राप्तिःस्थानंपरमदुर्लभम् २२
गच्छंतिनरकंघोरंयेनराःपापकारिणः
हस्त्यश्वंगामनड्वाहंमणिमुक्तादिकांचनम् २३
परोद्मंहरतेयस्तुपश्चाद्दानंप्रयच्छति
नतेगच्छंतिवैस्वर्गंदातारोयत्रभोगिनः २४
अनेनकर्म्मणायुक्ताःपच्यंतेनरकेऽधमाः

एवंयोगंचधर्म्मंचदातारंचयुधिष्ठिर २५
यथासत्यमसत्यंवाअस्तिनास्तीतियत्फलम्
निरुक्तंतुप्रवक्ष्यामियथायंस्वयमाप्नुयात् २६
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्ये
षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ४६

सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः

मार्कंडेयउवाच-
शृणुराजन्प्रयागस्यमाहात्म्यंपुनरेवतु
नैमिषंपुष्करंचैवगोतीर्थंसिंधुसागरम् १
कुरुक्षेत्रंगयाचैवगंगासागरमेवच
एतेचान्येचबहवोयेचपुण्याःशिलोच्चयाः २
दशतीर्थसहस्राणित्रिंशत्कोटयस्तथापरे
प्रयागेसंस्थितानित्यमेवमाहुर्मनीषिणः ३
त्रीणिचाप्यग्निकुंडानियेषांमध्येतुजाह्नवी
प्रयागादभिनिष्क्रांतासर्वतीर्थपुरस्कृता ४
तपनस्यसुतादेवीत्रिषुलोकेषुविश्रुता
गंगायमुनयासार्धंसंस्थितालोकभाविनी ५
गंगायमुनयोर्मध्येपृथिव्याजघनंस्मृतम्
प्रयागंराजशार्दूलकलांनार्हंतिषोडशीम् ६
तिस्रःकोटयोऽर्द्धकोटीचतीर्थानांवायुरब्रवीत्
दिव्यंभुव्यंतरिक्षेचतत्सर्वंजाह्नविस्मृता ७
प्रयागंसमधिष्ठानंकंबलाश्वतरावुभौ
भोगवत्यथयाचैववेदिरेषाप्रजापतेः ८
तत्रदेवाश्चयज्ञाश्चमूर्तिमंतोयुधिष्ठिर
पूजयंतिप्रयागंतेऋषयश्चतपोधनाः ९
यजंतेक्रतुभिर्देवांस्तथाबहुधनानृपाः
ततःपुण्यतमोनास्तित्रिषुलोकेषुभारत १०
प्रभावात्सर्वतीर्थेभ्यःप्रभवत्यधिकंविभो
दशतीर्थसहस्राणितिस्रःकोटयस्तथापरे ११

यत्रगंगामहाभागासदेशस्तत्तपोवनम्
सिद्धक्षेत्रंतुतज्ज्ञेयंगंगातीरसमाश्रितम् १२
इतिसत्यंद्विजातीनांसाधूनामात्मजस्यवा
सुहृदांचजपेत्कर्णेशिष्यस्यानुगतस्यवा १३
इदंधन्यमिदंस्वर्ग्यमिदंसेव्यमिदंशुभम्
इदंपुगयमिदंरम्यंपावनंधर्ममुत्तमम् १४
महर्षीगामिदंगुह्यंसर्वपापप्रगाशनम्
अधीत्यचद्विजोध्यायन्निर्मलत्वमवाप्नुयात् १५
यश्चेदंशृगुयान्नित्यंतीर्थंपुगयंसदाशुचिः
जातिस्मरत्वंलभतेनाकपृष्ठेचमोदते १६
प्राप्यंतेतानितीर्थानिसद्भिःशिष्टार्थदर्शिभिः
स्नाहितीर्थेषुकौरव्यनचवक्रमतिर्भव १७
त्वयातुसम्यक्पृष्टेनकथितंतुमयाविभो
पितरस्तारिताःसर्वेतारिताश्चपितामहाः १८
प्रयागस्यतुसर्वेतेकलांनार्हंतिषोडशीम्
एवंज्ञानंचयोगंचतीर्थंचैवयुधिष्ठिर १९
बहुक्लेशेनयुज्यंतेततोयांतिपरांगतिम्
प्रयागस्मरगाल्लोकःस्वर्गलोकंचगच्छति २०

इति श्रीपाद्मेमहापुरागेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्ये
सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ४७

अष्टचत्वारिंशोऽध्यायः

युधिष्ठिरउवाच-
कथासर्वात्वियंप्रोक्ताप्रयागस्यमहामुने
एवंमेसर्वमाख्याहियथाचममतारयेत् १
मार्कंडेयउवाच-
शृगुराजन्प्रवक्ष्यामिप्रोक्तंसर्वमिदंजगत्
ब्रह्माविष्णुस्तथेशानोदेवताप्रभुरव्ययः २
ब्रह्मासृजतिभूतानिस्थावरंजंगमंचयत्
तान्येतानिपरोलोकेविष्णुःपालयतिप्रजाः ३

कल्पांतेतत्समग्रंहिरुद्रःसंहरतेजगत्
नददातिचनाध्येतिनकदाचिद्विनश्यति ४
ईश्वरःसर्वभूतानांयःपश्यतिसपश्यति
उत्तरेणप्रतिष्ठानादिदानींब्रह्मतिष्ठति ५
महेश्वरोवटेभूत्वातिष्ठतेपरमेश्वरः
ततोदेवाःसगंधर्वाःसिद्धाश्चपरमर्षयः ६
रक्षंतिपरमंनित्यंपापकर्मपरायणान्
येतुचान्येचतिष्ठंतिनयांतिपरमांगतिम् ७
युधिष्ठिरउवाच-
अप्याहमेयथातत्त्वंयथैषांतिष्ठतेश्रुतम्
केनवाकारणेनैवतिष्ठंतिलोकसंमताः ८
मार्कंडेयउवाच-
प्रयागेनिवसंत्येतेब्रह्मविष्णुमहेश्वराः
कारणंतुप्रवक्ष्यामिशृणुतत्त्वंयुधिष्ठिर ९
पंचयोजनविस्तीर्णंप्रयागस्यतुमंडलम्
तिष्ठंतिरक्षणार्थायपापकर्मनिवारणाः १०
तस्मिंस्तुस्वल्पकंपापंनरकेपातयिष्यति
एवंब्रह्माचविष्णुश्चप्रयागेसमहेश्वरः ११
सप्तद्वीपाःसमुद्राश्चपर्वताश्चमहीतले
तिष्ठंतिध्रियमाणाश्चयावदाभूतसंप्लवम् १२
येचान्येबहवःसर्वेतिष्ठंतिचयुधिष्ठिर
पृथिवीस्थानमारभ्यनिर्मितंदैवतैस्त्रिभिः १३
प्रजापतेरिदंक्षेत्रंप्रयागमितिविश्रुतम्
एतत्पुण्यंपवित्रंचप्रयागंतुयुधिष्ठिर १४
स्वराज्यंकुरुराजेंद्रभ्रातृभिःसहितोभव १५

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्ये
अष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ४८

ऊनपंचाशत्तमोऽध्यायः

सूतउवाच-

भ्रातृभिःसहिताःसर्वेपांडवाधर्मनिश्चयाः
ब्राह्मणेभ्योनमस्कृत्वागुरुदेवांस्त्वतर्पयन् १
वासुदेवोऽपितत्रैवत्तणेनाभ्यागतस्तदा
पांडवैःसहितैःसर्वैःपूज्यमानःसमाधवः २
कृष्णेनसहितैःसर्वैःपुनरेवमहात्मभिः
अभिषिक्तःस्वराज्येतुधर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः ३
एतस्मिन्नंतरेचैवमार्कंडेयोमहात्मवान्
ततःस्वस्तीतिचोक्त्वावैत्तणादाश्रममागतः ४
युधिष्ठिरोऽपिधर्मात्माभ्रातृभिःसहितस्तुसः
महादानंददौचाथधर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः ५
यस्त्विदंकल्यमुत्थायपठतेवाशृणोतिवा
मुच्यतेसर्वपापेभ्योविष्णुलोकंसगच्छति ६
वासुदेवउवाच-
ममवाक्यंतुकर्तव्यंतवस्नेहाद्ब्रवीम्यहम्
नित्यंयज्ञरतोभूत्वाप्रयागेविगतज्वरः ७
प्रयागंसंस्मरन्नित्यंसहास्माभिर्युधिष्ठिर
स्वयंप्राप्स्यसिराजेंद्रस्वर्गलोकंतुशाश्वतम् ८
प्रयागमनुगच्छेद्वावसतेवापियोनरः
सर्वपापविशुद्धात्मास्वर्गलोकंचगच्छति ९
प्रतिग्रहादुपावृत्तःसन्तुष्टोनियतःशुचिः १०
अहंकारनिवृत्तश्चसतीर्थफलमश्नुते
अकोपनश्चराजेंद्रसत्यवादीदृढव्रतः
आत्मोपमश्चभूतेषुसतीर्थफलमश्नुते ११
ऋषिभिःक्रतवःप्रोक्तादेवैश्चापियथाक्रमम्
नहिशक्यादरिद्रेणयज्ञाःप्राप्तुंमहीपते १२
बहूपकरणायज्ञानानासंभारसंभ्रमः
प्राप्यतेविविधैरर्थ्यैःसमृद्धैर्वानरैःक्वचित् १३
योदरिद्रैरपिबुधैःशक्यःप्राप्तुंनरेश्वर
ततोयज्ञफलैःपुरयैस्तन्निबोधजनेश्वर १४
ऋषीणांपरमंगुह्यमिदंभरतसत्तम

तीर्थाभिगमनंपुण्यंयज्ञैरपिविशिष्यते १५
दशकोटिसहस्राणित्रिंशत्कोटयस्तथापरे
माघमासेतुगंगायांगमिष्यंतिनरर्षभ १६
स्वस्थोभवमहाराजभुक्त्वाराज्यमकंटकम्
पुनर्द्रक्ष्यसिराजेंद्रयजमानोविशेषतः १७
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेप्रयागमाहात्म्यं
नामऊनपंचाशत्तमोऽध्यायः ४९

पंचाशत्तमोऽध्यायः

ऋषयऊचुः-
भवताकथितंसर्वंयत्किंचित्पृष्टमेवच
इदानीमपिपृच्छामएकंवदमहामते १
एतेषांखलुतीर्थानांसेवनाद्यत्फलंलभेत्
सर्वेषांकिलकृत्वैकंकर्मकेनचलभ्यते २
एतन्नोब्रूहिसर्वज्ञकर्मैवंयदिवर्तते
सूतउवाच-
कर्मयोगःकिलप्रोक्तोवर्णानांद्विजपूर्वशः ३
नानाविधोमहाभागास्तत्रचैकंविशिष्यते
हरिभक्तिःकृतायेनमनसावचसागिरा ४
जितंतेनजितंतेनजितमेवनसंशयः
हरिरेवसमाराध्यःसर्वदेवेश्वरेश्वरः ५
हरिनाममहामंत्रैर्नश्येत्पापपिशाचकम्
हरेःप्रदक्षिणंकृत्वासकृदप्यमलाशयाः ६
सर्वतीर्थसमाप्लावंलभंतेयन्नसंशयः
प्रतिमांचहरेर्दृष्ट्वासर्वतीर्थफलंलभेत् ७
विष्णुनामपरंजप्त्वासर्वमंत्रफलंलभेत्
विष्णुप्रसादतुलसीमाघ्रायद्विजसत्तमाः ८
प्रचंडंविकरालंतद्यमस्यास्यंनपश्यति
सकृत्प्रणामीकृष्णस्यमातुःस्तन्यंपिबेन्नहि ९
हरिपादेमनोयेषांतेभ्योनित्यंनमोनमः

पुल्कसःश्वपचोवापियेचान्येम्लेच्छजातयः १०
तेऽपिवंद्यामहाभागाहरिपादैकसेवकाः
किंपुनर्ब्राह्मणाःपुरायाभक्ताराजर्षयस्तथा ११
हरौभक्तिंविधायैवगर्भवासंनपश्यति
हरेरग्रेस्वनैरुच्चैर्नृत्यंस्तन्नामकृन्नरः १२
पुनातिभुवनंविप्रागंगादिसलिलंयथा
दर्शनात्स्पर्शनात्तस्यआलापादपिभक्तितः १३
ब्रह्महत्यादिभिःपापैर्मुच्यतेनात्रसंशयः
हरेःप्रदक्षिणंकुर्वन्नुच्चैस्तन्नामकृन्नरः १४
करतालादिसंधानंसुस्वरंकलशब्दितम्
ब्रह्महत्यादिकंपापंतेनैवकरतालितम् १५
हरिभक्तिकथामुक्त्वाख्यायिकांशृणुयाच्चयः
तस्यसंदर्शनादेवपूतोभवतिमानवः १६
किंपुनस्तस्यपापानामाशंकामुनिपुंगवाः
तीर्थानांचपरंतीर्थंकृष्णनाममहर्षयः १७
तीर्थीकुर्वंतिजगतींगृहीतंकृष्णनामयैः
तस्मान्मुनिवराःपुरायंनातःपरतरंविदुः १८
विष्णुप्रसादनिर्माल्यंभुक्त्वाधृत्वाचमस्तके
विष्णुरेवभवेन्मर्त्योयमशोकविनाशनः १९
अर्चनीयोनमस्कार्योहरिरेवनसंशयः
येमहाविष्णुमव्यक्तंदेवंवापिमहेश्वरम् २०
एकीभावेनपश्यंतिनतेषांपुनरुद्भवः ।
तस्मादनादिनिधनंविष्णुमात्मानमव्ययम् २१
हरिंचैकंप्रपश्यध्वंपूजयध्वंतथैवहि
येसमानंप्रपश्यंतिहरिंवैदेवतांतरम् २२
तेयांतिनरकान्घोरांन्नतांस्तुगणयेद्धीरः
मूर्खंवापंडितंवापिब्राह्मणंकेशवप्रियम् २३
श्वपाकंवामोचयतिनारायणःस्वयंप्रभुः
नारायणात्परोनास्तिपापराशिदवानलः २४
कृत्वापिपातकंघोरंकृष्णनाम्नाविमुच्यते

स्वयंनारायणोदेवः स्वनाम्निजगतांगुरुः २५
आत्मनोऽभ्यधिकांशक्तिंस्थापयामाससुव्रताः
अत्रयेविवदंतेवैआयासलघुदर्शनात् २६
फलानांगौरवाच्चापितेयांतिनरकंबहु
तस्माद्धरौभक्तिमान्स्याद्धरिनामपरायणः २७
पूजकंपृष्ठतोरक्षेन्नामिनंवक्षसिप्रभुः
हरिनाममहावज्रंपापपर्वतदारणे २८
तस्यपादौतुसफलौतदर्थंगतिशालिनौ
तावेवधन्यावाख्यातौयौतुपूजाकरौकरौ २९
उत्तमांगमुत्तमांगंतद्धरौनम्रमेवयत्
साजिह्वायाहरिंस्तौतितन्मनस्तत्पदानुगम् ३०
तानिलोमानिचोच्यंतेयानितन्नाम्निचोत्थितम्
कुर्वंतितच्चनेत्रांबुयदच्युतप्रसंगतः ३१
अहोलोकाअतितरांदैवदोषेणवंचिताः
नामोच्चारणमात्रेणमुक्तिदंनभजंतिवै ३२
वंचितास्तेचकलुषाःस्त्रीणांसंगप्रसंगतः
प्रतिष्ठंतिचलोमानियेषांनोकृष्णशब्दने ३३
तेमूर्खाह्यकृतात्मानःपुत्रशोकादिविह्वलाः
रुदंतिबहुलालापैर्नकृष्णाक्षरकीर्तने ३४
जिह्वांलब्ध्वापिलोकेऽस्मिन्कृष्णनामजपेन्नहि
लब्ध्वापिमुक्तिसोपानंहेलयैवच्यवंतिते ३५
तस्माद्यत्नेनवैविष्णुंकर्मयोगेनमानवः
कर्मयोगार्च्चितोविष्णुःप्रसीदत्येवनान्यथा ३६
तीर्थादप्यधिकंतीर्थंविष्णोर्भजनमुच्यते
सर्वेषांखलुतीर्थानांस्नानपानावगाहनैः ३७
यत्फलंलभतेमर्त्यस्तत्फलंकृष्णसेवनात्
यजंतेकर्मयोगेनधन्याएवनराहरिम् ३८
तस्माद्भजध्वंमुनयःकृष्णंपरममंगलम् ३९

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेविष्णुभक्तिप्रशंसनं
नामपंचाशत्तमोऽध्यायः ५०

एकपंचाशत्तमोऽध्यायः

ऋषयऊचु-
कर्मयोगःकथंसूतयेनचाराधितोहरिः
प्रसीदतिमहाभागवदनोवदतांवर १
येनासौभगवानीशःसमाराध्योमुमुक्षुभिः
तद्वदाखिललोकानांरक्षणंधर्मसंग्रहम् २
तंकर्मयोगंवदनःसूतमूर्तिमयस्तुयः
इतिशुश्रूषवोविप्राभवदग्रेव्यवस्थिताः ३
सूतउवाच-
एवमेवपुरापृष्टोव्यासःसत्यवतीसुतः
ऋषिभिरग्निसंकाशैर्व्यासस्तानाहतच्छृणु ४
व्यासउवाच-
शृणुध्वंमृषयःसर्वेवक्ष्यमाणंसनातनम्
कर्मयोगंब्राह्मणानामात्यंतिकफलप्रदम् ५
आम्नायसिद्धमखिलंब्राह्मणार्थंप्रदर्शितम्
ऋषीणांशृण्वतांपूर्वंमनुराहप्रजापतिः ६
सर्वव्याधिहरंपुण्यमृषिसंघैर्निषेवितम्
समाहितधियोयूयंशृणुध्वंगदतोमम ७
कृतोपनयनोवेदानधीयीतद्विजोत्तमः
गर्भाष्टमेऽष्टमेवाब्देस्वसूत्रोक्तविधानतः ८
दंडीचमेखलीसूत्रीकृष्णाजिनधरोमुनिः
भिक्षाहारोगुरुहितोवीक्ष्यमाणोगुरोर्मुखम् ९
कार्पासमुपवीतार्थंनिर्मितंब्रह्मणापुरा
ब्राह्मणानांत्रिवृत्सूत्रंकौशंवावस्त्रमेववा १०
सदोपवीतीचैवस्यात्सदाबद्धशिखोद्विजः
अन्यथायत्कृतंकर्म्मतद्भवत्ययथाकृतम् ११
वसेदविकृतंवासःकार्पासंवाकषायकम्
तदेवपरिधानीयंशुक्लंतांतवमुत्तमम् १२
उत्तरंतुसमाम्नातंवासःकृष्णाजिनंशुभम्
अभावेगावयमपिरौरवंवाविधीयते १३

उद्धृत्यदक्षिणंबाहुंसव्यबाहौसमर्पितम्
उपवीतंभवेन्नित्यंनिवीतंकंठसज्जने १४
सव्यबाहुंसमुद्धृत्यदक्षिणेतुधृतंद्विजाः
प्राचीनावीतमित्युक्तंपित्र्येकर्मणियोजयेत् १५
अग्न्यागारेगवांगोष्ठेहोमेतप्येतथैवच
स्वाध्यायेभोजनेनित्यंब्राह्मणानांचसन्निधौ १६
उपासनेगुरूणांचसंध्ययोःसाधुसंगमे
उपवीतीभवेन्नित्यंविधिरेषसनातनः १७
मौंजीत्रिवृत्समांश्लिष्टांकुर्याद्विप्रस्यमेखलाम्
मुंजाभावेकुशेनाहुर्ग्रंथिनैकेनवात्रिभिः १८
धारयेद्वैणवपालाशौदंडौकेशांतिकौद्विजः
यज्ञार्हवृक्षजंवाथसौम्यमव्रणमेवच १९
सायंप्रातर्द्विजःसंध्यामुपासीतसमाहितः
कामाल्लोभाद्भयान्मोहात्त्यक्त्वैनांपतितोभवेत् २०
अग्निकार्यंततःकुर्यात्सायंप्रातःप्रसन्नधीः
स्नात्वासंतर्पयेद्देवानृषीन्पितृगणांस्तथा २१
देवताभ्यर्चनंकुर्यात्पुष्पैःपत्रैर्यवांबुभिः
अभिवादनशीलःस्यान्नित्यंवृद्धेषुधर्मतः २२
असावहंभोनामेतिसम्यक्प्रणतिपूर्वकम्
आयुरारोग्यसिद्ध्यर्थंतंद्रादिपरिवर्जितः २३
आयुष्मान्भवसौम्येतिवचोविप्रोऽभिवादने
आकारश्चास्यनाम्नोंऽतेवाच्यःपूर्वाक्षरप्लुतः २४
योनवेत्त्यभिवादस्यविप्रःप्रत्यभिवादनम्
नाभिवाद्यःसविदुषायथाशूद्रस्तथैवसः २५
व्यत्यस्तपाणिनाकार्यंपादसंग्रहणंगुरोः
सव्येनसव्यःस्प्रष्टव्योदक्षिणेनतुदक्षिणः २६
लौकिकंवैदिकंवापितथाध्यात्मिकमेववा
अवाप्यप्रयतोज्ञानंतंपूर्वमभिवादयेत् २७
नोदकंधारयेद्भैक्ष्यंपुष्पाणिसमिधस्तथा
एवंविधानिचान्यानिनदेवार्थेषुकर्म्मसु २८

ब्राह्मणंकुशलंपृच्छेत्क्षत्रबंधुमनामयम्
वैश्यंक्षेमंसमागम्यशूद्रमारोग्यमेवच २९
उपाध्यायःपिताज्येष्ठोभ्राताात्राताचभीतितः
मातुलःश्वशुरश्चैवमातामहपितामहौ ३०
वर्णश्रेष्ठःपितृव्यश्चपुंसोऽत्रगुरवःस्मृताः
मातामातामहीगुर्वीपितुर्मातुश्चसोदराः ३१
श्वश्रूःपितामहीज्येष्ठाधात्रीचगुरवःस्त्रियः
ज्ञेयस्तुगुरुवर्गोऽयमातृतःपितृतोद्विजाः ३२
अनुवर्तनमेतेषांमनोवाक्कायकर्मभिः
गुरून्दृष्ट्वासमुत्तिष्ठेदभिवाद्यकृताञ्जलि ३३
नैतैरुपविशेत्सार्द्धंविवदेन्नात्मकारणात्
जीवितार्थमपिद्वेषाद्गुरुभिर्नैवभाषणम् ३४
उद्रिक्तोऽपिगुणैरन्यैर्गुरुद्वेषीपतत्यधः
गुरूणामपिसर्वेषांपंचपूज्याविशेषतः ३५
तेषामाद्यास्त्रयःश्रेष्ठास्तेषांमातासुपूजिता
योभावयतियासूतेयेनविद्योपदिश्यते ३६
ज्येष्ठोभ्राताचभर्ताचपंचैतेगुरवःस्मृताः
आत्मनःसर्वयत्नेनप्राणत्यागेनवापुनः ३७
पूजनीयाविशेषेणपंचैतेभूतिमिच्छता
यावत्पिताचमाताचद्वावेतौनिर्विकारिणौ ३८
तावत्सर्वंपरित्यज्यपुत्रःस्यात्तत्परायणः
पितामाताचसुप्रीतौस्यातांपुत्रगुणैर्यदि ३९
सपुत्रःसकलंधर्मंप्राप्नुयात्तेनकर्मणा
नास्तिमातृसमंदैवंनास्तिपितृसमोगुरुः ४०
तयोःप्रत्युपकारोऽपिनकथंचनविद्यते
तयोर्नित्यंप्रियंकुर्यात्कर्मणामनसागिरा ४१
नताभ्यामननुज्ञातोधर्ममन्यंसमाचरेत्
वर्जयित्वामुक्तिफलंनित्यंनैमित्तिकंतथा ४२
धर्मसारःसमुद्दिष्टःप्रेत्यानंतफलप्रदः
सम्यगाराध्यवक्तारंविसृष्टस्तदनुज्ञया ४३

शिष्योविद्याफलंभुंक्तेप्रेत्यचापद्यतेदिवि
योभ्रातरंपितृसमंज्येष्ठंमूढोऽवमन्यते ४४
तेनदोषेणसंप्रेत्यनिरयंघोरमृच्छति
पुंसांवर्त्मनिसृष्टेनपूज्योभर्तातुसर्वदा ४५
अपिमातरिलोकेऽस्मिन्नुपकाराद्धिगौरवम्
मातुलांश्चपितृव्यांश्चश्वशुरानृत्विजोगुरून् ४६
असावहमितिब्रूयात्प्रत्युत्थायाभिवादयेत्
अवाच्योदीक्षितोनाम्नायवीयानपियोभवेत् ४७
भोभवत्पूर्वकंत्वेनमभिभाषेतधर्मवित्
अभिवाद्यश्चपूज्यश्चशिरसानम्यएवच ४८
ब्राह्मणक्षत्रियाद्यैश्चश्रीकामैःसादरंसदा
नाभिवाद्याश्चविप्रेणक्षत्रियाद्याःकथंचन ४९
ज्ञानकर्मगुणोपेतायद्यप्येतेबहुश्रुताः
ब्राह्मणःसर्ववर्णानांस्वस्तिकुर्यादितिश्रुतिः ५०
सवर्णेनसवर्णानांकार्यमेवाभिवादनम्
गुरुरग्निर्द्विजातीनांवर्णानांब्राह्मणोगुरुः ५१
पतिरेकोगुरुःस्त्रीणांसर्वत्राभ्यागतोगुरुः
विद्याकर्मवयोबंधुर्वित्तंभवतिपंचमम् ५२
मान्यस्थानानिपंचाहुःपूर्वंपूर्वंगुरूत्तरात्
पंचानांत्रिषुवर्णेषुभूयांसिबलवंतिच ५३
यत्रस्युःसोऽत्रमानार्हःशूद्रोऽपिदशमींगतः
पंथादेयोब्राह्मणायस्त्रियैराज्ञेविचक्षुषे ५४
वृद्धायभारभग्नायरोगिणेदुर्बलायच
भिक्षामाहृत्यशिष्टानांगृहेभ्यःप्रयतोऽन्वहम् ५५
निवेद्यगुरुवेऽश्नीयाद्वाग्यतस्तदनुज्ञया
भवत्पूर्वंचरेद्भैक्ष्यमुपवीतीद्विजोत्तमः ५६
भवन्मध्यंतुराजन्योवैश्यस्तुभवदुत्तरम्
मातरंवास्वसारंवामातुर्वाभगिनींनिजाम् ५७
भिक्षेतभिक्षांप्रथमंयाचैनंनविमानयेत्
सजातीयगृहेष्वेवसार्ववर्णिकमेववा ५८

भैक्ष्यस्याचरणंप्रोक्तंपतितादिविवर्जितम्
वेदयज्ञैरहीनानांप्रशस्तानांस्वकर्म्मसु ५९
ब्रह्मचार्य्याहरेद्भैक्ष्यंगृहेभ्यःप्रयतोऽन्वहम्
गुरोःकुलेनभिक्षेतनज्ञातिकुलबंधुषु ६०
अलाभेत्वन्यगेहानांपूर्वंपूर्वंविवर्जयेत्
सर्वंवाविचरेद्ग्रामंपूर्वोक्तानामसंभवे ६१
नियम्यप्रयतोवाचंदिशस्त्वनवलोकयन्
समाहृत्यतुभैक्ष्यान्नंयावदर्थममायया ६२
भुंजीतप्रयतोनित्यंवाग्यतोऽनन्यमानसः
भैक्ष्येणवर्तयेन्नित्यंनैवेकान्नोभवेद्व्रती ६३
भैक्ष्यैणवर्त्तिनोवृत्तिरुपवाससमास्मृता
पूजयेदशनंनित्यमद्याच्चैनमकुत्सयन् ६४
दृष्ट्वाहृष्येत्प्रसीदेच्चप्रतिनंदेच्चसर्वशः
अनारोग्यमनायुष्यमस्वर्ग्यंचातिभोजनम् ६५
अपुण्यंलोकविद्विष्टंतस्मात्तत्परिवर्जयेत्
प्राङ्मुखोऽन्नानिभुंजीतसूर्याभिमुखमेववा ६६
नाद्यादुदङ्मुखोनित्यंविधिरेषसनातनः
प्रक्षाल्यपाणिपादौचभुंजानोद्विरुपस्पृशेत् ६७
शुद्धेदेशेसमासीनोभुक्त्वाचद्विरुपस्पृशेत् ६८

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेकर्मयोगकथनं
नामएकपंचाशत्तमोऽध्यायः ५१

द्विपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
भुक्त्वापीत्वाचसुप्त्वाचस्नात्वारथ्योपसर्पणे
ओष्ठावलोमकौस्पृष्ट्वावासोविपरिधायच १
रेतोमूत्रपुरीषाणामुत्सर्गेऽनृतभाषणे
ष्ठीवित्वाऽध्ययनारंभेकासश्वासागमेतथा २
चत्वरंवाश्मशानंवासमाक्रम्यद्विजोत्तमः
संध्ययोरुभयोस्तद्वदाचांतोऽप्याचमेत्पुनः ३

चंडालम्लेच्छसंभाषेस्त्रीशूद्रोच्छिष्टभाषणे
उच्छिष्टंपुरुषंदृष्ट्वाभोज्यंचापितथाविधम् ४
आचामेदश्रुपातेवालोहितस्यतथैवच
भोजनेसंध्ययोःस्नात्वापीत्वामूत्रपुरीषयोः ५
आगतोवाचमेत्सुप्त्वासकृत्सकृदथान्यतः
अग्नेर्गवामथालंभेस्पृष्ट्वाप्रयतमेववा ६
स्त्रीणामथात्मनःस्पर्शेनीलद्यंवापरिधायच
उपस्पर्शेज्जलंवार्द्रतृणंवाभूमिमेवच ७
केशानांचात्मनःस्पर्शेवाससःस्खलितस्यच
अनुष्णाभिरफेनाभिरदुष्टाभिश्चधर्मतः ८
शौचेऽप्सुसर्वदाचामेदासीनःप्रागुदङ्मुखः
शिरःप्रावृत्यकंठंवामुक्तकेशशिखोऽपिवा ९
अकृत्वापादयोःशौचंमार्गतोनशुचिर्भवेत्
सोपानत्कोपानस्थोवानोष्णीषीचाचमेद्बुधः १०
नचैववर्षधाराभिर्नतिष्ठन्नुद्धृतोदकैः
नैकहस्तार्पितजलैर्विनासूत्रेणवापुनः ११
नपादुकासनस्थोवाबहिर्जानुरथापिवा
नजल्पन्नहसन्प्रेक्षन्शयानस्तल्पएवच १२
नाविक्षिताभिःफेनाद्यैरुपेताभिरथापिवा
शूद्राशुचिकरोन्मुक्तैर्नक्षाराभिस्तथैवच १३
नचैवांगुलिभिःशब्दंनकुर्यान्नान्यमानसः
नवर्णरसदुष्टाभिर्नचैवप्रदरोदकैः १४
नपाणिक्षुभिताभिर्वानबहिर्गंधएववा
हृद्गाभिःपूयतेविप्रःकंठ्याभिःक्षत्रियःशुचिः १५
प्राशिताभिस्तथावैश्यःस्त्रीशूद्रौस्पर्शतोंऽततः
अंगुष्ठमूलांतरतोरेखायांब्राह्ममुच्यते १६
अंतरांगुष्ठदेशिन्यैःपितृणांतीर्थमुच्यते
कनिष्ठामूलतःपश्चात्प्राजापत्यंप्रचक्षते १७
अंगुल्यग्रंस्मृतंदैवंतदेवार्षंप्रकीर्तितम्
मूलेनदैवमार्षंस्यादाग्नेयंमध्यतःस्मृतम् १८

तदेवसौमिकंतीर्थमेतज्ज्ञात्वानमुह्यति
ब्राह्मेणैवतुतीर्थेनद्विजोनित्यमुपस्पृशेत् १९
होमयेद्वाथदैवेननतुपित्र्येणवैद्विजाः
त्रिःप्राश्नीयादपःपूर्वंब्राह्मेणप्रयतस्ततः २०
संमृज्यांगुष्ठमूलेनमुखंवैसमुपस्पृशेत्
अंगुष्ठानामिकाभ्यांतुस्पृशेन्नेत्रद्वयंततः २१
तर्जन्यंगुष्ठयोगेनस्पृशेन्नासापुटद्वयम्
कनिष्ठांगुष्ठयोगेनश्रवणेसमुस्पृशेत् २२
सर्वासामथयोगेनहृदयंतुतनवा
स्पृशेद्वैशिरसस्तद्वदंगुष्ठेनांसकद्वयम् २३
त्रिःप्राश्नीयाद्यदंभस्तुप्रीतास्तेनास्यदेवताः
ब्रह्माविष्णुर्महेशश्चभवंतीत्यनुशुश्रुम २४
गंगाचयमुनाचैवप्रीयेतेपरिमार्जनात्
संस्पृष्टयोर्लोचनयोःप्रीयेतेशशिभास्करौ २५
नासत्यदस्रौप्रीयेतेस्पृशेन्नासापुटद्वयम्
कर्णयोःस्पृष्टयोस्तद्वत्प्रीयेतेचानिलानलौ २६
संस्पृष्टेहृदयेचास्यप्रीयंतेसर्वदेवताः
मूर्ध्निसंस्पर्शनादेकःप्रीतःसपुरुषोभवेत् २७
नोच्छिष्टंकुर्वतेवक्त्रेविप्रुषोंगेलगंतियाः
दंतवद्दंतलग्नेषुजिह्वास्पर्शेशुचिर्भवेत् २८
स्पृशंतिबिंदवःपादौयआचामयतःपरान्
भूमिपांशुसमाज्ञेयानतैरस्पृश्यताभवेत् २९
मधुपर्केचसोमेचतांबूलस्यचभक्षणे
फलमूलेचेक्षुदंडेनदोषंप्राहवैमनुः ३०
प्रचरंश्चान्नपानेषुद्रव्यहस्तोभवेन्नरः
भूमौनिक्षिप्यतद्द्रव्यमाचम्याभ्युक्षयेत्तुतत् ३१
तैजसंवैसमादाययद्युच्छिष्टोभवेद्दिवजः
भूमौनिक्षिप्यतद्द्रव्यमाचम्याभ्युक्षयेत्तुतत् ३२
यद्यद्द्रव्यंसमादायभवेदुच्छेषणान्वितः
अनिधायैवतद्द्रव्यंभूमौत्वशुचितामियात् ३३

वस्त्रादिषुविकल्पःस्यात्तत्संस्पृश्याचमेदिह
अरण्येनिर्जनेरात्रौचौरव्याघ्राकुलेपथि ३४
कृत्वामूत्रंपुरीषंवाद्रव्यहस्तोनदुष्यति
निधायदक्षिणेकर्णेब्रह्मसूत्रमुदङ्मुखः ३५
अह्निकुर्याच्छकृन्मूत्रंरात्रौचेद्दक्षिणामुखः
अंतर्धायमहींकाष्ठैःपत्रैर्लोष्टतृणेनवा ३६
प्रावृत्यचशिरःकुर्याद्विरामूत्रस्यविसर्जनम्
छायाकूपनदीगोष्ठचैत्यांभःपथिभस्मसु ३७
अग्नौचैवश्मशानेचविरामूत्रंनसमाचरेत्
नगोमयेनकाष्ठेवामहावृक्षेऽथशाद्वले ३८
नतिष्ठन्नचनिर्वासानचपर्वतमंडले
नजीर्णदेवायतनेवल्मीकेनकदाचन ३९
नससत्वेषुगर्तेषुनगच्छन्नसमाचरेत्
तुषांगारकपालेषुराजमार्गेतथैवच ४०
नक्षेत्रेनबिलेवापिनतीर्थेनचतुष्पथे
नोद्यानेऽपासमीपेवानोषरेनगराशये ४१
नसोपानत्पादुकोवाछत्रीवानांतरिक्षके
नचैवाभिमुखःस्त्रीणांगुरुब्राह्मणयोर्गवाम् ४२
नदेवदेवालययोरपामपिकदाचन
नज्योतींषिनिरीक्षन्वानवाप्रतिमुखोथवा ४३
प्रत्यादित्यंप्रत्यनलंप्रतिसोमंतथैवच
आहृत्यमृत्तिकांकूलाल्लेपगंधापकर्षणीम् ४४
कुर्यादतंद्रितःशौचंविशुद्धैरुद्धृतोदकैः
नाहरेन्मृतिकांविप्रःपांशुलांनसकर्दमाम् ४५
नमार्गान्नोषराद्देशाच्छौचशिष्टांपरस्यच
नदेवायतनात्कूपाद्ग्रामान्नचजलात्तथा ४६
उपस्पृशेत्ततोनित्यंपूर्वोक्तेनविधानतः ४७
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेकर्मयोगकथने
द्विपंचाशत्तमोऽध्यायः ५२

त्रिपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
एवंदंडादिभिर्युक्तःशौचाचारसमन्वितः
स्राहूतोध्यापनंकुर्याद्वीन्द्यमाणोगुरोर्मुखम् १
नित्यमुद्यतपाणिःस्यात्साध्वाचारःसुसंयतः
स्रास्यतामितिचोक्तःसन्नासीताभिमुखंगुरोः २
प्रतिश्रवणसंभाषेशयानोनसमाचरेत्
स्रासीनोनचभुंजानोनतिष्ठेन्नपराङ्मुखः ३
नीचैःशय्यासनंचास्यसर्वदागुरुसन्निधौ
गुरोस्तुचन्नुर्विषयेनयथेष्टासनोभवेत् ४
नोदाहरेदस्यनामपरेन्नमपिकेवलम्
नचैवास्यानुकुर्वीतगतिभाषणचेष्टितम् ५
गुरोर्यत्रपरीवादोनिंदावापिप्रवर्तते
कर्णौतत्रपिधातव्यौगंतव्यंवाततोऽन्यतः ६
दूरस्थोनार्चयेदेनंनक्रुद्धोनांतिकेस्त्रियः
नचैवास्योत्तरंब्रूयात्स्थितोनासीतसन्निधौ ७
उदकुंभंकुशान्पुष्पंसमिधोऽस्याहरेत्सदा
मार्जनंलेपनंनित्यमंगानांवैसमाचरेत् ८
नास्यनिर्माल्यशयनंपादुकोपानहावपि
स्राक्रामेदासनंचास्यच्छायादीन्वाकदाचन ९
साधयेद्दंतकाष्ठादींल्लब्धंचास्मैनिवेदयेत्
स्रनापृच्छ्यनगंतव्यंभवेत्प्रियहितेरतः १०
नपादौसारयेदस्यसन्निधानेकदाचन
जृंभितंहसितंचैवकंठप्रावरणंतथा ११
वर्जयेत्सन्निधौनित्यमंगस्फोटनमेवच
यथाकालमधीयीतयावन्नविमनागुरुः १२
स्रासीनोऽधोगुरोःपार्श्वेसेवांचसुसमाहितः
स्रासनेशयनेयानेनैवतिष्ठेत्कदाचन १३
धावंतमनुधावेतगच्छंतमनुगच्छति
गोश्वोष्ट्रयानप्रासादेतथाधोविष्टरेषुच १४

आसीतगुरुणासार्द्धंशिलाफलकनौषुच
जितेंद्रियःस्यात्सततंवश्यात्माक्रोधनःशुचिः १५
प्रयुंजीतसदावाचंमधुरांहितकारिणीम्
गंधमाल्यंरसंकल्पंशुक्तिंप्राणिविहिंसनम् १६
अभ्यंजनांजनोन्मर्द्दच्छत्रधारणमेवच
कामंलोभंभयंनिद्रांगीतवादित्रनर्तनम् १७
आतर्जनंपरीवादंस्त्रीप्रेक्षालंभनंतथा
परोपघातंपैशुन्यंप्रयत्नेनविवर्जयेत् १८
उदकुंभंसुमनसोगोशकृन्मृत्तिकाकुशान्
आहरेद्यावदन्नानिभैक्ष्यंचाहरहश्चरेत् १९
घृतंचलवणंसर्वंवर्ज्यंपर्युषितंचयत्
अनृत्यदर्शीसततंभवेद्गीतादिनिस्पृहः २०
नादित्यंवैसमीहेतनाचरेद्दंतधावनम्
एकांतमशुचिस्त्रीभिःशूद्राद्यैरभिभाषणम् २१
गुरूच्छिष्टंभेषजान्नंप्रयुंजीतनकामतः
मलापकर्षणंस्नानंनाचरेद्धिकदाचन २२
नकुर्यान्मानसंविप्रोगुरोस्त्यागेकथंचन
मोहाद्वायदिवालोभात्त्यक्त्वातुपतितोभवेत् २३
लौकिकंवैदिकंवापितथाध्यात्मिकमेववा
आददीतयतोज्ञानंतंनद्रुह्येत्कदाचन २४
गुरोरप्यवलिप्तस्यकार्याकार्यमजानतः
उत्पथप्रतिपन्नस्यनमनुस्त्यागमब्रवीत् २५
गुरोर्गुरौसन्निहितेगुरुवद्वृत्तिमाचरेत्
नत्वाभिसृष्टोगुरुणास्वान्गुरूनभिवादयेत् २६
विद्यागुरुष्वेतदेवंनित्यावृत्तिषुयोगिषु
प्रतिषेधत्सुचाधर्माद्धितंचोपदिशत्सुच २७
श्रेयःस्वगुरुवद्वृत्तिंनित्यमेवसमाचरेत्
गुरुपुत्रेषुदारेषुगुरोश्चैवस्वबंधुषु २८
बालःसंमानयेन्मान्याञ्छिष्टोवायदिकर्म्मणि
अध्यापयन्गुरोःसूनुंगुरुवन्मानमर्हति २९

उत्सादनंचगात्राणांस्नापनोच्छिष्टभोजनः
नकुर्याद्गुरुपुत्रस्यपादयोःशौचमेवच ३०
गुरुवत्प्रतिपूज्याश्चसवर्णागुरुयोषितः
असवर्णाश्चसंपूज्याःप्रत्युत्थानाभिवादनैः ३१
अभ्यंजनंस्नापनंचगात्रोत्सादनमेवच
गुरुपत्न्यानकार्याणिकेशानांचप्रसाधनम् ३२
गुरुपत्नीतुयुवतीनाभिवाद्यातुपादयोः
कुर्वीतवंदनंभूम्यामसावहमितिब्रुवन् ३३
विप्रोष्यपादग्रहणपूर्वकंचाभिवादनम्
गुरुदारेषुकुर्वीतसतांधर्म्ममनुस्मरन् ३४
मातृष्वसामातुलानीश्वश्रूश्चाथपितृष्वसा
संपूज्यागुरुपत्नीवत्समास्तागुरुभार्यया ३५
भ्रातृभार्याश्चसंग्राह्यासवर्णाहन्यहन्यपि
विप्रोष्यतूपसंग्राह्याज्ञातिसंबंधियोषितः ३६
पितुर्भगिन्यामातुश्चजायस्यांचस्वसर्यपि
मातृवद्वृत्तिमातिष्ठेन्माताताभ्योगरीयसी ३७
एवमाचारसंपन्नमात्मवंतमदांभिकम्
वेदमध्यापयेद्धर्म्मंपुराणांगानिनित्यशः ३८
संवत्सरोषितेशिष्येगुरुर्ज्ञानमनिर्दिशन्
हरतेदुष्कृतंतस्यशिष्यस्यवसतोगुरुः ३९
आचार्यपुत्रःशुश्रूषुर्ज्ञानदोधार्मिकःशुचिः
शक्तोन्नदोंबुदःसाधुरध्याप्यादशधर्मतः ४०
कृतकंठस्तथाऽद्रोहःमेधावीगुरुकृन्नरः
आप्तःप्रियोऽथविधिवत्षडध्याप्याद्विजातयः ४१
एतेषुब्राह्मणेदानमन्यत्रतुयथोचितम्
आचम्यसंयतोनित्यमधीयीतउदङ्मुखः ४२
उपसंगृह्यतत्पादौवीक्ष्यमाणोगुरोर्मुखम्
अधीष्वभोइतिब्रूयाद्विरामोऽस्त्वितिचाऽरमेत् ४३
प्राक्कूलान्पर्युपासीतपवित्रैश्चैवपावकः
प्राणायामैस्त्रिभिःपूतस्ततओंकारमर्हति ४४

ब्राह्मणः प्रणवंकुर्यादंतेऽपिविधिवद्द्विजाः
कुर्यादध्यापनंनित्यंसब्रह्मांजलिपूर्वतः ४५
सर्वेषामेवभूतानांवेदश्चक्षुःसनातनः
अधीयीताप्ययंनित्यंब्राह्मण्याद्धीयतेऽन्यथा ४६
अधीयीतऋचोनित्यंक्षीराहुत्यासदेवताः
प्रीणातितर्पयन्कालंकामैर्हूताःसदैवताः ४७
यजूंष्यधीतेनियतंदध्नाप्रीणातिदेवताः
सामान्यधीतेप्रीणातिघृताहुतिभिरन्वहम् ४८
अथर्वांगिरसोनित्यंमध्वाप्रीणातिदेवताः
धर्मांगानिपुराणानिमांसैस्तर्पयतेसुरान् ४९
प्रातश्चसायंप्रयतोनैत्यकंविधिमाश्रितः
गायत्रींसमधीयीतगत्वारण्यंसमाहितः ५०
सहस्रपरमांदेवींशतमध्यांदशावराम्
गायत्रींवैजपेन्नित्यंजपयज्ञःप्रकीर्तितः ५१
गायत्रींचैववेदांश्चतुलयातोलयत्प्रभुः
एकतश्चतुरोवेदागायत्रींचतथैकतः ५२
ओंकारमादितःकृत्वाव्याहृतीस्तदनंतरम्
ततोऽधीयीतसावित्रीमेकाग्रःश्रद्धयान्वितः ५३
पुराकल्पेसमुत्पन्नाभूर्भुवःस्वःसनातनाः
महाव्याहृतयस्तिस्रःसर्वाशुभनिबर्हणाः ५४
प्रधानंपुरुषःकालोविष्णुब्रह्ममहेश्वराः
सत्वंरजस्तमस्तिस्रःक्रमाद्व्याहृतयःस्मृताः ५५
ॐकारस्तत्परंब्रह्मसावित्रीस्यात्तदुत्तरम्
एषमंत्रोमहायोगःसारात्सारउदाहृतः ५६
योऽधीतेऽहन्यहन्येतांगायत्रींवेदमातरम्
विज्ञायार्थंब्रह्मचारीसयातिपरमांगतिम् ५७
गायत्रीवेदजननीगायत्रीलोकपावनी
गायत्र्यानपरंजप्यमेतद्विज्ञायमुच्यते ५८
श्रावणस्यतुमासस्यपौर्णमास्यांद्विजोत्तमाः
आषाढ्यांप्रोष्ठपद्यांवावेदोपाकरणंस्मृतम् ५९

यत्सूर्ययाम्यगमनंमासान्विप्रोर्द्धपंचमान्
अधीयीतशुचौदेशेब्रह्मचारीसमाहितः ६०
पुष्येतुच्छंदसांकुर्याद्बहिरुत्सर्जनंद्विजः
मासिशुक्लस्यवाप्राप्तेपूर्वाह्णेप्रथमेऽहनि ६१
छदांसिचद्विजोऽभ्यस्येच्छुक्लपक्षेतुवैद्विजः
वेदांगानिपुराणानिकृष्णपक्षेषुमानवः ६२
इमान्नित्यमनध्यायानधीयानोविवर्जयेत्
अध्यापनंचकुर्वाणोऽभ्यस्यन्नपिप्रयत्नतः ६३
कर्णश्रवेऽनिलेरात्रौदिवापांसुसमूहने
विद्युत्स्तनितवर्षेषुमहोल्कानांचसंप्लवे ६४
अकालिकमनध्यायमेतेष्वाहप्रजापतिः
एतानभ्युदितान्विद्याद्यदाप्रादुष्कृताग्निषु ६५
तदाविद्यादनध्यायमनृतौचाभ्रदर्शने
निर्घातेभूमिचलनेज्योतिषांचोपसर्जने ६६
एतानकालिकान्विद्यादनध्यायानृतावपि
प्रादुष्कृतेष्वग्निषुचविद्युत्स्तनितनिस्वने ६७
सज्योतिःस्यादनध्यायःशेषेरात्रौयथादिवा
नित्यानध्यायएवस्याद्ग्रामेषुनगरेषुच ६८
धर्मनैपुरयकामानांपूतिगंधेचनित्यशः
अंतःशवगतेग्रामेवृषलस्यचसन्निधौ ६९
अनध्यायोरुद्यमानेसमयेजलदस्यच
उदकेचार्धरात्रेचविरामूत्रंचविसर्जयन् ७०
उच्छिष्टःश्राद्धभुक्चैवमनसापिनचिंतयेत्
प्रतिगृह्यद्विजोविद्वानेकोद्दिष्टस्यवेतनम् ७१
त्र्यहंनकारयेद्ब्रह्मराज्ञोराहोश्चसूतके
यावदेकान्ननिष्ठास्यात्स्नेहालोपश्चतिष्ठति ७२
विप्रस्यविदुषोदेहेतावद्ब्रह्मनकीर्तयेत्
शयानःप्रौढपादश्चकृत्वाचैवावसक्थिकाम् ७३
नाधीयीतामिषंजग्ध्वाशूद्रश्राद्धान्नमेवच
नीहारेबाणशब्देचसंध्ययोरुभयोरपि ७४

अमावास्याचतुर्दश्योःपौर्णमास्यष्टमीषुच
उपाकर्मणिचोत्सर्गेत्रिरात्रंक्षपणंस्मृतम् ७५
अष्टकासुअहोरात्रमृत्वंतासुचरात्रिषु
मार्गशीर्षेतथापौषेमाघमासेतथैवच ७६
तिस्रोऽष्टकाःसमाख्याताकृष्णपक्षेषुसूरिभिः
श्लेष्मातकस्यच्छायायांशाल्मलेर्मधुकस्यच ७७
कदाचिदपिनाध्येयंकोविदारकपित्थयोः
समानविद्येचमृतेतथासब्रह्मचारिणि ७८
आचार्येसंस्थितेचापित्रिरात्रंक्षपणंस्मृतम्
छिद्राण्येतानिविप्राणामनध्यायाःप्रकीर्तिताः ७९
हिंसंतिराक्षसास्तेषुतस्मादेतान्विवर्जयेत्
नैत्यकेनास्त्यनध्यायःसंध्योपासनमेवच ८०
उपाकर्म्मणिहोमांतेहोममध्येतथैवच
एकामृचमथैकंवायजुःसामानिवापुनः ८१
नाष्टकाद्यास्वधीयीतमारुतेचाभिधावति
अनध्यायस्तुनांगेषुनेतिहासपुराणयोः ८२
नधर्मशास्त्रेष्वन्येषुसर्वाण्येतानिवर्जयेत्
एषधर्मःसमासेनकीर्तितोब्रह्मचारिणः ८३
ब्रह्मणाऽभिहितःपूर्वमृषीणांभावितात्मनाम्
योऽन्यत्रकुरुतेयत्नमनधीत्यश्रुतिंद्विजः ८४
ससंमूढोनसंभाष्योवेदबाह्योद्विजातिभिः
नवेदपाठमात्रेणसंतुष्टोवैभवेद्द्विजः ८५
पाठमात्रावसानस्तुपंकेगौरिवसीदति
योऽधीत्यविधिवद्वेदंवेदार्थंनविचारयेत् ८६
ससंमूढःशूद्रकल्पःपात्रतांनप्रपद्यते
यदित्वात्यंतिकंवासंकर्तुमिच्छतिवैगुरौ ८७
युक्तःपरिचरेदेनमाशरीरविमोक्षणम्
गत्वावनंचविधिवज्जुहुयाज्जातवेदसम् ८८
अधीयीततथानित्यंब्रह्मनिष्ठःसमाहितः
सावित्रींशतरुद्रीयंवेदांतांश्चविशेषतः

अभ्यसेत्सततंयुक्तोभिक्षाशनपरायणः ८९
एतद्विधानंपरमंपुराणंवेदागमेसम्यगिहोदितंवः
पुरामहर्षिप्रवराभिपृष्टःस्वायंभुवोयन्मनुराहदेवः ९०
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेकर्मयोगकथनं
नामत्रिपंचाशत्तमोऽध्यायः ५३

चतुःपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
वेदंवेदौतथावेदान्वेदांगानितथाद्विजाः
अधीत्यचाधिगम्यार्थंततःस्नायाद्द्विजोत्तमः १
गुरवेतुधनंदत्वास्नायीततदनुज्ञया
तीर्णव्रतोथयुक्तात्माशक्तोवास्नातुमर्हति २
वैणवींधारयेद्यष्टिमंतर्वासस्तथोत्तरम्
यज्ञोपवीतद्वितयंसोदकंचकमंडलुम् ३
छत्रंचोष्णीषममलंपादुकेचाप्युपानहौ
रौक्मेचकुंडलेधार्येकृत्तकेशनखःशुचिः ४
अन्यत्रकांचनाद्विप्रोनरक्तांबिभृयात्स्त्रजम्
शुक्लांबरधरोनित्यंसुगंधःप्रियदर्शनः ५
नजीर्णमलवद्वासाभवेद्वैविभवेसति
नरक्तमुल्बणंचान्यधृतंवासोनकुंडलम् ६
नोपानहौस्त्रजंचाथपादुकेचप्रयोजयेत्
उपवीतमलंकारंदर्शयन्कृष्णमाजिनम् ७
नापसव्यंपरीदध्याद्वासोनविकृतंवसेत्
आहरेद्विधिवद्दारान्सदृशानात्मनःशुभान् ८
रूपलक्षणसंयुक्तान्योनिदोषविवर्जितान्
अपितृगोत्रजभवामन्यमानुषगोत्रजाम् ९
आहरेद्ब्राह्मणोभार्यांशीलशौचसमन्विताम्
ऋतुकालाभिगामीस्याद्यावत्पुत्रोभिजायते १०
वर्जयेत्प्रतिषिद्धानिप्रयत्नेनदिनानितु
षष्ठ्यष्टमींपंचदशींद्वादशींचचतुर्दशीम् ११

ब्रह्मचारीभवेन्नित्यंतद्वज्जन्मत्रयाहनि
आदधीतविवाहाग्निंजुहुयाज्जातवेदसम् १२
एतानिस्नातकोनित्यंपावनानिचपावयेत्
वेदोदितंस्वकंकर्म्मनित्यंकुर्यादतंद्रितः १३
अकुर्वाणःपतत्याशुनरकानतिभीषणान्
अभ्यसेत्प्रयतोवेदंमहायज्ञान्नहापयेत् १४
कुर्याद्गृह्याणिकार्याणिसंध्योपासनमेवच
सख्यंसमाधिकैःकुर्यादुपेयादीश्वरंसदा १५
दैवतान्यभिगच्छेतकुर्य्याद्भार्य्याभिपोषणम्
नधर्मंख्यापयेद्विद्वान्नपापंगूहयेदपि १६
कुर्वीतात्महितंनित्यंसर्वभूतानुकंपकः
वयसःकर्म्मणोऽथस्यश्रुतस्याभिजनस्यच १७
देशवाग्बुद्धिसारूप्यमाचरन्विचरेत्सदा
श्रुतिस्मृत्युदितंसम्यक्साधुभिर्यश्चसेवितः १८
तमाचारंनिषेवेतनेहेतान्यत्रकर्हिचित्
येनास्यपितरोयातायेनयाताःपितामहाः १९
तेनयायात्सतांमार्गंतेनगच्छन्नदुष्यति
नित्यंस्वाध्यायशीलःस्यान्नित्यंयज्ञोपवीतवान् २०
सत्यवादीजितक्रोधोलोभमोहविवर्जितः
सावित्रीजापनिरतःश्राद्धकृन्मुच्यतेगृही २१
मातापित्रोर्हितेयुक्तोब्राह्मणस्यहितेरतः
दातायज्वादेवभक्तोब्रह्मलोकेमहीयते २२
त्रिवर्गसेवीसततंदेवानांचसमर्चनम्
कुर्यादहरहर्नित्यंनमस्येत्प्रयतःसुरान् २३
विभागशीलःसततंक्षमायुक्तोदयालुकः
गृहस्थस्तुसमाख्यातोनगृहेणगृहीभवेत् २४
क्षमादयाचविज्ञानंसत्यंचैवदमःशमः
अध्यात्मनित्यताज्ञानमेतद्ब्राह्मणलक्षणम् २५
एतस्मान्नप्रमाद्येतविशेषेणद्विजोत्तमः
यथाशक्तिचरन्धर्म्मंनिंदितानिविवर्जयेत् २६

विधूयमोहकलिलंलब्ध्वायोगमनुत्तमम्
गृहस्थोमुच्यतेबंधान्नात्रकार्याविचारणा २७
विगर्हितजयक्षेपहिंसाबंधवधात्मनाम्
अन्यमन्युसमुत्थानांदोषाणांमर्षणंक्षमा २८
स्वदुःखेष्वेवकारुरायंपरदुःखेषुसौहृदम्
दयेतिमुनयःप्राहुःसाक्षाद्धर्मस्यसाधनम् २९
चतुर्दशानांविद्यानांधारणाहिपरार्थतः
विज्ञानमितितद्विद्याद्येनधर्मोविवर्धते ३०
अधीत्यविधिवद्विद्यामर्थंचैवोपलभ्यते
धर्मकार्याणिकुर्वीतह्येतद्विज्ञानमुच्यते ३१
सत्येनलोकंजयतिसत्यंतत्परमंपदम्
यथाभूताप्रमादंतुसत्यमाहुर्मनीषिणः ३२
दमःशरीरोपरतिःशमःप्रज्ञाप्रसादतः
अध्यात्ममक्षरंविद्यायत्रगत्वानशोचति ३३
ययासदेवोभगवान्विद्ययाविद्यतेपरः
साक्षादेवहृषीकेशस्तज्ज्ञानमितिकीर्तितम् ३४
तन्निष्ठस्तत्परोविद्वान्नित्यमक्रोधनःशुचिः
महायज्ञपरोविप्रोलभतेतदनुत्तमम् ३५
धर्मस्यायतनंयत्नाच्छरीरंपरिपालयेत्
नहिदेहंविनाविष्णुःपुरुषैर्विद्यतेपरः ३६
नित्यंधर्मार्थकामेषुयुज्येतनियतोद्विजः
नधर्मवर्जितंकाममर्थंवामनसास्मरेत् ३७
सीदन्नपिहिधर्मेणनत्वधर्मंसमाचरेत्
धर्मोहिभगवान्देवोगतिःसर्वेषुजंतुषु ३८
भूतानांप्रियकारीस्यान्नपरद्रोहकर्मधीः
नवेददेवतानिंदांकुर्यात्तैश्चनसंवसेत् ३९
यस्त्विमंनियतोमर्त्योधर्माध्यायंपठेच्छुचिः
अध्यापयेच्छ्रावयेद्वाब्रह्मलोकेमहीयते ४०
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेचतुःपंचाशत्तमोऽध्यायः ५४

पंचपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
नहिंस्यात्सर्वभूतानिनानृतंवावदेत्क्वचित्
नाहितंनाप्रियंवाच्यंनस्तेनःस्यात्कदाचन १
तृणंवायदिवाशाकंमृदंवाजलमेवच
परस्यापहरञ्जंतुर्नरकंप्रतिपद्यते २
नराज्ञःप्रतिगृह्णीयान्नशूद्रात्पतितादपि
नचान्यस्मादशक्तश्चेन्निंदितान्वर्जयेद्बुधः ३
नित्यंयाचनकोनस्यात्पुनस्तंनैवयाचयेत्
प्राणानपहरत्येवंयाचकस्तस्यदुर्मतिः ४
नदेवद्रव्यहारीस्याद्विशेषेणद्विजोत्तमः
ब्रह्मस्वंवानापहरेदापत्स्वपिकदाचन ५
नविषंविषमित्याहुर्ब्रह्मस्वंविषमुच्यते
देवस्वंचापियत्नेनसदापरिहरेत्ततः ६
पुष्पंशाकोदकंकाष्ठंतथामूलंफलंतृणम्
अदत्तानिचनस्तेयंमनुःप्राहप्रजापतिः ७
गृहीतव्यानिपुष्पाणिदेवार्चनविधौद्विजः
नैकस्मादेवनियतमननुज्ञायकेवलम् ८
तृणंकाष्ठंफलंपुष्पंप्रकाशंवैहरेद्बुधः
धर्मार्थंकेवलंप्राहुरन्यथापतितोभवेत् ९
तिलमुद्गयवादीनांमुष्टिर्ग्राह्यापथिस्थितैः
क्षुधितैर्नान्यथाविप्राधर्मादिभिरितिस्थितिः १०
नधर्मस्यापदेशेनपापंकृत्वाव्रतंचरेत्
व्रतेनपापंव्यागुह्यकुर्वन्स्त्रीशूद्रदंभनम् ११
प्रेत्येहचेदृशोविप्रोगर्ह्यतेब्रह्मवादिभिः
छद्मनाचरितंयच्चव्रतंरक्षांसिगच्छति १२
अलिगीलिगिवेषेणयोवृत्तिमुपतिष्ठति
सलिगिनोहरेदेनस्तिर्यग्योनौचजायते १३
याचनंयोनिसंबंधंसहवासंचभाषणम्
कुर्वाणःपततेनित्यंतस्माद्यत्नेनवर्जयेत् १४

देवद्रोहंनकुर्वीतगुरुद्रोहंतथैवच
देवद्रोहाद्गुरुद्रोहःकोटिकोटिगुणाधिकः १५
जनापवादोनास्तिक्यंतस्मात्कोटिगुणाधिकम्
गोभिश्चदैवतैर्विप्रैःकृष्याराजोपसेवया १६
कुलान्यकुलतांयांतियानिहीनानिधर्म्मतः
कुविचारैःक्रियालोपैर्वेदानध्ययनेनच १७
कुलान्यकुलतांयांतिब्राह्मणाऽतिक्रमेणच
अनृतात्पारदार्याच्चतथाऽभक्ष्यस्यभक्षणात् १८
अगोत्रधर्म्माचरणात्क्षिप्रंनश्यतिवैकुलम्
अश्रोत्रियेषुदानाच्चावृषलेषुतथैवच १९
विहिताचारहीनेषुक्षिप्रंनश्यतिवैकुलम्
अधार्मिकैर्वृतेग्रामेनव्याधिबहुलेवसेत् २०
शूद्रराज्येचनवसेन्नपाखंडजनैर्वृते
हिमवद्विंध्ययोर्मध्यंपूर्वपश्चिमयोःशुभम् २१
मुक्त्वासमुद्रयोर्देशंनान्यत्रनिवसेद्द्विजः
कृष्णोवायत्रचरतिमृगोनित्यंस्वभावतः २२
पुगयावाविश्रुतानद्यस्तत्रवानिवसेद्द्विजः
अर्द्धकोशंनदीकूलंवर्जयित्वाद्विजोत्तमः २३
नान्यत्रनिवसेत्पुगयंनांत्यजग्रामसन्निधौ
नसंवसेच्चपतितैर्नचांडालैर्नपुल्कसैः २४
नमूर्खैर्नावलिप्तैश्चनान्यैर्जायावसायिभिः
एकशय्यासनेपंक्तिर्भांडेपक्वान्नमिश्रणम् २५
यजनाध्यापनेयोनिस्तथैवसहभोजनम्
सहाध्यायस्तुदशमःसहयाजनमेवच २६
एकादशसमुद्दिष्टादोषाःसांकर्यसंस्थिताः
समीपेचाप्यवस्थानात्पापंसंक्रमतेनृणाम् २७
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसांकर्य्यंपरिवर्जयेत्
एकपंक्त्युपविष्टायेनस्पृशंतिपरस्परम् २८
भस्मनाकृतमर्य्यादानतेषांसंकरोभवेत्
अग्निनाभस्मनाचैवसलिलेनविलेखतः २९

द्वारेणस्तंभमार्गेणषड्भिःपंक्तिर्विभिद्यते
नकुर्याच्छुष्कवैराणिविवादंनचपैशुनम् ३०
परक्षेत्रेगांचरंतींनचाचक्षीतकर्हिचित्
नसंवसेत्सूचकेननकंवैमर्मणिस्पृशेत् ३१
नसूर्यपरिवेषंवानेंद्रचापंपराह्निकम्
परस्मैकथयेद्विद्वान्शशिनंवाथकांचनम् ३२
नकुर्याद्बहुभिःसार्द्धंविरोधंबंधुभिस्तथा
आत्मनःप्रतिकूलानिपरेषांनसमाचरेत् ३३
तिथिंपक्षस्यनब्रूयान्नक्षत्राणिननिर्दिशेत्
नोदक्यामभिभाषेतनाशुचिंवाद्विजोत्तमः ३४
नदेवगुरुविप्राणांदीयमानंतुवारयेत्
नचात्मानंप्रशंसेद्वापरनिंदांचवर्जयेत् ३५
वेदनिंदांदेवनिंदांप्रयत्नेनविवर्जयेत्
यस्तुदेवानृषींश्चैववेदान्वानिंदतेद्विजः ३६
नतस्यनिष्कृतिर्दृष्टाशास्त्रेष्विहमुनीश्वराः
निंदयेद्वागुरुंदेवंवेदंवासोपबृंहणम् ३७
कल्पकोटिशतंसाग्रंरौरवेपच्यतेनरः
तूष्णीमासीतनिंदायांनब्रूयात्किंचिदुत्तरम् ३८
कर्णौपिधायगंतव्यंनचैनमवलोकयेत्
वर्ज्जयेद्वैरहस्यानिपरेषांगर्हणंबुधः ३९
विवादंस्वजनैःसार्द्धंनकुर्य्याद्वैकदाचन
नपापंपापिनांब्रूयादपापंवाद्विजोत्तमः ४०
सत्येनतुल्योदोषःस्यादसत्याद्दोषवान्भवेत्
नृणांमिथ्याभिशस्तानांपतंत्यश्रूणिरोदनात् ४१
तानिपुत्रान्पशून्घ्नंतितेषांमिथ्याभिशंसिनाम्
ब्रह्महत्यासुरापानेस्तेयेगुर्वंगनागमे ४२
दृष्टंवैशोधनंवृद्धैर्नास्तिमिथ्याभिशंसने
नेक्षेतोद्यंतमादित्यंशशिनंवाऽनिमित्ततः ४३
नास्तंयांतंनवारिस्थंनोपसृष्टंनमध्यगम्
तिरोहितंसमीक्षेतनादर्शाद्यनुगामिनम् ४४

ननग्नांस्त्रियमीच्चेतपुरुषंवाकदाचन
नचमूत्रंपुरीषंवानचसंसृष्टमैथुनम् ४५
नाशुचिःसूर्यसोमादीन्ग्रहानालोकयेद्बुधः
नाभिभाषेतचपरमुच्छिष्टोवावगुंठितः ४६
नपश्येत्प्रेतसंस्पर्शंनक्रुद्धस्यगुरोर्मुखम्
नतैलोदकयोश्छायांनपंक्तिंभोजनेसति ४७
नमुक्तबंधनंपश्येन्नोन्मत्तंगजमेववा
नाश्नीयाद्भार्ययासार्द्धंनैनामीच्चेतचाश्नतीम् ४८
च्चुवतींजृंभमाणांवानासनस्थांयथासुखम्
नोदकेचात्मनोरूपंशुभंवाशुभमेववा ४९
नलंघयेच्चमतिमान्नाधितिष्ठेत्कदाचन
नशूद्रायमतिंदद्यात्कृसरंपायसंदधि ५०
नोच्छिष्टंवामधुधृतंनचकृष्णाजिनंहविः
नचैवास्मैव्रतंब्रूयान्नचधर्मंवदेद्बुधः ५१
नचक्रोधवशंगच्छेद्द्वेषंरागंचवर्जयेत्
लोभंदंभंतथाशाठ्यंह्यसूयांज्ञानकुत्सनम् ५२
ईर्ष्यांमदंतथाशोकंमोहंचपरिवर्जयेत्
नकुर्यात्कस्यचित्पीडांसुतंशिष्यंतुताडयेत् ५३
नहीनानुपसेवेतनचतृष्णामतिःक्वचित्
नात्मानंचावमन्येतदैन्यंयत्नेनवर्जयेत् ५४
नविशिष्टमसत्कुर्यान्नात्मानंवासनाद्बुधः
ननखेनलिखेद्भूमिंगांचसंवेशयन्नहि ५५
ननदीषुनदींब्रूयात्पर्वतेषुचपर्वतान्
स्रावासेभोजनेवापिनत्यजेत्सहयायिनम् ५६
नावगाहेदपोनग्नोवह्निंनातिव्रजेत्तथा
शिरोभ्यंगावशिष्टेनतैलेनांगंनलेपयेत् ५७
नसर्पशस्त्रैःक्रीडेतस्वानिखानिनसंस्पृशेत्
रोमाणिचरहस्यानिनाशिष्टेनसहव्रजेत् ५८
नपाणिपादवाङ्नेत्रचापल्यंसमुपाश्रयेत्
नशिश्नोदरचापल्यंनचश्रवणयोःक्वचित् ५९

नचांगनखवाद्यंवैकुर्यान्नांजलिनापिबेत्
नाभिहन्याज्जलंपद्भ्यांपाणिनावाकदाचन ६०
नशातयेदिष्टिकाभिर्मूलानिचफलानिच
नम्लेच्छभाषणंशिक्षेन्नाकर्षेच्चपदासनम् ६१
नखभेदनमास्फोटंछेदनंवाविलेखनम्
कुर्य्याद्विमर्द्दनंधीमान्नाकस्मादेवनिष्फलम् ६२
नोत्संगेभक्षयेद्भक्ष्यंवृथाचेष्टांनचाचरेत्
ननृत्येदथवागायेन्नवादित्राणिवादयेत् ६३
नसंहताभ्यांपाणिभ्यांकंडूयेदात्मनःशिरः
नलौकिकैस्तवैर्देवांस्तोषयेद्वाक्पतेरपि ६४
नाक्षैःक्रीडेन्नधावेतनाप्सुविण्मूत्रमाचरेत्
नोच्छिष्टःसंविशेन्नित्यंननग्नःस्नानमाचरेत् ६५
नगच्छंस्तुपठेद्वापिनचैवस्वशिरःस्पृशेत्
नदंतैर्नखरोमाणिच्छिंद्यात्सुप्तंनबोधयेत् ६६
नाबालातपमासेवेत्प्रेतधूमंविवर्जयेत्
नैवस्वप्याच्छून्यगेहेस्वयंनोपानहौहरेत् ६७
नाकारणाद्वानिष्ठीवेन्नबाहुभ्यांनदींतरेत्
नपादक्षालनंकुर्यात्पादेनैवकदाचन ६८
नाग्नौप्रतापयेत्पादौनकांस्येधावयेद्बुधः
नाभिप्रसारयेद्देवंब्राह्मणान्गामथापिवा ६९
वाय्वग्निनृपविप्रान्वासूर्यंवाशशिनंप्रति
अशुद्धःशयनंपानंस्वाध्यायंस्नानभोजनम् ७०
बहिर्निष्क्रमणंचैवनकुर्वीतकदाचन
स्वप्नमध्ययनंस्नानमुद्वर्तंभोजनंगतिम् ७१
उभयोःसंध्ययोर्नित्यंमध्याह्नेचैववर्जयेत्
नस्पृशेत्पाणिनोच्छिष्टोविप्रोगोब्राह्मणानलान् ७२
नचालनंपदावापिनदेवप्रतिमांस्पृशेत्
नाशुद्धोग्निंपरिचरेन्नदेवान्कीर्तयेदृषीन् ७३
नावगाहेदगाधांबुधावयेन्नाऽनिमित्ततः
नवामहस्तेनोद्धृत्यपिबेद्वक्त्रेणवाजलम् ७४

नोत्तरेदनुपस्पृश्यनाप्सुरेतःसमुत्सृजेत्
अमेध्यालिप्तमर्हंवालोहितंवाविषाणिवा ७५
व्यतिक्रामेन्नस्रवंतींनाप्सुमैथुनमाचरेत्
चैत्यवृक्षंनवैछिंद्यान्नाप्सुष्ठीवनमाचरेत् ७६
नास्थिभस्मकपालानिनकेशान्नचकंटकान्
तुषांगारकरीषंवानाधितिष्ठेत्कदाचन ७७
नचाग्निंलंघयेद्धीमान्नोपदध्यादधःक्वचित्
नचैनंपादतःकुर्य्याच्छूर्पेणनधमेद्बुधः ७८
नवृक्षमवरोहेतनावेक्षेताशुचिःक्वचित्
अग्नौनचक्षिपेदग्निंनाद्भिःप्रशमयेत्तथा ७९
सुहृन्मरणमात्रंवास्वयंनश्रावयेत्परान्
अपरायंकूटपरायंवाविक्रयेनप्रयोजयेत् ८०
नवह्निंमुखनिःश्वासैर्ज्वालयेन्नाशुचिर्बुधः
पुरायस्थानोदकस्थानेसीमांतंवाहयेन्नतु ८१
नभिंद्यात्पूर्वसमयमभ्युपेतंकदाचन
परस्परंपशून्व्याघ्रान्पक्षिणोनचयोधयेत् ८२
परबाधांनकुर्वीतजलवातातपादिभिः
कारयित्वासुकर्माणिगुरून्पश्चान्नवंचयेत् ८३
सायंप्रातर्गृहद्वारान्रक्षार्थंपरिघट्टयेत्
बहिर्माल्यंसुगंधिंवाभार्ययासहभोजनम् ८४
विगृह्यवादंकृत्वावाप्रवेशंचविवर्जयेत्
नखादन्ब्राह्मणस्तिष्ठेन्नजल्पेद्वाहसेद्बुधः ८५
स्वमग्निंचैवहस्तेनस्पृशेन्नाप्सुचिरंवसेत्
नपक्षकेणोपधमेन्नशूर्पेणचपाणिना ८६
मुखेनाग्निंसमिंधीतमुखादग्निरजायत
परस्त्रियंनभाषेतनायाज्यंयाजयेद्बुधः ८७
नैकश्चरेत्सदाविप्रःसमुदायंचवर्जयेत्
नदेवायतनंगच्छेत्कदाचिद्वाऽप्रदक्षिणम् ८८
नपीडयेद्वावस्त्राणिनदेवायतनेस्वपेत्
नैकोध्वानंप्रपद्येतनाधार्मिकजनैसह ८९

नव्याधिदूषितैर्वापिनशूद्रैःपतितेनवा
नोपानद्वर्जितोवाथजलादिरहितस्तथा ९०
नवर्त्मनिचितिंवाममतिक्रामेत्क्वचिद्द्विजः
ननिंदेद्योगिनःसिद्धान्व्रतिनोवायतींस्तथा ९१
देवतायतनंप्राज्ञादेवानांचैवसत्रिणाम्
नाक्रामेत्कामतश्छायांब्राह्मणानांचगोरपि ९२
स्वांतुनाक्रामयेच्छायांपतिताद्यैर्नरोगिभिः
नांगारभस्मकेशादिष्वधितिष्ठेत्कदाचन ९३
वर्जयेन्मार्जनीरेणुंस्नानवस्त्रघटोदकम्
नभक्षयेदभक्ष्याणिनापेयंचपिबेद्द्विजः ९४
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेपंचपंचाशत्तमोऽध्यायः ५५

षट्पंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
नाद्याच्छूद्रस्यविप्रोन्नंमोहाद्वायदिकामतः
सशूद्रयोनिंव्रजतियस्तुभुंक्तेत्वनापदि १
षण्मासान्योद्विजोभुंक्तेशुद्रस्यान्नंविगर्हितम्
जीवन्नेवभवेच्छूद्रोमृतःश्वाचाभिजायते २
ब्राह्मणक्षत्रियविशांशूद्रस्यचमुनीश्वराः
यस्यान्नेनोदरस्थेनमृतस्तद्योनिमाप्नुयात् ३
राजान्नंवर्तकान्नंचषंढान्नंचर्म्मकारिणाम्
गणान्नंगणिकान्नंचषडन्नंचविवर्जयेत् ४
चक्रोपजीविरजकतस्करध्वजिनांतथा
गांधर्वलोहकारान्नंमृतकान्नंविवर्जयेत् ५
कुलालचित्रकारान्नंवार्धुषेःपतितस्यच
पौनर्भवच्छत्रिकयोरभिशप्तस्यचैवहि ६
सुवर्णकारशैलूषव्याधवंध्यातुरस्यच
चिकित्सकस्यचैवान्नंपुंश्चल्यादंडकस्यच ७
स्तेननास्तिकयोरन्नंदेवतानिंदकस्यच
सोमविक्रयिणश्चान्नंश्वपाकस्यविशेषतः ८

भार्य्याजितस्यचैवान्नंयस्यचोपपतिर्गृहे
उत्सृष्टस्यकदर्यस्यतथैवोच्छिष्टभोजिनः ९
पापीयोन्नंचसंघान्नंशस्त्राजीवस्यचैवहि
भीतस्यरुदितस्यान्नमवक्रुष्टंपरिन्नतम् १०
ब्रह्मद्विषःपापरुचेःश्राद्धान्नंमृतकस्यच
वृथापाकस्यचैवान्नंशावान्नंचातुरस्यच ११
अप्रजानांतुनारीणांकृतघ्नस्यतथैवच
कारुकान्नंविशेषेणशस्त्रविक्रयिणस्तथा १२
शौंडान्नंघांटिकान्नंचभिषजामन्नमेवच
विद्धत्प्रजननस्यान्नंपरिवेत्रन्नमेवच १३
पुनर्भुवोविशेषेणतथैवदिधिषूपतेः
अवज्ञातंचावधूतंसरोषंविस्मयान्वितम् १४
गुरोरपिनभोक्तव्यमन्नंसंस्कारवर्जितम्
दुष्कृतंहिमनुष्यस्यसर्वमन्नेव्यवस्थितम् १५
योयस्यान्नंसमश्नातिसतस्याश्नातिकिल्बिषम्
अर्द्धकाकुलंमित्रंचगोपालोवाहनापितौ १६
एतेशूद्रेषुभोज्यान्नायश्चात्मानंनिवेदयेत्
कुशीलवःकुंभकश्चन्नेत्रकर्मकएवच १७
एतेशूद्रेषुभोज्यान्नादृष्ट्वास्वल्पगुणंबुधैः
पायसंस्नेहपक्वंचगोरसश्चैवसक्तवः १८
पिण्याकंचैवतैलंचशूद्राद्ग्राह्यंद्विजातिभिः
वृंताकंनालिकाशाकंकुसुंभंभस्मकंतथा १९
पलांडुंलशुनंशुक्तंनिर्य्यासंचैववर्जयेत्
छत्राकंविड्वराहंचस्विन्नंपीयूषमेवच २०
विलयंविमुखंचैवकोरकाणिविवर्जयेत्
गृंजनंकिंशुकंचैवकूष्मांडंचतथैवच २१
उदुंबरमलाबुंचजग्ध्वापततिवैद्विजः
तथाकृसरसंयावौपायसापूपमेवच २२
अनुपाकृतमांसंचदेवान्नानिहवींषिच
यवागूंमातुलिगंचमत्स्यानप्यनुपाकृतान् २३

नीपंकपित्थंप्लक्षंचप्रयत्नेनविवर्जयेत्
पिरयाकंचोद्धृतस्नेहंदेवधान्यंतथैवच २४
रात्रौचतिलसंबंधंप्रयत्नेनदधित्यजेत्
नाश्नीयात्पयसातक्रंनाभक्ष्यानुपयोजयेत् २५
कृमिदुष्टंभावदुष्टंमृत्संसर्गंचवर्जयेत्
कृमिकीटावपन्नंचसुहृत्क्लेदंचनित्यशः २६
श्वाघ्रातंचपुनःसिद्धंचंडालावेक्षितंतथा
उदक्ययाचपतितैर्गवासंघ्रातमेवच २७
असंगतंपर्य्युषितंपर्यस्तान्नंचनित्यशः
काककुक्कुटसंस्पृष्टंकृमिभिश्चैवसंगतम् २८
मनुष्यैरप्यवघ्रातंकुष्ठिनास्पृष्टमेवच
नरजस्वलयादत्तंनपुंश्चल्यासरोगया २९
मलवद्वाससावापिपरवासोथवर्जयेत्
विवत्सायाश्चगोक्षीरंमेषस्यानिर्दशस्यच ३०
आविकंसंधिनीक्षीरमपेयंमनुरब्रवीत्
बलाकंहंसदात्यूहंकलविंकंशुकंतथा ३१
कुरुरंचचकोरंचजालपादंचकोकिलम्
वायसान्खंजरीटांश्चश्येनंगृध्रंतथैवच ३२
उलूकंचक्रवाकंचभासंपारावतंतथा
कपोतंटिट्टिभंचैवग्रामकुक्कुटमेवच ३३
सिंहंव्याघ्रंचमार्जारंश्वानंसूकरमेवच
शृगालंमर्कटंचैवगर्द्दभंनचभक्षयेत् ३४
नभक्षयेत्सर्पमृगाञ्छिखिनोन्यान्वनेचरान्
जलेचरान्स्थलचरान्प्राणिनश्चेतिधारणा ३५
गोधाकूर्मःशशःखड्गःसल्लकश्चेतिसत्तमाः
भक्ष्यान्पंचनखान्नित्यंमनुराहप्रजापतिः ३६
मत्स्यान्सशल्कान्भुंजीतमांसंरौरवमेवच
निवेद्यदेवताभ्यस्तुब्राह्मणेभ्यश्चनान्यथा ३७
मयूरंतित्तिरंचैवकपोतंचकपिंजलम्
वार्ध्रीणसंबकंभक्ष्यंमीनंहंसंपराजितम् ३८

शफरीसिंहतुंडंचतथापाठीनरोहितौ
मत्स्याश्चैतेसमुद्दिष्टाभक्षणीयाद्विजोत्तमाः ३९
प्रोक्षितंभक्षयेदेषांमांसंचद्विजकाम्यया
यथाविधिप्रयुक्तंचप्राणानामपिचात्यये ४०
भक्षयेन्नैवमांसानिशेषभोजीनलिप्यते
औषधार्थमशक्तोवानियोगाद्यज्ञकारणात् ४१
आमंत्रितश्चयःश्राद्धेदैवेवामांसमुत्सृजेत्
यावंतिपशुरोमाणितावन्नरकमृच्छति ४२
अदेयंवाप्यपेयंवातथैवास्पृश्यमेववा
द्विजातीनामनालोक्यंनित्यंमद्यमितिस्थितिः ४३
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनमद्यंनित्यंविवर्जयेत्
पीत्वापततिकर्म्मभ्यस्त्वसंभाष्योभवेद्द्विजः ४४
भक्षयित्वाप्यभक्ष्याणिपीत्वाऽपेयान्यपिद्विजः
नाधिकारीभवेत्तावद्यावत्तन्नजहात्यधः ४५
तस्मात्परिहरेन्नित्यमभक्ष्याणिप्रयत्नतः
अपेयानिचविप्रोवैतथाचेद्यातिरौरवम् ४६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेभक्ष्याभक्ष्यनियमो
नामषट्पंचाशत्तमोऽध्यायः ५६

सप्तपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
अथातःसंप्रवक्ष्यामिदानधर्म्ममनुत्तमम्
ब्रह्मणाभिहितंपूर्वमृषीणांब्रह्मवादिनाम् १
अर्थानामुचितंपात्रेश्रद्धयाप्रतिपादनम्
दानमित्यभिनिर्दिष्टंभुक्तिमुक्तिफलप्रदम् २
योददातिविशिष्टेभ्यःश्रद्धयापरयायुतः
तद्वैदत्तमहंमन्येशेषंकस्यापिरक्षति ३
नित्यंनैमित्तिकंकाम्यंत्रिविधंदानमुच्यते
चतुर्थंविमलंप्रोक्तंसर्वदानोत्तमोत्तमम् ४
अहन्यहनियत्किंचिद्दीयतेनुपकारिणे

अनुद्दिश्यफलंतस्माद्ब्राह्मणायतुनित्यकम् ५
यत्तुपापोपशांत्यर्थंदीयतेविदुषांकरे
नैमित्तिकंतदुद्दिष्टंदानंसद्भिरनुत्तमम् ६
अपत्यविजयैश्वर्यसुखार्थंयत्प्रदीयते
दानंतत्काम्यमाख्यातमृषिभिर्धर्मचिंतकैः ७
यदीश्वरस्यप्रीत्यर्थंब्रह्मवित्सुप्रदीयते
चेतसाधर्मयुक्तेनदानंतद्विमलंशिवम् ८
दानधर्मंनिषेवेतपात्रमासाद्यशक्तितः
उपास्यतेतुतत्पात्रंयत्तारयतिसर्वतः ९
कुटुंबभुक्तिवसनाद्देयंयदतिरिच्यते
अन्यथादीयतेयद्धिनतद्दानंफलप्रदम् १०
श्रोत्रियायकुलीनायविनीतायतपस्विने
व्रतस्थायदरिद्रायप्रदेयंभक्तिपूर्वकम् ११
यस्तुदद्यान्महींभक्त्याब्राह्मणायाहिताग्नये
सयातिपरमंस्थानंयत्रगत्वानशोचति १२
इक्षुभिःसंयुतांभूमिंयवगोधूमशालिनीम्
ददातिवेदविदुषेयःसभूयोनजायते १३
गोचर्ममात्रामपिवायोभूमिंसंप्रयच्छति
ब्राह्मणायदरिद्रायसर्वपापैःप्रमुच्यते १४
भूमिदानात्परंदानंविद्यतेनेहकिंचन
अन्नदानंतेनतुल्यंविद्यादानंततोधिकम् १५
योब्राह्मणायशांतायशुचयेधर्मशीलिने
ददातिविद्यांविधिनाब्रह्मलोकेमहीयते १६
दद्यादहरहःस्वर्णंश्रद्धयाब्रह्मचारिणे
सर्वपापविनिर्मुक्तोब्रह्मणःस्थानमाप्नुयात् १७
गृहस्थायान्नदानेनफलमाप्नोतिमानवः
अन्नमेवास्यदातव्यंदत्वाप्नोतिपरांगतिम् १८
वैशाख्यांपूर्णमास्यांतुब्राह्मणान्सप्तपंचवा
उपोष्यविधिनाशांतःशुचिःप्रयतमानसः १९
पूजयित्वातिलैःकृष्णैर्मधुनाचविशेषतः

प्रीयतांधर्मराजेतियदामनसिवर्त्तते २०
यावज्जीवंतुयत्पापंतत्क्षणादेवनश्यति
कृष्णाजिनेतिलान्कृत्वाहिरण्यंमधुसर्पिषी २१
ददातियस्तुविप्रायसर्वंतरतिदुष्कृतम्
घृतान्नमुदकुंभंचवैशाख्यांतुविशेषतः २२
निर्द्दिश्यधर्मराजायविप्रेभ्योमुच्यतेभयात्
सुवर्णतिलयुक्तैस्तुब्राह्मणान्सप्तपंचवा २३
तर्पयेदुदपात्रैस्तुब्रह्महत्यांव्यपोहति
माघमासेतमिस्त्रेतुद्वादश्यांसमुपोषितः २४
शुक्लांबरधरःकृष्णैस्तिलैर्हुत्वाहुताशनम्
प्रदद्याद्ब्राह्मणेभ्यस्तुतिलानेवसमाहितः २५
जन्मप्रभृतियत्पापंसर्वंतरतिवैद्विजः
अमावास्यामनुप्राप्यब्राह्मणायतपस्विने २६
यत्किंचिद्देवदेवेशंदद्याच्चोद्दिश्यकेशवम्
प्रीयतामीश्वरोविष्णुर्हृषीकेशःसनातनः २७
सप्तजन्मकृतंपापंतत्क्षणादेवनश्यति
यस्तुकृष्णचतुर्दश्यांस्नात्वादेवंपिनाकिनम् २८
आराधयेद्द्विजमुखेनतस्यास्तिपुनर्भवः
कृष्णाष्टम्यांविशेषेणधार्मिकायद्विजातये २९
स्नात्वाभ्यर्च्चयथान्यायंपादप्रक्षालनादिभिः
प्रीयतांमेमहादेवोदद्याद्द्रव्यंस्वकीयकम् ३०
सर्वपापविनिर्मुक्तःप्राप्नोतिपरमांगतिम्
द्विजैःकृष्णचतुर्दश्यांकृष्णाष्टम्यांविशेषतः ३१
अमावास्यांतथाभक्तैःपूजनीयस्त्रिविक्रमः
एकादश्यांनिराहारोद्वादश्यांपुरुषोत्तमम् ३२
अर्चयेद्ब्राह्मणमुखेसगच्छेत्परमंपदम्
एषातिथिर्वैष्णवीस्याद्द्वादशीशुक्लपक्षतः ३३
तस्यामाराधयेद्देवंप्रयत्नेनजनार्दनम्
यत्किंचिद्देवमीशानमुद्दिश्यब्राह्मणेशुचौ ३४
दीयतेविष्णुमेवापितदनंतफलंस्मृतम्

योहियांदेवतामिच्छेत्समाराधयितुंनरः ३५
ब्राह्मणान्पूजयेद्यत्नात्सतस्यास्तोषयेत्ततः
द्विजानांवपुरास्थायनित्यंतिष्ठंतिदेवताः ३६
पूज्यंतेब्राह्मणालाभेप्रतिमादिषुतैःक्वचित्
प्रतिमादिषुयत्नेनतस्मात्फलमभीप्सता ३७
द्विजेषुदेवतानित्यंपूजनीयाविशेषतः
विभूतिकामःसततंपूजयेद्धिपुरंदरम् ३८
ब्रह्मवर्चसकामस्तुब्रह्माणंज्ञानकामुकः
आरोग्यकामोथरविंधनकामोहुताशनम् ३९
कर्म्मणांसिद्धिकामस्तुपूजयेद्वैविनायकम्
भोगकामस्तुशशिनंबलकामःसमीरणम् ४०
मुमुक्षुःसर्वसंसारात्प्रयत्नेनार्चयेद्धरिम्
यस्तुयोगंतथामोक्षमन्विच्छेऽज्ज्ञानमैश्वरम् ४१
अर्चयेतविरूपाक्षंप्रयत्नेनसुरेश्वरम्
येवांच्छंतिमहाभोगान्ज्ञानानिचमहेश्वरम् ४२
तेपूजयंतिभूतेशंकेशवंचापिभोगिनः
वारिदस्तृप्तिमाप्नोतिजलदानंततोधिकम् ४३
तैलप्रदःप्रजामिष्टांदीपदश्चक्षुरुत्तमम्
भूमिदःसर्वमाप्नोतिदीर्घमायुर्हिरण्यदः ४४
गृहदाताग्र्यवेश्मानिरूप्यदोरूपमुत्तमम्
वासोदश्चंद्रसालोक्यमश्वदोयानमुत्तमम् ४५
अन्नदाताश्रियंस्वेष्टांगोदोब्राह्मणविष्टपम्
यानशय्याप्रदोभार्य्यामैश्वर्यमभयप्रदः ४६
धान्यदःशाश्वतंसौख्यंब्रह्मदोब्रह्मशाश्वतम्
धान्यान्यपियथाशक्तिविप्रेषुप्रतिपादयेत् ४७
वेदविद्याविशिष्टेषुप्रेत्यस्वर्गंसमश्नुते
गवांचान्नप्रदानेनसर्वपापैःप्रमुच्यते ४८
इंधनानांप्रदानेनदीप्ताग्निर्जायतेनरः
फलमूलानिपानानिशाकानिविविधानिच ४९
प्रदद्याद्ब्राह्मणेभ्यस्तुमुदायुक्तःसदाभवेत्

औषधंस्नेहमाहारंरोगिणोरोगशांतये ५०
ददानोरोगरहितःसुखीदीर्घायुरेवच
असिपत्रवनंमार्गंक्षुरधारासमन्वितम् ५१
तीक्ष्णतापंचतरतिछत्रोपानत्प्रदोनरः
यद्यदिष्टतमंलोकेयच्चास्यापेक्षितंगृहे ५२
तत्तद्गुणवतेदेयंतदेवाक्षयमिच्छता
अयनेविषुवेचैवग्रहणेचंद्रसूर्ययोः ५३
संक्रांत्यादिषुकालेषुदत्तंभवतिचाक्षयम्
प्रयागादिषुतीर्थेषुपुण्येष्वायतनेषुच ५४
दत्वाचाक्षयमाप्नोतिनदीप्रस्रवणेषुच
दानधर्मात्परोधर्मोभूतानांनेहविद्यते ५५
तस्माद्विप्रायदातव्यंश्रोत्रियायद्विजातिभिः
स्वर्गायभूतिकामेनतथापापोपशांतये ५६
मुमुक्षुणातुदातव्यंब्राह्मणेभ्यस्तथान्वहम्
दीयमानंतुयोमोहाद्गोविप्राग्निसुरेषुच ५७
निवारयत्यधर्मात्मातिर्यग्योनिंव्रजेतसः
यस्तुद्रव्यार्जनंकृत्वानार्चयेद्ब्राह्मणान्सुरान् ५८
सर्वस्वमपहृत्यैनंराजाराष्ट्रात्प्रवासयेत्
यस्तुदुर्भिक्षवेलायामन्नाद्यंनप्रयच्छति ५९
म्रियमाणेषुविप्रेषुब्राह्मणःसतुगर्हितः
नतस्मात्प्रतिगृह्णीयुःनवसेयुश्चतेनहि ६०
आज्ञायित्वास्वकाद्राष्ट्राद्राजातंविप्रवासयेत्
पश्चात्सद्योददातीहस्वद्रव्यंधर्मसाधनम् ६१
सपूर्वाभ्यधिकःपापीनरकेपच्यतेनरः
स्वाध्यायवंतोयेविप्राविद्यावंतोजितेंद्रियाः ६२
सत्यसंयमसंयुक्तास्तेभ्योदद्याद्द्विजोत्तमाः
प्रभुक्तमपिविद्वांसंधार्मिकंभोजयेद्द्विजम् ६३
नचमूर्खमवृत्तस्थंदशरात्रमुपोषितम्
सन्निकृष्टमतिक्रम्यश्रोत्रियंयःप्रयच्छति ६४
सतेनकर्मणापापीदहत्यासप्तमंकुलम्

यदिस्यादधिकोविप्रःशीलविद्यादिभिःस्वयम् ६५
तस्मैयत्नेनदातव्यमतिक्रम्यचसन्निधिम्
योर्चितंप्रतिगृह्णीयाद्दद्यादर्चितमेवच ६६
तावुभौगच्छतःस्वर्गंनरकंतुविपर्यये
नवार्यपिप्रयच्छेतनास्तिकेहैतुकेपिच ६७
नपाखंडेषुसर्वेषुनावेदविदिधर्मवित्
रूप्यंचैवहिरण्यंचगामश्वंपृथिवींतिलान् ६८
अविद्वान्प्रतिगृह्णीयाद्भस्मीभवतिकाष्ठवत्
द्विजातिभ्योधनंलिप्सेत्प्रशस्तेभ्योद्विजोतमः ६९
अपिराजन्यवैश्याभ्यांनतुशूद्रात्कथंचन
वृत्तिसंकोचमन्विच्छेन्नेहेतधनविस्तरम् ७०
धनलोभेप्रसक्तस्तुब्राह्मण्यादेवहीयते
वेदानधीत्यसकलान्यज्ञांश्चावाप्यसर्वशः ७१
नतांगतिमवाप्नोतिसंतोषाद्यामवाप्नुयात्
प्रतिग्रहरुचिर्नस्याच्छूद्रान्नतुसमाहरेत् ७२
स्थित्यर्थादधिकंगृह्णन्ब्राह्मणोयात्यधोगतिम्
यस्तुयातिनसंतोषंनसस्वर्गस्यभाजनम् ७३
उद्वेजयतिभूतानियथाचौरस्तथैवसः
गुरुंभृत्यांश्चोज्जिहीर्षुस्तर्पयन्देवतातिथीन् ७४
सर्वतःप्रतिगृह्णीयान्नतुतृप्येत्स्वयंततः
एवंगृहस्थोयुक्तात्मादेवतातिथिपूजकः ७५
वर्तमानःसंयतात्मायातितत्परमंपदम्
पुत्रेषुभार्यांनिक्षिप्यगत्वारण्यंतुतत्त्ववित् ७६
एकाकीविचरेन्नित्यमुदासीनःसमाहितः
एषवःकथितोधर्म्मोगृहस्थानांद्विजोत्तमाः
ज्ञात्वातुतिष्ठेन्नियतंतथानुष्ठापयेद्द्विजान् ७७
इतिदेवमनादिमेकमीशंगृहधर्मेणसमर्चयेदजस्त्रम्
समतीत्यससर्वभूतयोनिंप्रकृतिंयातिपरंनयातिजन्म ७८

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेगृहस्थधर्मनिर्णयो
नामसप्तपंचाशत्तमोऽध्यायः ५७

अष्टपंचाशत्तमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
एवंगृहाश्रमेस्थित्वाद्वितीयंभागमायुषः
वानप्रस्थाश्रमंगच्छेत्सदारःसाग्निरेवच १
निक्षिप्यभार्यांपुत्रेषुगच्छेद्वनमथापिवा
दृष्ट्वापत्यस्यवापत्यंजर्जरीकृतविग्रहः २
शुक्लपक्षस्यपूर्वाह्णेप्रशस्तेचोत्तरायणे
गत्वारगयंनियमवांस्तपःकुर्यात्समाहितः ३
फलमूलानिपूतानिनित्यमाहारमाहरेत्
यदाहारोभवेत्तेनपूजयेत्पितृदेवताः ४
पूजयेदंतिथिंनित्यंस्नात्वाचाभ्यर्चयेत्सुरान्
गृहादादायचाश्नीयादष्टौग्रासान्समाहितः ५
जटाश्चबिभृयान्नित्यंनखरोमाणिनोत्सृजेत्
स्वाध्यायंसर्वथाकुर्यान्नियच्छेद्वाचमन्यतः ६
अग्निहोत्रंचजुहुयात्पंचयज्ञान्समाचरेत्
उत्पन्नैर्विविधैर्मेध्यैःशाकमूलफलेनवा ७
चीरवासाभवेन्नित्यंस्नायात्त्रिषवणंशुचिः
सर्वभूतानुकंपश्चप्रतिग्रहविवर्जितः ८
दर्शेनपौर्णमासेनयजेतनियतंद्विजः
ऋत्विष्ट्याग्रयणेचैवचातुर्मास्यानिकारयेत् ९
उत्तरायणंचक्रमशोदक्षिणायनमेवच
वासंतशारदैर्मेद्ध्यैरुत्पन्नैःस्वयमाहृतैः १०
पुरोडाशांश्चरूंश्चैवविधिवन्निर्वपेत्पृथक्
देवताभ्यःपितृभ्यश्चदत्त्वामेध्यतरंहविः ११
शेषंसमुपभुंजीतलवणंचस्वयंकृतम्
वर्ज्जयेन्मद्यमांसानिभौमानिकवकानिच १२
भूस्तृणंशष्पकंचैवश्लेष्मातकफलानिच
नफालकृष्टमश्नीयादुत्सृष्टमपिकेनचित् १३
नग्रामजातान्यार्तोपिपुष्पाणिचफलानिच
श्रावणेनैवविधिनावह्निंपरिचरेत्सदा १४

नद्रुह्येत्सर्वभूतानिनिर्द्वंद्वोनिर्भयोभवेत्
ननक्तंकिंचिदश्नीयाद्रात्रौध्यानपरोभवेत् १५
जितेंद्रियोजितक्रोधस्तत्त्वज्ञानविचिंतकः
ब्रह्मचारीभवेन्नित्यंनपत्नीमपिसंश्रयेत् १६
यस्तुपत्न्यावनंगत्वामैथुनंकामतश्चरेत्
तद्व्रतंतस्यलुप्येतप्रायश्चित्तीयतेद्विजः १७
तत्रयोजायतेगर्भोनसस्पृश्योद्विजातिभिः
नहिवेदेधिकारोस्यतद्वंशेप्येवमेवहि १८
भूमौशयीतसततंसावित्रीजप्यतत्परः
शरण्यःसर्वभूतानांसद्विभागपरःसदा १९
परिवादंमृषावादंनिद्रालस्येचवर्जयेत्
एकाग्निरनिकेतःस्यात्प्रोक्षितांभूमिमाश्रयेत् २०
मृगैःसहचरेद्दांतस्तैःसहैवचसंवसेत्
शिलायांशर्करायांवाशयीतसुसमाहितः २१
सद्यःप्रक्षालकोवास्यान्माससंचयिकोपिवा
षण्मासनिचयोवापिसमानिचयएववा २२
नक्तंचान्नंसमश्नीयाद्दिवाचाहृत्यशक्तितः
चतुर्थकालकोवास्यात्किंवाप्यष्टमकालिकः २३
चांद्रायणविधानैर्वाशुक्लेकृष्णेचवर्जयेत्
पक्षेपक्षेसमश्नीयाद्यवागूंक्वथितांसकृत् २४
पुष्पमूलफलैर्वापिकेवलैर्वर्तयेत्सदा
स्वाभाविकैःस्वयंशीर्णैर्वैखानसमतेस्थितः २५
भूमौवापरिवर्तेततिष्ठेद्वाप्रपदैर्दिनम्
स्थानासनाभ्यांविहरेन्नक्वचिद्धैर्य्यमुत्सृजेत् २६
ग्रीष्मेपंचतपाश्चस्याद्वर्षास्वभ्रावकाशिकः
आर्द्रवासाश्चहेमंतेक्रमशोवर्द्धयेत्तपः २७
उपस्पृशेत्त्रिषवणंपितृदेवांश्चतर्पयेत्
एकपादेनतिष्ठेतमरीचिंवापिबेत्सदा २८
पंचाग्निधूमगोवास्यादूष्मगःसोमपोपिवा
पयःपिबेच्छुक्लपक्षेकृष्णपक्षेतुगोमयम् २९

शीर्णपर्णाशनोवास्यात्कृच्छ्रैर्वावर्तयेत्सदा
योगाभ्यासरतश्चस्याद्रुद्राध्यायीभवेत्सदा ३०
अथर्वशिरसोध्येतावेदांताभ्यासतत्परः
यमान्सेवेतसततंनियमांश्चाप्यतंद्रितः ३१
अथचाग्नीन्समारोप्यस्वात्मनिध्यानतत्परः ३२
अनग्निरनिकेतोवामुनिर्मोक्षपरोभवेत्
तापसेष्वेवविप्रेषुयात्रिकंभैक्षमाहरेत् ३३
गृहमेधिषुचान्येषुद्विजेषुवनचारिषु
ग्रामादाहृत्यचाश्नीयादष्टौग्रासान्वनेवसन् ३४
प्रतिगृह्यपुटेनैवपाणिनाशकलेनवा
विविधाश्चोपनिषदआत्मसंसिद्धयेजपेत् ३५
विद्याविशेषान्सावित्रींरुद्राध्यायंतथैवच
महाप्रस्थानिकंवासौकुर्य्यादनशनंतथा
अग्निप्रवेशमन्यद्वाब्रह्मार्पणविधौस्थितः ३६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेवानप्रस्थाश्रमाचारधर्मो नामाष्टपंचाशत्तमोऽध्यायः ५८

एकोनषष्टितमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
एवंवनाश्रमेस्थित्वातृतीयंभागमायुषः
चतुर्थंचायुषोभागंसंन्यासेननयेत्क्रमात् १
अग्नीनात्मनिसंस्थाप्यद्विजःप्रव्रजितोभवेत्
योगाभ्यासरतःशांतोब्रह्मविद्यापरायणः २
यदामनसिसंपन्नंवैराग्यंसर्ववस्तुषु
तदासंन्यासमिच्छेच्चपतितःस्याद्विपर्यये ३
प्राजापत्यांनिरूप्येष्टिमाग्नेयीमथवापुनः
दांतःशुक्लकषायोसौब्रह्माश्रममुपाश्रयेत् ४
ज्ञानसंन्यासिनःकेचिद्वेदसंन्यासिनोऽपरे
कर्मसंन्यासिनस्त्वन्येत्रिविधाःपरिकीर्तिताः ५
यःसर्वत्रविनिर्मुक्तोनिर्द्वंद्वश्चैवनिर्भयः

प्रोच्यतेज्ञानसंन्यासीआत्मन्येवव्यवस्थितः ६
वेदमेवाभ्यसेन्नित्यंनिराशीर्निष्परिग्रहः
प्रोच्यतेवेदसंन्यासीमुमुक्षुर्विजितेंद्रियः ७
यस्त्वग्निमात्मसाकृत्वाब्रह्मार्पणपरोद्विजः
ज्ञेयःसकर्मसंन्यासीमहायज्ञपरायणः ८
त्रयाणामपिचैतेषांज्ञानीत्वभ्यधिकोमतः
नतस्यविद्यतेकार्यंनलिगंवाविपश्चितः ९
निर्ममोनिर्भयःशांतोनिर्द्वंद्वःपर्णभोजनः
जीर्णकौपीनवासाःस्यान्नग्नोवाध्यानतत्परः १०
ब्रह्मचारीजिताहारोग्रामादन्नंसमाहरेत्
अध्यात्मरतिरासीतनिरपेक्षोनिराशिषः ११
आत्मनैवसहायेनसुखार्थंविचरेदिह
नाभिनंदेतमरणंनाभिनंदेतजीवनम् १२
कालमेवप्रतीक्षेतनिर्देशंभृतकोयथा
नाध्येतव्यंनवर्तव्यंश्रोतव्यंनकदाचन १३
एवंज्ञानपरोयोगीब्रह्मभूयायकल्पते
एकवासाथवाविद्वान्कौपीनाच्छादनोपिवा १४
मुंडीशिखीवाथभवेत्त्रिदंडीनिष्परिग्रहः
काषायवासाःसततंध्यानयोगपरायणः १५
ग्रामांतेवृक्षमूलेवावसेद्देवालयेपिवा
समःशत्रौतथामित्रेतथामानापमानयोः १६
भैक्ष्येणवर्तयेन्नित्यंनैकान्नादीभवेत्क्वचित्
यस्तुमोहेनवान्यस्मादेकान्नादीभवेद्यतिः १७
नतस्यनिष्कृतिःकाचिद्धर्मशास्त्रेषुदृश्यते
रागद्वेषवियुक्तात्मासमलोष्टाश्मकांचनः १८
प्राणिहिंसानिवृत्तश्चमौनीस्यात्सर्वनिस्पृहः
दृष्टिपूतंन्यसेत्पादंवस्त्रपूतंजलंपिबेत् १९
सत्यपूतांवदेद्वाणींमनःपूतंसमाचरेत्
नैकत्रनिवसेद्देशेवर्षाभ्योन्यत्रभिक्षुकः २०
स्नात्वाशौचयुतोनित्यंकमंडलुकरःशुचिः

ब्रह्मचर्यरतोनित्यंवनवासरतोभवेत् २१
मोक्षशास्त्रेषुनिरतोब्रह्मसूत्रीजितेंद्रियः
दंभाहंकारनिर्मुक्तोनिंदापैशुन्यवर्जितः २२
आत्मज्ञानगुणोपेतोयदिमोक्षमवाप्नुयात्
अभ्यसेत्सततंदेवंप्रणवाख्यंसनातनम् २३
स्नात्वाचम्यविधानेनशुचिर्देवालयादिषु
यज्ञोपवीतीशांतात्माकुशपाणिःसमाहितः २४
धौतकाषायवसनोतस्मिञ्छन्नतनूरुहः
अधियज्ञंब्रह्मजपेदाधिदैविकमेवच २५
आध्यात्मिकंचसततंवेदान्ताभिहितंयत्
पुत्रेषुचाथनिवसन्ब्रह्मचारीयतिर्मुनिः २६
वेदमेवाभ्यसेन्नित्यंसयातिपरमांगतिम्
अहिंसासत्यमस्तेयंब्रह्मचर्यंतपःपरम् २७
क्षमादयाचसंतोषोव्रतान्यस्यविशेषतः
वेदांतज्ञाननिष्ठोवापंचयज्ञान्समाहितः २८
कुर्य्यादहरहःस्नात्वाभिक्षार्थेनैवतेनहि
होममंत्रान्जपेन्नित्यंकालेकालेसमाहितः २९
स्वाध्यायंचान्वहंकुर्य्यात्सावित्रींसंध्ययोर्जपेत्
ध्यायीतसततंदेवमेकांतंपरमेश्वरम् ३०
एकान्नंवर्जयेन्नित्यंकामंक्रोधंपरिग्रहम्
एकवासाद्विवासावाशिखीयज्ञोपवीतवान्
कमंडलुकरोविद्वांस्त्रिदंडोयातितत्परम् ३१

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेयतिधर्मनिरूपणं
नामैकोनषष्टितमोऽध्यायः ५९

षष्टितमोऽध्यायः

व्यासउवाच-
एवंत्वाश्रमनिष्ठानांयतीनांनियतात्मनाम्
भैक्ष्येणवर्तनंप्रोक्तंफलमूलैरथापिवा १
एककालंचरेद्भैक्ष्यंनप्रसज्येतविस्तरम्

भैद्त्येप्रसक्तोहियतिर्विषयेष्वपिसज्जति २
सप्तागारंचरेद्भैद्त्यमलाभेनपुनश्चरेत्
गोदोहमात्रंतिष्ठेतकालंभिद्तुरधोमुखः ३
भिद्तेत्युक्त्वासकृत्तूष्णीमादद्याद्वाग्यतःशुचिः
प्रद्त्याल्यपाणीपादौचसमाचम्ययथाविधि ४
आदित्यंदर्शयित्वान्नंभुंजीतप्राङ्मुखोनरः
हुत्वाप्राणाहुतीःपंचग्रासानष्टौसमाहितः ५
आचम्यदेवंब्रह्माणंध्यायेतपरमेश्वरम्
आलाबुदारुपात्रेचमृगमयंवैणवंतथा ६
चत्वारियतिपात्राणिमनुराहप्रजापतिः
प्राग्रात्रेमध्यरात्रेचपररात्रेतथैवच ७
संध्यासूक्तिविशेषेणचिंतयेन्नित्यमीश्वरम्
कृत्वाहृत्पद्मनिलयेविश्वाख्यंविश्वसंभवम् ८
आत्मानंसर्वभूतानांपरस्तात्तमसःस्थितम्
सर्वस्याधारमव्यक्तमानंदंज्योतिरव्ययम् ९
प्रधानपुरुषातीतमाकाशंदहनंशिवम्
तदंतंसर्वभावानामीश्वरंब्रह्मरूपिणम् १०
ओंकारांतेथवात्मानंसमाप्यपरमात्मनि
आकाशेदेवमीशानंध्यायीताकाशमध्यगम् ११
कारणंसर्वभावानामानंदैकसमाश्रयम्
पुराणपुरुषंविष्णुंध्यायन्मुच्येतबंधनात् १२
यद्वागुहादौप्रकृतौजगत्संमोहनालये
विचिंत्यपरमंव्योमसर्वभूतैककारणम् १३
जीवनंसर्वभूतानांयत्रलोकःप्रलीयते
आनंदंब्रह्मणःसूद्त्मंयत्पश्यंतिमुमुद्तवः १४
तन्मध्येनिहितंब्रह्मकेवलंज्ञानलद्तणम्
अनंतंसत्यमीशानंविचिंत्यासीतवाग्यतः १५
गुह्याद्गुह्यतमंज्ञानंयतीनामेतदीरितम्
योवतिष्ठेत्सदानेनसोश्नुतेयोगमैश्वरम् १६
तस्माज्ज्ञानरतोनित्यमात्मविद्यापरायणः

ज्ञानंसमभ्यसेद्ब्रह्मयेनमुच्येतबंधनात् १७
मत्वापृथक्त्वमात्मानंसर्वस्मादेवकेवलम्
आनंदमक्षरंज्ञानंध्यायेतचततःपरम् १८
यस्माद्भवंतिभूतानियज्ज्ञात्वानेहजायते
सतस्मादीश्वरोदेवःपरस्ताद्योधितिष्ठति १९
यदंतरेतद्गमनंशाश्वतंशिवमव्ययम्
यइदंस्वपरोक्षस्तुसदेवःस्यान्महेश्वरः २०
व्रतानियानिभिक्षूणांतथैवायंव्रतानिच
एकैकातिक्रमेणैवप्रायश्चित्तंविधीयते २१
उपेत्यचस्त्रियंकामात्प्रायश्चित्तंसमाहितः
प्राणायामसमायुक्तंकुर्य्यात्सांतपनंशुचिः २२
ततश्चरेतनियमात्कृच्छ्रंसंयतमानसः
पुनराश्रममागम्यचरेद्भिक्षुरतंद्रितः २३
नधर्मयुक्तमनृतंहिनस्तीतिमनीषिणः
तथापिचनकर्तव्यःप्रसंगोह्येषदारुणः २४
एकरात्रोपवासश्चप्राणायामशतंतथा
उक्त्वानृतंप्रकर्तव्यंयतिनाधर्मलिप्सुना २५
परमापद्गतेनापिनकार्यंस्तेयमन्यतः
स्तेयादभ्यधिकःकश्चिन्नास्त्यधर्मइतिस्मृतिः २६
हिंसाचैवापरातृष्णायाच्यात्मज्ञाननाशिका
यदेतद्द्रविणंनामप्राणाह्येतेबहिश्चराः २७
सतस्यहरतेप्राणान्योयस्यहरतेधनम्
एवंकृत्वासदुष्टात्माभिन्नवृत्तोव्रतच्युतः २८
भूयोनिर्वेदमापन्नश्चरेद्भिक्षुरतंद्रितः
अकस्मादेवहिंसांतुयदिभिक्षुःसमाचरेत् २९
कुर्यात्कृच्छ्रातिकृच्छ्रंतुचांद्रायणमथापिवा
स्कंदेतेंद्रियदौर्बल्यात्स्त्रियंदृष्ट्वायतिर्यदि ३०
तेनधारयितव्यावैप्राणायामास्तुषोडश
दिवास्कंदेत्रिरात्रंस्यात्प्राणायामशतंबुधाः ३१
एकान्नेमधुमांसेचनवश्राद्धेतथैवच

प्रत्यन्नलवणेचोक्तंप्राजापत्यंविशोधनम् ३२
ध्याननिष्ठस्यसततंनश्यतेसर्वपातकम्
तस्मान्नारायणंध्यात्वातस्यध्यानपरोभवेत् ३३
यद्ब्रह्मणःपरंज्योतिःप्रविष्टान्नरमव्ययम्
योंतरात्मापरंब्रह्मसविज्ञेयोमहेश्वरः ३४
एषदेवोमहादेवःकेवलःपरमंशिवः
तदेवान्नरमद्वैतंतदानित्यंपरंपदम् ३५
तस्मान्महीयतेदेवेस्वधाम्निज्ञानसंज्ञिते
आत्मयोगात्परेतत्वेमहादेवस्ततःस्मृतः ३६
नान्यंदेवंमहादेवाद्व्यतिरिक्तंप्रपश्यति
तमेवात्मानमन्वेतियःसयातिपरंपदम् ३७
मन्यंतेयेस्वमात्मानंविभिन्नंपरमेश्वरात्
नतेपश्यंतितंदेवंवृथातेषांपरिश्रमः ३८
एकमेवपरंब्रह्मविज्ञेयंतत्त्वमव्ययम्
सदेवस्तुमहादेवोनैतद्विज्ञायबध्यते ३९
तस्माद्यतेतनियतंयतिःसंयतमानसः
ज्ञानयोगरतःशांतोमहादेवपरायणः ४०
एषवःकथितोविप्रायतीनामाश्रमःशुभः
पितामहेनमुनिनाविभुनापूर्वमीरितः ४१
नापुत्रशिष्ययोगिभ्योदद्यादेवमनुत्तमम्
ज्ञानंस्वयंभुवाप्रोक्तंयतिधर्म्माश्रयंशिवम् ४२
इतियतिनियमानामेतदुक्तंविधानंसुरवरपरितोषेयद्भवेदेकहेतुः
नभवतिपुनरेषामुद्भवोवाविनाशःप्रतिहितमनसोयेनित्यमेवाचरंति ४३
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेषष्टितमोऽध्यायः ६०

एकषष्टितमोऽध्यायः

सूतउवाच-
एवमुक्तापुराविप्राव्यासेनामिततेजसा
एतावदुक्त्वाभगवान्व्यासःसत्यवतीसुतः १
समाश्वास्यमुनीन्सर्वान्जगामचयथागतम्

भवद्भ्यस्तुमयाप्रोक्तंवर्णाश्रमविधानकम् २
एवंकृत्वाप्रियोविष्णोर्भवत्येवनचान्यथा
रहस्यंतत्रवक्ष्यामिशृणुतद्विजसत्तमाः ३
येचात्रकथिताधर्मावर्णाश्रमनिबंधनाः
हरिभक्तिकलांशांशसमानानहितेद्विजाः ४
पुंसामेकेहवैसाध्याहरिभक्तिःकलौयुगे
युगांतरेणधर्माहिसेवितव्यानरेणहि ५
कलौनारायणंदेवंयजतेयःसधर्म्मभाक्
दामोदरंहृषीकेशंपुरुहूतंसनातनम् ६
हृदिकृत्वापरंशांतंजितमेवजगत्त्रयम्
कलिकालोरगादंशात्किल्बिषात्कालकूटतः ७
हरिभक्तिसुधांपीत्वाउल्लंघ्योभवतिद्विजः
किंजपैःश्रीहरेर्नामगृहीतंयदिमानुषैः ८
किंस्नानैर्विष्णुपादांबुमस्तकेयेनधार्यते
किंयज्ञेनहरेःपादपद्मंयेनधृतंहृदि ९
किंदानेनहरेःकर्मसभायांवैप्रकाशितम्
हरेर्गुणगणान्श्रुत्वायःप्रहृष्येत्पुनःपुनः १०
समाधिनाप्रहृष्टस्यसागतिःकृष्णचेतसः
तत्रविघ्नकराःप्रोक्ताःपाखंडालापपेशलाः ११
नार्यस्तत्संगिनश्चापिहरिभक्तिविघातकाः
नारीणांनयनादेशःसुराणामपिदुर्जयः १२
सयेनविजितोलोकेहरिभक्तःसउच्यते
माद्यंतिमुनयोप्यत्रनारीचरितलोलुपाः १३
हरिभक्तिःकुतःपुंसांनारीभक्तिजुषांद्विजाः
राक्षस्यःकामिनीवेषाश्चरंतिजगतिद्विजाः
नराणांबुद्धिकवलंकुर्वंतिसततंहिताः १४
तावद्विद्याप्रभवतितावज्ज्ञानंप्रवर्तते
तावत्सुनिर्मलामेधासर्वशास्त्रविधारिणी १५
तावज्जपस्तपस्तावत्तावत्तीर्थनिषेवणम्
तावच्चगुरुशुश्रूषातावद्धितरणेमतिः १६

तावत्प्रबोधोभवतिविवेकस्तावदेवहि
तावत्सतांसंगरुचिस्तावत्पौराणलालसा १७
यावत्सीमंतिनीलोलनयनांदोलनंनहि
जनोपरिपतेद्विप्राः सर्वधर्मविलोपनम् १८
तत्रयेहरिपादाब्जमधुलेशप्रसादिताः
तेषांननारीलोलाद्भिक्षेपणंहिप्रभुर्भवेत् १९
जन्मजन्महृषीकेशसेवनंयैः कृतंद्विजाः
द्विजेदत्तंहुतंवह्नौविरतिस्तत्रतत्रहि २०
नारीणांकिलकिंनामसौंदर्य्यंपरिचक्षते
भूषणानांचवस्त्राणांचाकचक्यंतदुच्यते २१
स्नेहात्मज्ञानरहितंनारीरूपंकुतःस्मृतम्
पूयमूत्रपुरीषासृक्त्वङ्मेदोस्थिवसान्वितम् २२
कलेवरंहितन्नामकुतःसौंदर्य्यमत्रहि
तदेवंपृथगाचिंत्यस्पृष्ट्वास्नात्वाशुचिर्भवेत् २३
तैःसंहितंशंरीरंहिदृश्यतेसुंदरंजनैः
अहोतिदुर्दशानृणांदुर्दैवघटिताद्विजाः २४
कुचावृतेंगेपुरुषोनारीबुद्ध्वाप्रवर्त्तते
कानारीवापुमान्कोवाविचारेसतिकिंचन २५
तस्मात्सर्वात्मनासाधुर्नारीसंगंविवर्जयेत्
कोनामनारीमासाद्यसिद्धिंप्राप्नोतिभूतले २६
कामिनीकामिनीसंगिसंगमित्यपिसंत्यजेत्
तत्संगाद्रौरवमितिसाक्षादेवप्रतीयते २७
अज्ञानाल्लोलुपालोकास्तत्रदैवेनवंचिताः
साक्षान्नरककुंडेस्मिन्नारीयोनौपचेन्नरः २८
यतएवागतःपृथ्व्यांतस्मिन्नेवपुनारमेत्
यतःप्रसरतेनित्यंमूत्रंरेतोमलोत्थितम् २९
तत्रैवरमतेलोकःकस्तस्मादशुचिर्भवेत्
तत्रातिकष्टंलोकेस्मिन्नहोदैवविडंबना ३०
पुनःपुनारमेत्तत्रअहोनिस्त्रपतानृणाम्
तस्माद्विचारयेद्धीमान्नारीदोषगणान्बहून् ३१

मैथुनाद्बलहानिःस्यान्निद्रातितरुणायते
निद्रयापहृतज्ञानःस्वल्पायुर्जायतेनरः ३२
तस्मात्प्रयत्नतोधीमान्नारींमृत्युमिवात्मनः
पश्येद्गोविंदपादाब्जेमनोवैरमयेद्बुधः ३३
इहामुत्रसुखंतद्धिगोविंदपदसेवनम्
विहायकोमहामूढोनारीपादंहिसेवते ३४
जनार्द्दनांघ्रिसेवाहिह्यपुनर्भवदायिनी
नारीणांयोनिसेवाहियोनिसंकटकारिणी ३५
पुनःपुनःपतेद्योनौयंत्रनिष्पाचितोयथा
पुनस्तामेवाभिलषेद्धिग्यादस्यविडंबनम् ३६
ऊर्ध्वबाहुरहंवच्मिशृणुमेपरमंवचः
गोविंदेधेहिहृदयंनयोनौयातनाजुषि ३७
नारीसंगंपरित्यज्ययश्चापिपरिवर्त्तते
पदेपदेश्वमेधस्यफलमाप्नोतिमानवः ३८
कुलांगनादैवयोगादूढायदिनृणांसती
पुत्रमुत्पाद्ययस्तत्रतत्संगंपरिवर्जयेत् ३९
तस्यतुष्टोजगन्नाथोभवत्येवनसंशयः
नारीसंगोहिधर्मज्ञैरसत्संगःप्रकीर्त्यते ४०
तस्मिन्सतिहरौभक्तिःसुदृढानैवजायते
सर्वसंगंपरित्यज्यहरौभक्तिंसमाचरेत् ४१
हरिभक्तिश्चलोकेत्रदुर्ल्लभाहिमतामम
हरौयस्यभवेद्भक्तिःसकृतार्थोनसंशयः ४२
तत्तदेवाचरेत्कर्महरिःप्रीणातियेनहि
तस्मिंस्तुष्टेजगत्तुष्टंप्रीणितेप्रीणितंजगत् ४३
हरौभक्तिंविनानृणांवृथाजन्मप्रकीर्तितम्
ब्रह्मेशादिसुरायस्ययजंतेप्रीतिहेतवे ४४
नारायणमनाव्यक्तंनतंसेवेतकोजनः
तस्यमातामहाभागापितातस्यमहाकृती ४५
जनार्द्दनपदद्वंद्वंहृदयेयेनधार्यते
जनार्दनजगद्वंद्यशरणागतवत्सल ४६

इतीरयंतियेमर्त्यानतेषांनिरयेगतिः
ब्राह्मणाहिविशेषेणप्रत्यक्षंहरिरूपिणः ४७
पूजयेयुर्यथायोगंहरिस्तेषांप्रसीदति
विष्णुर्ब्राह्मणरूपेणविचरेत्पृथिवीममाम् ४८
ब्राह्मणेनविनाकर्म्मसिद्धिंप्राप्नोतिनैवहि
द्विजपादांबुभक्त्यायैःपीत्वाशिरसिचार्पितम् ४९
तर्पितापितरस्तेनआत्मापिकिलतारितः
ब्राह्मणानांमुखेयेनदत्तंमधुरमर्चितम् ५०
साक्षात्कृष्णमुखेदत्तंतद्वैभुंक्तेहरिःस्वयम्
अहोतिदुर्ल्लभालोकाप्रत्यक्षेकेशवेद्विजे ५१
प्रतिमादिषुसेवंतेतदभावेहितत्क्रिया
ब्राह्मणानामधिष्ठानात्पृथ्वीधन्येतिगीयते ५२
तेषांपाणौचयद्दत्तंहरिपाणौतदर्पितम्
तेभ्यःकृतान्नमस्कारात्तिरस्कारोहिपाप्मताम् ५३
मुच्यतेब्रह्महत्यादिपापेभ्योविप्रवंदनात्
तस्मात्सतांसमाराध्योब्राह्मणोविष्णुबुद्धितः ५४
क्षुधितस्यद्विजस्यास्येयत्किंचिद्दीयतेयदि
प्रेत्यपीयूषधाराभिःसिंचतेकल्पकोटिकम् ५५
द्विजतुंडंमहाक्षेत्रमनूषरमकंटकम्
तत्रचेदुप्यतेकिंचित्कोटिकोटिफलंलभेत् ५६
सघृतंभोजनंचास्मैदत्त्वाकल्पंसमोदते
नानासुमिष्टमन्नंयोददातिद्विजतुष्टये ५७
तस्यलोकामहाभोगाःकोटिकल्पांतमुक्तिदाः
ब्राह्मणंचपुरस्कृत्यब्राह्मणेनानुकीर्तितम् ५८
पुराणंशृणुयान्नित्यंमहापापदवानलम्
पुराणंसर्वतीर्थेषुतीर्थंचाधिकमुच्यते ५९
यस्यैकपादश्रवणाद्धरिरेवप्रसीदति
यथासूर्यवपुर्भूत्वाप्रकाशायचरेद्धरिः ६०
सर्वेषांजगतामेवहरिरालोकहेतवे
तथैवांतःप्रकाशायपुराणावयवोहरिः ६१

विचरेदिहभूतेषुपुराणंपावनंपरम्
तस्माद्यदिहरेःप्रीतेरुत्पादेधीयतेमतिः ६२
श्रोतव्यमनिशंपुंभिःपुराणंकृष्णरूपिणम्
विष्णुभक्तेनशांतेनश्रोतव्यमपिदुर्लभम् ६३
पुराणाख्यानममलममलीकरणंपरम्
यस्मिन्वेदार्थमाहृत्यहरिणाव्यासरूपिणा ६४
पुराणंनिर्मितंविप्रतस्मात्तत्परमोभवेत्
पुराणेनिश्चितोधर्मोधर्मश्चकेशवःस्वयम् ६५
तस्मात्कृतेपुराणेहिश्रुतेविष्णुर्भवेदिति
साक्षात्स्वयंहरिर्विप्रःपुराणंचतथाविधम् ६६
एतयोःसंगमासाद्यहरिरेवभेवन्नरः
तथागंगांबुसेकेननाशयेत्किल्बिषंस्वकम् ६७
केशवोद्रवरूपेणपापात्तारयतेमहीम्
वैष्णवोविष्णुभजनस्याकांक्षीयदिवर्तते ६८
गंगांबुसेकममलममलीकरणंचरेत्
विष्णुभक्तिप्रदादेवीगंगाभुविचगीयते ६९
विष्णुरूपाहिसागंगालोकविस्तारकारिणी ७०
ब्राह्मणेषुपुराणेषुगंगायांगोषुपिप्पले
नारायणधियापुंभिर्भक्तिःकार्याह्यहैतुकी ७१
प्रत्यक्षविष्णुरूपाहितत्वज्ञैर्निश्चिताश्रमी
तस्मात्सततमभ्यर्च्याविष्णुभक्त्यभिलाषिणा ७२
विष्णौभक्तिंविनानृणांनिष्फलंजन्मउच्यते
कलिकालपयोराशिंपापग्राहसमाकुलम् ७३
विषयामज्ञनावर्तंदुर्बोधफेनिलंपरम्
महादुष्टजनव्यालमहाभीमंभयानकम् ७४
दुस्तरंचतरंत्येवहरिभक्तितरिस्थिताः
तस्माद्यतेतवैलोकोविष्णुभक्तिप्रसाधने ७५
किंसुखंलभतेजंतुरसद्वार्तावधारणे
हरेरद्भुतलीलस्यलीलाख्यानेनसज्ञते ७६
तद्विचित्रकथालोकेनानाविषयमिश्रिताः

श्रोतव्यायदिवैनृणांविषयेसज्जतेमनः ७७
निर्वाणेयदिवाचित्तंश्रोतव्यातदपिद्विजाः
हेलयाश्रवणाच्चापितस्यतुष्टोभवेद्धरिः ७८
निष्क्रियोपिहृषीकेशोनानाकर्मचकारसः
शुश्रूषूणांहितार्थायभक्तानांभक्तवत्सलः ७९
नलभ्यतेकर्मणापिवाजपेयशतादिना
राजसूयायुतेनापियथाभक्त्यासलभ्यते ८०
यत्पदंचेतसासेव्यंसद्भिराचरितंमुहुः
भवाब्धितरणेसारमाश्रयध्वंहरेःपदम् ८१
रेरेविषयसंलुब्धाःपामरानिष्ठुरानराः
रौरवेहिकिमात्मानमात्मनापातयिष्यथ ८२
विनागोविंदसौम्यांघ्रिसेवनंमागमिष्यति
अनायासेनदुःखानांतरणंयदिवांछथ ८३
भजध्वंकृष्णचरणावपुनर्भवकारणे
कुतएवागतोमर्त्यःकुतएवपुनर्व्रजेत् ८४
एतद्विचार्यमतिमनाश्रयेद्धर्मसंग्रहम्
नानानरकसंपातादुत्थितोयदिपूरुषः ८५
स्थावरादितनुंलब्ध्वायदिभाग्यवशात्पुनः
मानुष्यंलभतेतत्रगर्भवासोतिदुःखदः ८६
ततःकर्मवशाज्जंतुर्यदिवाजायतेभुवि
बाल्यादिबहुदोषेणपीडितोभवतिद्विजाः ८७
पुनर्यौवनमासाद्यदारिद्र्येणप्रपीड्यते
रोगेणगुरुणावापिअनावृष्ट्यादिनातथा ८८
वार्द्धकेनलभेत्पीडामनिर्वाच्यामितस्ततः
मनसश्चलनाद्व्याधेस्ततोमरणमाप्नुयात् ८९
नतस्मादधिकंदुःखंसंसारेप्यनुभूयते
ततःकर्म्मवशाज्जंतुर्यमलोकेप्रपीड्यते ९०
तत्रातियातनांभुक्त्वापुनरेवप्रजायते
जायतेम्रियतेजंतुम्रियतेजायतेपुनः ९१
अनाराधितगोविंदचरणेत्वीदृशीदशा

अनायासेनमरणंविनायासेनजीवनम् ९२
अनाराधितगोविंदचरणस्यनजायते
धनंयदिभवेद्देहेरक्षणात्तस्यकिंफलम् ९३
यदासौकृष्यतेयाम्यैर्दूतैःकिंधनमन्वियात्
तस्माद्द्विजातिसत्कार्यंद्रविणंसर्वसौख्यदम् ९४
दानंस्वर्गस्यसोपानंदानंकिल्बिषनाशनम्
गोविंदभक्तिभजनंमहापुरायविवर्द्धनम् ९५
बलंयदिभवेन्मर्त्येनवृथातद्व्ययंचरेत्
हरेरग्रेनृत्यगीतंकुर्यादेवमतंद्रितः ९६
यत्किंचिद्विद्यतेपुंसांतच्चकृष्णेसमर्पयेत्
कृष्णार्पितंकुशलदमन्यार्पितमसौख्यदम् ९७
चक्षुर्भ्यांश्रीहरेरेवप्रतिमादिनिरूपणम्
श्रोत्राभ्यांकलयेत्कृष्णगुणनामान्यहर्निशम् ९८
जिह्वयाहरिपादांबुस्वादितव्यंविचक्षणैः
घ्राणेनाघ्रायगोविंदपादाब्जतुलसीदलम् ९९
त्वचास्पृष्ट्वाहरेर्भक्तंमनसाध्यायतत्पदम्
कृतार्थोजायतेजंतुर्नात्रकार्याविचारणा १००
तन्मनाहिभवेत्प्राज्ञस्तथास्यात्तद्गताशयः
तमेवांतेभ्येतिलोकोनात्रकार्याविचारणा १०१
चेतसाचाप्यनुध्यातःस्वपदंयःप्रयच्छति
नारायणमनाद्यंतंनतंसेवेतकोजनः १०२
सततनियतचित्तोविष्णुपादारविंदेवितरणमनुशक्तिप्रीतयेतस्यकुर्यात्
नतिमतिरतिमस्यांघ्रिद्वयेसंविदध्यात्सहिखलुनरलोकेपूज्यतामाप्नुयाच्च १०३
इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेएकषष्टितमोऽध्यायः ६१

द्विषष्टितमोऽध्यायः

सूतउवाच-
एवंयन्महिमालोकेलोकनिस्तारकारणम्
तस्यविष्णोःपरेशस्यनानाविग्रहधारिणः १
एकंपुराणंरूपंवैतत्रपाद्मंपरंमहत्

ब्राह्मंमूर्धाहरेरेवहृदयंपद्मसंज्ञितम् २
वैष्णवंदक्षिणोबाहुःशैवंवामोमहेशितुः
ऊरूभागवतंप्रोक्तंनाभिःस्यान्नारदीयकम् ३
मार्कंडेयंचदक्षांघ्रिर्वामोह्याग्नेयमुच्यते
भविष्यंदक्षिणोजानुर्विष्णोरेवमहात्मनः ४
ब्रह्मवैवर्तसंज्ञंतुवामजानुरुदाहृतः
लैंगंहगुल्फकंदक्षंवाराहंवामगुल्फकम् ५
स्कांदंपुराणंलोमानित्वगस्यवामनंस्मृतम्
कौर्मंपृष्ठंसमाख्यातंमात्स्यंमेदःप्रकीर्तितम् ६
मज्जातुगारुडंप्रोक्तंब्रह्मांडमस्थिगीयते
एवमेवाभवद्विष्णुःपुराणावयवोहरिः ७
हृदयंतत्रवैपाद्मंयच्छ्रुत्वामृतमश्नुयते
पाद्ममेतत्पुराणंतुस्वयंदेवोभवद्धरिः ८
यस्यैकाध्यायमध्याप्यसर्वैःपापैःप्रमुच्यते
तत्रादिमंस्वर्गमिदंसर्वपाद्मफलप्रदम् ९
स्वर्गखंडंसमाकर्ण्यमहापातकिनोपिये
मुच्यंतेतेपिपापेभ्यस्त्वचोजीर्णाद्यथोरगाः १०
अपिचेत्सुदुराचारःसर्वधर्म्मबहिष्कृतः
आदिस्वर्गंसमाकर्ण्ययत्फलंसमवाप्नुयात् ११
आदिस्वर्गमिदंश्रुत्वातत्फलंलभतेनरः
माघेमासेप्रयागेतुस्नात्वाप्रतिदिनंनरः १२
यथापापात्प्रमुच्यतेतथाहिश्रवणाद्भवेत्
दत्तातेनस्वर्णतुलादत्ताचैवधराखिला १३
कृतंवितरणंतेनद्ररिद्रेयत्कृतमृणम्
हरेर्नामसहस्राणिपठितानिह्यभीक्ष्णशः १४
सर्वेवेदास्तथाधीतास्तत्तत्कर्मकृतंतथा
अध्यापकाश्चबहवःस्थापितावृत्तिदानतः १५
अभयंभयलोकेभ्योदत्तंतेनतथाद्विजाः
गुणवंतोज्ञानवंतोधर्मवंतोनुमानिताः १६
मेषकर्कटयोर्मध्येतोयंदत्तंसुशीतलम्

ब्राह्मणार्थेगवार्थेचप्राणास्त्यक्ताश्चतेनहि १७
अन्यानिचसुकर्माणिकृतानितेनधीमता
येनादिखंडंसदसिश्रुतंसंश्रावितंतथा १८
स्वर्गखंडंसमाधीत्यनानाभोगान्समश्नुते
अंतःपुरगनारीणांसुखसुप्तःप्रबुध्यते १९
किंकिणीरवसन्नादैस्तथामधुरभाषणैः
इंद्रस्यार्धासनंभुंक्तेइंद्रलोकेवसेच्चिरम् २०
ततःसूर्यस्यभवनंचंद्रलोकंततोव्रजेत्
सप्तर्षिभवनेभोगान्भुक्त्वायातिततोध्रुवम् २१
ततश्चब्रह्मणोलोकंप्राप्यतेजोमयंवपुः
तत्रैवज्ञानमासाद्यनिर्वाणंपरमृच्छति २२
सद्भिःसहवसेद्धीमान्सत्तीर्थेस्नानमाचरेत्
कुर्यादेवसदालापंसच्छास्त्रंशृणुयान्नरः २३
तत्रपाद्मंमहाशास्त्रंसर्वाम्नायफलप्रदम्
स्वर्गखंडंचतन्मध्येमहापुरयफलप्रदम् २४
भजध्वंगोविंदंनमतहरिमेकंसुरवरंगमिष्यध्वंलोकानतिविमलभोगानतितराम्
शृणुध्वंहेलोकावदतहरिनामैकमतुलं यदीच्छावीचीनांसुखतरणमिष्टानिलभत
२५

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेस्वर्गखंडेद्विषष्टितमोऽध्यायः ६२
संपूर्णमिदमादिखराडापरनामकमादिस्वर्गखंडंस्वर्गखंडंवा
शुभमस्तु श्रीरस्तु

इति श्रीपाद्मे महापुराणे तृतीयं स्वर्गखराडं समाप्तम्